ANALÝZA LEGISLATÍVNYCH ROZDIELOV MEDZI SLOVENSKOU REPUBLIKOU A RAKÚSKOM

ANALYSE DER GESETZLICHEN UNTERSCHIEDE ZWISCHEN DER SLOWAKISCHEN REPUBLIK UND ÖSTERREICH

Bratislava, 14. január 2022

OBSAH/INHALTSVERZEICHNIS

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK/LISTE DER VERWENDETEN ABKÜRZUNGEN 2

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, SCHÉM A OBRÁZKOV 4

1 ÚVOD 5

2 EINLEITUNG 5

3 ANALYTICKÁ ČASŤ 7

3.1 STAVEBNÝ ZÁKON 7

3.2 ZÁKON O VEREJNOM OBSTARÁVANÍ 20

3.3 ZÁKON O FINANČNEJ KONTROLE A AUDITE 42

3.4 ZÁKON O DPH 49

3.5 ZÁKONY TÝKAJÚCE SA KULTÚRNEHO A PRÍRODNÉHO DEDIČSTVA 54

3.6 ZÁKON O OCHRANE PRÍRODY 61

3.7 ZÁKON O POSUDZOVANÍ VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE 74

3.8 ZÁKON O ŽIVOTNOM PROSTREDÍ 84

4 ANALYTISCHER TEIL 89

4.1 BAUGESETZ 89

4.2 VERGABEGESETZ 105

4.3 FINANZKONTROLLE 130

4.4 MEHRWERTSTEUER 137

4.5 DENKMALSCHUTZGESETZ 144

4.6 NATURSCHUTZRECHT 152

4.7 UMWELTVERTRÄGLICHKEITSPRÜFUNG 166

4.8 UMWELTRECHT 176

5 MANUÁL PRE POCHOPENIE VZÁJOMNÝCH ODLIŠNOSTÍ 180

6 HANDBUCH ZUM VERSTÄNDNIS DER ANALYSIERTEN UNTERSCHIEDE 180

7 PRÍLOHY/BEILAGEN 180

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY/ LISTE DER VERWENDETEN LITERATUR 181

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK/LISTE DER VERWENDETEN ABKÜRZUNGEN

Bratislavský samosprávny kraj	BSK
Centrálny koordinačný orgán	CKO
Daň z pridanej hodnoty	DPH
Environmental impact assesment	EIA
Európske štrukturálne a investičné fondy	EŠIF
Európska únia	EÚ
Finančná kontrola na mieste	FKnM
First level control (prvostupňová kontrola)	FLC
Fyzická osoba	FO
Chránená krajinná oblasť	CHKO
Identifikačné číslo dane z pridanej hodnoty	IČ DPH
Krajský pamiatkový úrad	KPÚ
Ministerstvo dopravy a výstavby SR	MDV SR
Ministerstvo financií SR	MF SR
Ministerstvo hospodárstva SR	MH SR
Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR	MIRRI SR
Ministerstvo životného prostredia SR	MŽP SR
Národná kultúrna pamiatka	NKP
Nenávratný finančný príspevok	NFP
Orgán štátnej správy	OŠS
Pamiatkový úrad SR	PÚ SR
Plánovacia dokumentácia	PD
Právnická osoba	PO
Predpokladaná hodnota zákazky	PHZ
Program INTERREG VA	
Riadiaci Orgán	RO
Slovenská republika – Rakúsko	INTERREG VA SK-AT
Stavebné povolenie	SP
Stavebný úrad	SÚ
Stavebný zákon	SZ
Slovenská republika	SR
Trnavský samosprávny kraj	TTSK
Úrad pre verejné obstarávanie	ÚVO
Ústredný orgán štátnej správy	ÚOŠS
Územnoplánovacia dokumentácia	ÚPD
Územné konanie	ÚK
Územné rozhodnutie	ÚR
Verejné obstarávanie	VO
Životné prostredie	ŽP
Aktiengesellschaft	AG
Baugesetz	BG
Baubehörde	BB
Bundesvergabegesetz 2018	BVergG 2018
Bratislavský samosprávny kraj	

(Landkreis Bratislava)	BSK
Einkaufszentrum	EKZ
Environmental impact assesment	EIA
Europäischer Fonds für regionale Entwicklung	EFRE
Europäische Union	EU
First level control	FLC
Gesellschaft mit beschränkter Haftung	GmbH
INTERREG VA Slowakei -Österreich	INTERREG VA SK-AT
International Union for the Conservation of Nature	IUCN
Kleine und mittlere Unternehmen	KMU
Magistratsabteilung	MA
Niederösterreich	NÖ
Österreichische Raumordnungskonferenz	ÖROK
Österreich	AT
Second Level Control	SLC
Slowakei	SK
Trnavský samosprávny kraj (Landkreis Trnava)	TTSK
Umsatzsteuer	USt
Umsatzsteueridentifikationsnummer	UID-Nummer
Umweltverträglichkeitserklärung	UVE
Umweltverträglichkeitsprüfung	UVP
Verordnung	VO

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, SCHÉM A OBRÁZKOV

Tabuľka 1: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním územného rozhodnutia 8
Tabuľka 2: Prehľad stavieb vo vzťahu k procesom stavebného konania 10
Tabuľka 3: Etapy, úkony a lehoty spojené s ohlásením drobnej stavby 10
Tabuľka 4: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním stavebného povolenia 11
Tabuľka 5: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním kolaudačného rozhodnutia 11
Tabuľka 6: Porovnanie náročnosti a dĺžky procedúr smerujúcich k získaniu stavebného povolenia 12
Tabuľka 7: Finančné limity pri VO 23
Tabuľka 8: Finančné limity pri VO 34
Tabuľka 9: Prehľad o počte chránených pamiatok v Rakúsku 59
Tabuľka 10: Rozdelenie realizácie procesu EIA podľa sektorov 80
Tabuľka 11: Trvanie procesu EIA 82

Schéma 1: Základná schéma verejného obstarávania 33
Schéma 2: Uplatnenie/realizácia VO 37
Schéma 3: Korekcie pri VO 39
Schéma 4: Kategorizácia prijímateľov programu INTERREG SK-AT z pohľadu DPH 49
Schéma 5: Proces EIA 81

Mapa 1: Chránené oblasti v Rakúsku 68

Tabelle 1: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit dem Erlass eines Raumplanungsbeschlusses 91
Tabelle 2: Übersicht über Bauvorhaben je nach Bauverfahren 92
Tabelle 3: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit der Anzeige eines geringfügigen Bauvorhabens 93
Tabelle 4: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit der Erteilung einer Baubewilligung 93
Tabelle 5: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit dem Erlass eines Kollaudierungsbeschlusses 94
Tabelle 6: Vergleich des Aufwands und der Verfahrensdauer bis zur Erlangung einer Baubewilligung 95
Tabelle 7: Schwellenwerte 109
Tabelle 8: Schwellenwerte 122
Tabelle 9: Vergabefhler und Korrektur 127
Tabelle 10: Kategorisierung der Begünstigten beim Programm INTERREG SK-AT aus der Sicht der USt. 138
Tabelle 11 Verteilung der UVP Prozesse nach Sektoren 172
Tabelle 12: UVP Verfahren 173
Tabelle 13: Dauer des Verfahrenstyps 174

Schema 1: Grundsätzliche Überlegungen der Beschaffung 121
Schema 2: Beschaffung 125

Landkarte 1: Schutzgebiete in Österreich 159

1 ÚVOD

Vypracovanie „Analýzy legislatívnych rozdielov medzi Slovenskou republikou a Rakúskom“ je súčasťou aktivít realizovaných v rámci projektu RegioCoop SK-AT. Zadávateľom zákazky je Bratislavský samosprávny kraj. Spoločnosť Consulting Associates, s.r.o. je dodávateľom. Cieľom výstupného dokumentu je prispieť k prekonávaniu prekážok pri tvorbe spoločných slovensko-rakúskych projektov a ich implementácií, ktoré vyplývajú z odlišného právneho nastavenia systémov v Slovenskej republike a Rakúsku. Konečný výstup (manuál) má slúžiť žiadateľom a prijímateľom programu cezhraničnej spolupráce SK-AT na zvýšenie kvality prípravy a implementácie spoločných projektov.

Slovensko-rakúska cezhraničná spolupráca je výsledkom spoločného úsilia prihraničných regiónov spolupodieľať sa na mapovaní a napĺňaní spoločných tém a záujmov. Za účelom vytvorenia podmienok pre ďalšiu kvalitnú spoluprácu aktérov v území sa spojili prihraničné regióny do spoločného Interreg projektu RegioCoop SK-AT, aby zmapovali súčasnú situáciu a stav na slovensko-rakúskej hranici z pohľadu vývoja ďalšieho smerovania možností cezhraničnej spolupráce. Jednou z hlavných priorít projektu je motivácia cieľovej skupiny pre nastavenie východiskových tém pre budúce programové obdobie 2021 - 2027, rozpracovanie, sumarizácia a zadefinovanie strategických tém pre funkčné územie slovensko-rakúskeho prihraničia. Projekt bol podporený z programu spolupráce INTERREG VA SK-AT 2014 – 2020, pričom je spolufinancovaný Európskym fondom regionálneho rozvoja a tiež z prostriedkov Trnavského samosprávneho kraja, Bratislavského samosprávneho kraja, Dolného Rakúska, Burgenlandska a Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

Zároveň je potrebné upozorniť, že tento dokument môže žiadateľovi a prijímateľovi poskytnúť všeobecnú orientáciu a pomoc pri spracovaní, resp. pri implementácii projektu. Pri konkrétnych otázkach je však potrebné preštudovať zákony a právne nariadenia (v Rakúsku na webovej stránke www.ris.bka.gv.at a na Slovensku na https://www.zakonypreludi.sk) alebo v prípade potreby je nutné štúdium relevantnej literatúry a danej judikatúry. Výstupy za jednotlivé zákony sú aktuálne v čase spracovania dokumentu (november 2021). Za správnosť textu sa neposkytuje záruka zo strany zodpovedných autorov.

2 EINLEITUNG

Die Ausarbeitung der "Analyse der gesetzlichen Unterschiede zwischen der Slowakischen Republik und Österreich" ist Teil der Aktivitäten, die im Rahmen des RegioCoop SK-AT-Projekts durchgeführt werden. Auftraggeber ist die Selbstverwaltungsregion Bratislava. Consulting Associates, s.r.o. ist der Lieferant. Ziel des Dokuments ist es, einen Beitrag zur Überwindung von Hindernissen bei der Schaffung gemeinsamer slowakisch-österreichischer Projekte und deren Umsetzung zu leisten, die sich aus den unterschiedlichen rechtlichen Rahmenbedingungen der Systeme in der Slowakischen Republik und Österreich ergeben. Der finale Output (Handbuch) soll Antragstellern und Begünstigten des grenzüberschreitenden Kooperationsprogramms INTERREG VA SK-AT dienen, um die Qualität der Vorbereitung und Durchführung gemeinsamer Projekte zu erhöhen.

Die grenzüberschreitende Zusammenarbeit zwischen der Slowakei und Österreich ist das Ergebnis gemeinsamer Bemühungen der Grenzregionen, sich an der Erfindung und Erfüllung gemeinsamer Themen und Interessen zu beteiligen. Um Voraussetzungen für eine weitere qualitativ hochwertige

Zusammenarbeit der Akteure im Raum zu schaffen, haben sich die Grenzregionen zu einem gemeinsamen INTERREG VA Projekt RegioCoop SK-AT zusammengeschlossen, um die aktuelle Situation an der slowakisch-österreichischen Grenze im Hinblick auf die Entwicklung weiterer grenzüberschreitender Möglichkeiten der Grenzkooperation zu verbessern. Einer der Hauptschwerpunkte des Projekts ist die Motivation der Zielgruppe, die Startthemen für die zukünftige Programmperiode 2021 – 2027 zu setzen, strategische Themen für das Funktionsgebiet der slowakisch-österreichischen Grenze zu entwickeln, zusammenzufassen und zu definieren. Das Projekt wurde durch das Kooperationsprogramm INTERREG VA SK-AT 2014 - 2020 gefördert, aus Mitteln des Europäischen Fonds für regionale Entwicklung sowie aus den Selbstverwaltungsregionen Trnava, Bratislava, Niederösterreich, Burgenland und des Ministerium für Investitionen, Regionalentwicklung und Informatisierung der Slowakischen Republik.

Es wird darauf hingewiesen, dass dieses Dokument eine erste Orientierung und grobe Hilfestellung fur Antragsteller/Begünstigte bieten kann. Bei speziellen Fragen ist jedoch das Studium der Gesetze- bzw. Verordnungstexte (in Österreich unter der Adresse www.ris.bka.gv.at und in der Slowakei unter https://www.zakonypreludi.sk) bzw. allenfalls auch einschlägiger Literatur und Judikatur unerlässlich Die Ausgaben für einzelne Gesetze sind aktuell zum Zeitpunkt der Bearbeitung des Dokuments (November 2021). Für die Richtigkeit der Ausführungen wird keine Gewähr geleistet und eine Haftung der Verfasser ist ausdrücklich ausgeschlossen.

3 ANALYTICKÁ ČASŤ

3.1 Stavebný Zákon

3.1.1 Stavebný zákon v SR

Stručná charakteristika zákona a jeho zameranie

Investičnú činnosť a výstavbu nehnuteľností ako oblasť stavebného, správneho a environmentálneho práva reguluje v SR ***zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov*** (ďalej ako „Stavebný zákon“ alebo „SZ“)[1]. Stavebný zákon sa týka oblastí ako územné plánovanie; územné konanie a vydávanie územných rozhodnutí; stavebný poriadok; stavebné delikty a sankcie; vyvlastnenie a vyvlastňovacie konanie; stavebné úrady, špeciálne stavebné úrady a postavenie obcí; ochrana osobitných záujmov; sústava informácií a evidencia. Je vykonávaný ďalšími vykonávacími predpismi a STN.

Orgány stavebnej správy

Príslušný stavebný úrad I. stupňa môže byť:

- Obecný úrad, ktorý je stavebným úradom (ďalej ako „SÚ“) a plní úlohy stavebného úradu ako prenesený výkon štátnej správy na úseku územného konania a stavebného poriadku, prípadne aj bývania a iných súvisiacich oblastí len v danej obci,
- Spoločný obecný úrad – SÚ pre širší zoznam obcí, pre ktoré plní úlohy na úseku bývania, územného plánovania a stavebného poriadku,
- Špeciálny stavebný úrad – vo veciach iných ako pozemných civilných stavbách – patrí sem výstavba letísk v rámci ich územných obvodov, vodných stavieb, stavieb s integrovaným povoľovaním (líniové stavby), banských diel a stavieb, skladov výbušnín a ďalších,
- Vojenský a iný stavebný úrad,
- Stavebný úrad II. stupňa – najmä vo veci odvolaní, napr. voči rozhodnutiam o pozemných a dopravných stavbách, v ktorých v správnom konaní v I. stupni koná obec, ak v stupni koná orgán štátnej správy (ďalej ako „OŠS“), odvolacím orgánom je ústredný orgán štátnej správy (ďalej „ÚOŠS“) zodpovedný za danú stavebnú agendu (MDV SR, MŽP SR, MH SR a pod.),
- Slovenská stavebná inšpekcia.

[1]Vo fáze vyhodnocovania medzirezortného pripomienkového procesu sú návrhy Zákona o výstavbe (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/226), Zákona o územnom plánovaní (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/218) a novela Kompetenčného zákona (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/219), ktoré predložili Úrad vlády SR a Ministerstvo dopravy a výstavby SR. Ak sa schváli, významne zmenia súčasné pomery, najmä v oblasti digitalizácie procesov, skrátenia lehôt konaní a redukcii úkonov. Združenie miest a obcí Slovenska navrhlo konkurenčný návrh novely Stavebného zákona (https://www.zmos.sk/zmos-pripravilo-vlastny-navrh-novely-stavebneho-zakona--oznam/mid/405616/.html).

Územnoplánovacia dokumentácia

Územnoplánovacia dokumentácia (ďalej ako „ÚPD“) je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie (ďalej ako „ŽP“). Sústavu ÚPD tvorí: Koncepcia územného rozvoja Slovenska[2]; územný plán regiónu (ďalej ako „ÚPN-R“); územný plán obce (ďalej ako „ÚPN-O“) a územný plán zóny (ďalej ako „ÚPN-Z“). Povinnosťou žiadateľa investičného projektu je zabezpečiť súlad investičného zámeru s príslušnou ÚPD, regulatívom a zásadami, ktoré obsahuje jej záväzná časť.

Územné konanie

Územné konanie (ďalej ako „ÚK“) rozhoduje o aktivitách, ktoré sa majú uskutočniť na danom území, resp. o využití pozemku na nejaký účel. Podmienkami pre vydanie územného rozhodnutia (ďalej ako „ÚR“) je, aby navrhovaná zmena na území bola v súlade s ÚPN-O a ÚPN-Z, predložená dokumentácia zohľadňovala podmienky určené v ÚPN a obsahovala všetky zákonné náležitosti a súčasťou procesu ÚK boli stanoviská dotknutých orgánov štátnej správy a účastníkov konania[3]. SÚ za určitých podmienok môže zlúčiť ÚK so stavebným konaním (jednoduchá stavba, jej prístavba alebo nadstavba), pri iných stavbách tak môže urobiť, ak podmienky na ich umiestnenie vyplývajú z ÚPN-Z. SÚ pri jednoduchej stavbe v ÚR môže určiť, že na jej uskutočnenie postačí ohlásenie.

Tabuľka 1: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním územného rozhodnutia

Etapa	Opis postupov	Lehoty
Začatie územného konania	▪ Písomný návrh na vydanie UR s predpísanou dokumentáciou a dokladmi sa predkladá príslušnému SÚ a uhradí sa správny poplatok. Začatie ÚK môže iniciovať aj SÚ alebo iný orgán štátnej správy. ▪ SÚ posúdi úplnosť návrhu žiadosti o vydanie ÚR.	SÚ: V rámci správneho konania o začatí ÚK je 30, resp. 60 dní.
Zverejnenie návrhu na vydanie územného rozhodnutia SÚ	▪ Zákonné zverejnenie žiadosti o začatie ÚK od začatia až do právoplatného ukončenia a oznámenie o začatí ÚK dotknutým orgánom a všetkým známym účastníkom do vlastných rúk (príp. elektronicky), alebo v prípade líniových rozsiahlych stavieb, stavby s veľkým počtom účastníkov konania a v ďalších prípadoch verejnou vyhláškou. ▪ Výzva SÚ navrhovateľovi o ďalšie doplňujúce podklady (ak sú relevantné).	SÚ: Bezodkladne (7 prac. dní od úplnej žiadosti o ÚR). Doručovanie poštou alebo verejnou vyhláškou je 15 dní.
Priebeh územného konania	▪ Zasielanie námietok a pripomienok účastníkov konania a oznámenia stanovísk dotknutých orgánov. ▪ Ústne pojednávanie spojené spravidla s miestnym zisťovaním.	Termín ústneho pojednávania najmenej 7 prac. dní

[2] https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/vystavba-5/uzemne-planovanie/dokumenty/uplne-znenie-kurs2001-v-zneni-kurs2011. Pripravovaná reforma stavebného zákona predpokladá vytvorenie nového ostatného ÚOŠS, ktorý by mal mať v kompetencii bývanie, územné plánovanie a stavebníctvo – Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR.

[3] Doklady určujú osobitné predpisy z oblasti starostlivosti o ŽP, ÚP, všeobecných technických požiadaviek na výstavbu a na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu, hygienických, protipožiarnych, bezpečnostných, dopravných, predpisov, podmienok ochrany prírody, starostlivosti o pamiatkový fond, ochrany poľnohospodárskeho pôdneho a lesného pôdneho fondu a pod. Dokladmi sa myslia vyjadrenia všetkých osobitnými predpismi stanovených subjektov sieťových odvetví a dotknutých orgánov verejnej moci.

Etapa	Opis postupov	Lehoty
	▪ SÚ posúdi návrh, zabezpečí stanoviská dotknutých orgánov a ich vzájomný súlad a posúdi vyjadrenia účastníkov a ich námietky.	od doručenia oznámenia o začatí ÚK.
Vydanie ÚR a jeho platnosť	▪ SÚ vydá požadované ÚR a rozhodne o námietkach účastníkov konania. ▪ Platnosť ÚR je 2 roky; pre umiestnenie líniovej stavby 3 roky alebo dlhšie. V týchto lehotách možno požiadať o predĺženie, pri podaní žiadosti o stavebné povolenie platnosť trvá. ▪ Rozhodnutie o stavebnej uzávere možno určiť iba na nevyhnutne potrebný čas, najviac na 5 rokov.	30 dní, resp. 60 dní, podľa správneho konania.
Oznámenie územného rozhodnutia	▪ Oznámenie ÚR účastníkom doručuje SÚ písomne, príp. sa oznamuje verejnou vyhláškou. ▪ Zákonné zverejnenie ÚR o umiestnení stavby alebo o využití územia, ktoré sa týka územia, vo vzťahu ku ktorému sa uskutočnilo posudzovanie vplyvov alebo zisťovacie konanie podľa osobitného predpisu SÚ.	Doručovanie max. 15 dní, 15 dní lehota na podanie odvolania, ktoré môže mať odkladný účinok. Dňom právoplatnosti rozhodnutia zverejnené verejnou vyhláškou je 15. deň odo dňa vyvesenia.

Povinnosti pre žiadateľa projektu ako účastníka konania:

- žiadosť predložiť v písomnej forme vecne a miestne príslušnému SÚ s dokumentáciou, ako ju vyžaduje SZ a predpisy v dvoch vyhotoveniach; predložiť podklady stanovené osobitými predpismi; zoznam osôb, ktoré prichádzajú do úvahy ako účastníci konania, rozhodnutia, stanoviská, vyjadrenia, súhlasy, posúdenia alebo iné opatrenia dotknutých orgánov štátnej správy a obce; záverečné stanovisko o posúdení vplyvu stavby, alebo činnosti na ŽP, ak bolo vydané; doklady o rokovaniach s účastníkmi ÚK, ak sa konali pred podaním návrhu,
- uhradiť správny poplatok (40 – 100 EUR).

ÚR nie je potrebné pre: stavby, ktorých podmienky na umiestnenie podrobne rieši ÚPN-Z; drobné stavby; stavebné úpravy a udržiavacie práce; stavby, ktoré budú v uzavretých priestoroch existujúcich stavieb, ak sa nemení vonkajšie ohraničenie a výškové usporiadanie; reklamné stavby; stavby na umiestnenie strategického parku a na prípravu územia na realizáciu strategického parku podľa osobitného predpisu.

Povoľovanie stavieb

Stavebné povolenie sa vyžaduje pri stavbách každého druhu, bez zreteľa na ich stavebnotechnické vyhotovenie, účel a čas trvania, väčších ako 25 m^2. Tiež sa vyžaduje pri zmene stavieb, pri prístavbe, nadstavbe a pri stavebných úpravách. V nasledujúcej tabuľke je zhrnuté, kedy stavebné povolenie nie je potrebné a kedy postačuje ohlásenie SÚ.

Tabuľka 2: Prehľad stavieb vo vzťahu k procesom stavebného konania

Nie je potrebné ohlásenie stavby, ani stavebné povolenie	Je potrebné ohlásenie stavebnému úradu
▪ Špecializované stavby – napr.: banské diela a stavby podľa banských predpisov; nadzemné a podzemné vedenia el. komunikačných sietí, oporné a vytyčovacie body, stavebné úpravy el. vedení; ▪ Krátkodobé prenosné zariadenia – predajné stánky, konštrukcie a zariadenia na slávnostnú výzdobu a osvetlenie budov, dočasný bazén, menší príbytok pre zvieratá; ▪ Scénické stavby pre film a televíziu; geodetické stavby; konštrukcie chmeľníc a vinohradov; reklamné stavby podľa určených parametrov; ▪ Udržiavacie práce, pri ktorých nie je predpísané ohlásenie (výmeny výplne stien, stierkovanie alebo maľovanie interiérov a exteriérov, výmena výplne oplotenia, atď.); ▪ Rozvody el. komunikačných sietí a zvodov antén, ktoré sú umiestňované v uzavretých priestoroch stavieb.	▪ Jednoduchá stavba, jej prístavba a nadstavba, drobné stavby (doplnková funkcia k hlavnej stavbe); ▪ Stavebné úpravy, ktorými sa podstatne nemení vzhľad stavby, spôsob užívania, nezasahujú do nosných konštrukcií a neohrozujú sa záujmy spoločnosti; ▪ Udržiavacie práce, ktoré by mohli ovplyvniť stabilitu stavby, požiarnu bezpečnosť stavby, jej vzhľad alebo ŽP a všetky udržiavacie práce na stavbe, ktorá je kultúrnou pamiatkou; ▪ Stavby el. komunikačných sietí (nosiče telekomunikačných zariadení) umiestňovaných na existujúcich objektoch podľa určených parametrov a výmena alebo dopĺňanie telekomunikačných zariadení; ▪ Reklamné stavby podľa určených parametrov. SÚ môže určiť, že ohlásenú drobnú stavbu možno uskutočniť len na základe stavebného povolenia.

Žiadosť o stavebné povolenie a povinnosti pri vypracovaní žiadosti o stavebné povolenie pre žiadateľa projektu

Ak je žiadateľ projektu stavebník, je povinný uskutočnenie stavieb, stavebných úprav a udržiavacích prác vopred písomne ohlásiť stavebnému úradu, alebo požiadať o vydanie stavebného povolenia.

Ohlásenie drobnej stavby

Drobnou stavbou sa rozumie stavba, stavebné úpravy a udržiavacie práce.

Tabuľka 3: Etapy, úkony a lehoty spojené s ohlásením drobnej stavby

Etapa	Opis postupov	Lehoty
Ohlásenie drobnej stavby SÚ	▪ Informovanie sa na príslušnom SÚ (podmienky, oficiálne tlačivo ohlásenia, atď. a zabezpečenie potrebnej technickej dokumentácie, ak je to relevantné, podľa predpisov). ▪ Písomne ohlásenie drobnej stavby s prílohami a dokladmi, úhrada správneho poplatku. ▪ SÚ môže vyzvať na doplnenie ohlásenia.	Ohlásením sa považuje deň, kedy bolo ohlásenie podané stavebnému úradu alebo odovzdané na poštovú prepravu.
Oznámenie SÚ a jeho platnosť	▪ Písomné oznámenie SÚ, že proti uskutočneniu drobnej stavby nemá námietky a pripojí overenú PD. ▪ Stavebník môže začať uskutočňovať ohlásenú stavbu. ▪ Platnosť ohlásenia je 1 (reklamné stavby) alebo 2 roky, ak SÚ neurčí dlhšiu lehotu.	Spravidla 30, resp. 60 dní podľa správneho konania. Písomné doručovanie max. 15 dní.

Stavebné konanie a stavebné povolenie – postup a lehoty pre získanie stavebného povolenia

Žiadosť o stavebné povolenie sa podáva pre samostatnú stavbu alebo jej zmenu, súbor stavieb alebo jednotlivé stavby tohto súboru, ak budú po dokončení schopné samostatného užívania, vrátane stavieb zariadenia staveniska, podmieňujúce preložky sietí a zariadení technického vybavenia.

Účastníci stavebného konania sú: stavebník; osoby, ktoré majú vlastnícke alebo iné práva k pozemkom a stavbám na nich, vrátane susediacich pozemkov a stavieb, ak ich vlastnícke alebo iné práva k týmto pozemkom a stavbám môžu byť stavebným povolením priamo dotknuté; ďalšie osoby, ktorým toto postavenie vyplýva z osobitného predpisu; stavebný dozor alebo kvalifikovaná osoba

a projektant v časti, ktorá sa týka projektu stavby. Začatiu stavebného konania predchádza príprava podkladov k žiadosti o vydanie stavebného povolenia (ďalej ako „SP“).

Tabuľka 4: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním stavebného povolenia

Etapa	Opis postupov	Lehoty
Začatie stavebného konania	▪ Stavebník predloží príslušnému SÚ kompletný písomný návrh žiadosti o SP, doklady a predpísanú PD vypracovanú oprávnenou, resp. autorizovanou osobou a uhradí správny poplatok. ▪ SÚ písomne oznámi začiatok konania účastníkom, určí termín ústneho pojednávania pre miestne zisťovanie, ak je relevantné, a zákonne zverejní kópiu žiadosti o SP počas trvania konania až do jeho právoplatného ukončenia. ▪ Začatím konania plynie lehota pre podávanie pripomienok a námietok a stanovísk účastníkov SK a dotknutých orgánov. ▪ SÚ môže vyzvať navrhovateľa o ďalšie doplňujúce podklady (ak sú relevantné) a konanie preruší. Ak navrhovateľ nedoplní návrh na vydanie územného rozhodnutia požadovaným spôsobom v určenej lehote, stavebný úrad územné konanie zastaví.	SÚ: Vyjadrenie k žiadosti 30 dní, resp. 60 dní, podľa správneho konania. Lehota na doručovanie 15 dní, začatie konania sa oznámi najmenej 7 pracovných dní pred konaním miestneho zisťovania, príp. ústneho pojednávania. Upovedomenie verejnou vyhláškou je najmenej 15 dní.
Vydanie SP a jeho právoplatnosť	▪ SÚ preskúma súlad PD s ÚR a jeho podmienkami, ak predchádzalo ÚK alebo súlad s ÚPN-Z, splnenie požiadaviek na dokumentáciu, jej štruktúru, požiadaviek ochrany zdravia a ŽP a iných požiadaviek na výstavbu určených zákonom, vyhláškami a inými predpismi (normy a pod.). ▪ SÚ vydá SP a určí záväzné podmienky uskutočnenia a užívania stavby a rozhodne o námietkach účastníkov konania. ▪ Platnosť SP je 2 roky od vydania, pre reklamné stavby je platnosť 1 rok od nadobudnutia právoplatnosti, ak SÚ neurčí dlhšie lehoty. ▪ Po vydaní SP zašle SÚ overenú PD stavebníkovi, obci a vlastníkovi stavby, ak nie je stavebníkom; jedno vyhotovenie PD si SÚ ponechá. Pri líniových stavbách môže zaslať obci len príslušnú časť PD.	SÚ: Vydanie SP 30 dní, resp. 60 dní, v zmysle správneho konania. SP začína platiť po 15-dňovej lehote, aj keď sa oznamuje verejnou vyhláškou.

Užívanie stavieb – povinnosti pre prijímateľa projektu po dokončení investičnej aktivity

Dokončenú stavbu možno užívať len na základe kolaudačného rozhodnutia. Vyžaduje sa aj pre jednoduché stavby, ich prístavby a nadstavby, alebo časti. SÚ môže od kolaudácie upustiť, ak ide o drobné alebo jednoduché stavby.

Tabuľka 5: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním kolaudačného rozhodnutia

Etapa	Opis postupov	Lehoty
Začatie kolaudačného konania	▪ Písomný návrh na kolaudáciu stavby s potrebnými dokladmi podľa predpisov predložený príslušnému SÚ. ▪ SÚ oznámi účastníkom konania a dotknutým orgánom začatie kolaudačného konania písomne alebo verejnou vyhláškou.	SÚ: spravidla 30, resp. 60 dní, podľa správneho konania; Doručovanie max. 15 dní, obdobne aj pri doručovaní verejnou vyhláškou.
Kolaudačné konanie	▪ Uplatnenie námietok a stanovísk, oznámenie termínu ústneho pojednávania a prizvanie projektanta, resp. stavebného dozoru, príp. zhotoviteľa stavby a iných. ▪ SÚ preskúma, či sa stavba uskutočnila podľa overenej PD v stavebnom konaní, alebo či podmienky určené v ÚR a SP a skutočné realizovanie stavby alebo jej užívanie neohrozuje verejný záujem. ▪ SÚ spíše o ústnom pojednávaní protokol obsahujúci námietky účastníkov konania a stanoviská dotknutých orgánov, resp. spíše	Oznámenie o začatí konania najmenej 10 dní pred ústnym pojednávaním a miestnym zisťovaním.

Etapa	Opis postupov	Lehoty
	jednoduchý záznam.	
Vydanie kolaudačného rozhodnutia	▪ SÚ vydá rozhodnutie, kde určí podmienky užívania stavby. Kolaudačné rozhodnutie je zároveň osvedčením o spôsobilosti stavby na prevádzku.	Spravidla 30 dní, resp. 60 dní, podľa správneho konania. Doručovanie max. 15 dní, obdobne aj pri doručovaní verejnou vyhláškou.

Teória a skutočnosť – reálne trvanie postupov, skutočné lehoty pri vydávaní povoľovaní a administratívna náročnosť

Dĺžku vybavovania žiadostí o vydanie ÚR a SP ovplyvňujú viaceré faktory na strane navrhovateľa a účastníkov, ako aj SÚ. Rozhodujúcim faktorom je aj pokrytie územia platnou ÚPD. Štandardné lehoty podľa správneho poriadku by v prípade územného konania a stavebného konania mali trvať od 112 do 172 dní na každý z úkonov, v prípade hladkého priebehu bez zdržaní na strane účastníkov alebo iných dotknutých orgánov a započítaní lehôt potrebných na doručovanie a pre správoplatnenie rozhodnutí (15 dní). Ohlásenie drobnej stavby by v ideálnom priebehu nemalo presiahnuť viac ako 75 dní od podania. Priemerná dĺžka konania zavŕšená právoplatným stavebným povolením na Slovensku je podľa dostupných údajov 286 – 300 dní (World Bank, 2021). Porovnanie s okolitými štátmi ponúka nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 6: Porovnanie náročnosti a dĺžky procedúr smerujúcich k získaniu stavebného povolenia

Štát	Skóre v náročnosti vybavenia SP	Počet procedúr	Potrebný čas (v dňoch)	Náklady z rozpočtu projektu (v %)	Index kvality objektu (0-15)	Umiestnenie
Rakúsko	75.1	11	222	1.1	13.0	49
Česko	56.2	21	246	0.2	8.0	157
Maďarsko	67.0	22	192.5	0.6	13.0	108
Poľsko	76.4	12	137	0.3	10.0	39
Slovensko	**59.4**	**14**	**300**	**0.2**	**8.0**	**146**
Ukrajina	81.1	10	72.5	4.4	12.0	20

Zdroj: Svetová banka – Doing Business, 2021

3.1.2 Stavebný zákon v Rakúsku

V Rakúsku podlieha stavebný zákon regionálnej legislatíve, t.j. každá spolková krajina má svoje vlastné zákony a nariadenia. Preto je potrebné rozlišovať medzi spolkovými krajinami Dolné Rakúsko, Burgenland a Viedeň. Možnosti a podmienky výstavby sú vo všeobecnosti regulované v rámci spolkových krajín prostredníctvom dvoch nástrojov regionálneho plánovania – územného plánu a plánu rozvoja. Plánovaciu suverenitu nad týmito nariadeniami majú obce, resp. vo Viedni oddelenie 21 v rámci magistrátu.

Územný plán

Územný plán upravuje povolené využitie všetkých pozemkov v obci a je právne záväzný. Obsahuje hranice nehnuteľností, čísla nehnuteľností a príslušné územie. V každom územnom pláne sa rozlišuje medzi trávnatými porastami, dopravnými plochami a stavebnými pozemkami. Ďalšie zóny si musia upresniť jednotlivé spolkové krajiny, pričom sa môžu navzájom líšiť.

Plán rozvoja

Plán rozvoja sa určuje na základe územného plánu a obsahuje ustanovenia o tom, ako možno realizovať výstavbu na jednotlivých častiach stavebného pozemku.

Inšpekcia

V súvislosti s možnosťou postaviť na konkrétnom pozemku požadovanú nehnuteľnosť, obecné úrady (Gemeindeämtern) a vo Viedni oddelenie 21 v rámci magistrátu MA 21 (→ Wien) vykonávajú všeobecnú kontrolu územných plánov a plánov rozvoja. V rámci toho je možné zakúpiť kópie územných plánov a plánov rozvoja určitých oblastí.

Dolné Rakúsko

Časti uvedené v nasledujúcej kapitole sa vzťahujú na celú právnu úpravu Dolnorakúskeho stavebného zákona 2014 Niederösterreichische Bauordnung 2014**.**

Stavebným úradom prvého stupňa je v Dolnom Rakúsku starosta a magistrát v mestách s vlastným štatútom. Stavebným úradom druhého stupňa je zastupiteľstvo obce alebo mestský senát (pri mestách s vlastným štatútom). Ak stavba alebo projekt zasahuje do územia viacerých obcí, je stavebným úradom okresný správny úrad. Ak stavba alebo projekt zasahuje do viacerých okresov, je príslušný okresný správny úrad ten, na území ktorého sa má stavba alebo projekt realizovať z väčšej časti.

Pri stavebnom projekte sa rozlišujú konania, ktoré si vyžadujú schválenie, konania s povinnosťou ohlášky a konania s oznamovacou povinnosťou po ukončení realizácie stavby.

Postupy, ktoré vyžadujú schválenie, sú podrobne uvedené v § 14 Dolnorakúskeho stavebného poriadku a týkajú sa okrem iného novostavieb a prístavieb budov, ako aj výstavby stavebných objektov a zmien stavieb za určitých okolností.

Projekty vyžadujúce ohlášku stavby sú podrobne uvedené v § 15 Dolnorakúskeho stavebného poriadku a zahŕňajú okrem iného projekty bez stavebných opatrení, ktoré sa týkajú zmeny zamýšľaného použitia stavieb alebo ich častí alebo zvýšenia počtu bytov bez stavebných zmien vyžadujúcich schválenie. Projekty vyžadujúce ohlášku môžu byť aj projekty, ktoré sa týkajú menších stavebných opatrení.

Projekty vyžadujúce oznámenie po ukončení stavby sú podrobne uvedené v § 16 Dolnorakúskeho stavebného poriadku a musia byť písomne nahlásené stavebným úradom do 4 týždňov od ukončenia projektu. Projekty podliehajúce oznamovacej povinnosti zahŕňajú okrem iného drobné zásahy do konštrukcie budovy, ktoré sa týkajú najmä výstavby, výmeny alebo odstránenia klimatizačných systémov, kotlov, pecí a pod.

Žiadosť o stavebné povolenie musí obsahovať tieto body:

- informáciu o nehnuteľnosti a doklad o užívacom práve,
- doklad o spôsobe užívania,

- stavebný plán a popis stavby, ako aj popis odchýlok od jednotlivých ustanovení vyhlášok o technických stavebných poriadkoch, ktorý musí obsahovať aj nákres ako dôkaz vhodnosti tohto opatrenia,
- energetický certifikát, ak je potrebný,
- dôkaz o testovaní používania vysoko účinných alternatívnych energetických systémov pri výstavbe a významnej obnove budov.

Podľa § 20 má stavebný úrad vykonať predbežné preskúmanie stavebného projektu. Kontrolujú sa pritom všetky zákonné požiadavky, vrátane súladu s územnými a rozvojovými plánmi. V spolkovom zákone nie je stanovená záväzná lehota na trvanie predbežného prieskumu. Ak predbežné preskúmanie nevedie k zamietnutiu žiadosti, stavebný úrad musí preukázateľne informovať účastníkov a susedov o pripravovanom zámere v súlade s § 14 a upozorniť, že na stavebnom úrade je možné nahliadnuť do príloh k žiadosti a prípadných odborných stanovísk. Jednotlivé zúčastnené strany, vrátane susedov, môžu písomne do dvoch týždňov podať prípadné námietky k projektu. Ak tak neurobia, táto možnosť zaniká.

Stavebné povolenie môže byť vydané, ak predbežným prieskumom nebol zistený rozpor so zákonnými ustanoveniami. Stavebné povolenie zahŕňa právo vykonať stavbu a po dokončení ju užívať, ak sú predložené požadované doklady v súlade s § 30 ods. 2 alebo 3 Dolnorakúskeho stavebného poriadku. Stavebné povolenie zaniká, ak sa s realizáciou stavby nezačalo do 2 rokov od právoplatného rozhodnutia orgánu, alebo bolo ukončené do 5 rokov od jej začatia.

Podľa § 26 musí stavebník vopred oznámiť stavebným úradom termín začatia stavby. Toto oznámenie stráca účinnosť, ak sa samotná realizácia nezačne do 4 týždňov od stanoveného času.

Podľa § 25 je stavebník povinný zveriť vypracovanie a kalkuláciu projektu stavby, vrátane vyhotovenia energetického certifikátu, posudkov a vystavenia certifikátov odborníkmi, ktorí sú na to oprávnení v súlade s príslušnými predpismi (napr. na základe živnosti alebo ako stavební inžinieri). Na požiadanie musia stavebným úradom predložiť doklad o oprávnení. Ak má stavebník alebo niektorý z jeho zamestnancov toto oprávnenie sám, takéto poverenie sa nevyžaduje. Po ukončení projektu stavby musí vlastník stavby túto skutočnosť oznámiť stavebným úradom. Zároveň je potrebné v oznámení uviesť všetky odchýlky v zmysle § 15. K oznámeniu je potrebné pripojiť:

1) situačný plán s osvedčením stavbyvedúceho alebo zápis výsledkov meraní, že projekt stavby bol vykonaný správne, ak ide o novostavbu alebo prístavbu (s výnimkou nadstavby nadzemného podlažia alebo nadstavby strechy),
2) v prípade odchýlok podliehajúcich oznamovacej povinnosti plán stavby a jeho popis (v každom prípade dvakrát) a odkaz na energetický certifikát, ak sa má predložiť spolu s oznámením,
3) informácie o iných odchýlkach v zmysle § 16,
4) osvedčenie stavbyvedúceho alebo v prípade nezverejnenia stavbyvedúceho osvedčenie odborného pracovníka oprávneného vykonávať dozor, osvedčenie o zhotovení stavby (aj v prípade vlastnej realizácie),
5) zistenia a osvedčenia predpísané v stavebnom povolení,
6) dôkaz o stanovení referenčnej úrovne.

Burgenland

V tejto kapitole sa uvedené časti vzťahujú na právne predpisy stavebného zákona v spolkovej krajine Burgenland z roku 1997 – Burgenländische Baugesetz 1997.
V Burgenlande je **stavebným úradom** prvého stupňa starosta, stavebným úradom druhého stupňa obecné zastupiteľstvo.

Podľa § 14 sa žiadateľ o stavbu musí pred začatím plánovania informovať ohľadom podkladov súvisiacich s plánom zástavby územia. V tejto súvislosti musí stavebný úrad na požiadanie písomne poskytnúť požadované informácie. Tie zahŕňajú zónovanie stavebného pozemku, obsah územného plánu/čiastkového plánu zástavby alebo smerníc zástavby a spôsob výstavby, vzdialenosti, stavebné čiary, počet podlaží a pod.

V Burgenlande sa rozlišujú menšie stavebné projekty a stavebné projekty vyžadujúce povolenie.

Menšie stavebné projekty zahŕňajú opatrenia na údržbu, opravu alebo zlepšenie stavieb a komponentov, ako aj iné stavebné projekty, pri ktorých nie sú podstatne narušené záujmy stavebných úradov v súlade s § 3 Burgenlandského stavebného zákona. Drobné stavebné projekty si nevyžadujú stavebné konanie, ale stavebník ich musí písomne oznámiť stavebným úradom najmenej 14 dní pred začatím stavby spolu s dokladmi potrebnými na posúdenie. Podrobnosti o menších stavebných projektoch sú uvedené v § 16 Burgenlandského stavebného zákona.

Pri stavebných projektoch, ako aj pri zmenách účelu užívania, je potrebné požiadať stavebný úrad o stavebné povolenie pred začatím výstavby, pokiaľ nie sú drobného charakteru. Stavebník musí predložiť na stavebný úrad podpísanú **žiadosť o stavebné povolenie**, zároveň podpísané súhlasné vyhlásenia (uvedenie mena a dátumu podpisu) vlastníkov nehnuteľností, ktoré sú vzdialené od priečelia dotknutej budovy menej ako 15 m a zároveň predložiť dokumenty potrebné na posúdenie stavebného projektu stavebným dozorom. K nim patria nasledovné dokumenty:

- stavebné plány (plán staveniska, pôdorysy a pohľady),
- popis budovy so zamýšľaným použitím v troch vyhotoveniach,
- výpis z katastra nehnuteľností (nie starší ako šesť mesiacov),
- zoznam vlastníkov tých pozemkov, ktoré sú od priečelia stavby vzdialené menej ako 15 m,
- vyplnený zoznam pre register budov a bytov v súlade s prílohou spolkového zákona o registri budov a bytov,
- energetický certifikát.

Stavebné plány a popisy budov vypracuje oprávnený projektant pre stavebníka a navrhovateľa. Ak sa preskúmaním stavebného projektu zistí, že sú splnené všetky náležitosti v súlade so zákonom, stavebný úrad vydá stavebné povolenie – v prípade potreby s prihliadnutím na rôzne podmienky alebo lehoty – do ôsmich týždňov od doručenia úplných podkladov. Stavebné práce možno začať až po nadobudnutí právoplatnosti stavebného povolenia. Stavebné povolenie stráca platnosť, ak sa s realizáciou stavby nezačalo do dvoch rokov od právoplatnosti stavebného povolenia, alebo ak sa stavba neskončila do piatich rokov od začatia realizácie. V odôvodnených prípadoch možno túto lehotu predĺžiť. Ak je proti stavebnému povoleniu podaná sťažnosť na správny súd alebo ústavný súd, táto lehota sa prerušuje až do rozhodnutia.

Pri realizácii schváleného stavebného projektu musí stavebník spolupracovať s oprávnenými osobami v súlade so zákonnými ustanoveniami. Stavebník musí oznámiť úradu čas začatia stavby a zabezpečiť jej uskutočnenie v súlade s plánom. Pri realizácii novej výstavby, prístavby alebo prestavby obytných budov s úžitkovou plochou viac ako 200 m², ako aj novostavby, prístavby alebo prestavby iných budov s úžitkovou plochou nad 200 m², musí stavebník využiť služby stavbyvedúceho. Vedúci stavby musí prevziať stavbu podpísaním príslušných dokumentov v súlade so špecifikáciou stavby.

Kontrola stavby zodpovednými orgánmi môže byť vykonaná kedykoľvek formou inšpekcie. Pri dôvodnom podozrení z porušenia zákona musí stavebný úrad vykonať prešetrenie stavby. Stavebník je povinný ohlásiť dokončenie stavby alebo stavebného úseku s minimálne jedným bytom alebo užívateľskou jednotkou. V prípade stavieb musí byť k oznámeniu o ukončení stavby priložená záverečná revízna správa od odborného pracovníka oprávneného v zmysle živnosti alebo podľa stavebného zákona, stavebného znalca alebo úradného znalca, ktorí sa nepodieľali na výstavbe stavby. Revízna správa obsahuje vyjadrenie, že celý projekt stavby alebo príslušnej fázy výstavby bol realizovaný v súlade so stavebným povolením.

Viedeň

Dole uvedené časti sa vzťahujú na právne predpisy stavebného zákona pre spolkovú krajinu Viedeň – Bauordnung Wien.

Ak zákon neustanovuje inak, za dodržiavanie zákona je zodpovedný magistrát. Stavebná polícia (oddelenie 37 magistrátu) má zodpovednosť v rámci procesu schvaľovania žiadosti o stavebné povolenie až po ukončenie stavebných projektov. Na rozhodovanie o žiadostiach o schválenie odchýlok od ustanovení územného plánu podľa § 69 a na udelenie osobitných povolení podľa § 71b je príslušný stavebný výbor miestne príslušného okresného zastupiteľstva.

Vo Viedni sa rozlišujú stavebné projekty vyžadujúce povolenie, stavebné projekty vyžadujúce ohlásenie a stavebné projekty, ktoré si povolenie nevyžadujú. Podľa § 60 stavebné projekty, ktoré vyžadujú povolenie, zahŕňajú:

- nové budovy, prístavby a prestavby,
- montáž všetkých ostatných konštrukcií nad a pod zemou, ktorých výstavba si vyžaduje značný stupeň stavebných znalostí,
- zmeny alebo opravy konštrukcií na základe určitých podmienok,
- búranie stavieb v ochranných pásmach a na územiach so stavebnou uzáverou,
- zmeny budov v ochranných pásmach, ktoré ovplyvňujú vonkajší dizajn, charakter alebo štýl budovy.

Podľa § 62 sa stavebné ohlásenie vydáva vtedy, ak stavebným projektom nedochádza k výraznej zmene vonkajšieho stvárnenia stavby, netýka sa prerozdeľovania bytov alebo vytvárania nových parkovacích miest a nezakladá povinnosť na vytvorenie parkovacích miest, ale napriek tomu ovplyvňuje vonkajšie vnímanie budovy.

Stavebné projekty, ktoré nevyžadujú povolenie, sú všetky projekty, pre ktoré nie je potrebné povolenie, ani ohlásenie. Podrobnejšie informácie, o aké stavebné projekty ide, je možné nájsť v § 62a.

Vo Viedni sa rozlišuje žiadosť o stavebné povolenie na menšie stavby a väčšie stavby. Pri stavbách menších rozmerov (stavby v areáli záhradkárskej osady, ako aj stavby v triede I. so zastavanou plochou najviac 150 m²) je potrebné predložiť nasledovné doklady:

- stavebné plány v dvoch vyhotoveniach,
- súhlas vlastníka (všetci spoluvlastníci),
- doklad o schválení staveniska alebo stavebného pozemku na výstavbu, ak požadovaný súhlas dotknutého orgánu ešte nebol vydaný,
- potvrdenia podľa § 63 ods. 1 písm. e, g, h, j, k a l.

Pri stavebných projektoch väčšieho rozsahu treba okrem stavebného plánu (§ 64) predložiť aj ďalšie podklady. Tieto možno nájsť v § 63 ods. 1. V zmysle § 65 Stavebného zákona musia byť podpísané spracovateľom všetky plány, popisy stavieb a výpočty. Zodpovedný stavebný úrad je oprávnený skontrolovať predložené doklady. Ak sa preskúmaním podkladov v stavebnom pláne zistí, že stavebné konanie je neprípustné, úrad musí do troch mesiacov od skutočného predloženia úplných podkladov a v ochranných pásmach do štyroch mesiacov zakázať realizáciu stavby písomným oznámením.

Po ukončení stavebných obhliadok, ktoré si vyžadujú povolenie, ako aj ohlásených stavebných obhliadok, musí dodávateľ stavby, vlastník (spoluvlastník) stavby alebo vlastník pozemku (spoluvlastník pozemku) predložiť úradu oznámenie o ukončení stavby. Doklady, ktoré je potrebné pripojiť k oznámeniu o ukončení, je možné nájsť v § 128 ods. 2.

Zhrnutie

Analýzou stavebných zákonov a súvisiacich právnych úprav na slovenskej a rakúskej strane bolo identifikovaných viacero rozdielov, ktorým by mal žiadateľ pri plánovaní projektu venovať pozornosť. V prvom rade je potrebné pri plánovaní a samotnej realizácie investičnej činnosti spojenej s výstavbou postupovať podľa platnej právnej úpravy. V SR investičnú činnosť a výstavbu upravuje zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v spojení s relevantnými vyhláškami. Ide o právnu úpravu platnú pre celú Slovenskú republiku a všetky jej oblasti. Slovenský stavebný zákon je však už značne zastaralý, a preto ho v blízkej budúcnosti čaká novelizácia, ktorá by žiadateľom mohla zlepšiť podmienky plánovanej investičnej činnosti a výstavby. Vo fáze vyhodnocovania medzirezortného pripomienkového procesu sú návrhy zákona o výstavbe, zákona o územnom plánovaní, a tiež novela kompetenčného zákona predložená Úradom vlády SR a Ministerstvom dopravy a výstavby SR. Novelizácia stavebného zákona by mala pomôcť v zrýchlení procesov, ktoré sú v SR v skutočnosti neprimerane dlhé, administratívne a finančne náročné. V Rakúsku je situácia odlišná. Stavebný zákon a súvisiaca právna úprava je upravená na regionálnej úrovni. Každá spolková krajina má vlastné zákony a nariadenia, ktoré upravujú niektoré procesy výstavby odlišne. Dolné Rakúsko má stavebný zákon z roku 2014 (Niederösterreichische Bauordnung 2014), Burgenland má stavebný zákon z roku 1997 (Burgenländische Baugesetz 1997), a napokon Viedeň, ktorá ma tiež svoj vlastný zákon (Bauordnung Wien). Vo všeobecnosti však možno konštatovať, že možnosti a podmienky výstavby sú v rámci spolkových krajín riešené prostredníctvom územného plánu a plánu rozvoja.

Porovnávané krajiny majú odlišnosti v orgánoch stavebnej správy. Medzi orgány slovenskej stavebnej správy patrí obecný úrad, spoločný obecný úrad (pre viac obcí), špeciálny stavebný úrad (vo veciach iných ako pozemných civilných stavbách, napr. letiská), vojenský a iný stavebný úrad, stavebný úrad

II. stupňa (ako odvolací orgán, napr. relevantné ministerstvo), a kontrolu vykonáva Slovenská stavebná inšpekcia. Na rakúskej strane je v Dolnom Rakúsku stavebným úradom I. stupňa starosta a magistrát v mestách s vlastným štatútom, a v II. stupni ako odvolací orgán je zastupiteľstvo obce alebo mestský senát pri mestách s vlastným štatútom. V Dolnom Rakúsku je upravený aj inštitút okresného správneho úradu ako stavebného úradu príslušného pre stavby alebo projekty zasahujúce do viacerých obcí. V prípade, ak stavba alebo projekt je tak rozsiahly, že zasahuje do územia viacerých okresov, príslušným stavebným úradom na konanie je ten okresný správny úrad, na území ktorého sa má stavba alebo projekt realizovať z väčšej časti. V spolkovej krajine Burgenland je stavebným úradom I. stupňa starosta a v II. stupni je to obecné zastupiteľstvo. Do viedenskej sústavy patrí zodpovedný magistrát, stavebná polícia, a napríklad tiež príslušný stavebný výbor miestne príslušného stavebného zastupiteľstva v prípade potreby udelenia osobitných povolení.

Odlišnosti nachádzame aj v konaniach. SR upravuje samostatne územné konanie, stavebné konanie a kolaudačné konanie, o ktoré je potrebné požiadať, a ktorých výsledkom sú samostatné rozhodnutia. Tieto rozhodnutia na seba nadväzujú, ak sa v osobitných prípadoch nespájajú). Rakúsko územné konanie samostatne neupravuje. O tom svedčí aj nižšia administratívna náročnosť pre žiadateľa. Určitou osobitosťou v SR je územné konanie, kde sa na základe písomného návrhu žiadateľa rozhoduje o možnostiach využitia pozemku na žiadaný účel. Jeho výsledkom je napríklad rozhodnutie o umiestnení stavby. Podmienkami na vydanie územného rozhodnutia je, aby navrhovaná zmena na území bola najmä v súlade s územným plánom obce a územným plánom zóny a predložená dokumentácia zohľadňovala podmienky určené v územnom pláne a obsahovala všetky zákonné náležitosti. V SR územné konanie spravidla predchádza stavebnému konaniu. V prípade stavieb, ktorých podmienky na umiestnenie podrobne rieši územný plán zóny, a napríklad tiež reklamných stavieb, resp. stavieb na umiestnenie strategického parku, sa žiadateľ môže územnému konaniu vyhnúť. Ak sa však územné konanie vyžaduje, žiadateľ si môže stále ušetriť čas, ak splní podmienky na spojenie územného a stavebného konania (napríklad bytová budova, ktorej plocha nepresahuje 300 m2 s jedným nadzemným podlažím a podkrovím, stavby na individuálnu rekreáciu, a napríklad aj niektoré podzemné stavby). Ak je pre dané územie spracovaná územnoplánovacia dokumentácia, stavebný úrad dokonca upustí aj od ústneho pojednávania. V rámci územného konania uplatňujú svoje námietky nie len účastníci konania, ale aj dotknuté orgány. Zabezpečiť, resp. zistiť si stanovisko dotknutého orgánu vopred, môže žiadateľovi v rámci územného konania ušetriť veľa času, a odstrániť ešte pred podaním návrhu na vydanie územného rozhodnutia identifikované nedostatky. Lehota na vydanie územného rozhodnutia je 30/60 dní, no spravidla je táto lehota dlhšia. Platnosť územného rozhodnutia je 2/3 roky, pričom žiadateľ môže požiadať aj o predĺženie lehoty. Ak žiadateľ v tejto lehote podá žiadosť na stavebné povolenie, platí, že platnosť územného rozhodnutia trvá. V prípade rozhodnutia o stavebnej uzávere však stavebný úrad môže určiť lehotu najviac na 5 rokov, s čím treba v prípade harmonogramu plánovanej investičnej činnosti vopred počítať. Územné rozhodnutie sa spravidla účastníkom konania oznamuje. Výnimkou je rozhodnutie o umiestnení stavby alebo o využití územia, ktoré sa týka územia, vo vzťahu ku ktorému sa uskutočnilo posudzovanie vplyvov alebo zisťovacie konanie podľa osobitného predpisu. Takéto rozhodnutie sa musí aj zverejniť.

Stavebné konanie je podrobne upravené v oboch krajinách. Slovenská aj rakúska strana na regionálnej úrovni spravidla upravuje prípady, kedy sa namiesto žiadosti o stavebné povolenie vyžaduje len ohlásenie, a prípady, kedy sa nevyžaduje ani ohlásenie ani žiadosť o stavebné povolenie, resp. schválenie. Aj keď samostatné územné konanie nie je upravené, Rakúsko na regionálnej úrovni pre možnosti a podmienky výstavby schvaľuje územný plán, ktorý upravuje povolené využitie všetkých pozemkov v obci a je právne záväzný, a plán rozvoja, ktorý sa určuje na základe územného plánu a určuje možnosti a podmienky realizácie výstavby na jednotlivých častiach stavebného

pozemku. Je povinnosťou žiadateľa investičného projektu zabezpečiť súlad investičného zámeru s príslušným plánom. V SR na porovnanie platí, že ak stavebnému konaniu nepredchádzalo územné rozhodnutie, stavebný úrad v rámci stavebného konania posúdi súlad projektovej dokumentácie aj s územným plánom zóny.

Pri poukazovaní na osobitnosti stavebného konania na oboch stranách v rámci povoľovania stavieb, je v SR žiadateľ povinný buď uskutočnenie stavby, stavebné úpravy a udržiavacie práce ohlásiť, ak je daná výnimka, alebo požiadať o vydania stavebného povolenia. Pri niektorých stavbách, zariadeniach, konštrukciách, udržiavacích prácach dokonca nie je potrebné ohlásenie ani stavebné povolenie. Samostatným inštitútom je ohlásenie drobnej stavby. Pozitívnym výsledkom ohlásenia stavby je oznámenie stavebného úradu, spravidla do 30/60 dní, že proti uskutočneniu drobnej stavby nemá námietky. Platnosť ohlásenia je 1 alebo 2 roky, s možnosťou určenia aj dlhšej lehoty stavebným úradom. Stavebný úrad však môže určiť, že ohlásenú drobnú stavbu možno uskutočniť len na základe stavebného povolenia. Stavebné povolenie sa vyžaduje takmer pre všetky stavby nad 25 m2. Žiadosť o stavebné povolenie žiadateľ podáva pre samostatnú stavbu alebo jej zmenu, súbor stavieb alebo jednotlivé stavby tohto súboru, ak budú po dokončení schopné samostatného užívania, vrátane stavieb zariadenia staveniska, podmieňujúce preložky sietí a zariadení technického vybavenia, ak nie je daná výnimka. Konanie o povolení stavy je procesne zdĺhavejšie a administratívne náročnejšie konanie. V rámci konania preskúma stavebný úrad súlad projektovej dokumentácie s územným rozhodnutím a jeho podmienkami, ak predchádzalo stavebnému konaniu územné rozhodnutie, alebo posúdi súlad s územným plánom zóny, splnenie požiadaviek na dokumentáciu, jej štruktúru, požiadaviek ochrany zdravia a ŽP a iných požiadaviek na výstavbu určených zákonom, vyhláškami a inými predpismi. Platnosť stavebného povolenia je 1 alebo 2 roky, teda rovnaká ako platnosť ohlásenia, s možnosťou určenia dlhšej lehoty. Dokončenú stavbu však po ukončení stavby v SR nemožno automaticky začať užívať, ale je potrebné požiadať tiež o vydanie kolaudačného rozhodnutia. Kolaudačné rozhodnutie sa vyžaduje takmer vždy, s výnimkou drobných alebo jednoduchých stavieb, kde stavebný úrad môže od kolaudácie upustiť. Lehota na vydanie kolaudačného rozhodnutia je ďalších 30/60 dní. Kolaudačné rozhodnutie plní tiež funkciu osvedčenia o spôsobilosti stavby na prevádzku.

Rakúsko upravuje osobitosti stavebného konania už na spomínanej regionálnej úrovni. V Dolnom Rakúsku žiadateľ žiada buď o schválenie projektu, alebo je povinný projekt ohlásiť. Osobitosťou je konanie s oznamovacou povinnosťou po ukončení realizácie stavby. Stavebné povolenie však v celku predstavuje právo vykonať stavbu a po dokončení ju užívať. Samostatné požiadanie o vydanie kolaudačného rozhodnutia ako v SR sa nevyžaduje. Žiadateľ je povinný vopred oznámiť stavebnému úradu termín začatia stavby. Toto oznámenie stráca účinnosť, ak sa realizácia nezačne do 4 týždňov od stanoveného času. Stavebné povolenie zaniká, ak sa s realizáciou stavby nezačalo do 2 rokov od právoplatného rozhodnutia orgánu, alebo nebolo ukončené do 5 rokov od jej začatia. Po ukončení projektu má stavebník navyše povinnosť túto skutočnosť oznámiť príslušnému stavebnému úradu. Úprava uvedeného procesu je v porovnaní so slovenskou právnou úpravu odlišná, najmä čo sa týka lehôt platnosti stavebného pobolenia a povolenia stavby užívať bez samostatného rozhodovania. V Burgenlande je rovnaká platnosť stavebného povolenia ako v Dolnom Rakúsku. Stavebník je však povinný ohlásiť dokončenie stavby alebo stavebného úseku s minimálne jedným bytom alebo užívateľskou jednotkou. Viedenská stavebná právna úprava upravuje možnosť ohlásenia stavby v prípade, ak stavebným projektom nedochádza k výraznej zmene vonkajšieho stvárnenia stavby, inak je potrebné pre menšie a väčšie stavby stavebné povolenie. Ukončenie stavby sa oznamuje po ukončení stavebných obhliadok.

Záverom možno konštatovať, že schvaľovanie investičného projektu a výstavby je časovo náročnejšie v SR a zákonné lehoty sa v praxi vo väčšine prípadoch nedodržujú, je preto vysoko žiaduce, aby si žiadatelia vyčlenili na daný proces relevantné časové a personálne aktivity a promptne reagovali na korešpondenciu so stavebným úradom, aby nedochádzalo k zbytočným prieťahom.

3.2 Zákon o verejnom obstarávaní

3.2.1 Zákon o verejnom obstarávaní v SR

Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o VO“) je z pohľadu implementácie projektov v rámci programu INTERREG VA SK-AT kľúčovým zákonom, na základe ktorého dochádza k obstaraniu prác, tovarov a služieb tvoriacich predmet jednotlivých projektov. Rozdiely, zdĺhavosť procesov a administratívne bariéry pri realizácii verejného obstarávania v programe INTERREG VA SK-AT spôsobujú, že partneri v projektoch nedokážu realizovať aktivity spoločne, pričom dochádza k výrazným časovým rozdielom a sklzom v harmonograme projektov. Predmetom tejto analýzy sú základné ustanovenia zákona o VO, ktoré musia prijímatelia pri realizácii projektov rešpektovať, aby sa vyhli prípadnému vzniku neoprávnených výdavkov či kráteniu príspevku v budúcnosti.

Nakoľko verejné obstarávanie tvorí podstatnú časť čerpania prostriedkov z EŠIF, pri realizácii postupov je potrebné **okrem zákona o VO dodržiavať aj dokumenty publikované Centrálnym koordinačným orgánom** (ďalej len „CKO“), medzi ktoré patrí najmä Jednotná príručka pre žiadateľov/prijímateľov k procesu a kontrole verejného obstarávania/obstarávania a Metodické pokyny CKO a Úradu vlády Slovenskej republiky.

Postupy pri zadávaní zákaziek

Slovenská legislatíva vo veľkej miere kopíruje právne predpisy Európskej únie. V súvislosti s tým hneď v úvodných ustanoveniach vymedzuje prípady, na ktoré sa zákon o VO nevzťahuje. Ako bolo uvedené vyššie, pri zadávaní zákaziek financovaných zo zdrojov EŠIF je potrebné dodržiavať aj predpisy vydané CKO (tzv. riadiaca dokumentácia). Práve v prípadoch, na ktoré sa zákon o VO nevzťahuje, upravujú predmetné dokumenty postupy, ktoré musia prijímatelia dodržiavať pri nákupe položiek vyňatých zo zákona o VO.

Pokiaľ ide o základné postupy, najdôležitejšími faktormi, ktoré určujú náročnosť krokov a povinnosti zadávateľov zákaziek, sú finančné limity, predmet zákaziek a typ osoby realizujúcej verejné obstarávanie. **Prípravná fáza verejného obstarávania tvorí najpodstatnejšiu časť zadávania zákazky**. V prípade, že prijímateľ nezvolí postup v súlade so zákonom, hrozia mu za porušenie týchto pravidiel vysoké sankcie, a to tak zo strany Úradu pre verejné obstarávanie (ďalej len „ÚVO“), ako aj zo strany poskytovateľov príspevku, a to najmä vo forme udelenia finančnej opravy.

Pod typom osoby realizujúcej verejné obstarávanie rozumieme právnu formu, resp. druh právnickej osoby. Do kategórie verejných obstarávateľov patrí Slovenská republika zastúpená svojimi orgánmi, obce, vyššie územné celky, právnické osoby, ktoré spĺňajú zákonné požiadavky[4] a združenia právnických osôb, ktorého členmi sú výlučne verejní obstarávatelia v zmysle už uvedeného. Druhou kategóriou sú obstarávatelia, t. j. osoby pôsobiace v presne vymedzených odvetviach taxatívne vymenovaných zákonom o VO.[5] Poslednou kategóriou sú tzv. dotované subjekty/dotované osoby, pod ktorými rozumieme osoby, ktoré nie sú verejný obstarávateľ, ani obstarávateľ, a ktorým verejný obstarávateľ poskytne viac ako 50 % finančných prostriedkov na dodanie tovaru, na uskutočnenie stavebných prác a na poskytnutie služieb.

Podľa toho, **čo plánuje osoba z poskytnutých finančných príspevkov obstarávať**, delíme zákazky na:

a) zákazky na uskutočnenie stavebných prác,
b) zákazky na poskytnutie služieb,
c) zákazky na dodanie tovaru.[6]

Druhým dôležitým prvkom, ktorý ovplyvňuje najmä náročnosť zvoleného postupu, je hodnota zákazky. **Podľa finančného limitu obstarávaných stavebných prác, služieb a tovarov** rozdeľujeme zákazky na:

a) nadlimitné zákazky,
b) podlimitné zákazky,
c) zákazky s nízkou hodnotou.

V rámci týchto podkategórií upravuje zákon o VO **viacero samostatných postupov, ktoré súvisia najmä s charakterom predmetu zákazky**. Pri nadlimitných zákazkách ide o verejnú súťaž, užšiu súťaž, rokovacie konanie so zverejnením, priame rokovacie konanie, súťažný dialóg a inovatívne partnerstvo. Podlimitné zákazky rozdeľujeme na zákazky s využitím elektronického trhoviska, alebo bez využitia elektronického trhoviska. Ako samostatný postup zákon o VO upravuje aj dynamický nákupný systém či súťaž návrhov.

Základné princípy verejného obstarávania

V celom procese verejného obstarávania, od jeho prípravy až do momentu jeho ukončenia, je potrebné postupovať v súlade s piatimi základnými princípmi, a to bez ohľadu na postup, ktorý

[4] Právnická osoba založená alebo zriadená na osobitný účel plnenia potrieb všeobecného záujmu, ktorá nemá priemyselný charakter alebo obchodný charakter, a je úplne alebo z väčšej časti financovaná verejným obstarávateľom, je kontrolovaná verejným obstarávateľom, alebo verejný obstarávateľ vymenúva alebo volí viac ako polovicu členov jej riadiaceho orgánu alebo kontrolného orgánu.
[5] Pojem obstarávateľ je vymedzený v ustanovení § 9 zákona o VO.
[6] Okrem zadávania zákaziek sa zákon o VO vzťahuje aj na zadávanie koncesií. Tie však voči zákazkám tvoria nepomerne malú časť, preto nie sú predmetom tejto analýzy.

verejný obstarávateľ pri zadávaní zákazky použije. Ide o kategóriu pravidiel, na ktorú je naviazaných najviac vznikajúcich pochybení a porušení zákona o VO.

1. **Princíp rovnakého zaobchádzania a princíp nediskriminácie hospodárskych subjektov**

Ide o dva základné princípy, ktoré sú v zásade veľmi podobné. Osoba realizujúca verejné obstarávanie má zákonnú povinnosť zaobchádzať rovnako so všetkými subjektmi zapájajúcimi sa do verejného obstarávania. Žiadny z nich nemôže byť v žiadnom prípade zvýhodnený a hodnotenie nesmie byť založené na subjektívnom rozhodnutí. Typickým príkladom porušenia je vyžadovanie dokladov vydaných štátnymi orgánmi Slovenskej republiky bez umožnenia predloženia relevantných ekvivalentných dokladov, príp. vyhodnocovanie rovnakých dokladov u rôznych uchádzačov odlišným spôsobom. K diskriminácii zo strany verejného obstarávateľa dochádza napr. pri diskriminačne opísanom predmete zákazky, keď na trhu existuje iba jeden dodávateľ, ktorý by bol predmet schopný dodať.

2. **Princíp transparentnosti**

Celý postup zadávania zákazky musí byť preskúmateľný, predvídateľný a z každého kroku, ktorý osoba realizujúca verejné obstarávanie vykoná, musí byť zjavné, na základe čoho tak urobila. Verejný obstarávateľ nesmie postupovať svojvoľne a v rozpore s ustanoveniami zákona o VO, prípadne s ustanoveniami stanovenými v zadávacej dokumentácii (súťažné podklady, výzva na predkladanie ponúk a podobne). K jeho porušeniu dôjde napríklad vtedy, ak verejný obstarávateľ neuvedie v oznámení alebo výzve, že výsledkom je uzatvorenie rámcovej dohody, príp. ak verejný obstarávateľ zruší zadávanie zákazky bez uvedenia konkrétneho dôvodu.

3. **Princíp proporcionality**

Aby osoba realizovala zákazku v súlade s týmto princípom, musí dbať na to, čo je vhodné a potrebné na dosiahnutie stanovených cieľov. V prípade, že existuje viacero riešení konkrétnej situácie, vždy je nutné zvoliť si tú najmenej obmedzujúcu pre hospodárske subjekty. Ak má napríklad verejný obstarávateľ pochybnosti o splnení požiadaviek konkrétnym uchádzačom, je nevyhnutné ho najskôr požiadať o vysvetlenie a nie z verejného obstarávania rovno vylúčiť.

4. **Princíp hospodárnosti a efektívnosti**

Cieľom uplatňovania tohto princípu je výber uchádzača, ktorý poskytne najlepšie plnenie za najlepšiu cenu. Verejný obstarávateľ sa musí snažiť zabezpečiť, aby dostal čo najviac ponúk a umožnil dostatočnú hospodársku súťaž. Typickým príkladom, v ktorom dôjde k porušeniu princípu hospodárnosti a efektívnosti, je nedovolené spájanie zákaziek, čím môže dôjsť k diskriminácii menších subjektov.

Určenie predpokladanej hodnoty zákazky

Na to, aby prijímateľ zvolil vhodný postup zadávania zákazky, je potrebné určiť predpokladanú hodnotu zákazky (ďalej len „PHZ“). Pri jej určení berie osoba realizujúca verejné obstarávanie do úvahy údaje a informácie o zákazkách **na rovnaký alebo porovnateľný predmet zákazky**, pričom ak takéto dáta nemá k dispozícii, zákon o VO umožňuje uskutočniť na ich získanie prieskum trhu. **Do PHZ je nutné započítať všetko, čo v budúcnosti prichádza pri plnení zákazky do úvahy**. Ide napríklad o prípadné opakované plnenia, opcie, či o hodnotu súvisiacich tovarov a služieb. Ak sa zákazka delí na časti a jej výsledkom bude viacero samostatných zmlúv, do PHZ je potrebné započítať všetky z nich. V prípade, že výsledkom verejného obstarávania má byť rámcová dohoda, PHZ sa určí ako maximálna

predpokladaná hodnota všetkých zákaziek, ktoré sa predpokladajú počas jej platnosti. **Najčastejšie používaným spôsobom na určenie PHZ je prieskum trhu**. Ten je možné realizovať buď priamym oslovením subjektov a predložením písomných ponúk, alebo na základe internetového prieskumu cez cenníky, katalógy a iné zdroje s možnou identifikáciou hodnoty tovaru, služby, stavebnej práce.

Určenie PHZ netreba podceniť, nakoľko je na jej nesprávne určenie naviazaných viacero porušení zákona o VO súvisiacich s nesprávne určeným postupom. V takýchto prípadoch **môže zo strany verejných obstarávateľov dôjsť k obchádzaniu zákona o VO**.

Problémom, ktorý sa do popredia dostal najmä v posledných rokoch, je **nedovolené rozdelenie a nedovolené spájanie zákaziek**. V zmysle zákona o VO platí, že zákazku nemožno rozdeliť ani zvoliť spôsob určenia jej predpokladanej hodnoty s cieľom znížiť PHZ pod finančné limity stanovené zákonom. Ak by teda osoba realizujúca verejné obstarávanie rozdelila zákazku na viacero samotných obstarávaní, pričom pri každom z nich by si zvolila jednoduchší postup, ide o porušenie zákona o VO a bude potrebné znášať následky, ktoré z toho vyplývajú. Pri delení zákaziek a s tým súvisiacim určením PHZ je vždy potrebné prihliadať na vecnú, miestu a časovú súvislosť jednotlivých častí zákazky. K porušeniu zákona o VO môže na druhej strane dôjsť aj v prípade nedovoleného spájania zákaziek. Hoci v tomto prípade verejný obstarávateľ neobíde zákon zvolením si jednoduchšieho postupu, pri nedovolenom spájaní zákaziek dochádza k porušeniu základných princípov verejného obstarávania.

Finančné limity

Finančné limity stanovené v zákone o VO vychádzajú z európskej legislatívy. Konkrétny postup však závisí aj od typu osoby, ktorá realizuje verejné obstarávanie. Nižšie v tabuľkách uvádzame finančné limity pre verejných obstarávateľov a tzv. dotované osoby podľa zákona o VO.[7]

Tabuľka 7: Finančné limity pri VO

Nadlimitná zákazka		
	Verejný obstarávateľ	**Dotovaná osoba (osoba podľa § 8 zákona o VO)**
	PHZ	**PHZ**
TOVARY, SLUŽBY	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR* *limit sa určí podľa druhu verejného obstarávateľa[8]	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR** **limit sa určí podľa druhu verejného obstarávateľa, ktorý

[7] Samostatné limity sú stanovené pre obstarávateľov, rovnako tak aj pre koncesie, súťaž návrhov a zákazky na úseku obrany a bezpečnosti.

[8] Pre Slovenskú republiku zastúpenú svojimi orgánmi, t. j. ministerstvami, platí limit 139 000 EUR. Pre ostatných verejných obstarávateľov – obce, vyššie územné celky, právnické osoby, ktoré spĺňajú zákonné požiadavky a

		dotovanej osobe poskytol financie[9]
SLUŽBY podľa prílohy č. 1 zákona o VO	≥ 750 000 EUR	≥ 750 000 EUR
STAVEBNÉ PRÁCE	≥ 5 350 000 EUR	≥ 5 350 000 EUR
POTRAVINY	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR*	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR**
Podlimitná zákazka		
	Verejný obstarávateľ	**Dotovaná osoba (osoba podľa § 8 zákona o VO)**
	PHZ	**PHZ**
TOVARY, SLUŽBY (tovary okrem potravín)	≥ 70 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR*	≥ 100 000 < 139 000 EUR < 214 000 EUR**
SLUŽBY podľa prílohy č. 1 zákona o VO	≥ 260 000 EUR < 750 000 EUR	≥ 550 000 EUR < 750 000 EUR
STAVEBNÉ PRÁCE	≥ 180 000 EUR < 5 350 000 EUR	≥ 250 000 EUR < 5 350 000 EUR
Zákazka s nízkou hodnotou		
	Verejný obstarávateľ	**Dotovaná osoba (osoba podľa § 8 zákona o VO)**
	PHZ	**PHZ**
TOVARY, SLUŽBY (tovary okrem potravín)	≥ 5 000 EUR < 70 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 100 000 EUR
SLUŽBY podľa prílohy č. 1 zákona o VO	≥ 5 000 EUR < 260 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 550 000 EUR
STAVEBNÉ PRÁCE	≥ 5 000 EUR < 180 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 250 000 EUR
POTRAVINY	≥ 5 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR*	≥ 5 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR**

Podmienky účasti

Na to, aby osoba vyhlasujúca zákazku vybrala kvalifikovaného uchádzača, slúži inštitút podmienok účasti. Ide o **podmienky troch základných kategórií,** prostredníctvom ktorých hospodárske subjekty preukazujú, že sú schopné dodať predmet zákazky a že si plnia všetky povinnosti vyplývajúce voči štátu či svojim partnerom.

---

združenia právnických osôb, ktorého členmi sú výlučne verejní obstarávatelia uvedení v písmenách a) až d) platí limit 214 000 EUR.

[9] Nakoľko najčastejším poskytovateľom sú ministerstvá, pre dotované subjekty bude platiť prvý limit, t. j. 139 000 EUR.

Prvú skupinu predstavujú **podmienky účasti týkajúce sa osobného postavenia**. Ide napríklad o preukázanie skutočností, že hospodársky subjekt nemá nedoplatky na zdravotnom či sociálnom poistení, daniach a cle, alebo preukázanie, že má oprávnenie dodať predmet konkrétnej zákazky. Pri nadlimitných zákazkách je povinnosťou uchádzačov preukázať splnenie všetkých podmienok stanovených zákonom. Pri podlimitných zákazkách a zákazkách s nízkou hodnotou je povinnosť vyžadovať doklady zúžené iba na dva z nich, a síce oprávnenie dodávať tovar, uskutočňovať stavebné práce alebo poskytovať službu a neexistencia zákazu účasti vo verejnom obstarávaní. Vyžadovanie ostatných podmienok je iba na rozhodnutí osoby vyhlasujúcej verejné obstarávanie. Splnenie podmienok osobného postavenia je možné preukázať aj **zápisom v Zozname hospodárskych subjektov, ktorý vedie ÚVO a ktorý je platný 3 roky.**

Ďalšiu skupinu tvoria **podmienky týkajúce sa finančného a ekonomického postavenia**. Tieto sú v zákone o VO vymedzené demonštratívne a je iba na rozhodnutí verejného obstarávateľa, či bude od hospodárskych subjektov požadovať, aby ich splnenie preukazovali. Typickým príkladom je požiadavka na predloženie prehľadu o celkovom obrate a ak je to vhodné, prehľadu o dosiahnutom obrate v oblasti, ktorej sa predmet zákazky týka, najviac za posledné tri hospodárske roky, za ktoré sú dostupné v závislosti od vzniku alebo začatia prevádzkovania činnosti.

Poslednou skupinou sú **podmienky účasti týkajúce sa technickej spôsobilosti alebo odbornej spôsobilosti**. Aj použitie týchto podmienok je čisto na rozhodnutí osoby realizujúcej verejné obstarávanie, avšak, na rozdiel od finančného a ekonomického postavenia, sú tieto podmienky v zákone stanovené taxatívne. Verejný obstarávateľ si tak ich znenie nemôže prispôsobiť. Ich splnením hospodárske subjekty dokazujú, že majú dostatočnú prax a skúsenosti v predmete zákazky, prípadne, že disponujú tímom odborníkov.

V prípade finančného a ekonomického postavenia aj technickej a odbornej spôsobilosti dáva zákon o VO hospodárskym subjektom **možnosť preukázať splnenie týchto podmienok prostredníctvom tretích osôb, a to bez ohľadu na ich právny vzťah**. V takomto prípade je uchádzač povinný predložiť písomnú zmluvu, z ktorej bude jasne vyplývať, že tzv. tretia osoba poskytne svoje kapacity počas celého trvania zmluvného vzťahu. Zároveň platí, že tzv. tretia osoba musí preukázať splnenie podmienok účasti týkajúce sa osobného postavenia a nesmú u nej existovať dôvody na vylúčenie.

Okrem predloženia kompletných dokladov ponúka zákon hospodárskym subjektom možnosť predbežne nahradiť doklady **jednotným európskym dokumentom**. Ide o vyhlásenie, v ktorom subjekt deklaruje, že neexistuje dôvod na jeho vylúčenie, spĺňa objektívne a nediskriminačné pravidlá a kritériá výberu obmedzeného počtu záujemcov a poskytne verejnému obstarávateľovi na požiadanie doklady, ktoré týmto dokumentom nahradil.

Vypracovanie súťažných podkladov

Súťažné podklady predstavujú **základ celej zadávacej dokumentácie zákazky**. Ide o písomné, grafické alebo iné podklady obsahujúce podrobné vymedzenie predmetu zákazky, na základe ktorých bude hospodárskym subjektom jasné, **ako vypracovať ponuku, aký postup verejný obstarávateľ zvolil, spôsob komunikácie, opis predmetu zákazky, podmienky účasti či spôsob vyhodnocovania ponúk**. Ich súčasťou je spravidla aj návrh zmluvy a požiadavka na prevod práv duševného vlastníctva.

Podstatnou častou súťažných podkladov je **opis predmetu zákazky**. Ten musí byť opísaný **jednoznačne, úplne a nestranne, v súlade s princípmi verejného obstarávania**. Platí, že technické požiadavky v opise sa nesmú odvolávať na konkrétneho výrobcu, výrobný postup, obchodné

označenie, patent, typ, oblasť alebo miesto pôvodu či výroby. Týmto by totiž mohlo dôjsť k obmedzovaniu hospodárskej súťaže a diskriminácii ostatných subjektov. Vo výnimočných prípadoch možno pridať odkaz na konkrétne typové označenie, no zároveň musí byť takýto odkaz doplnený slovami **„alebo ekvivalentný“**.

Kritériá na vyhodnotenie ponúk

Pri vyhodnocovaní ponúk je potrebné neustále prihliadať na základné princípy verejného obstarávania. To znamená, že pri vyhodnocovaní treba uplatniť objektívne **nediskriminačné kritériá, ktoré súvisia s predmetom zákazky, s cieľom určiť ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku a podporiť hospodársku súťaž**. Podľa aktuálne platnej legislatívy je možné ponuky vyhodnocovať na základe:

a) najlepšieho pomeru ceny a kvality,
b) nákladov, použitím prístupu nákladovej efektívnosti, najmä nákladov počas životného cyklu, alebo
c) najnižšej ceny.

Hoci najviac používaným kritériom je najnižšia cena, v posledných rokoch sa väčší význam prikladá hodnoteniu ponúk podľa najlepšieho pomeru ceny a kvality. Ten sa posúdi na základe ceny alebo nákladov a ďalších kritérií, pričom môže ísť napríklad o technický prínos, estetické a funkčné vlastnosti, prístupnosť, riešenia vhodné pre všetkých používateľov, sociálne, environmentálne a inovačné charakteristické znaky, obchodovanie a jeho podmienky, organizácia, kvalifikácia a skúsenosti zamestnancov určených na plnenie zmluvy, záručný servis, pozáručný servis, technická pomoc, dodacie podmienky, ako je dátum dodania, spôsob dodania, lehota dodania alebo termín ukončenia.

Zákon o VO priamo stanovuje, ktoré parametre nemožno hodnotiť. **Kritériom na vyhodnotenie ponúk nesmie byť najmä dĺžka záruky, podiel subdodávok a inštitúty zabezpečujúce zmluvné plnenie**.

Hodnotenie zákaziek

Všetky predložené ponuky je potrebné **vyhodnotiť**, a to **v súlade s postupom a podmienkami, ktoré si osoba realizujúca verejné obstarávanie zvolila**. Nakoľko medzi najčastejšie využívané postupy patrí verejná súťaž pri nadlimitných zákazkách, podlimitný postup zadávania zákazky bez využitia elektronického trhoviska a prieskum trhu pri zákazkách s nízkou hodnotou, bližšie sa zameriame na tri základné postupy hodnotenia ponúk, ktoré prichádzajú v týchto prípadoch do úvahy. Ide o:

- klasické vyhodnotenie ponúk,
- reverzný postup,
- super reverzný postup.

V každom z uvedených postupov je potrebné vyhodnotiť **splnenie podmienok účasti, splnenie požiadaviek na predmet zákazky a návrhy na plnenie kritérií**, a to všetko pri dodržaní základných princípov, najmä princípu transparentnosti a rovnakého zaobchádzania. Rozdiel je v tom, kedy dôjde k vyhodnoteniu jednotlivých dokladov. Osoba realizujúca verejné obstarávanie sa môže rozhodnúť, že vyhodnotenie splnenia podmienok účasti sa uskutoční po vyhodnotení ponúk (**reverzný postup**). Ak nebude použitá elektronická aukcia, môže sa dokonca rozhodnúť, že vyhodnotenie splnenia podmienok účasti a vyhodnotenie ponúk z hľadiska splnenia požiadaviek na predmet zákazky sa uskutoční po vyhodnotení ponúk na základe kritérií na vyhodnotenie ponúk (**super reverzný postup**). Osoba realizujúca verejné obstarávanie posudzuje splnenie podmienok účasti v súlade s pravidlami,

ktoré si určila v zadávacej dokumentácii. Ak z predložených dokladov nemožno posúdiť ich platnosť alebo splnenie podmienky účasti, **uchádzač bude písomne vyzvaný na vysvetlenie**. Z každého vyhodnotenia je potrebné **vyhotoviť zápisnicu**. Ak niektorý z uchádzačov nepreukáže splnenie podmienok účasti, resp. bude naplnený niektorý z ostatných zákonných dôvodov[10], **uchádzač bude z verejného obstarávania vylúčený**.

Vyhodnocovanie ponúk je podľa zákona o VO neverejné. Komisia, ktorú verejný obstarávateľ na tento účel zriadil, posúdi splnenie požiadaviek na predmet zákazky a zloženie zábezpeky, ak sa vyžadovala. Aj v tomto kroku platí, že ak budú identifikované nezrovnalosti alebo nejasnosti v informáciách alebo dôkazoch, ktoré uchádzač poskytol, uchádzač bude vyzvaný na vysvetlenie ponuky, príp. predloženie dôkazov. Samostatným inštitútom, ktorým je potrebné sa zaoberať, je **mimoriadne nízka ponuka**. Kedy sa ponuka javí ako mimoriadne nízka, je upravené detailne v zákone o VO. Aj za nesplnenie požiadaviek súvisiacich s predmetom zákazky stanovuje zákon o VO **taxatívnym spôsobom dôvody na vylúčenie**.[11]

Pri vyhodnocovaní je potrebné dbať na to, aby boli ponuky **hodnotené v súlade s výzvou na predkladanie ponúk, resp. súťažnými podkladmi**. Ak by napríklad osoba realizujúca verejné obstarávanie pozabudla vyhodnotiť niektorú z podmienok, ktorú zahrnula do súťažných podkladov, došlo by k porušeniu zákona.

Revízne postupy a ich uplatňovanie

Zákon o VO dáva subjektom, ktoré sa do neho zapájajú, možnosti na ochranu ich práv vo forme revíznych postupov. Medzi revízne postupy na základe toho patrí:

a) **žiadosť o nápravu** podaná pred uzavretím zmluvy,
b) **dohľad nad verejným obstarávaním**, v rámci ktorého ÚVO:
    - vydáva oznámenia o súlade alebo nesúlade dokumentov so zákonom pri zákazkách predložených na ex ante posúdenie,
    - vydáva rozhodnutia podľa zákona o VO (napr. rozhodnutia k podaným námietkam, rozhodnutia v konaniach o preskúmanie úkonov kontrolovaného),
    - ukladá pokuty za správne delikty,
    - vykonáva iné činnosti uložené zákonom o VO.

---

[10] Medzi dôvody na vylúčenie súvisiace s vyhodnotením podmienok účasti patrí napr. situácia, kedy uchádzač predložil doklady, ktorým uplynula lehota platnosti, ak uchádzač nepredložil po písomnej žiadosti vysvetlenie alebo doplnenie predložených dokladov v určenej lehote, alebo ak uchádzač nepredložil po písomnej žiadosti doklady nahradené jednotným európskym dokumentom v určenej lehote.

[11] Medzi dôvody na vylúčenie v zmysle § 53 zákona o VO patrí napr. situácia, ak uchádzač nezložil zábezpeku podľa určených podmienok, ak ponuka nespĺňa požiadavky na predmet zákazky uvedené v dokumentoch potrebných na vypracovanie ponuky, alebo ak uchádzačom predložené vysvetlenie mimoriadne nízkej ponuky a dôkazy dostatočne neodôvodňujú nízku úroveň cien alebo nákladov.

Uchovávanie kompletnej dokumentácie z verejného obstarávania

Celú dokumentáciu, ktorá v procese verejného obstarávania vznikla, je potrebné uchovávať. V zmysle zákona o VO platí, že osoba realizujúca verejné obstarávanie je povinná uchovávať dokumentáciu **10 rokov odo dňa odoslania oznámenia o výsledku verejného obstarávania, ak osobitný predpis neustanovuje inak**. Cieľom tejto povinnosti je preskúmateľnosť rozhodnutí prijatých vo všetkých fázach verejného obstarávania, a to bez ohľadu na použité prostriedky komunikácie.

Pre projekty financované z EŠIF v rámci programového obdobia 2014 – 2020 platí, že prijímateľ je povinný uchovávať kompletnú dokumentáciu z procesu verejného obstarávania v súlade s ustanoveniami zákona o VO, **minimálne však do 31. decembra 2028**. Počas tejto doby je zároveň povinný strpieť výkon kontroly/auditu zo strany oprávnených osôb v zmysle Zmluvy o poskytnutí NFP a poskytnúť im potrebnú súčinnosť. Ak nedôjde k vysporiadaniu finančných vzťahov medzi príslušným poskytovateľom a prijímateľom na základe Zmluvy o poskytnutí NFP, **uvedená lehota môže byť predĺžená**. Za nedodržanie týchto povinností **hrozia prijímateľom sankcie**.

Cezhraničné obstarávanie

Zákon o VO v jeho súčasnej podobe pozná aj pojem cezhraničné obstarávanie. Tento postup je možné uskutočniť prostredníctvom:

a) centralizovanej činnosti vo verejnom obstarávaní realizovanej centrálnou obstarávacou organizáciou z členského štátu,[12]
b) spolupráce verejných obstarávateľov z rôznych členských štátov alebo obstarávateľov z rôznych členských štátov,
c) spoločného subjektu, ktorý zriadili verejní obstarávatelia z rôznych členských štátov alebo obstarávatelia z rôznych členských štátov podľa osobitného predpisu[13].

Cezhraničné obstarávanie predstavuje spôsob obstarávania, ktorý je použiteľný najmä pri investičných projektoch programu INTERREG VA SK-AT. Ako príklad možno spomenúť projekty týkajúce sa výstavby mostov cez rieku Morava, kedy napr. v prípade cyklolávky Vysoká pri Morave/Marcheg realizovala VO rakúska strana na základe spoločnej dohody. VO bolo realizované podľa rakúskeho zákona o verejnom obstarávaní, napriek tomu, že program INTERREG VA SK-AT nemal jasné pravidlá a postupy pre realizáciu spoločného verejného obstarávania a následného predkladania podpornej dokumentácie na kontrolu. Navyše, predpokladaná hodnota zákazky sa v Rakúsku stanovuje na základe odhadu, nie je potrebné osloviť potenciálnych záujemcov v rámci stanovenia PHZ. Podľa zástupcov BSK bola jedným z dôvodov, prečo VO bolo realizované podľa rakúskeho zákona, nižšia administratívna náročnosť, ako aj flexibilita pri úprave projektovej dokumentácie v prípade úpravy rozpočtu, resp. iných položiek v rámci realizácie projektu. V praxi však dochádza k viacerým nedostatkom, ktoré tento postup robia neprehľadným a zdĺhavým. Ako

[12] Centralizovanej činnosti a jej fungovaniu je venované ustanovenie § 15 zákona o VO. V tomto ustanovení je definované, kto môže byť centrálnou obstarávacou organizáciou.
[13] Napríklad vytvorením Európskeho zoskupenia územnej spolupráce

príklad možno uviesť situáciu, kedy verejní obstarávatelia pri cezhraničnom obstarávaní spoločných stavebných prác postupovali podľa rakúskej legislatívy. K samotným podkladom bolo potrebných 50 potvrdení relevantných inštitúcií na slovenskej strane a 10 potvrdení od kompetentných orgánov na rakúskej strane. Zároveň bolo potrebné, aby slovenský dodávateľ prispôsobil rakúskym zákonom a trhovým podmienkam odmeny svojich zamestnancov, nakoľko pracovali aj na území Rakúska, kde museli byť prihlásení do sociálnej a zdravotnej poisťovne. Máme za to, že v našich podmienkach nie sú postupy cezhraničného obstarávania jednoznačne stanovené a ani samotné kontrolné orgány nemajú dostatok informácií, vďaka čomu trvajú procesy omnoho dlhšie, ako by mali.

Dodatky k zmluvám

Zákon o VO počíta so situáciami, v ktorých prichádza do úvahy zmena uzatvorenej zmluvy ako výsledok verejného obstarávania. Tieto ustanovenia sú však taxatívne vymedzené a je potrebné ich dodržiavať, aby sa predišlo svojvoľnému uzatváraniu dodatkov, a tým k ohrozeniu princípov a hospodárskej súťaže. Zmeniť zmluvu bez potreby nového verejného obstarávania je možné, ak:

a) pôvodná zmluva obsahuje **jasné, presné a jednoznačné podmienky jej úpravy**, vrátane úpravy ceny alebo opcie, rozsah, povahu možných úprav a opcií a podmienky ich uplatnenia;
b) ide o **doplňujúce tovary, stavebné práce alebo služby, ktoré sú nevyhnutné**, nie sú zahrnuté do pôvodnej zmluvy, poskytuje ich pôvodný dodávateľ a zmena dodávateľa nie je možná;
c) potreba zmeny vyplynula z **okolností, ktoré verejný obstarávateľ nemohol pri vynaložení náležitej starostlivosti predvídať** a zmenou sa nemení charakter zmluvy;
d) ide o **nahradenie pôvodného dodávateľa** novým dodávateľom v presne stanovených prípadoch;
e) **nedochádza k podstatnej zmene** pôvodnej zmluvy, bez ohľadu na hodnotu tejto zmeny.

Za podstatnú zmenu sa považuje zmena, ktorou sa napríklad mení povaha alebo rozširuje rozsah pôvodnej zmluvy, dopĺňajú alebo menia podstatným spôsobom podmienky, ktoré by v pôvodnom postupe zadávania zákazky umožnili účasť iných hospodárskych subjektov, alebo ktoré by umožnili prijať inú ponuku ako pôvodne prijatú ponuku. Pri uzatváraní dodatkov je najdôležitejšie myslieť na to, **či by sa na základe vykonanej zmeny nemohli zapojiť do zákazky aj iní uchádzači.**

Zákon o VO však pripúšťa **uzatvorenie dodatkov aj bez uvedenia niektorého z vyššie uvedených dôvodov**. Ide o prípady, kedy hodnota všetkých zmien musí byť nižšia ako finančný limit nadlimitnej zákazky, a zároveň musí byť nižšia ako

a) 15 % hodnoty pôvodnej zmluvy, ak ide o zákazku na uskutočnenie stavebných prác,
b) 10 % hodnoty pôvodnej zmluvy, ak ide o zákazku na dodanie tovaru alebo na poskytnutie služby.

Každú jednu vykonanú zmenu je potrebné **podložiť podpornou dokumentáciou**, z ktorej bude zrozumiteľný dôvod, resp. hodnota plánovaných zmien. Pri projektoch financovaných z EŠIF platia zároveň pravidlá, v zmysle ktorých podliehajú niektoré dodatky **kontrole aj pred ich podpisom**.

Konflikt záujmov

Veľmi citlivou témou je konflikt záujmov. Počas celého procesu verejného obstarávania je potrebné **dodržať zákaz konfliktu záujmov, zákaz protiprávneho konania pri výbere dodávateľa a rešpektovať pravidlá čestnej hospodárskej súťaže**. V zmysle zákona o VO pod konfliktom záujmov rozumieme situáciu, ak osoba na strane verejného obstarávateľa, ktorá môže ovplyvniť výsledok alebo priebeh zadávania zákazky, má priamy alebo nepriamy finančný záujem, ekonomický záujem

alebo iný osobný záujem, ktorý možno považovať za ohrozenie jej nestrannosti a nezávislosti v súvislosti s touto zákazkou. Pod takouto tzv. zainteresovanou osobou rozumieme **najmä** zamestnanca verejného obstarávateľa, ktorý sa podieľal na príprave alebo realizácii verejného obstarávania (napr. člen komisie na vyhodnotenie ponúk) alebo osoba s rozhodovacími právomocami verejného obstarávateľa, ktorá môže ovplyvniť výsledok verejného obstarávania bez toho, aby sa nevyhnutne podieľala na jeho príprave alebo realizácii. V prípade, že sa v postupe verejného obstarávania objaví konflikt záujmov, zainteresovaná osoba je povinná o tom **informovať** verejného obstarávateľa a ten je povinný sa vzniknutou situáciou **zaoberať, prijať primerané opatrenia a vykonať nápravu**. Verejný obstarávateľ je povinný zaoberať sa možným konfliktom záujmov pred realizáciou akýchkoľvek úkonov v procese verejného obstarávania, a to aj opakovane.

Pri projektoch financovaných z EŠIF je potrebné dodržiavať zákaz konfliktu záujmov napríklad aj v prípade zákaziek, na ktoré sa zákon o VO nevzťahuje. Predmetom finančnej kontroly je totiž aj skutočnosť, či bol v procese zadávania zákazky vylúčený konflikt záujmov a táto problematika je obsahom samostatného dokumentu.[14]

Teória vs. skutočnosť

Tak zákon o VO, ako aj príručky pre projekty financované z EŠIF, stanovujú lehoty, ktorými sa musí riadiť jednak osoba realizujúca verejné obstarávanie, a zároveň kontrolné orgány. V praxi však dochádza k situáciám, kedy **stanovené lehoty nie sú zo strany poskytovateľov dodržiavané, čo spôsobuje neúmernú časovú aj administratívnu záťaž prijímateľov**. V zmysle zákona o VO a príručiek podliehajú procesy verejného obstarávania viacerým kontrolám, a to v závislosti od ich hodnoty a zvoleného postupu zadávania zákazky. Pri nadlimitnej zákazke na tovary nad 600 000 EUR je v súčasnosti potrebné predložiť dokumentáciu z verejného obstarávania aj na ÚVO, aj poskytovateľovi príspevku. Hoci sa počet povinných kontrol v posledných rokoch znížil, verejné obstarávanie môže aj v súčasnosti trvať od určenia PHZ až po moment nadobudnutia účinnosti zmluvy viac ako jeden rok.

V zmysle uvedeného sa verejný obstarávateľ ocitá v situáciách, kedy napríklad úspešní uchádzači **nie sú schopní dodať predmet zákazky za vysúťažené ceny, resp. sa predmet zákazky prestane vyrábať** a podobne. Na základe toho dochádza ku komplikáciám, ktoré si vyžadujú úpravu zmlúv, t. j. uzatváranie dodatkov. V zmysle informácií od kompetentných zamestnancov BSK sa daný prípad stal pri rekonštrukcii kaštieľa v Modre, ktorý bol financovaný z projektu „Kultúrno-kreatívne oživenie tradícií“ v rámci programu INTERREG VA SK-AT. Ako však bolo uvedené vyššie, flexibilita úprav nie je jednoduchá, je limitovaná zákonom o VO a taktiež podlieha kontrolám, ktoré trvajú aj pár mesiacov. V kritických prípadoch dochádza k situáciám, kedy **úspešní uchádzači odmietnu podpísať zmluvu, resp. odstúpia od už podpísanej zmluvy**, čo znemožní čerpanie prostriedkov.

[14] Metodický pokyn CKO č. 13

Ako ďalší príklad nadmernej administratívnej záťaže možno uviesť podmienku, kedy si poskytovateľ v riadiacej dokumentácii stanovil, aby verejné obstarávanie realizovala osoba, ktorá má v tejto oblasti dostatočné skúsenosti, čo požadoval aj primerane preukázať. Tu možno opätovne spomenúť ako príklad realizáciu projektu týkajúceho sa rekonštrukcie kaštieľa v Modre, kedy v rámci súťažných podkladov si obstarávateľ stanovil vyššiu uvedenú podmienku.

Medzi najčastejšie chyby pri realizácii VO možno spomenúť nasledovné:

- nepovolené použitie priameho rokovacieho zadania pri vzniku mimoriadnej udalosti,
- nepovolené použitie výnimiek zo zákona o verejnom obstarávaní (napr. aplikácia výnimky pri obstarávaní nájomných bytov, na základe čoho došlo k obchádzaniu zákona),
- vyhodnotenie podmienok účasti v rozpore s oznámením o vyhlásení verejného obstarávania alebo výzvou,
- vyhodnotenie kritérií v rozpore s pravidlami určenými v súťažných podkladoch,
- stanovenie neprimeraných a diskriminačných podmienok účasti najmä v prípade podmienok účasti týkajúcich sa technickej spôsobilosti alebo odbornej spôsobilosti,
- nedostatočné používanie princípu proporcionality a inštitútu vysvetľovania, kedy verejní obstarávatelia namiesto vyzvania uchádzača na vysvetlenie pristúpia k jeho vylúčeniu,
- porušovanie princípov verejného obstarávania, najmä princíp transparentnosti, rovnakého zaobchádzania a proporcionality,
- nedostatočné odôvodnenie zrušenia postupu verejného obstarávania.

Flexibilita úprav projektovej dokumentácie

Situácie, kedy dôjde k zmene cien v rozpočtoch k stavebným prácam, prípadne k objaveniu chýb v projektovej dokumentácii, nie sú ojedinelé. V takýchto prípadoch je potrebné vykonať zmeny v podkladoch, ktoré boli súčasťou verejného obstarávania. Ako bolo spomenuté vyššie, zákon o VO špecifikuje situácie, kedy je možné uzatvoriť dodatok bez potreby nového verejného obstarávania. Treba však podotknúť, že každá zmena týkajúca sa projektov financovaných z EŠIF podlieha schváleniu zo strany poskytovateľa. Takéto postupy vnášajú do procesov prieťahy a administratívnu náročnosť. Podľa slovenskej legislatívy hrozí potreba uskutočniť nové verejné obstarávanie, ak by boli zmeny citeľné a bolo by potrebné meniť kompletnú projektovú dokumentáciu, vrátane rozpočtu. Veľa požiadaviek na zmenu je vyvolaných najmä tým, že od predloženia cenovej ponuky vo verejnom obstarávaní až do momentu plnenia prejde niekoľko mesiacov, v dôsledku čoho sú zmeny trhových cien citeľné a vyžadujú si zmeny. Aj zmeny však majú svoje zákonné limity a ak nie je možné postupovať v zmysle zákona, dodávatelia od zmlúv radšej odstúpia.

Novela zákona o VO

V uplynulých mesiacoch schválila NR SR návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela“). Predmetná novela zásadným spôsobom mení limity, postupy vo verejnom obstarávaní pre dotované osoby, zavádza systém jednotnej elektronickej platformy. Väčšina ustanovení novely nadobudne účinnosť dňa 31. marca 2022, 1. augusta 2022, alebo 31. marca 2024.

3.2.2 Zákon o verejnom obstarávaní v Rakúsku

V programe INTERREG VA SK-AT musia všetky subjekty, ktoré sú verejnými obstarávateľmi v zmysle zákona o verejnom obstarávaní, dodržiavať príslušné normy príslušného zákona. Pre všetky ostatné inštitúcie (napr. pre podnikateľov) platia v programe INTERREG VS SK-AT rôzne predpisy pre realizáciu verejného obstarávania. Vo všeobecnosti však možno konštatovať, že finančné prostriedky je nutné použiť v súlade so zásadami hospodárnosti, účinnosti a efektívnosti.

V Rakúsku je zákon o verejnom obstarávaní jednotne upravený vo federálnom zákone o verejnom obstarávaní z roku 2018 (BVergG 2018) a v súvisiacich nariadeniach na spolkovej a štátnej úrovni (napr. nariadenia spolkovej vlády a spolkových krajín o publikačných médiách, nariadenie spolkového kancelára o prahových hodnotách). Právnu ochranu špecifickú pre verejné obstarávanie z dôvodu rozdelenia kompetencií stanovuje federálny zákon a jednotlivé spolkové zákony.

Zákon o VO sa vzťahuje na všetkých verejných obstarávateľov, t. j na regionálne orgány (štátne, miestne, mestské združenia), verejné inštitúcie a združenia, ktoré pozostávajú z jedného alebo viacerých verejných subjektov.

Typy zákaziek

Zákon o VO definuje jednotlivé typy zákaziek a obsahuje pravidlá pre prípad, že zákazka obsahuje prvky rôznych typov zákaziek (§ 5 – 8 zákona o VO).

- Stavebnými zákazkami sú zákazky, ktorých predmetom je realizácia a/alebo plánovanie stavebných prác v súvislosti s jednou z činností uvedených v prílohe I zákona o VO, realizácia a/alebo plánovanie stavebného projektu alebo poskytovanie stavebných prác tretím osobám v súlade s požiadavkami určenými verejným obstarávateľom. Zákazky na dodanie sú zákazky, ktorých predmetom je kúpa, lízing, prenájom, lízing alebo kúpa tovaru na splátky, s možnosťou kúpy alebo bez nej, vrátane pomocných prác, ako je montáž.
- Zákazkami pre dodanie služieb sú zákazky, ktoré nespadajú do kategórie stavebných zákaziek a ktorých predmetom sú služby.
- Rozlišovacie kritériá: zákazky, ktoré obsahujú viac ako jeden typ služby, sa zadávajú podľa služby, ktorá tvorí hlavný predmet objednávky. Zákazky, ktoré zahŕňajú dodávky tovarov aj služieb, sa považujú za zákazky na služby, ak je predpokladaná hodnota služieb vyššia ako hodnota tovaru a naopak.

Zásady verejného obstarávania

Verejný obstarávateľ musí bez ohľadu na hodnotu zákazky pri zadávaní zákazky dodržiavať nasledujúce zásady verejného obstarávania (pozri zoznam v § 20 zákona o VO):

- zásada rovnakého zaobchádzania (napr. niektoré informácie nemôžu byť použité pre konkrétnych uchádzačov),
- zákaz diskriminácie (domáci záujemcovia nesmú byť uprednostňovaní),
- princíp proporcionality,
- požiadavka na dodržiavanie základných slobôd podľa práva Európskeho spoločenstva (sloboda tovaru, služieb, pohybu kapitálu a sloboda vybrať si svoje sídlo),

- princíp voľnej a spravodlivej hospodárskej súťaže (napr. služba nesmie byť popísaná tak, aby niektorí uchádzači mali od začiatku konkurenčné výhody, žiadne územné obmedzenie, žiadne obmedzenie pre jednotlivé profesie),
- princíp ekonomickej efektívnosti,
- zadávanie zákazky len oprávneným, výkonným a spoľahlivým (vhodným) podnikateľom (tu je potrebné preveriť, či má podnikateľ potrebnú autorizáciu, ekonomickú, finančnú a technickú spôsobilosť),
- princíp primeranosti ceny,
- zohľadnenie environmentálnej spravodlivosti pri realizácii (ekologické aspekty, vhodné životné podmienky pre zvieratá),
- zohľadnenie pracovného a sociálneho práva, sociálno-politické otázky (zamestnanosť žien, ľudia v príprave na zamestnanie, ľudia so zdravotným postihnutím, dlhodobo nezamestnaní, starší pracovníci),
- možnosť zúčast niť sa verejného obstarávania musia mať takisto MSP,
- požiadavka transparentnosti.

Schéma 1: Základná schéma verejného obstarávania

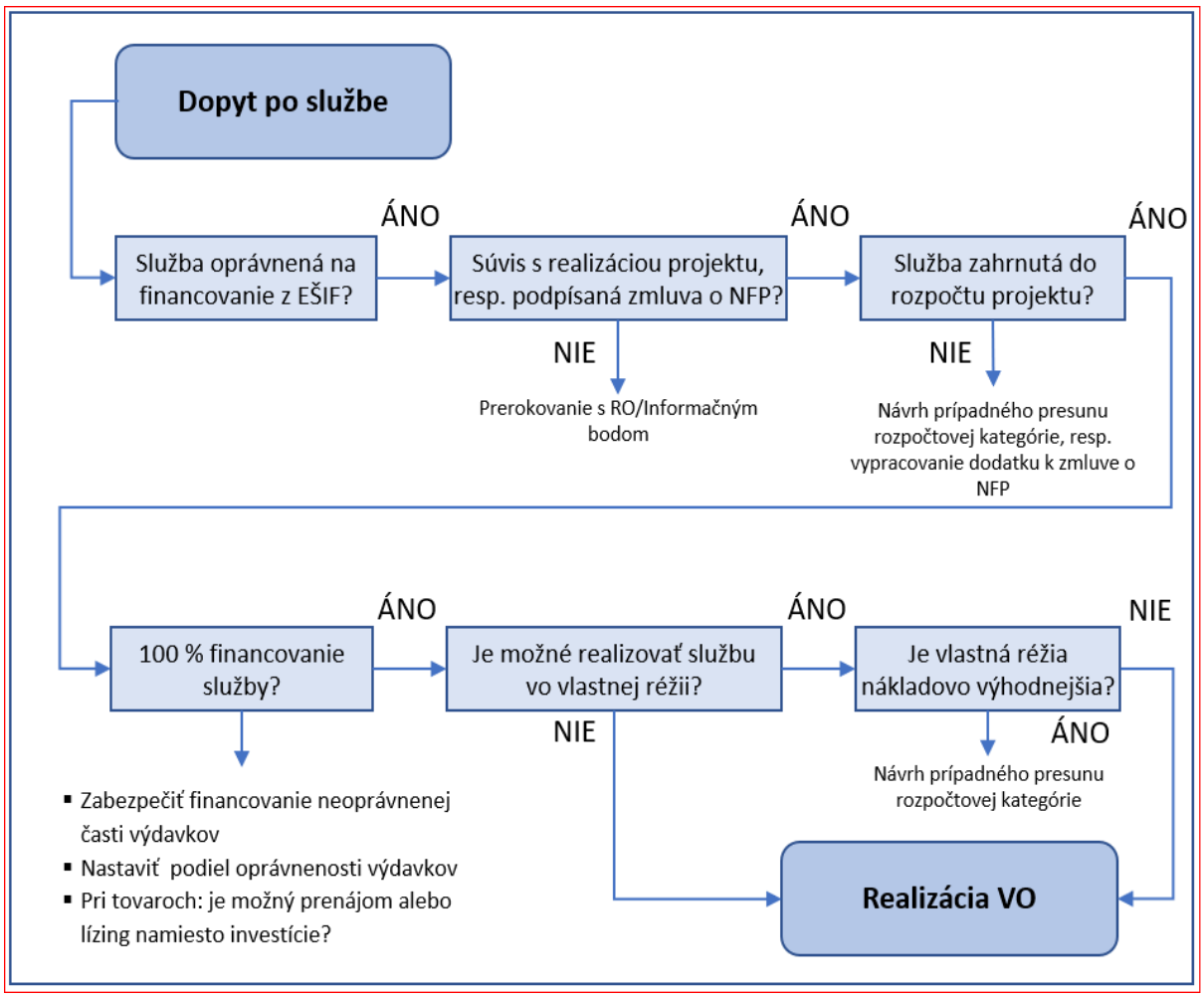

Zdroj: Príručka pre VO, Ernst & Young, 8. vydanie, Apríl 2020, Úrady Salzburgskej, Solnorakúskej, Štajerskej a Dolnorakúskej vlády, strana 8

Finančné limity

V rámci VO sa rozlišuje medzi zadávaním nadlimitných zákaziek a podprahových zákaziek. Uplatnenie pravidiel pre nadlimitné, ako aj pre podprahové zákazky, závisí od hodnoty zákazky. Medzi nadlimitnými a podprahovými zákazkami sú rozdiely najmä v oblasti oznamovania, typov postupov, ktoré má príslušný verejný obstarávateľ k dispozícii a termínov, ktoré treba dodržať pri zadávacom konaní.

Tabuľka 8: Finančné limity pri VO

Druh obstarávania[15]	**Horný finančný limit – nadlimitné zákazky**	**Dolný finančný limit – podprahové zákazky**
Dodanie tovarov	od 214 000 EUR	
Stavebné práce	od 5 350 000 EUR	
Dodanie služieb	od 214 000 EUR	
		Priame zadanie – 100 000 EUR
		Neverejná súťaž pre stavebné práce – 1 000 000 EUR
		Neverejná súťaž pre tovary a služby – 100 000 EUR
		Rokovacie konanie bez zverejnenia

Zdroj: vlastné spracovanie

Predpokladaná hodnota zákazky

Predpokladaná hodnota zákazky má vplyv na príslušný postup zadávania zákazky. Výber správneho postupu zadávania zákaziek verejným obstarávateľom je v programoch INTERREG veľmi dôležitým aspektom. Referenčná hodnota pre výšku predpokladanej hodnoty zákazky je hodnota, ktorú by mal verejný obstarávateľ odhadnúť po dôkladnom preskúmaní relevantného segmentu trhu a v súlade s požiadavkami finančného plánovania subjektu pri realizácii predmetu zákazky.

Postupy VO

V zásade možno na zadanie zákazky použiť nasledovné druhy postupov, a to pre nadlimitné, ako aj podprahové zákazky:

- otvorené konanie,
- užšia súťaž s predchádzajúcim oznámením.

Obe metódy nepodliehajú žiadnym finančným limitom a možno ich použiť bez obmedzenia:

- rokovacie konanie s predchádzajúcim oznámením,

[15] Finančné limity pre verejných obstarávateľov od 1.1.2020.

- rokovacie konanie bez oznámenia.

Rokovacie konanie možno použiť len za určitých okolností (pozri § 34f zákona o VO), pričom použitie musí byť odôvodnené a zdokumentované voči orgánom prvostupňovej kontroly programu INTERREG VA SK-AT.

Pre podprahové zákazky sú povolené len nasledovné postupy:

- užšia súťaž bez predchádzajúceho oznámenia pre stavebné zákazky do 1 000 000 EUR, pre zmluvy na dodávku tovarov a služieb do 100 000 EUR,
- rokovacie konanie bez predchádzajúceho oznámenia pri stavebných zákazkách do 100 000 EUR, pri zmluvách na dodávku tovarov a služieb do 100 000 EUR,
- priame zadanie bez predchádzajúceho oznámenia do 100 000 EUR,
- priame zadanie s predchádzajúcim oznámením pre stavebné zákazky do 500 000 EUR, pre zmluvy na dodávku tovarov a služieb do 130 000 EUR.

Vyššie uvedené limity sú špecifikované vo vyhláške o prahových zákazkách, ktorá bola platná do 31. decembra 2020 a vzťahovala sa na všetky postupy, ktoré boli začaté do tohto dátumu. Od 18. októbra 2018 sa postupy verejného obstarávania pre nadlimitné zákazky musia povinne spracovávať elektronicky, pre podprahové zákazky je elektronické spracovanie nepovinné.

Verejná súťaž

Verejná súťaž je štandardným postupom verejného obstarávania pre nadlimitné, ako aj podprahové zákazky. Verejný obstarávateľ musí verejne vyzvať neobmedzený počet subjektov na predloženie ponuky. Do procesu sa môže zapojiť každá spoločnosť, pričom nemožno vopred stanovovať žiadne obmedzenia. Počet a názvy spoločností, ktoré podajú ponuku, zostávajú utajené až do otvorenia ponuky. Otváranie ponúk sa musí uskutočniť na vopred určenom mieste a v určenom čase, pričom uchádzači sú oprávnení zúčastniť sa tejto udalosti. Dôležité je, že verejný obstarávateľ nesmie rokovať s uchádzačmi o zmene ponuky. Uchádzač je viazaný svojou ponukou do skončenia lehoty viazanosti, pričom nemôže obsah ponuky meniť.

Užšia súťaž

Aj pri užšej súťaži je potrebné dodržiavať formálne postupy pri otváraní ponúk, zachovávať mlčanlivosť do otvorenia ponuky a dodržiavať absolútny zákaz rokovania s uchádzačom. V zásade možno rozlišovať medzi dvoma rôznymi typmi užších konaní, a to s oznámením a bez oznámenia.

Užšia súťaž s predchádzajúcim oznámením

V užšej súťaži s predchádzajúcim oznámením verejný obstarávateľ požiada nedefinovaný počet uchádzačov o predloženie žiadosti o účasť (1. fáza). V oznámení musí verejný obstarávateľ určiť, koľko záujemcov bude vyzvaných na predloženie ponuky (fáza 2). Stanovený počet uchádzačov musí zaručovať objektívnu súťaž, pričom nesmie byť nižší ako päť v rámci nadlimitnej zákazky, resp. tri v rámci podprahovej zákazky. V prípade prekročenia zamýšľaného počtu uchádzačov na základe vlastného zváženia, verejný obstarávateľ vyberie uchádzačov, ktorí budú vyzvaní na predloženie ponuky v zmysle tzv. „výberových kritérií“. Ide o kritériá, podľa ktorých sa určuje kvalita uchádzačov. Výberovým kritériom sú napríklad referenčné projekty spoločnosti, t. j. služby podobné zadávanej zákazke, ktoré už uchádzač realizoval.

Užšia súťaž bez oznámenia

V užšej súťaži bez oznámenia je obmedzený počet vhodných uchádzačov vyzvaný priamo na predloženie ponúk. Verejný obstarávateľ si musí vopred nastaviť požiadavky na preukázanie spôsobilosti na predloženie ponuky. Počet uchádzačov vybraných na predloženie ponuky nesmie byť menší ako tri.

Rokovacie konanie s oznámením

Nešpecifikovaný počet uchádzačov môže byť vyzvaný na predloženie žiadostí o účasť (fáza 1), pričom následne budú vybraní uchádzači vyzvaní, aby predložili ponuku (fáza 2). Stanovený počet uchádzačov musí zabezpečiť objektívnu hospodársku súťaž, v každom prípade však nesmie byť nižší ako tri. Ak dôjde k prekročeniu zamýšľaného počtu účastníkov súťaže, verejný obstarávateľ vyberie uchádzačov, ktorí budú vyzvaní na predloženie ponuky na základe výberových kritérií. Pri podprahových zákazkach je daný postup dovolený na základe objektívnych dôvodov, ktoré určí verejný obstarávateľ.

Rokovacie konanie bez oznámenia

Na rozdiel od rokovacieho konania s oznámením je v rokovacom konaní bez oznámenia požiadaný o predloženie ponúk obmedzený počet vhodných podnikateľov (uvedené je potrebné dôkladne preveriť). V zásade platí, že počet uchádzačov nesmie byť menší ako tri. Pri podprahových zákazkách môže byť daný počet nižší na základe objektívnych dôvodov, ktoré určí verejný obstarávateľ.

Priame zadanie

V prípade priameho zadania je služba získaná priamo od vybraného uchádzača/podnikateľa. Zákazku je možné zadať priamo vhodnému podnikateľovi, pričom zadanie zákazky nepodlieha prísnym formálnym kritériám zákona o VO (napr. nestanovenie termínov, možnosť opätovného prerokovania obsahu a ceny získaných porovnávacích ponúk a/alebo možnosť získania nezáväznej ponuky). V rámci daného postupu musí byť dodržaná zásada hospodárnosti, efektívnosti a účelnosti, pričom primeranosť výdavkov v rámci programu INTERREG VA SK-AT musí byť preukázaná napr. prostredníctvom porovnávania ponúk a/alebo zaslania nezáväznej cenovej ponuky. Podpornú dokumentáciu je potrebné predložiť na prvostupňovú kontrolu.

Schéma 2: Uplatnenie/realizácia VO

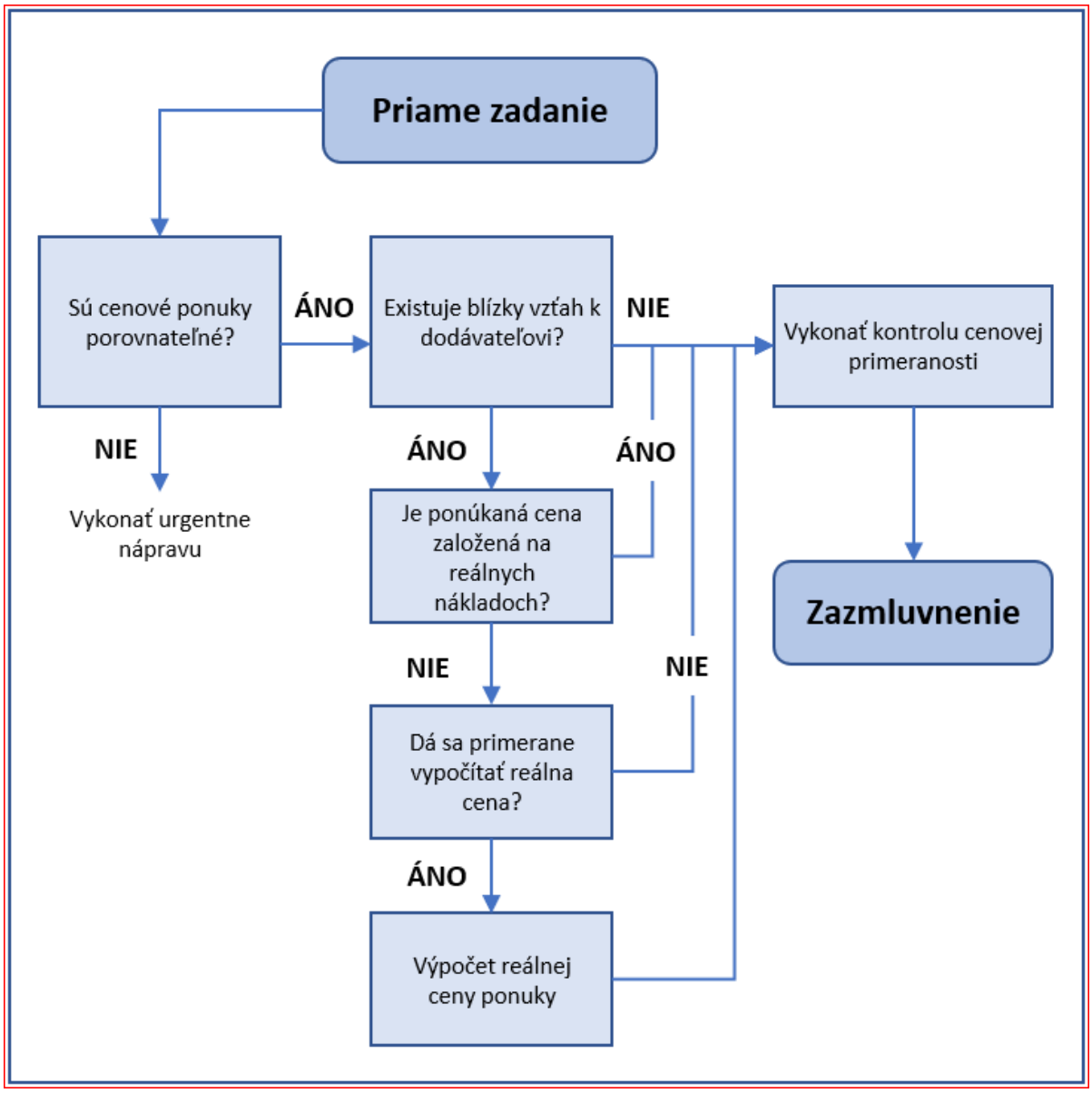

Zdroj: Príručka pre VO, Ernst & Young, 8. vydanie, Apríl 2020, Úrady Salzburskej, Hornorakúskej, Štajerskej a Dolnorakúskej vlády, strana 14

Priame zadanie s predchádzajúcim oznámením

Uvedený proces môže byť realizovaný v jednej alebo dvoch fázach rokovaním s uchádzačmi alebo následne znížením počtu uchádzačov. V rámci daného postupu si verejný obstarávateľ musí na začiatku obstarávania určiť, podľa akých kritérií osloví podnikateľov, od ktorých dostane ponuku a podľa akých kritérií následne vyberie úspešnú ponuku. Kritériá musia byť vopred oznámené všetkým uchádzačom, ktorí prejavia záujem.

Jednostupňový postup: Verejný obstarávateľ už v oznámení, resp. v zaslaných podkladoch určí, že zákazka bude zadaná uchádzačovi s najnižšou cenou alebo kvalitatívne najlepšiemu uchádzačovi.

Dvojstupňový postup: Verejný obstarávateľ si na základe oznámenia môže vybrať jedného alebo viacerých podnikateľov (napríklad na základe referencií alebo napríklad „prvých piatich v poradí“), od ktorých získa v druhom kroku ponuky. Keďže pre tento postup existuje relatívne málo usmernení, je dôležité, aby všetky podstatné špecifikácie a procesy boli v postupe zadávania zákazky zaznamenané písomne.

Verejný obstarávateľ musí ihneď po zadaní zákazky informovať o výsledku podnikateľov, ktorí sa prihlásili do konania alebo predložili ponuku. Zároveň musí zverejniť celkovú cenu zákazky (sumu bez DPH).

Rovnako ako pri „klasickom“ priamom zadaní, aj tu platí obmedzená právna ochrana. Napadnúť zo strany uchádzača možno len rozhodnutie týkajúce sa výberu postupu zadávania zákazky a oznámenia.

Zmena/rozšírenie objednávok a dodatočných objednávok po ukončení procedúry

Zmena/predĺženie objednávky po zadaní zákazky nie je prípustná. Podstatné zmeny zákazky vo všeobecnosti nie sú v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní. Zmenu možno považovať za podstatnú okrem iného aj vtedy, ak zavádza podmienky, ktoré by umožnili prijatie iných než pôvodne prijatých uchádzačov alebo prijatie inej ponuky, ako bola pôvodne prijatá (napr. zmena v osobe zhotoviteľa, rozsah služieb, zvýšenie hodnoty objednávky) alebo sa rozsah objednávky výrazne rozširuje. Naopak, podstatnou zmenou nie je zníženie realizovanej hodnoty zákazky. Významná zmena v zmluve sa má posudzovať ako nové zadanie, pričom s ňou treba postupovať podľa príslušných ustanovení zákona o VO. Dodatočné objednávky sa vo všeobecnosti hodnotia ako nové zadanie.

Najčastejšie chyby pri zadávaní zákazky:

- nepovolené priame zadanie zákazky bez požadovaného predchádzajúceho oznámenia,
- ohlásenie verejného obstarávania len na národnej alebo regionálnej úrovni namiesto ohlásenia na úrovni EÚ,
- nejasne popísané súťažné podklady, z ktorých jednoznačne nevyplývajú očakávania verejného obstarávateľa na obstarania služby a/alebo tovaru,
- nevhodne definované krátke lehoty na predloženie ponuky, vo všetkých prípadoch, v ktorých zákon neustanovuje minimálne lehoty, platí zásada, že čím je služba zložitejšie obstarávaná, tým dlhšia by mala byť lehota na predloženie ponuky,
- uskutočnenie rokovacieho konania bez predchádzajúceho oznámenia z naliehavých dôvodov bez splnenia zodpovedajúcich požiadaviek zákona (napr. naliehavosť nie je daná tým, že projekt mešká). Zákon o VO sa v tejto súvislosti skôr zameriava na dôvody, ktoré verejný obstarávateľ nemôže ovplyvniť, ako sú napr. prírodné katastrofy.
- realizácia rokovacieho konania bez predchádzajúceho oznámenia len s jednou spoločnosťou z technických dôvodov alebo z dôvodu výhradných práv bez zodpovedajúcich požiadaviek v zmysle zákona o VO (napr. v tejto súvislosti nestačí argumentovať, že danú službu je schopný poskytnúť len jeden podnikateľ, pričom vhodných spoločností je v rámci EÚ v danej oblasti podstatne viac). Daný postup však možno legitímne zvoliť, ak sa má získať konkrétne riešenie, na ktoré má patentové právo len jedna spoločnosť.
- miešanie hodnotiacich a výberových kritérií (hodnotiace kritériá sa používajú na hodnotenie uchádzačov v dvojfázovom procese, výberové kritériá sa vzťahujú k výberu ponuky),

- diskriminačné kritériá, napr. požadovať sídlo spoločnosti v mieste klienta je v rozpore so zásadou rovnosti,
- neprípustné rozdelenie zákazky s cieľom obísť uplatnenia finančných limitov,
- významné zmeny v druhu, rozsahu a obsahu zákazky, ktoré by si vyžadovali zadanie novej zákazky.

Právne dôsledky chýb pri zadávaní zákaziek

V rámci programu INTERREG VA SK-AT je dôležité, v ktorej fáze sa zistí chyba pri zadávaní zákazky. Ak k tomu dôjde v priebehu výkonu prvostupňovej kontroly, príslušné výdavky nebudú uznané ako oprávnené, pričom nevznikne nárok na príslušné financovanie z fondov EÚ. Ak sa chyba zistí po výkone prvostupňovej kontroly, po uznaní výdavkov a prípadne aj vyplatení zodpovedajúceho podielu z fondov EÚ (napríklad finančnou kontrolou druhej úrovne – tzv. „kontrola druhej úrovne“), môžu byť verejnému obstarávateľovi vyrubené finančné korekcie.

Schéma 3: Korekcie pri VO

Chyby pri verejnom obstarávaní	**Navrhovaná korekcia**
Nesplnenie oznamovacích povinností	25 – 100 %
Nepovolené rozdelenie zákazky	25 – 100 %
Nedodržanie predpísaných termínov zo strany úspešného uchádzača	5 – 100 %
Nepovolený výber postupu VO	10 – 25 %
Diskriminačné hodnotiace a výberové kritériá alebo podmienky realizácie zákazky	10 – 25 %
Nezverejnenie alebo neúplný popis hodnotiacich a výberových kritérií alebo podmienok realizácie zákazky	10 – 25 %
Nevyhovujúca definícia predmetu zákazky	10 %
Rokovania v prebiehajúcich postupoch verejného obstarávania	25 %

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu C(2019) 3452 final

Európska komisia vydala usmernenia pre dané finančné korekcie v dokumente C(2019) 3452.

Zhrnutie

Zákon o verejnom obstarávaní je na oboch zúčastnených stranách z pohľadu implementácie investičných projektov kľúčovým zákonom, na základe ktorého dochádza k obstaraniu potrebných prác, tovarov a služieb. Verejné obstarávanie tvorí neoddeliteľnú súčasť čerpania finančných prostriedkov z EŠIF. Nerešpektovanie ustanovení zákona o verejnom obstarávaní by mohlo viesť k vzniku neoprávnených výdavkoch, či k vzniku prípadných dodatočných korekcií. Analýzou právnych úprav na oboch zúčastnených stranách bolo najmä poukázať na rozdiely a administratívne bariéry v procesoch pri realizácii verejného obstarávania.

Cieľom bolo zároveň poukázať na odlišnosti v jednotlivých fázach verejného obstarávanie a aj na chyby, ktorým by sa mal žiadateľ vyvarovať. Týmito fázami bol proces vypracovania súťažných podkladov, výber metódy verejného obstarávania, posudzovanie splnenia podmienok účasti uchádzačov na verejnom obstarávaní, postupy pri vyhlasovaní verejného obstarávania, pri hodnotení ponúk, pri uplatňovaní námietok, až po podpis zmluvy s úspešným uchádzačom a možnosti jej prípadnej zmeny.

Celý proces verejného obstarávania musí byť, či už na slovenskej alebo rakúskej strane, v súlade so stanovenými princípmi verejného obstarávania, ktoré vychádzajú z európskej legislatívy. Rakúsko upravuje princípy obšírnejšie, a zaraďuje medzi základné princípy aj zákaz uprednostňovania domácich záujemcov, čím podporuje kvalitnú hospodársku súťaž, vyzdvihuje požiadavku na zohľadnenie environmentálnej spravodlivosti pri realizácii verejného obstarávania, a kladie zvýšený dôraz aj na podporenie účasti malých a stredných podnikov na verejnom obstarávaní. Je nutné zdôrazniť, že najviac porušení nastáva práve pri porušovaní základných princípov verejného obstarávania.

Žiadateľ si v prvom rade volí postup zadávania zákazky. Vypracuje súťažné podklady, ktoré musia dať uchádzačovi návod na to, čo treba splniť, aby sa mohol do verejného obstarávania zapojiť. Výber vhodnej metódy verejného obstarávania závisí od posúdenia viacerých parametrov, či už je to predpokladaná hodnota zákazky alebo predmet zákazky. V SR postup zadávania zákazky ovplyvňuje aj typ osoby realizujúcej verejné obstarávanie, ktoré spôsobuje odlišné finančné limity pre obstarávanie určitých predmetov zákazky. Finančné limity s ohľadom na typ osoby realizujúcej verejné obstarávanie sa líšia v prípade obstarania tovarov a služieb a potravín. Služby podľa prílohy č. 1 zákona o VO a stavebné práce nemajú odchýlky vo finančných limitoch. Zvolenie správneho postupu je mimoriadne dôležité. Za zvolenie nesprávneho postupu hrozia vysoké sankcie.

Určiť predpokladanú hodnotu zákazky nie je jednoduché. Na rozdiel od Rakúska, slovenská právna úpravu pripúšťa aj prieskum trhu, ktorý vie predpokladanú hodnotu zákazky spoľahlivo určiť a predísť tak k porušovaniu zákona o VO. Predmetom obstarávania môžu byť tovary a služby, stavebné práce. SR pri stanovených finančných limitoch pre zvolenie správneho postupu zadávania zákazky samostatne upravuje potraviny a služby podľa prílohy č.1 zákona o VO. SR upravuje tri druhy zákaziek z pohľadu predmetu zákazky a stanovených finančných limitov, a to nadlimitnú zákazku, podlimitnú zákazku a zákazku s nízkou hodnotou. Rakúsko sa obmedzuje len na 2 druhy, a to nadlimitné a podprahové zákazky, pričom rozdiely sú najmä v oblasti oznamovania, v typoch postupov verejného obstarávania a termínoch v zadávacom konaní. V SR platí, že potraviny nie sú predmetom podlimitnej zákazky. Rakúsky zákon o verejnom obstarávaní určuje podmienky stanovenia predmetu zákazky, ktoré majú vplyv na zvolenie postupu zadávania zákazky aj v prípade tzv. miešaných predmetov zákazky. V prípade zákaziek, ktoré obsahujú viac ako jeden typ služby sa zákazky zadávajú podľa tzv. hlavnej služby. V prípade, ak sú predmetom zákazky aj tovary a služby, zákazka sa zadáva podľa toho, ktorá predpokladaná hodnota je vyššia, teda či hodnota tovaru alebo služby.

Po určení predpokladanej hodnoty zákazky, určení predmetu zákazky a rešpektovaním stanoveného finančného limitu sa zvolí vhodný postup zadávania zákazky. Tie upravujú porovnávané krajiny mierne odlišne. Rakúsky zákon stanovuje, že rokovacie konanie možno použiť len za určitých okolností. Použitie tohto postupu musí byť zdôvodnené a riadne zdokumentované voči orgánom prvostupňovej kontroly programu INTEREG VA SK-AT. Podprahové zákazky majú špecifikované postupy, ktoré je možné aplikovať. Vo všeobecnosti však možno ustáliť, že súťaž je pre oba postupy v Rakúsku štandardným postupom.

Vyhlásenie verejného obstarávania sa líši v závislosti od zvoleného postupu zadávania zákazky na oboch stranách. Verejné obstarávanie sa môže vyhlasovať pre neobmedzený alebo obmedzený počet záujemcov, alebo ktorých počet sa až v ďalšej etape verejného obstarávania zužuje. Špecifikom je priame zadanie, kde zákazka môže byť zadaná priamo vhodnému uchádzačovi za splnenia osobitných podmienok. Aby sa žiadateľ vyhol určeniu možno nevyhovujúceho postupu, prípadne ak potrebuje zjednodušiť procesy, zvykne sa praxi uchyľovať aj k deleniu alebo spájaniu zákaziek, avšak v týchto prípadoch veľmi často dochádza k porušovaniu zákona o verejnom obstarávaní, a to najmä pri delení

zákazky, kde sa žiadateľ vystavuje riziku vysokých sankcií. Motívy môžu byť rôzne. Môže to byť napr. zníženie predpokladanej hodnoty zákazky pod finančné limity stanovené zákonom.

Ak je zákazka zadaná, v súťažných podkladoch žiadateľ stanovuje podmienky účasti uchádzačov. SR zvlášť upravuje podmienky osobného postavenia, ktoré musia uchádzači splniť pri všetkých typoch zákaziek s finančnými limitmi. Overenie splnenia týchto podmienok zákon o VO umožňuje preukázať aj zápisom v zozname hospodárskych subjektov s platnosťou 3 roky. Ďalej je to tiež potreba splnenia podmienok týkajúcich sa finančného a ekonomického postavenia, technickej a odbornej spôsobilosti, ktoré sú na rozhodnutí daného žiadateľa. Rakúsko upravuje spôsoby preukázania spôsobilosti podnikateľa cez profesijný preukaz, profesionálna spoľahlivosť, finančné a ekonomické postavenie alebo technickú kapacitu a určuje, že verejné zákazky môžu byť zadávané len vhodným podnikateľom.

Súčasťou súťažných podkladov je v SR spravidla aj návrh zmluvy a požiadavka na prevod práv duševného vlastníctva (napríklad ochranných známok a pod.). Aby sa neporušoval princíp spravodlivej hospodárskej súťaže a princíp rovnosti uchádzačov, technické požiadavky sa v opise predmetu zákazky nesmú odvolávať na konkrétneho výrobcu, výrobný postup, obchodné označenie, patent, typ, oblasť alebo miesto pôvodu či výroby. Vo výnimočných prípadoch možno pridať odkaz na konkrétne typové označenie s doplnenými slovami „alebo ekvivalentný“. Rakúsko kladie veľký dôraz na to, aby v súťažných podkladoch bol riadne vymedzený popis služby, ktorá sa má obstarať.

Žiadateľ si ďalej musí určiť aj vhodné kritéria na vyhodnotenie ponúk, o ktorých informuje uchádzača v súťažných podkladoch. Hoci je v SR najvyužívanejším kritériom cena, v poslednej dobe sa do popredia dostáva hodnotenie ponúk podľa najlepšieho pomeru ceny a kvality. Je však dôležité zdôrazniť, že kritériom na hodnotenie ponúk nesmie byť v žiadnom prípade dĺžka záruky, podiel subdodávok a inštitúty zabezpečujúce plnenie. Ak z predložených podkladov nemožno posúdiť ich platnosť alebo splnenie podmienok účasti, uchádzač má byť písomne vyzvaný na ich doplnenie. Až keď nepreukáže splnenie podmienok má byť uchádzač vylúčený z verejného obstarávania. V praxi sa však stretávame s okamžitým vylúčením uchádzača bez možnosti nápravy, čím dochádza k porušovaniu zákona o VO.

Rakúsko pri kritériách na vyhodnotenie ponúk osobitne zdôrazňuje, že v oznámení o vyhlásení zákazky alebo v súťažných podkladoch musí byť uvedené, či sa zákazka vyhodnocuje podľa princípu najlepšieho alebo najlacnejšieho uchádzača. Platí, že ak má byť zákazka zadaná podľa princípu najlepšieho uchádzača, verejný obstarávateľ musí uviesť všetky kritériá na zadanie zákazky, ktorých použitie mieni aplikovať a zadefinovať ich podľa dôležitosti. Ani stanovenie lehoty na predkladanie ponuky uchádzačom by nemalo byť diskriminačné. Rakúsko identifikuje napríklad nevhodne definované lehoty na predloženie ponuky vo všeobecnosti.

Žiadateľ, ak postupuje podľa slovenského zákona o VO, musí byť pred podpisom zmluvy zapísaný v registri partnerov verejného sektora. K plneniu zmluvy môže dôjsť až keď je účinná, a tak ak žiadateľ nezverejní povinne zverejňovanú zmluvu v lehote do troch mesiacov od jej podpísania, má sa za to, že takáto zmluva vôbec nevznikla. Zmena zmluvy je v osobitných prípadoch možná, ale každá zmena týkajúca sa projektov financovaných z EŠIF však podlieha schváleniu zo strany poskytovateľa. Potreby zmien sú však v SR častým javom najmä v dôsledku zdĺhavého procesu verejného obstarávania. Od predloženia cenovej ponuky až do momentu plnenia prejde niekoľko mesiacov, v dôsledku čoho sa ceny tovarov a služieb môžu trhovo značne zvýšiť.

Na záver možno dodať, že správnemu zvoleniu postupu zadávania zákazky a vhodnému určeniu kritérií na vyhodnotenie ponúk, je potrebné venovať náležitú pozornosť, aby neboli nezákonné a diskriminačné. Orgány kontroly, ktoré vykonávajú dohľad nad verejným obstarávaním môžu zrušiť súťaž alebo iný zvolený postup. Na druhej strane, nevhodne nastavená súťaž, či už úmyselne alebo neúmyselne, môže viesť k tomu, že úspešný uchádzač nie je schopný dodať predmet zákazky v určených lehotách alebo za vysúťažené ceny. Podmienky súťaže je vhodné nastaviť čo najtransparentnejšie a vyhnúť sa tak zbytočným prieťahom.

3.3 Zákon o finančnej kontrole a audite

3.3.1 Zákon o finančnej kontrole a audite v SR

Pôsobnosť zodpovedných orgánov

Ústredným orgánom pre výkon finančnej kontroly je Ministerstvo financií SR, ktoré je zodpovedné predovšetkým za spracovanie legislatívneho rámca, usmerňovanie a poskytovanie školení orgánom verejnej správy k finančnej kontrole, vykonávanie vládneho auditu a za ďalšie činnosti v súlade so zákonom č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole a audite (ďalej len „zákon o finančnej kontrole“). V zmysle zákona o finančnej kontrole bol zriadený Úrad vládneho auditu s pôsobnosťou pre celú Slovenskú republiku (ďalej len „SR“), ktorý vykonáva predovšetkým kontrolu dodržiavania finančnej disciplíny pri nakladaní s finančnými prostriedkami poskytnutými na základe zmlúv, ktorými je SR viazaná.

Z uvedeného vyplýva, že prijímatelia, ktorí nie sú orgánom verejnej správy, sa uzatvorením zmluvy o poskytnutí NFP so SR stanú subjektom, v ktorých môže vládny audit vykonať kontrolu v súlade so zákonom o finančnej kontrole. Kontrolu môže vykonať len na tú časť výdavkov, na ktoré im boli poskytnuté verejné zdroje. Ústredné orgány štátnej správy, ako aj orgány verejnej správy, sú povinné dodržiavať postup a výkon finančnej kontroly v súlade so zákonom o finančnej kontrole pri každej finančnej operácii. Vo vzťahu k projektom implementovaným v rámci programu INTERREG VA SK-AT vykonáva finančnú kontrolu finančných operácií príslušný ústredný orgán štátnej správy, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (ďalej len „MIRRI SR“), ktorý je zároveň riadiacim orgánom programu (ďalej len „RO“).

Ciele finančnej kontroly

Hlavným cieľom finančnej kontroly je predovšetkým predísť porušeniu finančnej disciplíny, čo znamená, aby použitie verejných zdrojov bolo hospodárne, účinné, efektívne, ako aj účelové v súlade so schváleným rozpočtom. Prijímatelia, ktorým bol schválený projekt financovaný z programu INTERREG VA SK-AT, následne uzatvorili zmluvu o poskytnutí NFP so SR a nie sú orgánom štátnej alebo verejnej správy, musia rátať s tým, že každá finančná operácia bude predmetom finančnej kontroly zo strany MIRRI SR ako RO.

Prijímatelia, ktorí sú orgánom štátnej alebo verejnej správy, poprípade právnické osoby, prostredníctvom ktorých sa poskytujú verejné financie, musia vykonávať finančnú kontrolu pri každej finančnej operácii bez ohľadu na skutočnosť, či ide o finančnú operáciu týkajúcu sa projektu. V prípade, ak ide o finančnú operáciu uskutočnenú v rámci projektu, musí prejsť administratívnou finančnou kontrolou zo strany RO, aby bola schválená a preplatená z rozpočtu projektu.

Druhy finančnej kontroly

Zákon o finančnej kontrole rozlišuje tri druhy finančnej kontroly:

1. základná finančná kontrola,
2. administratívna finančná kontrola,
3. finančná kontrola na mieste.

Základná finančná kontrola

Základnú finančnú kontrolu sú povinné vykonávať všetky orgány verejnej správy ku každej finančnej operácii, a to v momente ešte pred jej zrealizovaním za účelom, aby orgán verejnej správy nevstupoval do takých záväzkov, na ktorých plnenie nemá alebo nebude mať dostatok finančných prostriedkov. Z uvedeného vyplýva, že ak je prijímateľom subjekt, ktorý nie je orgánom verejnej správy, nie je povinný vykonať základnú finančnú kontrolu v súlade so zákonom o finančnej kontrole. To neznamená, že prijímateľom vykonaná finančná operácia v rámci projektu nemusí spĺňať podmienky dodržiavania finančnej disciplíny, schváleného rozpočtu, výsledku verejného obstarávania, zmlúv s dodávateľmi, atď.

V prípade, ak je prijímateľom orgán verejnej správy, tak má povinnosť postupovať v súlade so zákonom o finančnej kontrole pri každej finančnej operácii. Finančné operácie, ktoré sa týkajú projektu, musia byť zdokladované na RO, aj dokladmi preukazujúcimi vykonanie základnej finančnej kontroly v súlade so zákonom o finančnej kontrole. Pri vykonávaní základnej finančnej kontroly musí byť dodržaný princíp „štyroch očí“, čo znamená vykonanie kontroly minimálne dvoma zamestnancami.

Administratívna finančná kontrola

Administratívnu finančnú kontrolu je povinný vykonať orgán verejnej správy, ak poskytuje verejné zdroje inej právnickej osobe alebo fyzickej osobe.

Pre prijímateľov v rámci programu INTERREG VA SK-AT to znamená, že všetky finančné operácie musia prejsť administratívnou finančnou kontrolou zo strany RO, a to bez ohľadu na skutočnosť, či ide o prijímateľa zo súkromného sektora, alebo z verejného sektora. Výkon administratívnej finančnej kontroly sa začína od momentu vzniku právneho nároku na poskytnutie verejných financií, a to uzatvorením zmluvy o poskytnutí NFP s prijímateľom, až po ich vyplatenie a splnenie všetkých podmienok, na základe ktorých sa finančné prostriedky poskytli. Dokladom, ktorým RO začne vykonávať administratívnu finančnú kontrolu, je žiadosť o platbu, ktorej súčasťou sú povinné prílohy definované v príručke pre prijímateľa k jednotlivým druhom výdavkov. Prijímateľ môže predložiť na preplatenie výdavky v žiadosti o platbu formou refundácie, ktoré už boli prijímateľom uhradené. V žiadosti o platbu formou predfinancovania si môže prijímateľ nárokovať nenávratný finančný príspevok na úhradu konkrétneho výdavku z rozpočtu projektu ešte pred jeho uhradením. Na základe žiadosti o platbu formou poskytnutia zálohovej platby je prijímateľ povinný zúčtovať zálohovú platbu do vopred dohodnutého termínu. Oprávnený typ žiadosti o platbu je stanovený vo výzve, poprípade je uvedený v zmluve o poskytnutí NFP.

Predmetom administratívnej finančnej kontroly je predovšetkým kontrola dodržiavania finančnej disciplíny, súladu finančnej operácie s rozpočtom projektu, so zmluvami s dodávateľom a s cieľom projektu. Výsledkom administratívnej finančnej kontroly je správa. V prípade, že RO zistí neúplnú dokumentáciu k preukázaniu oprávnenosti výdavku, vyzve prijímateľa na doplnenie žiadosti o platbu. V prípade, ak RO v rámci finančnej kontroly identifikuje nedostatky, zasiela prijímateľovi návrh správy. Prijímateľ má právo sa vyjadriť k zisteným nedostatkom a podať námietky, a to v lehote stanovenej v návrhu správy. Ak RO identifikuje nedostatky len k časti nárokovaných výdavkov, má právo k tejto časti zaslať čiastkovú správu, čím ukončí administratívnu finančnú kontrolu

k oprávneným výdavkom. K druhej časti nárokovaných výdavkov, v rámci ktorých RO – MIRRI SR identifikoval nedostatky, zašle prijímateľovi návrh čiastkovej správy. Obdobne ako pri základnej finančnej kontrole, aj pri administratívnej kontrole musí byť dodržaný princíp štyroch očí.

Finančná kontrola na mieste

Finančnou kontrolou na mieste sa overuje hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť a účelnosť vynakladania verejných financií, ako aj dodržanie cieľov finančných operácií. Finančná kontrola na mieste (ďalej len „FKnM“) sa vykonáva na základe rozhodnutia štatutárneho orgánu, prípadne na základe interného alebo externého podnetu.

Vo vzťahu k projektom by mal RO vykonať FKnM minimálne raz počas doby realizácie a raz počas doby udržateľnosti. FKnM vykonávajú aspoň dvaja zamestnanci RO na základe písomného poverenia vydaného štatutárnym orgánom, alebo ním písomne splnomocneným zamestnancom, z ktorého musí byť jasná identifikácia osôb oprávnených na výkon kontroly, identifikácia prijímateľa a cieľ kontroly. Deň výkonu a cieľ FKnM je RO povinný oznámiť vopred, a to v termíne stanovenom v zmluve o poskytnutí NFP, zaslaním „Oznámenia o výkone finančnej kontroly na mieste“ (ďalej len „oznámenie“). V prípade, ak by sa zaslaním oznámenia zmaril cieľ a účel finančnej kontroly, RO môže vykonať FKnM bez zaslania oznámenia prijímateľovi. Prijímateľovi sa tak oznámi výkon FKnM najneskôr v deň vstupu do objektu. Prijímateľ je povinný poskytnúť súčinnosť osobám poverených vykonaním FKnM. Výsledkom FKnM je správa. V prípade identifikovania nezrovnalostí, resp. nedostatkov, je výsledkom FKnM návrh správy. K návrhu správy môže prijímateľ podať odvolanie v termíne stanovenom v návrhu správy. Po prešetrení odvolania prijímateľa zo strany RO sa FKnM ukončí zaslaním správy s úplným, čiastočným akceptovaním alebo neakceptovaním prijatého odvolania prijímateľa.

Lehoty pri výkone finančnej kontroly

Zákon o finančnej kontrole nestanovuje konkrétne lehoty k jednotlivým častiam výkonu finančnej kontroly, hovorí len o primeranej lehote, ktorú určí príslušný orgán verejnej správy. Konkrétne lehoty pri výkone finančnej kontroly vo vzťahu k projektom programu INTERREG VA SK-AT sú stanovené v zmluve o poskytnutí NFP uzatvorenej medzi prijímateľom a RO. RO má stanovenú lehotu na výkon kontroly žiadosti o platbu v rámci administratívnej finančnej kontroly, t.j. 10 kalendárnych dní od prijatia žiadosti o platbu. V prípade zistených nedostatkov sa prijímateľovi zasiela návrh správy na podanie námietok, resp. vyjadrenie, spravidla do 5 – 7 kalendárnych dní od prijatia návrhu správy. V odôvodnených prípadoch môže RO predĺžiť lehotu na podanie námietok, a to na žiadosť prijímateľa. Po úplnom uzavretí administratívnej finančnej kontroly, zaslaním správy, sa žiadosť o platbu posúva na platobnú jednotku. Platobná jednotka má 5 kalendárnych dní na schválenie a zahrnutie žiadosti o platbu do súhrnnej žiadosti o platbu, ktorá sa predkladá na certifikačný orgán. Certifikačný orgán má 10 kalendárnych dní na schválenie, čiastočné schválenie, alebo zamietnutie súhrnnej žiadosti o platbu.

Z uvedeného vyplýva, že povinná finančná kontrola žiadosti o platbu v rámci programu INTERREG VA SK-AT, t.j. kým prijímateľovi budú schválené a preplatené oprávnené výdavky v rámci projektu, by mala trvať maximálne 25 kalendárnych dní, a to v prípade nezistenia nedostatkov v rámci výkonu administratívnej finančnej kontroly.

Povinnosti pri výkone kontroly

Povinnosti prijímateľa pri výkone:

a) Administratívnej finančnej kontroly zo strany RO

Prijímateľ je povinný preukázať reálne vynaloženie nárokovaných výdavkov v žiadosti o platbu s podloženými účtovnými dokladmi, záznamami z účtovníctva, zmluvnými vzťahmi a prípadnou fotodokumentáciou. Prijímateľ môže byť vyzvaný na doplnenie žiadosti o platbu v stanovenej lehote zo strany RO, či už vo forme podania vysvetlenia alebo doloženia chýbajúcej dokumentácie. Prijímateľ má v takomto prípade povinnosť doplniť žiadosť o platbu úplne, riadne a v lehote určenej zo strany RO, v opačnom prípade mu môžu byť nárokované výdavky zamietnuté alebo ponížené.

b) Finančnej kontroly na mieste zo strany RO

V prípade, že sa výkon FKnM prijímateľovi oznámi vopred zaslaním oznámenia, prijímateľ je povinný termín potvrdiť, alebo v odôvodnených prípadoch navrhnúť nový termín. Počas samotného výkonu FKnM je prijímateľ povinný nechať vstúpiť poverené kontrolné subjekty do objektu, predložiť kompletnú požadovanú dokumentáciu, preukázať reálne dodanie tovarov a služieb a poskytovať maximálnu súčinnosť počas celej doby výkonu FKnM, t.j. až do prijatia správy z FKnM.

Teória vs. skutočnosť

V praxi sa často stretávame so skutočnosťou, že predovšetkým výkon administratívnej finančnej kontroly zo strany RO neprebieha v súlade s lehotami určenými v zmluve o poskytnutí NFP, čo má za následok omeškanie preplácania žiadosti o platbu prijímateľom. Práve táto skutočnosť nedodržiavania stanovených lehôt na výkon administratívnej finančnej kontroly spôsobuje prijímateľom veľké finančné problémy (niekedy sa dostávajú na hranicu bankrotu), s čím sú spojené ťažkosti plynule a bezproblémovo pokračovať v implementácií projektu. Ide hlavne o prijímateľov, ktorý si nezabezpečia dostatok finančných prostriedkov na implementáciu projektu. Väčšina prijímateľov ráta s tým, že po predložení žiadosti o platbu sa im investované finančné prostriedky budú preplácať najneskôr v lehotách stanovených zmluvou o poskytnutí NFP, ktoré môžu ďalej použiť na zabezpečenie plynulej implementácie projektu. V takýchto prípadoch sa môže stať, že sa ohrozí realizácia celého projektu. Prijímatelia, ktorí sa ocitnú v takejto situácií, hľadajú spôsob, ako získať chýbajúce finančné prostriedky, aby zachránili samotný projekt, a tak siahajú po ďalších pôžičkách alebo úveroch. Prijímatelia si taktiež často neuvedomujú skutočnosť, že projektu je potrebné sa venovať naplno, implementáciu projektu nemožno len tak pozastaviť alebo prerušiť.

3.3.2 Zákon o finančnej kontrole a audite v Rakúsku

Miesta finančnej kontroly

Finančná kontrola v projektoch prebieha na dvoch úrovniach. Prvostupňová kontrola (alebo skrátene FLC) vykonáva kontrolu všetkých faktúr a dokumentov, ktoré prijímatelia predkladajú ako súčasť žiadostí o platbu na úrovni partnera a kontroluje realizáciu projektových aktivít u jednotlivých projektových partnerov v súlade s Nariadením (EÚ) 1299/2013 článkom 23, ods. 4 alebo Nariadením (EÚ) 1303/2013, článkom 125. Zodpovednosť za proces kontroly je pridelená štyrom zodpovedným orgánom, jednému v SR a trom v rakúskych spolkových krajinám (Burgenland, Dolné Rakúsko, Viedeň):

- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR,
- Regionálny manažment Burgenland,
- Úrad krajinskej vlády Dolného Rakúska,
- Oddelenie 27 magistrátu mesta Viedeň.

Miesto výkonu prvostupňovej kontroly (FLC) nie je vždy totožné so sídlom prijímateľa/partnera. Uvedené závisí od miesta dopadu alebo realizácie aktivít projektu. Zodpovedné miesta finančnej kontroly všetkých partnerov projektu sú uvedené v zmluve o ERDF. Kontakt na miesta finančnej kontroly je uvedený nižšie:

https://www.sk-at.eu/de/kontakte/kontrola-vydavkov

Kontrolný orgán druhého stupňa – Second Level Control (alebo skrátene SLC) – je zodpovedný za vykonávanie systémových auditov na programovej úrovni a za náhodné kontroly na projektovej úrovni (audity). Kontrola sa vykonáva podľa medzinárodne uznávaných audítorských štandardov. Projekty alebo prijímatelia sa môžu stať predmetom auditu v rámci každoročného preverovania vzorky projektov Orgánom auditu. Zodpovednosť za túto kontrolu nesie Orgán auditu, ktorý je funkčne nezávislý od Riadiaceho orgánu a Certifikačného orgánu. V programe INTERRG VA SK-AT vykonáva funkciu Orgánu auditu v zmysle článku 127 nariadenia (EÚ) 1303/2013 Ministerstvo financií SR.

Vykonávanie finančnej kontroly

V súlade s harmonogramom financovania stanoveným v zmluve o NFP každý partner predloží zoznam deklarovaných výdavkov na úrovni partnera, vrátane všetkej potrebnej dokumentácie (napr. faktúry a iné účtovné doklady), zodpovednému miestu finančnej kontroly. Uvedené je potrebné realizovať (ak nie je dohodnuté inak) zvyčajne jeden mesiac po skončení monitorovacieho obdobia.

Proces overovania výdavkov začína po predložení dokumentov zo strany partnera. V zmysle Nariadenia (EÚ) č. 1303/201316 § 23, ods. 4 má FLC na vykonanie finančnej kontroly 90 kalendárnych dní. V skutočnosti však môže byť celkové trvanie kontroly výdavkov dlhšie z dôvodu dodatočného vyzvania prijímateľa na doloženie podpornej dokumentácie, čo na niektorých rakúskych miestach finančnej kontroly znamená prerušenie procesu kontroly.

Kontrola môže byť vykonaná formou administratívnej kontroly a/alebo ako kontrola na mieste. S kontrolami na mieste treba počítať najmä pri investičných projektoch alebo pri projektoch, pri ktorých dochádza k obstaraniu tovaru a služieb. V rámci finančnej kontroly môže byť predložený výdavok vykázaný ako oprávnený v celom rozsahu, v zníženom rozsahu alebo vykázaný ako neoprávnený. Partner o tom dostane kontrolnú správu. Táto kontrolná správa (certifikát o oprávnenosti výdavkov) od FLC je predpokladom pre preplatenie výdavkov partnerov z ERDF a národných zdrojov.

Každý partner zašle potvrdenie o certifikácii výdavkov a ďalšie požadované dokumenty ihneď po prijatí od FLC vedúcemu partnerovi, ktorý následne predloží žiadosť o platbu na úrovni projektu. Monitorovacia správa za projekt sa zvyčajne predkladá (ak nie je dohodnuté inak) päť mesiacov po skončení monitorovacieho obdobia. Keďže vedúci partner môže predložiť žiadosť o platbu až po prijatí všetkých certifikátov o oprávnenosti výdavkov od partnerov, môže dôjsť k značnému oneskoreniu pri realizácii refundácie výdavkov z prostriedkov z ERDF, najmä v prípade, ak partneri alebo miesta finančnej kontroly nedodržia termíny stanovené v zmluve o poskytnutí NFP.

Teória vs. skutočnosť

Hoci miesta finančnej kontroly vykonávajú kontrolu v zmysle príslušných pravidiel programu, ich skutočný výkon kontroly sa často veľmi líši. Je to spôsobené rozdielnymi personálnymi kapacitami

jednotlivých kontrolných orgánov a niekedy odlišnými postupmi kontroly – niektoré kontrolné miesta vyžadujú dodatočné dokumenty nad rámec požiadaviek definovaných programom INTERREG VA SK-AT. V dôsledku toho kontrolné orgány často nedokážu dodržať svoje termíny, čo vedie k oneskoreniu pri vydávaní potvrdenia o oprávnenosti výdavkov.

Zhrnutie

Finančná kontrola má za cieľ predísť porušeniu finančnej disciplíny tak, aby použitie verejných zdrojov bolo hospodárne, účinné, efektívne, ako aj účelové v súlade so schváleným rozpočtom. Prijímatelia, ktorým bol schválený projekt financovaný z programu INTERREG VA SK-AT, následne uzatvorili zmluvu o poskytnutí NFP a nie sú orgánom štátnej alebo verejnej správy, musia rátať s tým, že každá finančná operácia bude predmetom finančnej kontroly zo kontrolných orgánov. Ústredným orgánom pre výkon finančnej kontroly v SR je Ministerstvo financií SR, pričom ale pre program INTERREG VA SK-AT je pre prijímateľov zo SR miestom prvostupňovej kontroly MIRRI SR. Pre prijímateľov z Rakúska sú tri miesta finančnej kontroly a to Regionálny manažment Burgenland, Úrad krajinskej vlády Dolného Rakúska a Oddelenie 27 magistrátu mesta Viedeň.

V rámci SR existujú tri druhy finančnej kontroly a to základná finančná kontrola, administratívna finančná kontrola a finančná kontrola na mieste. Predmetom administratívnej finančnej kontroly je kontrola dodržiavania finančnej disciplíny, súladu finančnej operácie s rozpočtom projektu, so zmluvami s dodávateľom a s cieľom projektu. Výsledkom administratívnej finančnej kontroly je správa. Finančnou kontrolou na mieste sa overuje hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť a účelnosť vynakladania verejných financií, ako aj dodržanie cieľov finančných operácií. V Rakúsku môže byť kontrola vykonaná formou administratívnej kontroly a/alebo ako kontrola na mieste. S kontrolami na mieste treba počítať najmä pri investičných projektoch alebo pri projektoch, pri ktorých dochádza k obstaraniu tovaru a služieb. Zákon o finančnej kontrole v SR nestanovuje konkrétne lehoty k jednotlivým častiam výkonu finančnej kontroly, hovorí len o primeranej lehote, ktorú určí príslušný orgán verejnej správy. V zmysle Nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 má FLC na vykonanie finančnej kontroly 90 kalendárnych dní. Uvedená lehota platí pre prijímateľov z oboch krajín. V súvislosti s reálnym výkonom kontroly výdavkov je prijímateľ povinný preukázať reálne vynaloženie nárokovaných výdavkov v žiadosti o platbu s podloženými účtovnými dokladmi, záznamami z účtovníctva, zmluvnými vzťahmi a prípadnou fotodokumentáciou. Prijímateľ môže byť vyzvaný na doplnenie žiadosti o platbu v stanovenej lehote zo strany kontrolnýc miest, či už vo forme podania vysvetlenia alebo doloženia chýbajúcej dokumentácie. Skutočné trvanie výkonu kontroly sa líši od miesta kontroly v Rakúsku. Je to spôsobené rozdielnymi personálnymi kapacitami jednotlivých kontrolných orgánov a niekedy odlišnými postupmi kontroly – niektoré kontrolné miesta vyžadujú dodatočné dokumenty nad rámec požiadaviek definovaných programom INTERREG VA SK-AT. V dôsledku toho kontrolné orgány často nedokážu dodržať svoje termíny, čo vedie k oneskoreniu pri vydávaní potvrdenia o oprávnenosti výdavkov. Uvedená skutočnosť sa dá plne aplikovať aj na slovenské miesto kontroly – MIRRI SR. Počas výkonu kontroly na mieste je prijímateľ povinný nechať vstúpiť poverené kontrolné subjekty do objektu, predložiť kompletnú požadovanú dokumentáciu, preukázať reálne dodanie tovarov a služieb a poskytovať maximálnu súčinnosť počas celej doby výkonu kontroly, t.j. až do prijatia správy z kontroly na mieste.

Každý partner zašle potvrdenie o certifikácii výdavkov a ďalšie požadované dokumenty ihneď po prijatí od FLC vedúcemu partnerovi, ktorý následne predloží žiadosť o platbu na úrovni projektu. Monitorovacia správa za projekt sa zvyčajne predkladá (ak nie je dohodnuté inak) päť mesiacov po skončení monitorovacieho obdobia. Keďže vedúci partner môže predložiť žiadosť o platbu až po

prijatí všetkých certifikátov o oprávnenosti výdavkov od partnerov, môže dôjsť k značnému oneskoreniu pri realizácii refundácie výdavkov z prostriedkov z ERDF, najmä v prípade, ak partneri alebo miesta finančnej kontroly nedodržia termíny stanovené v zmluve o poskytnutí NFP.

3.4 Zákon o DPH

3.4.1 Zákon o DPH v SR

Oprávnenosť DPH pre financovanie zo zdrojov EÚ

V zmysle čl. 69 Všeobecného nariadenia je daň z pridanej hodnoty (ďalej aj „DPH“) neoprávneným výdavkom, avšak postup zdaňovania daňou z pridanej hodnoty umožňuje, aby DPH za určitých okolností bola oprávneným výdavkom. **DPH nie je oprávneným výdavkom v prípade, že prijímateľ má nárok na jej odpočet na vstupe.** Nárok na odpočet je vymedzený zákonom o DPH. Právo na odpočítanie dane z tovaru alebo služby vzniká iba platiteľovi dane, t.j. osobe registrovanej pre daň.

Schéma 4: Kategorizácia prijímateľov programu INTERREG SK-AT z pohľadu DPH

Kategorizácia prijímateľov programu INTERREG SK-AT z pohľadu DPH

NEPODNIKATEĽSKÝ SUBJEKT

(subjekt nezaložený/nezriadený na podnikanie)

Orgány verejného sektora a súkromné neziskové organizácie sa nepovažujú za zdaniteľné osoby, keď konajú v rozsahu svojej hlavnej činnosti

Nevzniká povinnosť registrácie k DPH, t.j. nie je zdaniteľná osoba

Nemá právo odpočítať DPH

DPH JE OPRÁVNENÝ VÝDAVOK

Ak koná v rozsahu hlavnej činnosti + vykonáva aj podnikateľskú činnosť, t.j. koná v postavení zdaniteľnej osoby, z podnikateľskej činnosti vznikne právo odpočítať daň, z hlavnej činnosti nemá právo odpočítať DPH.

OPRÁVNENOSŤ DPH AKO VÝDAVKU SA KRÁTI podľa toho, či sa projekt týka hlavnej

PODNIKATEĽSKÝ SUBJEKT

Ziskovo orientovaná organizácia (napr. s.r.o., a.s.), vykonáva činnosť, z ktorej sa dosahuje príjem

Povinnosť registrácie k DPH ako zdaniteľná osoba – ak má sídlo v tuzemsku, dosiahla obrat 49.790 EUR za najviac 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov

Má právo odpočítať DPH

DPH NIE JE OPRÁVNENÝ VÝDAVOK

Ak vykonáva aj oslobodené činnosti, má právo odpočítať DPH iba v pomere oslobodených plnení ku všetkým plneniam

Ak vykonáva výlučne oslobodené činnosti, nemá právo odpočítať DPH, DPH JE POTOM OPRÁVNENÝ VÝDAVOK

Právo na odpočítanie DPH znamená, že platiteľovi DPH predmetnú daň vráti daňový úrad na základe podaného daňového priznania. Oprávnený výdavok pre účely financovania zo zdrojov EÚ znamená, že DPH sa preplatí zo zdrojov EÚ. V prípade, ak subjekt ešte nie je riadne registrovaný pre DPH (nevznikla mu zákonná povinnosť k registrácii), upozorňujeme na možnú povinnosť špeciálnej registrácie k DPH ešte predtým, než nastane samotná transakcia, t.j. pred nadobudnutím tovaru (nad 14 000 EUR ročne) alebo pred nadobudnutím služby zo zahraničia (ide napr. o licencie, reklamné služby, poradenské a právne služby, atď.). Vo všeobecnosti preto platí, že ak prijímatelia nie sú platiteľmi DPH, pri vyúčtovaní DPH im nevzniká nárok na odpočet (na vrátenie tejto dane), a preto daná DPH predstavuje v rámci projektov implementovaných v programe INTERREG VA SK-AT oprávnený výdavok. Oprávnená DPH sa však vzťahuje len k výdavkom, ktoré sú považované za oprávnené.

Oprávnený výdavok je výdavok, ktorý:

- bol naplánovaný a schválený v rozpočte projektu,
- bol nevyhnutný pre realizáciu projektu,
- bol skutočne vynaložený a riadne zdokumentovaný,
- bol vynaložený v súlade s predpismi Spoločenstva a s národnými predpismi,
- bol vynaložený v súlade s internými pravidlami inštitúcie, ktorá realizuje projekt.

V prípade, ak je výdavok oprávnený iba čiastočne, DPH vzťahujúca sa k tomuto výdavku je oprávneným výdavkom v rovnakom pomere.

Vznik daňovej povinnosti pri realizácii aktivít projektu

Z pohľadu prijímateľa je potrebné zamerať sa na časový faktor vzniku daňovej povinnosti v nadväznosti na obsah finančnej transakcie. Pre oprávnenosť výdavku totiž platí, že musí byť vynaložený a riadne zdokumentovaný v časovom súlade s realitou. Daňová povinnosť pri tovare vzniká dňom dodania samotného tovaru, kedy prijímateľovi vznikne právo nakladať s tovarom ako vlastník v súlade s kúpno-predajnou zmluvou uzatvorenou s výherným dodávateľom. V prípade obstarania služby prijímateľom vznikne daňová povinnosť dňom prijatia služby, ktorý musí byť v súlade s preberacím protokolom. V prípade prevodu alebo prechodu nehnuteľnosti je dňom dodania deň odovzdania nehnuteľnosti do užívania, ak je tento deň skorší ako deň zápisu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti do katastra nehnuteľností. Pri dodaní stavby na základe zmluvy o dielo alebo inej obdobnej zmluvy je dňom dodania deň odovzdania stavby. Ak je za tovar alebo službu vopred prijatá platba pred dodaním tovaru alebo služby, vzniká daňová povinnosť z prijatej platby dňom prijatia platby, pričom táto skutočnosť musí byť doložená vyúčtovacou faktúrou z prijatej zálohy. V prípade, ak prijímateľ nadobudne tovar od zahraničného výherného dodávateľa z iného členského štátu, vzniká daňová povinnosť 15. deň kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, keď sa uskutočnilo nadobudnutie tovaru, alebo dňom vyhotovenia faktúry, ak bola faktúra vyhotovená pre nadobúdateľa tovaru pred 15. dňom. Daňová povinnosť vzniká aj pri dovoze tovaru z tretích krajín mimo Európskej únie, a to dňom prepustenia tovaru do voľného obehu alebo dňom prepustenia tovaru do colného režimu.

Vykazovanie DPH – základ dane, sadzba dane pre rôzne druhy tovarov a služieb

Základom dane pri dodaní tovaru alebo služby prijímateľovi od platiteľa DPH, ktorý je výherným dodávateľom, je odplata v EUR znížená o daň za tovar alebo službu, ktorá sa prijala alebo má prijať.

Do základu dane sa zahŕňa aj dotácia alebo príspevok, ktorý dodávateľ prijal alebo má prijať k cene tovaru alebo služby. Do základu dane sa zahŕňajú aj iné dane, clá a poplatky vzťahujúce sa na tovar alebo službu. Zároveň sa zahŕňajú aj súvisiace náklady (výdavky), ako napríklad provízia, náklady na balenie, náklady na prepravu a náklady poistenia požadované dodávateľom od kupujúceho alebo zákazníka. Ak je v čase dodania tovaru alebo služby poskytnutá zľava z ceny, alebo ak je poskytnutá zľava za skoršiu úhradu ceny, základ dane sa zníži o sumu zľavy.

Základná sadzba dane na tovary a služby je 20 % zo základu dane. Znížená sadzba dane 10 % zo základu dane sa uplatňuje na vybrané tovary uvedené v prílohe zákona o DPH. Ide najmä o vybrané druhy potravín, farmaceutické výrobky, tlačiarenské výrobky a zdravotnícke pomôcky. Znížená sadzba dane 10 % zo základu dane sa uplatňuje na ubytovacie služby. V prípade, ak prijímateľ nakupuje tovar alebo službu od neplatiteľa DPH, nerieši problematiku vykazovania DPH.

Oslobodenie od dane

Prijímateľ sa v praxi môže stretnúť so situáciou, že v rámci projektu bude mať schválené výdavky, ktoré sú oslobodené od DPH. Oslobodenie od DPH znamená, že platiteľ dane v takýchto prípadoch pri dodaní tovaru alebo poskytnutí služby daň neuplatňuje. Ide o oslobodenie služieb a tovarov z:

- činností, ktoré majú verejnoprávny charakter (napr. poštové služby, rozhlasové a televízne vysielacie služby, služby zdravotnej a sociálnej starostlivosti, výchovné, vzdelávacie, kultúrne služby, služby súvisiace so športom),
- niektorých finančných a poisťovacích služieb,
- prevodu a prenájmu nehnuteľností.

Ak v rámci verejného obstarávania získa zákazku zahraničný dodávateľ a prijímateľ je osobou registrovanou pre DPH v tuzemsku, oslobodené je aj nadobudnutie tovaru v tuzemsku z iného členského štátu.

Povinnosti pri platení dane (obsah faktúry, lehoty pri vystavení)

Z hľadiska povinnosti doloženia dokumentácie zo strany prijímateľa pri oprávnenosti výdavkov by sme radi upriamili pozornosť na formálne povinnosti pri vystavení faktúry – daňového dokladu, o ktorých hovorí zákon o DPH. Dodávateľ tovaru alebo služby, ktorý ich dodáva prijímateľovi projektu, je povinný do 15 dní od uskutočnenia zdaniteľného plnenia vystaviť faktúru – daňový doklad. Za faktúru sa považuje každý doklad alebo oznámenie, ktoré je vyhotovené v listinnej alebo elektronickej forme. Za faktúru sa v praxi môže považovať aj zmluva, ktorá spĺňa všetky nižšie uvedené náležitosti. Faktúra musí obsahovať názov dodávateľa a odberateľa, adresu ich sídla a identifikačné číslo pre daň (tzv. IČ DPH), ak im bolo pridelené zo strany daňového úradu. Ďalšími povinnými náležitosťami faktúry sú poradové číslo faktúry, dátum vyhotovenia faktúry a dátum dodania tovaru alebo služby. Ďalej množstvo a druh dodaného tovaru alebo rozsah a druh dodanej služby, základ dane pre každú sadzbu dane, jednotkovú cenu bez dane, uplatnenú sadzbu dane a výšku dane spolu v EUR, ktorá sa má zaplatiť.

Za oprávnený doklad sa považuje aj tzv. zjednodušená faktúra. Zjednodušená faktúra nemusí obsahovať názov odberateľa, pokiaľ cena vrátane dane nie je viac ako 100 EUR. Za zjednodušenú faktúru sa považuje aj doklad vyhotovený elektronickou registračnou pokladňou alebo pokladňou e-kasa, pokiaľ výška celkovej transakcie nepresiahne 1 000 EUR v hotovosti, alebo 1 600 EUR v prípade

úhrady inými platobnými prostriedkami nahrádzajúcimi hotovosť (napr. platobnými kartami). V praxi sa môžu prijímatelia projektu stretnúť s formálnymi chybami pri vystavení faktúr. Upozorňujeme najmä na nesprávne alebo neúplne uvádzaný názov dodávateľa alebo odberateľa. Ďalšou častou chybou je nesprávne uvedené identifikačné číslo k DPH, najmä z dôvodu preklepov alebo nesprávneho zavedenia do fakturačných systémov. Ďalej môže ísť o nesúlad medzi reálnym dňom dodania tovaru alebo poskytnutia služby, dokladovaným napr. preberacím protokolom, a dňom dodania uvádzaným na faktúre. Za formálnu chybu sa považuje aj nedostatočne vyšpecifikovaný obsah dodania a poprípade mylne uvedená sadzba dane. Pri dokladoch vystavovaných elektronickým registračnými pokladňami upozorňujeme najmä na preukazovanie dodania tzv. kópiami dokladov alebo dokladmi, ktoré neobsahujú originálny kód Ministerstva financií SR.

3.4.2 Zákon o DPH v Rakúsku

Pri obchodných vzťahoch so spoločnosťami z iných krajín EÚ je potrebné rozlíšiť, či ide o:

- dodanie tovaru, alebo
- dodanie služieb.

V prípade dodania tovaru je potrebné zohľadniť daň z nadobudnutia, v prípade poskytovania poradenských služieb je obrat zdaniteľný v krajine príjemcu služby, pričom je zároveň prenesený na príjemcu (tzv. reverse charge).

Dôležité: V prípade vystavených faktúr by prijímatelia mali na faktúre vždy uviesť svoje vlastné DIČ, ako aj DIČ obchodného partnera. Pri DIČ je zároveň potrebné skontrolovať jeho platnosť (cez Finanzonline – druhý krok v rámci postupu kontroly).

Nadobudnutie v rámci EÚ

Protihodnotou vnútrokomunitárneho (v rámci EÚ) dodania je vnútrokomunitárne nadobudnutie, pričom k vnútrokomunitárnemu nadobudnutiu dochádza, keď sa tovar z členského štátu EÚ slúžiaci na podnikateľské účely dostane do Rakúska. Ak rakúska firma nakupuje tovar pre firmu v rámci EÚ, musí oznámiť svoje IČ DPH. To znamená, že obchodný partner môže tovar predávať bez DPH. Z pohľadu obchodného partnera ide o vnútrokomunitárne dodanie oslobodené od dane. Rakúska spoločnosť na druhej strane uskutočňuje vnútrokomunitárne nadobudnutie, ktoré je následne potrebné prihlásiť a zaplatiť daň z nadobudnutia (§ 1 ods. 1 zákona o DPH).

Dodávané tovary a služby sú zaťažené DPH vo výške 20 %, ale táto je zvyčajne registrovaná len v účtovníctve firmy. Ak má podnikateľ nárok na odpočítanie dane na vstupe (Vorsteuerabzug), môže si vypočítanú DPH odpočítať v tom istom preddavkovom priznaní k DPH ako daň na vstupe (§ 12 ods. 1, bod 1 zákona o DPH). V takomto prípade celý proces prebieha len na papieri; zo strany podnikateľa nie sú potrebné žiadne platby.

Príklad

Slovenský veľkoobchod dodáva stereo systémy rakúskemu predajcovi. Táto dodávka je v SR oslobodená od dane, no v Rakúsku podlieha 20-percentnej DPH (tzv. „daň z nadobudnutia“). Rakúsky maloobchodník si môže túto daň z nadobudnutia odpočítať ako daň na vstupe, ak má nárok na odpočítanie dane na vstupe. Miesto nadobudnutia v rámci Spoločenstva, a teda aj zdanenie, sa vo všeobecnosti musí uskutočniť tam, kde sa predmet nachádza na konci prepravy alebo odoslania.

Daňová povinnosť vzniká vystavením faktúry, najneskôr však do 15. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po nákupe. Odlišnosti platia pre nadobudnutie nových vozidiel v rámci Spoločenstva (článok 19 zákona o DPH).

Dodávka v rámci EÚ

Predpoklad: Pohyb tovaru

Predmet dodávky je dodaný doručujúcim podnikateľom alebo odberateľom z Rakúska do zvyšku EÚ (podnikateľom alebo odberateľom) alebo expedovaný prostredníctvom dopravcu. Podrobnosti nájdete v doklade o preprave alebo odoslaní – Nachweis der Beförderung oder Versendung.

Odberateľ

Predmet dodávky nadobúda od:

- podnikateľa pre svoju firmu,
- právnickej osoby, ktorá nie je podnikateľom alebo nenadobúda tovary/služby pre svoju spoločnosť (napr. štát, spolková krajina, obec, komora, sociálna poisťovňa), alebo
- ďalšieho odberateľa (najmä od súkromného) pri dodaní nového vozidla.

Zdaniteľné nadobudnutie tovaru/služieb v inom členskom štáte

Nadobudnutie predmetu dodávky je zdaniteľné u odberateľa v inom členskom štáte (vnútrokomunitárne nadobudnutie – Innergemeinschaftlicher Erwerb). Táto požiadavka je splnená aj vtedy, ak je odberateľom rakúsky podnikateľ, ktorý vystupuje pod IČ DPH iného členského štátu a tovar skutočne a preukázateľne opustí daňovú oblasť Rakúska.

Účtovnícke doklady

Predpoklady nezdaniteľného vnútrokomunitárneho dodania musia byť riadne zdokladované v účtovníctve.

Upozornenie: Malí podnikatelia, ktorí sú oslobodení od dane z obratu a netýka sa ich pravidelné zdanenie, nemôžu realizovať dodávky v rámci EÚ. V takom prípade sú dodávky do iných členských štátov vykazované ako vnútrokomunitárne dodávky. V prípade, ak malí podnikatelia vyvážajú tovar v rámci EÚ, neuskutočňujú vnútrokomunitárne dodávky, pretože osobné oslobodenie od dane je nadradené oslobodeniu od dane pri vnútrokomunitárnych dodávkach.

Nadobudnutie tovaru/služieb na podnikateľské účely a s tým súvisiace zdaniteľné plnenie v inom členskom štáte možno vo všeobecnosti vykázať, ak zahraničný kupujúci pri zadávaní objednávky uvedie svoje DIČ (prehlasuje tým, že má daňovú povinnosť pri nadobudnutí tovaru v zahraničí). Pritom je dôležité, že počet zakúpených položiek nevyvoláva žiadne pochybnosti o obchodnom využití daného tovaru/služby.

Zhrnutie

V zmysle čl. 69 Všeobecného nariadenia je daň DPH neoprávneným výdavkom, avšak postup zdaňovania daňou z pridanej hodnoty umožňuje, aby DPH za určitých okolností bola oprávneným výdavkom. DPH nie je oprávneným výdavkom v prípade, že prijímateľ má nárok na jej odpočet na vstupe. Nárok na odpočet je vymedzený zákonom o DPH. v prípade, ak je výdavok oprávnený iba

čiastočne, DPH vzťahujúca sa k tomuto výdavku je oprávneným výdavkom v rovnakom pomere. Uvedený postup platí pre prijímateľov z oboch krajín.

Z pohľadu registrácie DPH má v SR túto povinnosť každý podnikateľský subjekt, ktorý prekročí obrat 49.790 EUR za najviac 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov. V Rakúsku platí povinnosť registrácie pre platbu DPH podnikateľským subjektom okrem malých podnikov, t.j. s obratom nad 35 000 EUR v kalendárnom roku. Sadzba DPH je 20 % v oboch krajinách, pričom zo zákona existujú rôzne výnimky, napr. v SR je sadzba 10 % na vybrané druhy potravín, farmaceutické výrobky, tlačiarenské výrobky a zdravotnícke pomôcky a ubytovacie služby. V Rakúsku je znížená sadzba 10 % % na potraviny, ubytovacie služby (plyn, kúrenie, upratovacie služby), osobnú prepravu a príjmy z nájmu. Znížená 13 % sadzba sa uplatňuje aj na hotelové ubytovanie, obrat pri umeleckej činnosti, palivové drevo a predaj zvierat. V SR sú oslobedené od DPH činností, ktoré majú verejnoprávny charakter (napr. poštové služby, rozhlasové a televízne vysielacie služby, služby zdravotnej a sociálnej starostlivosti, výchovné, vzdelávacie, kultúrne služby, služby súvisiace so športom, niektoré finančné a poisťovacie služby a a prevode a prenájme nehnuteľnosti. V Rakúsku sú od DPH oslobedené poisťovnícke činnosti, bankové služby, zdravotnícke služby, činnosti kultúrnych ustanovizní a spolkov a malí podnikatelia s obratom do 35 000 EUR v kalendárnom roku.

Z pohľadu prijímateľa je potrebné zamerať sa na časový faktor vzniku daňovej povinnosti v nadväznosti na obsah finančnej transakcie. Pre oprávnenosť výdavku totiž platí, že musí byť vynaložený a riadne zdokumentovaný v časovom súlade s realitou. Daňová povinnosť pri tovare vzniká dňom dodania samotného tovaru, kedy prijímateľovi vznikne právo nakladať s tovarom ako vlastník v súlade s kúpno-predajnou zmluvou uzatvorenou s výherným dodávateľom. V prípade obstarania služby prijímateľom vznikne daňová povinnosť dňom prijatia služby, ktorý musí byť v súlade s preberacím protokolom. V Rakúsku v zmysle zákona o DPH miesto nadobudnutia v rámci EÚ, a teda aj zdanenie, sa vo všeobecnosti musí uskutočniť tam, kde sa predmet nachádza na konci prepravy alebo odoslania. Nadobudnutie predmetu dodávky/služby mimo EÚ je zdaniteľné u odberateľa v inom členskom štáte.

Z hľadiska povinností pri fakturácii je dodávateľ tovaru alebo služby v SR povinný do 15 dní od uskutočnenia zdaniteľného plnenia vystaviť faktúru – daňový doklad. V Rakúsku v prípade vystavených faktúr by prijímatelia mali vždy uviesť svoje vlastné DIČ, ako aj DIČ obchodného partnera. Pri DIČ je zároveň potrebné skontrolovať jeho platnosť na portáli Finančnej správy.

3.5 Zákony týkajúce sa kultúrneho a prírodného dedičstva (zákon o ochrane pamiatkového fondu)

3.5.1 Zákony týkajúce sa kultúrneho a prírodného dedičstva (zákon o ochrane pamiatkového fondu) v SR

Pôsobnosť zákona

Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Pamiatkový zákon“) upravuje podmienky ochrany kultúrnych pamiatok, pamiatkových území, archeologických nálezov a archeologických nálezísk v súlade s vedeckými poznatkami a na základe medzinárodných zmlúv v oblasti európskeho a svetového kultúrneho dedičstva, ktorými je SR viazaná, tiež organizáciu a pôsobnosť OŠS a územnej samosprávy, práva a povinnosti vlastníkov a iných PO a FO a sankcie za protiprávne konanie.

Orgány ochrany pamiatkového fondu

Orgány štátnej a verejnej správy, ktoré sú zodpovedné za ochranu pamiatkového fondu v Bratislavskom kraji, sú miestna a územná samospráva – obce (vidiecke obce a mestá), Bratislavský samosprávny kraj (ďalej ako „BSK“), Trnavský samosprávny kraj (ďalej ako „TTSK“), Pamiatkový úrad Slovenskej republiky (ďalej ako „PÚ SR“) a príslušný krajský pamiatkový úrad (ďalej ako „KPÚ“) v Bratislave a Trnave a Ministerstvo kultúry SR (ďalej ako „MK SR“).

Žiadatelia investičných projektov najčastejšie spolupracujú s KPÚ Bratislava a KPÚ Trnava, ktoré:

- vykonávajú špecializovanú štátnu správu I. stupňa na úseku ochrany pamiatkového fondu, archeologických nálezov a archeologických nálezísk a štátny pamiatkový dohľad v územnom obvode kraja;
- vypracovávajú zásady ochrany pamiatkového územia, podklady súvisiace s obstarávaním ÚPD pre príslušné orgány štátnej správy a územnej samosprávy a iné metodické materiály;
- odborne usmerňujú a poskytujú metodickú pomoc PO a FO pri záchrane, obnove a využívaní pamiatkového fondu, archeologických nálezov a archeologických nálezísk;
- rozhodujú, vydávajú záväzné stanoviská a stanoviská o zámeroch obnovy, na reštaurovanie, o reštaurátorskej dokumentácii, o premiestnení NKP, o umiestnení reklamy/reklamného, informačného, propagačného alebo technického zariadenia, zámeru a úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území alebo v ochrannom pásme, o prípravnej/projektovej dokumentácii, k zámeru úpravy nehnuteľnosti v ochrannom pásme a k stavbe. KPÚ tiež oznamuje začatie obnovy NKP alebo úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území a prijíma ohlásenia začatia výkopových prác;
- ukladajú pokuty.

V prípade hl. mesta SR, Bratislavy, sú za agendu na úseku kultúrneho dedičstva, okrem vecného útvaru magistrátu, zodpovedné vybrané mestské príspevkové organizácie, do ktorých agendy okrem NKP patrí evidencia pamätihodností, diela a fontány vo verejnom priestore vo vlastníctve a v správe hl. mesta, vojnové hroby, pomníky, pamätníky a pamätné tabule. Krajské mesto Trnava spravuje kultúrne pamiatky prostredníctvom mestského kultúrneho strediska a plánuje rolu mestského kurátora.

Pamiatkový fond a ochranné pásmo

Pamiatkový fond SR predstavuje súbor hnuteľných vecí a nehnuteľných vecí s pamiatkovou hodnotou vyhlásených podľa Pamiatkového zákona za národné kultúrne pamiatky (ďalej ako „NKP“), pamiatkové zóny, pamiatkové rezervácie a aj veci, o ktorých sa začalo konanie o vyhlásenie. V Bratislavskom a Trnavskom kraji sú viaceré pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny a viac ako 3000 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, z toho viaceré z kategórie vybrané NKP.

Ochranné pásmo je územie vymedzené na ochranu a usmernený rozvoj prostredia alebo okolia, pričom rozlišujeme:

- ochranné pásmo nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky;
- ochranné pásmo pamiatkovej zóny (historické sídelné usporiadanie, územie kultúrnej krajiny s pamiatkovými hodnotami, územie s archeologickými nálezmi a náleziskami);

- ochranné pásmo pamiatkovej rezervácie (ucelené historické sídelné usporiadanie, veľká koncentrácia nehnuteľných NKP, územie so skupinami významných archeologických nálezov a archeologických nálezísk).

Na území ochranného pásma je potrebné zachovať hodnoty ako urbanisticko-architektonické väzby a priestorové vzťahy, vrátane chránených pohľadov. Hranice sú stanovené vo vyhláškach rozhodnutí príslušných orgánov pamiatkovej správy. Pásmo sa vyhlasuje na základe stanoviska obce rozhodnutím KPÚ, v ktorom vymedzí územie, vrátane hranice a podmienky ochrany. Pri NKP je dôležitá aj regulácia v jej bezprostrednom okolí, čo je priestor v okruhu 10 metrov od obvodového plášťa stavby, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou NKP aj pozemok.

Ochrana pamiatkového fondu – práva a povinnosti pri ochrane kultúrnej pamiatky

Ochrana pamiatkového fondu zahŕňa identifikáciu, výskum, evidenciu, zachovanie, obnovu, reštaurovanie, regeneráciu, využívanie a prezentáciu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území. Základná ochrana NKP sa vzťahuje na predchádzanie ohrozeniu, poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu, trvalé udržiavanie dobrého stavu, vrátane jej prostredia, a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu.

Práva vlastníka NKP:

- požiadať KPÚ o bezplatné poskytnutie odbornej a metodickej pomoci vo veciach ochrany kultúrnej pamiatky (týka sa aj vlastníka nehnuteľnosti, ktorá nie je NKP, ale sa nachádza v pamiatkovej rezervácii, v pamiatkovej zóne alebo v ochrannom pásme),
- požiadať obec a ministerstvo o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty NKP,
- na primeranú náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu vznikne aplikáciou Pamiatkového zákona.

Niektoré z povinností vlastníka NKP:

- vykonávať na svoje náklady základnú ochranu,
- užívať ju v súlade s jej pamiatkovou hodnotou,
- mať oznamovaciu povinnosť vo vzťahu k zmene vlastníctva, ohrozenie, poškodenie a pod.,
- sprístupniť zamestnancom KPÚ a oprávneným osobám priestorov, ak nie sú obydlím,
- strpieť označenie kultúrnej pamiatky a jej sprístupnenie verejnosti, ak nie je obydlím podľa vopred určených podmienok.

O možnostiach podpory, právach a povinnostiach je možné nájsť viac v publikácii Príručka vlastníka NKP[16].

Obnova, úprava a reštaurovanie kultúrnej pamiatky

Obnova kultúrnej pamiatky (ďalej len „obnova“) predstavuje súbor špecializovaných umelecko-remeselných činností a iných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia alebo rekonštrukcia NKP alebo jej časti s cieľom zachovať jej pamiatkové hodnoty. Obnovou na účely Pamiatkového zákona sa rozumejú aj činnosti, ktoré nepodliehajú ohláseniu ani povoleniu podľa osobitného predpisu. Osobitným druhom obnovy je reštaurovanie kultúrnej pamiatky alebo jej časti (ďalej len „reštaurovanie").

S obnovou alebo úpravami nehnuteľností v pamiatkovom území súvisí zabezpečenie podkladov a interakcia medzi žiadateľom investičného projektu a KPÚ a v nadväznosti aj SÚ v týchto situáciách:

- zámer obnovy NKP/Žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy NKP;
- zámer úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území/Žiadosť o vydanie rozhodnutie o zámere úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území;
- zámer úpravy nehnuteľnosti v ochrannom pásme/Žiadosť o vydanie záväzného stanoviska vo veci úpravy nehnuteľnosti, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, ale sa nachádza v ochrannom pásme;
- prípravná dokumentácia, PD obnovy a úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území/Predloženie prípravnej a projektovej dokumentácie a vydanie osobitného záväzného stanoviska;
- zámer na reštaurovanie/Žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere na reštaurovanie a určenie druhu a rozsahu reštaurátorskej dokumentácie;
- reštaurátorská dokumentácia v II. stupňoch/Žiadosť o vydanie osobitného rozhodnutia o dokumentácii:
  - Správa z reštaurátorského výskumu a návrh na reštaurovanie,
  - Dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác;
- záväzné stanovisko KPÚ v územnom konaní, stavebnom konaní, v kolaudačnom konaní, v konaní o odstránení nehnuteľnej kultúrnej pamiatky alebo stavby v pamiatkovom území a v ochrannom pásme;
- hlásenie odkrytia nepredpokladaného nálezu/Rozhodnutie o ďalšom postupe;
- bezplatné odovzdanie kompletnej dokumentácie skutočne vykonanej obnovy, resp. vykonaných reštaurátorských prác;

Ako príklad pre dlhšie trvanie termínov pri vydaní stanoviska KPÚ možno uviesť projekt rekonštrukcie kaštieľa Modra financovaného z programu INTERREG VA SK-AT. KPÚ zvyčajne vydá stanovisko v lehote do 3 mesiacov, v prípade rekonštrukcie kaštieľa v Modre to bolo približne 5-6 mesiacov.

[16] http://www.pamiatky.sk/sk/page/prirucka-vlastnika

Zároveň sa poverený zamestnanec z KPÚ pravidelne zúčastňoval na každom kontrolnom dni na stavbe, pričom kontroloval súlad realizácie projektu so zákonom. V týchto prípadoch prichádza niekedy k prieťahom a k zdržaniu realizácie projektu. V prípade zistenia závažných skutočností, napr. nájdenia vzácnych historických predmetov, musí byť realizácia stavby (čiastočne) pozastavená do doby ukončenia archeologického prieskumu.

Výkon štátneho pamiatkového dohľadu. priestupky a iné delikty na úseku ochrany pamiatkového fondu

Uvádzané príklady sa týkajú kultúrnej pamiatky, pamiatkového územia, ich ochranného pásma, archeologického nálezu, alebo archeologického náleziska:

- nechránenie veci pred ohrozením, poškodením, znehodnotením, odcudzením alebo vývozom alebo nezabezpečenie základnej ochrany,
- nesplnenie oznamovacej povinnosti,
- nezabezpečenie podmienok alebo bránenie vo vykonávaní štátneho dohľadu,
- konanie bez alebo v rozpore so spotrebnými súhlasmi, právoplatnými rozhodnutiami alebo záväznými stanoviskami (napr. umiestnenie reklamy, technického zariadenia, uskutočnenie stavby, stavebnej zmeny alebo udržiavacích prác na nehnuteľnosti, pokračovanie v nepovolených prácach, podmienky vykonávania alebo realizovanie pamiatkového výskumu, nelegálna archeológia, reštaurovanie, nevykonanie nápravy,
- nevypracovanie alebo neodovzdanie dokumentácie,
- spôsobenie nepriaznivej zmeny stavu,
- zapožičanie do zahraničia, pokus o vyvezenie do zahraničia alebo vyvozenie kultúrnej pamiatky alebo jej časti bez povolenia ministerstva.

Za porušenie ustanovení Pamiatkového zákona a podľa závažnosti konania, zmien, škody, udelí KPÚ FO, alebo FO – podnikateľom a PO pokuty od 100 EUR do 1 000 000 EUR. Lehota pre udelenie pokút je do 3, resp. 5 rokov, splatnosť je do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia uloženia pokuty. Okrem pokút môže dôjsť aj k návrhu na vyvlastnenie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky vo verejnom záujme alebo postúpenie veci orgánom činným v trestnom konaní. Detailne o tom popisuje § 42 Pamiatkového zákona.

3.5.2 Zákony týkajúce sa kultúrneho a prírodného dedičstva (zákon o ochrane pamiatkového fondu) v Rakúsku

Obsah analyzovaný v nasledujúcom texte sa vzťahuje na celú právnu úpravu zákona o ochrane pamiatok (gesamte Rechtsvorschrift für Denkmalschutzgesetz – verzia z 30. 9. 2021). Právne ustanovenia uvedené v tomto dokumente podliehajú federálnemu zákonu.

Definícia podmienok

Ustanovenia tohto zákona sa podľa § 1 vzťahujú na človekom vyrobené, nehnuteľné a hnuteľné predmety (vrátane zvyškov a stôp po ľudskom spracovaní, ako aj umelo vybudovaných alebo navrhnutých pôdnych útvarov) historického, umeleckého alebo iného kultúrneho významu („pamiatky “), ak je ich zachovanie vo verejnom záujme. Tento význam môže byť priradený objektom samostatne, ale môže tiež vyplynúť zo vzťahu alebo umiestnenia k iným objektom. „Zachovanie“ znamená ochranu pred zničením, zmenou alebo prevodom do zahraničia.

Zoznam pamiatok

Zoznam pamiatok spadajúcich pod pamiatkovú ochranu v Rakúsku je dostupný online vo formáte pdf. pre každú spolkovú krajinu a sprístupňuje ho Spolkový pamiatkový úrad – Bundesdenkmalamt.

Tabuľka 9: Prehľad o počte chránených pamiatok v Rakúsku

Burgenland	2 118 objektov
Korutánsko	2 986 objektov
Dolné Rakúsko	10 667 objektov
Horné Rakúsko	5 936 objektov
Salzburg	2 202 objektov
Štajersko	4 996 objektov
Tirolsko	4 881 objektov
Voralrberg	1 650 objektov
Viedeň	3 367 objektov
Celkove	38 803 objektov

Súhlas na odstránenie alebo zmenu pamiatok

V prípade pamiatok, ktoré sú v pamiatkovej ochrane, je bez povolenia podľa § 4 zakázané odstránenie, ako aj akákoľvek zmena, ktorá by mohla ovplyvniť existujúci (hmotný), tradičný (vzrastený) vzhľad alebo umelecký efekt. Za skutočné odstránenie pamiatky sa považuje jej zbúranie, a to vtedy, keď sa zachovali jednotlivé časti, ale ich význam už nie je taký, aby zachovanie ostatkov bolo naďalej vo verejnom záujme. Odstránenie jednotlivých pamiatok, na ktoré sa vzťahuje pamiatková ochrana len ako časť súboru, ktorý bol vyhlásený za celok (a nie ako samostatné pamiatky), vždy predstavuje len zmenu súboru alebo zbierky, aj keď súbor alebo samotná zbierka stratili pamiatkový význam ako celok. Odstránenie je potrebné vždy vykonať postupom, ktorý je opísaný nižšie.

Na odstránenie a akúkoľvek úpravu pamiatky je potrebný súhlas Spolkového pamiatkového úradu, pokiaľ to nie je opatrenie týkajúce sa bezprostredného nebezpečenstva. Žiadateľ zodpovedá za preukázanie správnosti dôvodov na odstránenie alebo zmenu pamiatky. K žiadosti o schválenie zmeny musí doložiť aj relevantné plány. Spolkový pamiatkový úrad musí zvážiť všetky dôvody uvádzané žiadateľom alebo vnímané z úradnej moci, ktoré hovoria v prospech odstránenia alebo zmeny, oproti dôvodom, ktoré hovoria v prospech pôvodnej ochrany pamiatky. Spolkový pamiatkový úrad môže žiadostiam vyhovieť len čiastočne. Ak je podaná žiadosť o povolenie na zmeny, ktoré zároveň vedú k trvalému, ekonomicky bezpečnému zachovaniu majetku, je potrebné na tieto okolnosti osobitne prihliadať. Pokiaľ by bolo ohrozené alebo výrazne znížené budúce hospodárske využitie parkov a záhrad, je možné žiadosti vyhovieť v prípade, ak nejde o zmenu, ktorá by znamenala odstránenie týchto zariadení alebo ich podstatných častí.

Odstránenie sa považuje za prípustné, ak vlastník alebo iná osoba zodpovedná za údržbu nevykoná opatrenia na údržbu nevyhnutne potrebné na ďalšiu existenciu chránenej pamiatky.

Ak sa na nehnuteľných pamiatkach majú vykonávať prevádzkové a opravárenské opatrenia v obvyklom rozsahu, žiadosť možno podať aj ústne alebo písomne najmenej dva mesiace pred začatím prác formou oznámenia Spolkovému pamiatkovému úradu. Toto oznámenie musí obsahovať informáciu, že ide len o opatrenia uvedené v predchádzajúcej vete. Spolkový pamiatkový úrad je

povinný rozhodnúť do šiestich týždňov. Rozhodnutie, ktoré nebolo prijaté včas, nemožno považovať za schválenie.

Spolkový pamiatkový úrad môže v konaní o požadovaných zmenách pamiatky v schvaľovacom rozhodnutí určiť, ktoré opatrenia si vyžadujú podrobnejšiu špecifikáciu Spolkového pamiatkového úradu, o ktorých možno s konečnou platnosťou rozhodnúť až v priebehu realizácie prác.

Povolenie na odstránenie alebo úpravu zaniká, ak nebude zrealizované do troch rokov od vydania. Predĺženie až o ďalšie tri roky je prípustné v prípade, ak oneskorenie je alebo bolo spôsobené inými úradnými postupmi.

Správne delikty

So sankciami podľa § 37 musí rátať ten:

- Kto zničí alebo zmení pamiatku bez povolenia,
- Kto nelegálne prevezie pomník do zahraničia,
- Kto predal, zaťažil alebo nadobudol pamiatku zo zbierky,
- Kto neoznámil nájdené veci podľa § 8 ods. 1 zákona alebo ich neoprávnene predal,
- Kto zmení stav náleziska alebo nájdených predmetov v rozpore s ustanoveniami zákona,
- Kto nezabezpečí alebo nezachráni cenné nálezy alebo iné objekty alebo sa ich pokúsi zničiť,
- Kto neposkytn/nevráti nájdené predmety v súlade s ustanoveniami zákona,
- Kto bráni možnosti uplatniť a vymáhať právo na prevod,
- Kto použije detektory kovov alebo iné pozemné detektory v rozpore s predpismi,
- Kto neoznámeni alebo nesprávne nahlási nájdene predmety
- Kto zneužije pamiatkovo chránené objekty, alebo tie ktoré sú v súlade s Haagskym dohovorom (§ 13 ods. 6) alebo neoznačí pamiatky nariadené oznámením,
- Kto neposkytne informácie a správy podľa § 30 zákona alebo ich poskytne nesprávne,
- Kto sa snaží znemožniť alebo zmariť obhliadku a vedecké zisťovanie pamiatok a podozrivých archeologických nálezov zo strany Federálneho pamiatkového úradu v zmysle § 30,

Zhrnutie

V SR je ochrana pamiatok upravená zákonom č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Pamiatkový zákon“). Medzi orgány zodpovedné za ochranu pamiatkového fondu v Bratislavskom kraji, zaraďujeme miestnu a územnú samosprávu – obce a mestá), Bratislavský samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky a príslušný krajský pamiatkový úrad (ďalej ako „KPÚ“) v Bratislave a Trnave a Ministerstvo kultúry SR (ďalej ako „MK SR“). Žiadatelia investičných projektov najčastejšie spolupracujú s KPÚ Bratislava a KPÚ Trnava.

V Rakúsku pamiatkovú ochranu upravuje federálny zákon o ochrane pamiatok z dôvodu ich historického, umeleckého alebo iného kultúrneho významu (zákon o ochrane pamiatok - DMSG) StF: Vestník spolkového zákona č. 533/1923. Zodpovedným orgánom je Spolkový pamiatkový úrad ako ústredný správny úrad.

Počet pamiatok je v SR a v Rakúsku rozdielny. V Bratislavskom samosprávnom kraji a Trnavskom samosprávnom kraji sa nachádza viacero pamiatkových rezervácií, pamiatkových ochranných pásiem a viac ako 3000 národných kultúrnych pamiatok. V Rakúsku je v spolkových krajinách Viedeň, Dolné Rakúsko a Burgenland celkovo viac ako 16 000 oficiálne chránených pamiatok.

V SR aj v Rakúsku je nezákonný vývoz hnuteľných pamiatok bez povolenia. Odstránenie, ako aj akákoľvek úprava pamiatky si vyžaduje súhlas zodpovedných orgánov v oboch krajinách. Vo vyššie spomínaných krajinách je za základnú ochranu pamiatky zodpovedný jej vlastník, ak nie je ustanovené inak.

Ak sa v rámci realizácie projektu vyskytuje chránená pamiatka, je nutné konzultovať ďalšie kroky so zodpovedným orgánom. Je potrebné dávať pozor na akékoľvek porušenie zákona, najmä pokiaľ ide o oznamovaciu povinnosť, resp. povoľovací proces, pretože za porušenie zákona možno v Rakúsku ako aj v SR očakávať vysoké pokuty.

V SR sú pod obnovou v zmysle zákona o ochrane pamiatkového fondu chápané aj činnosti, ktoré nepodliehajú ohláseniu alebo povolaciemu procesu podľa osobitného predpisu. V Rakúsku možno pri údržbárskych a opravných opatreniach na chránených pamiatkach, ktoré sa vykonávajú v obvykle potrebnom rozsahu, podať žiadosti aj ústne alebo písomne, najmenej však dva mesiace pred začatím prác vo forme oznámenia Spolkovému pamiatkovému úradu.

Pokuty za porušenie zákona sa v SR môžu pohybovať v závislosti od závažnosti priestupku od 100 EUR do 1 000 000 EUR. V Rakúsku sa pokuty vypočítavajú v denných sadzbách, aby sa umožnilo rovnomerné pokutovanie páchateľov s rôznymi príjmami a odlišnou finančnou situáciou. Za priestupky súvisiace s Pamiatkovým zákonom možno uložiť sankcie až do výšky 360 denných sadzieb. Denná sadzba môže predstavovať minimálne 4 EUR a maximálne 5 000 EUR.

3.6 Zákon o ochrane prírody

3.6.1 Zákon o ochrane prírody v SR

Postupy a lehoty orgánu ochrany prírody pri vydávaní stanoviska v osobitných konaniach

Orgán ochrany prírody je dotknutým orgánom v konaniach podľa osobitných predpisov vo veciach ochrany prírody a krajiny,[17] ak ide o schválenie alebo zmenu územnoplánovacej dokumentácie, vydanie územného rozhodnutia, ale aj pri vydávaní stavebného povolenia na stavbu alebo jej zmenu. Uplatňuje záujmy ochrany prírody a krajiny najmä formou vyjadrenia alebo stanoviska. V prípadoch, kedy ide o schválenie alebo zmenu územnoplánovacej dokumentácie, resp. o vydanie územného rozhodnutia, sa vyžaduje záväzné stanovisko orgánu ochrany prírody. V prípadoch, kedy ide o vydanie stavebného povolenia na stavbu alebo jej zmenu, sa nevyžaduje vždy záväzné stanovisko.[18] V uvedených prípadoch je v zmysle Zákona o ochrane prírody a krajiny orgán ochrany prírody povinný konanie viesť bez zbytočných prieťahov tak, aby vydal záväzné stanovisko alebo potvrdenie, či vo veci rozhodol najneskôr do 30 dní odo dňa doručenia žiadosti. Zákon o ochrane prírody osobitne

[17] § 9 Zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny („Zákon o ochrane prírody a krajiny“)

[18] Záväzné stanovisko sa nevyžaduje pri činnostiach vykonávaných na stavbách, ktoré sú miestom rozmnožovania alebo odpočinku chránených živočíchov.

vymedzuje, aby zo žiadosti o vydanie záväzného stanoviska bolo zrejmé, kto žiadosť podáva, akej činnosti sa týka a čo sa navrhuje, pričom musí byť predložená spolu so všetkými s ňou súvisiacimi dokladmi v slovenskom jazyku.

Osobitné postupy a lehoty pri vydávaní záväzného stanoviska orgánu ochrany prírody pri schvaľovaní alebo zmene územnoplánovacej dokumentácie

Orgán ochrany prírody je ako dotknutý orgán oprávnený vydávať stanoviská pri schvaľovaní alebo zmene územnoplánovacej dokumentácie. K zmene územnoplánovacej dokumentácie môže dôjsť v prípade, ak dôjde k zmene územno-technických, hospodárskych a sociálnych predpokladov, na základe ktorých bola navrhnutá koncepcia organizácie územia alebo je potrebné umiestniť verejnoprospešné stavby. Územnoplánovaciu dokumentáciu tvorí Koncepcia územného rozvoja Slovenska, územný plán regiónu, obce, alebo zóny, v závislosti od toho, či ide o celoslovenské, regionálne riešenie, alebo riešenie na úrovni obcí, prípadne ich zón. Záväzné stanovisko ku Koncepcii územného rozvoja Slovenska vydáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, k územnému plánu regiónu a územnému plánu obce zase príslušný okresný úrad v sídle kraja, a napokon záväzné stanovisko k územnému plánu zóny vydáva príslušný okresný úrad.

Schvaľovanie územnoplánovacej dokumentácie je v zmysle Stavebného zákona[19] rozdelené do viacerých fáz. Orgán ochrany prírody sa v rámci postupov pred schvaľovaním územnoplánovacej dokumentácie alebo jej zmeny vyjadruje vo veciach ochrany prírody a krajiny hneď niekoľkokrát. Schváleniu územnoplánovacej dokumentácie predchádza obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie, ktoré zahŕňa prípravné práce, zabezpečenie spracovania prieskumov a rozborov, zabezpečenie spracovania zadania a jeho prerokovanie, zabezpečenie spracovania konceptu riešenia, následne aj návrhu územnoplánovacej dokumentácie, dohľad nad ich spracúvaním a prerokovanie a napokon finálnu prípravu podkladov na schválenie návrhu územnoplánovacej dokumentácie. Záverom fázy obstarávania zabezpečí príslušný orgán územného plánovania vyhlásenie záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie, uloženie územnoplánovacej dokumentácie a vyhotovenie registračného listu, vrátane jeho doručenia ministerstvu.

V rámci prípravných prác orgán územného plánovania zabezpečí spracovanie prieskumov a rozborov nevyhnutných na spracovanie zadania, konceptu a návrhu územnoplánovacej dokumentácie. Zadanie môže prerokovávať aj príslušný orgán ochrany prírody a krajiny. Na vyjadrenie sa k zadaniu mu obstarávateľ územnoplánovacej dokumentácie určí primeranú lehotu. Stavebný zákon vymedzuje, že lehota na vyjadrenie sa k návrhu zadania musí byť stanovená minimálne na 30 dní od doručenia oznámenia o prerokovaní návrhu zadania. Návrh zadania je po prerokovaní a po vyhodnotení stanovísk a pripomienok ďalej posudzovaný príslušnými orgánmi a odstraňujú sa jeho prípadné

[19] Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku („Stavebný zákon“)

rozpory. Takto prerokované zadanie po odstránení rozporov následne schvaľuje príslušný orgán verejnej správy. Na základe schváleného zadania sa ďalej spracováva koncept. Uvedený krok sa môže vynechať v prípade, ak ide o územný plán obce, ktorý rieši územie s menej ako 2000 obyvateľmi, alebo ak ide o územný plán zóny. V tomto prípade sa môže spracovať už na základe schváleného zadania návrh územného plánu. Aj ku konceptu sa môže vyjadrovať príslušný orgán ochrany prírody. Svoje stanovisko môže uplatniť do 30 dní odo dňa doručenia oznámenia o verejnom prerokovaní konceptu riešenia. Podľa výsledkov prerokovania sa vypracuje súborné stanovisko. Opätovne sa odstránia rozpory v stanoviskách. Výsledkom prerokovania výsledkov konceptu môže byť aj zmena zadania, ktorá sa musí predložiť na schválenie tomu orgánu, ktorý schválil pôvodné zadanie.

Ak je koncept prerokovaný, pristúpi sa k prerokovaniu návrhu územnoplánovacej dokumentácie. Príslušný orgán ochrany prírody je povinný oznámiť svoje stanovisko k návrhu opäť do 30 dní, odkedy bol upovedomený o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie. Táto lehota môže byť primerane predĺžená s ohľadom na zložitosť prípadu. Ďalej nasleduje príprava podkladov na schvaľovanie územnoplánovacej dokumentácie a ich predloženie schvaľujúcemu orgánu na samotné schválenie.

Osobitné postupy a lehoty pri vydaní stanoviska orgánu ochrany prírody pri vydaní územného rozhodnutia a pri vydaní stavebného povolenia

Stavebný zákon ustanovuje, že ak sa konanie, ktoré vymedzuje vo svojich ustanoveniach, dotýka ochrany zložiek životného prostredia a iných osobitných záujmov,[20] rozhodne stavebný úrad na základe záväzného stanoviska dotknutého orgánu, ktorý uplatňuje požiadavky podľa osobitných predpisov. Takýmto orgánom môže byť aj orgán ochrany prírody. Obsah záväzného stanoviska je pre stavebný úrad záväzný a bez zosúladenia záväzného stanoviska dotknutého orgánu s inými záväznými stanoviskami nemôže vo veci rozhodnúť. V záväznom stanovisku je oprávnený uplatňovať požiadavky v rozsahu svojej pôsobnosti ustanovenej osobitným právnym predpisom. Lehota na vydanie záväzného stanoviska orgánu ochrany prírody je v prípade konaní, v ktorých ide o vydanie územného rozhodnutia a vydanie povolenia na stavbu a jej zmenu, daná osobitným právnym predpisom, ktorým je Zákon o ochrane prírody a krajiny.[21]

Vydávanie územného rozhodnutia

Orgán ochrany prírody je dotknutým orgánom v územnom konaní, ktoré vedie k vydaniu územného rozhodnutia ako rozhodnutia o umiestnení stavby, rozhodnutí o využití územia, o chránenom území a o ochrannom pásme, a napokon rozhodnutia o stavebnej uzávere. Stavebnému úradu sa ukladá povinnosť zabezpečiť pre potreby rozhodnutia v územnom konaní stanoviska dotknutých orgánov,

[20] § 126 ods. 1 Stavebného zákona
[21] § 85 ods. 5 Zákona o ochrane prírody a krajiny

ktoré chránia verejné záujmy podľa osobitných predpisov. Stavebný úrad je povinný oznámiť začatie územného konania aj príslušnému orgánu ochrany prírody. Orgán ochrany prírody a krajiny oznámi svoje stanovisko k návrhu územného rozhodnutia v stanovenej lehote, ktorú Stavebný zákon ešte osobitne upravuje. Táto lehota je v zmysle Stavebného zákona rovnaká pre všetkých účastníkov územného konania. V prípade, ak stavebný úrad nariadi ústne pojednávanie, pripomienky a námietky musia byť oznámené najneskôr pri ústnom pojednávaní. Ak stavebný úrad upustí od ústneho pojednávania, určí lehotu na uplatnenie námietok. Táto lehota nesmie byť kratšia ako 7 dní. Ak však dotknutý orgán bude potrebovať na riadne posúdenie návrhu a vydanie stanoviska dlhší čas, môže požiadať stavebný úrad o predĺženie lehoty pred jej uplynutím. Ak sú niektoré stanoviská dotknutých orgánov rozporné, odstránia sa tieto rozpory tak, že tieto rozpory riešia orgány nadriadené týmto orgánom dohodou. Stavebný úrad je povinný v tomto konaní pri posudzovaní záujmov ochrany prírody v celom rozsahu rešpektovať obsah vyjadrenia tohto dotknutého orgánu a premietnuť jeho požiadavky do výrokovej časti územného rozhodnutia do podmienok pre nasledujúce, spravidla stavebné konanie. Ak orgán ochrany prírody dal svoje stanovisko k návrhu pred začatím územného konania, stavebný úrad obmedzí prerokovanie návrhu podľa miery, v akej boli požiadavky splnené.

Vydávanie stavebného povolenia

Orgán ochrany prírody je dotknutým orgánom vo veciach ochrany prírody a krajiny aj v stavebnom konaní, ktoré vedie k vydaniu stavebného povolenia na stavbu alebo zmenu stavby (najmä pri prístavbe, nadstavbe a pri iných stavebných úpravách). Stavebné povolenie sa vyžaduje pri stavbách každého druhu, bez zreteľa na ich stavebnotechnické vyhotovenie, účel a čas trvania. Stavebnému úradu sa ukladá tiež povinnosť zabezpečiť pre potreby rozhodnutia v stavebnom konaní stanoviská dotknutých orgánov, ktoré chránia verejné záujmy podľa osobitných predpisov. Stavebný orgán oznámi začatie stavebného konania dotknutým orgánom do 7 dní odo dňa úplnosti žiadosti o stavebné povolenie. Orgán ochrany prírody a krajiny oznámi svoje stanovisko v stanovenej lehote. Táto lehota je rovnaká pre všetkých účastníkov územného konania. V prípade, ak stavebný úrad nariadi ústne pojednávanie, pripomienky a námietky musia byť oznámené najneskôr pri ústnom pojednávaní. Ak od pojednávania stavebný úrad upustí, určí lehotu na oznámenie stanoviska. Lehota v tomto zákonnom ustanovení Stavebného zákona ohraničená nie je. V prípade, že orgán ochrany prírody bude potrebovať na vydanie stanoviska dlhší čas, môže požiadať stavebný úrad o predĺženie lehoty pred jej uplynutím, rovnako ako v územnom konaní. Záverom možno konštatovať, že do povoľovacieho konania vstupujú na základe osobitných predpisov opakovane tie isté dotknuté orgány, a to aj napriek tomu, že ich požiadavky týkajúce sa ochrany záujmov, ktoré reprezentujú, už boli uplatnené a zohľadnené v územnom plánovaní alebo v územnom konaní.

Náležitosti týkajúce sa územnej ochrany prírody a krajiny

Územná ochrana prírody a krajiny je na území SR alebo jej časti rozdelená na 5 stupňov ochrany. Na území SR platí prvý stupeň ochrany, ak tento Zákon o ochrane prírody a krajiny alebo všeobecne záväzný právny predpis vydaný na jeho základe neustanovuje inak.

V prvom stupni ochrany sa uplatňujú ustanovenia o všeobecnej ochrane prírody a krajiny podľa druhej časti Zákona o ochrane prírody a krajiny. Čím je vyšší stupeň ochrany, tým väčší je aj rozsah obmedzení v rámci implementácie investičného projektu a aplikujú sa špecifické požiadavky na činnosti, ktoré sú buď v danom stupni výslovne zakázané, alebo podliehajú súhlasu.[22] Všeobecné obmedzenia a zákazy činností v rámci všeobecných ustanovení platia v každom stupni ochrany, no čím je vyšší stupeň ochrany, tým sa tieto obmedzenia a zákazy prehlbujú, prípadne dopĺňajú o ďalšie.[23] V prípade, že v rámci implementácie investičného projektu má dôjsť k činnosti, na ktorú sa v danom stupni ochrany vyžaduje súhlas, je potrebné on požiadať príslušný orgán ochrany prírody. Bez udelenia súhlasu takúto činnosť nemožno uskutočniť. V rozhodnutí, ktorým sa vydáva súhlas na vykonanie činnosti, alebo ktorým sa povoľuje výnimka zo zákazu činnosti, orgán ochrany prírody okrem iného určí podmienky vykonávania činností, vrátane opatrení na zmiernenie alebo odvrátenie nepriaznivých účinkov činnosti, ak sú potrebné na zabezpečenie záujmov ochrany a prírody. Určí sa tiež lehota platnosti vydaného súhlasu a povolenej výnimky.

Lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu, biotopy národného významu a biotopy vtákov, vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo prírodne výtvory, možno vyhlásiť za chránené územia. V chránených územiach a ich pásmach platia odlišné stupne ochrany prírody, ktoré prinášajú zákazy alebo obmedzenia činnosti, ktoré môžu byť potrebné pre implementáciu investičného projektu. V chránenej krajinnej oblasti platí vo všeobecnosti druhý stupeň ochrany, v národnom parku platí vo všeobecnosti tretí stupeň ochrany, v chránenom areáli platí druhý, tretí, štvrtý alebo aj piaty stupeň ochrany, v prírodnej rezervácii alebo národnej rezervácii platí vo všeobecnosti štvrtý alebo piaty stupeň ochrany, a rovnako tak aj v prírodnej pamiatke alebo národnej prírodnej pamiatke. V chránenom krajinnom prvku platí druhy, tretí, štvrtý alebo piaty stupeň ochrany.

Mosty cez rieku Morava

Z pohľadu prípravy a realizácie mostných projektov cez rieku Morava (napr. most Vysoká pri Morave/Marchegg) bolo podľa informácií z BSK potrebné rámci stavebného konania osloviť Okresný úrad životného prostredia, ktorý vydal súhlasné stanovisko v termíne do 4 mesiacov napriek skutočnosti, že tak mal urobiť do 30 dní. Na druhej strane treba brať do úvahy, že Okresný úrad ŽP v rámci danej lehoty oslovil Štátnu ochranu prírody a ostatné relevantné inštitúcie v oblasti ŽP s cieľom

[22] § 11 a nasl. Zákona o ochrane prírody a krajiny

získania posudku/stanoviska ohľadom potenciálneho negatívneho vplyvu projektu v rámci jednotlivých ochranných pásiem, čím došlo k predĺženiu zákonom stanovenej lehoty.

3.6.2 Zákon o ochrane prírody v Rakúsku

V Rakúsku sú za ochranu prírody a krajiny zodpovedné spolkové krajiny, pričom každá má svoje vlastné zákony týkajúce sa ochrany prírody. Ustanovenia v nich obsiahnuté špecifikujú ochranu prírody (vyhlásenie chránených území) a niektorých druhov rastlín a zvierat (nariadenia o ochrane zvierat a rastlín).

Systém IUCN slúži ako medzinárodná referencia pre národnú klasifikáciu chránených území. Systém IUCN – Protected Areas Categories System of the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources sa používa na klasifikáciu všetkých chránených území vo svete rozdelených do šiestich kategórií riadenia (I až VI). Zaradenie do kategórií je realizované podľa cieľa ochrany, ochranných opatrení a manažmentu územia. Hyperlink → IUCN – Kategórie

Kategórie chránených území s prísnou ochranou (IUCN: I + II) a normálnou ochranou (IUCN: III + IV):

Národné parky

Z ekologického hľadiska sú národné parky obzvlášť cennými chránenými územiami, v rámci ktorých by mal prirodzený vývoj prebiehať v čo najväčšej miere bez vedľajších vplyvov. Národné parky sú preto veľmi vhodnými oblasťami výskumu pre inventár, dlhodobé ekologické štúdie a trvalé pozorovanie (monitorovanie) a v konečnom dôsledku majú význam aj pre regionálny rozvoj, keďže v jednotlivých regiónoch Rakúska je realizovaných viacero dôležitých projektov. Rakúske národné parky sú spravované v rôznych zónach, v súlade s kritériami Svetovej únie na ochranu prírody IUCN pre kategóriu II („Národný park“).

Oblasti Natura 2000 (európske chránené oblasti)

V rámci Európskej únie je smernica o faune, flóre a biotopoch (smernica FFH) základným právnym nástrojom pre ochranu biotopov a jednotlivých druhov. Hlavným cieľom smernice je vytvorenie celoeurópskej siete chránených území Natura 2000, pomocou ktorej sú trvalo chránené prirodzené biotopy Európy. Rakúsko má celkovo 254 zákonom predpísaných oblastí Natura 2000, ktoré zaberajú viac ako 15 % spolkového územia (stav z konca roka 2019), pričom výber oblastí uskutočnilo deväť spolkových krajín v súlade s platnou legislatívou v Rakúsku.

Prírodné rezervácie

Chránené územie typu „prírodná rezervácia“ je jednou z najvýznamnejších kategórií územnej ochrany v Rakúsku, pričom ide prevažne o prírodné alebo prírode blízke územia, ktoré sa vyznačujú existenciou biotopov hodných ochrany a/alebo výskytom vzácnych alebo ohrozených živočíšnych a rastlinných druhov.

Medzi najprísnejšie chránené oblasti patrí kategória IUCN Ia (prísna prírodná rezervácia) a Ib (oblasť divočiny), ide napr. o odľahlé oblasti Národného parku Vysoké Taury. Poľnohospodárske a lesnícke využitie je v prírodných rezerváciách vo všeobecnosti povolené v rovnakom rozsahu ako pred vyhlásením týchto prírodných rezervácií, aj keď akékoľvek zasahovanie do prírody je vo všeobecnosti zakázané. V určitých prípadoch to môže viesť ku konfliktu rôznych záujmov.

Kategórie chránených území s nižšou ochranou (IUCN: V + VI):

Chránené krajinné oblasti

Chránené krajinné oblasti sú medzi ochrannými kategóriami v Rakúsku územne najrozsiahlejšie. Ide o územia s osobitným charakterom, vysokou estetickou hodnotou alebo rekreačnou hodnotou krajiny. Prvoradým účelom ochrany tejto kategórie je zachovanie krajiny, pričom má byť zabezpečený mimoriadny význam územia pre obyvateľstvo alebo cestovný ruch. V chránených krajinných oblastiach je preto možné úradným postupom zabrániť realizácii opatrení, ktoré spôsobujú výrazné narušenie krajiny.

Prírodné parky

Prírodné parky zahŕňajú krajinné oblasti, ktoré sú vzhľadom na svoje krajinné podmienky obzvlášť vhodné na rekreáciu alebo na sprostredkovanie vedomostí o prírode. „Prírodný park“ nie je kategóriou ochrany prírody, ale skôr predikátom, ktorý sa dodatočne priraďuje k prírodným rezerváciám alebo chráneným krajinným oblastiam s cieľom zhodnotiť tieto územia pre regionálny rozvoj. V súčasnosti je v Rakúsku 50 prírodných parkov (stav: december 2019).

Chránené časti krajiny

Na rozdiel od prevažne veľkých chránených krajinných oblastí je chránenou časťou krajiny maloplošný, chránený úsek krajiny. Ochranu častí prírody a krajiny možno vykonávať z vedeckých dôvodov alebo pre zachovanie vzácnosti, jedinečnosti či krásy týchto území, pričom aj tu zohráva úlohu ochrana krajiny a zachovanie rekreačného potenciálu.

Biosférické rezervácie

Biosférické rezervácie zaviedlo UNESCO v roku 1976. Majú pomôcť zachovať veľké reprezentatívne časti prírodnej a kultúrnej krajiny vo všetkých častiach sveta. V biosférických rezváciách sa majú spoločne s miestnym obyvateľstvom rozvíjať a realizovať koncepcie ochrany a trvalo udržateľného rozvoja regiónu. Nižšie zobrazená mapa poskytuje predstavu o priestorovom rozložení všetkých chránených území v Rakúsku, pričom cez atlas spoločnosti ÖROK (ÖROK – Atlas) je možné získať mapy rôznych chránených území.

Mapa 1: Chránené oblasti v Rakúsku

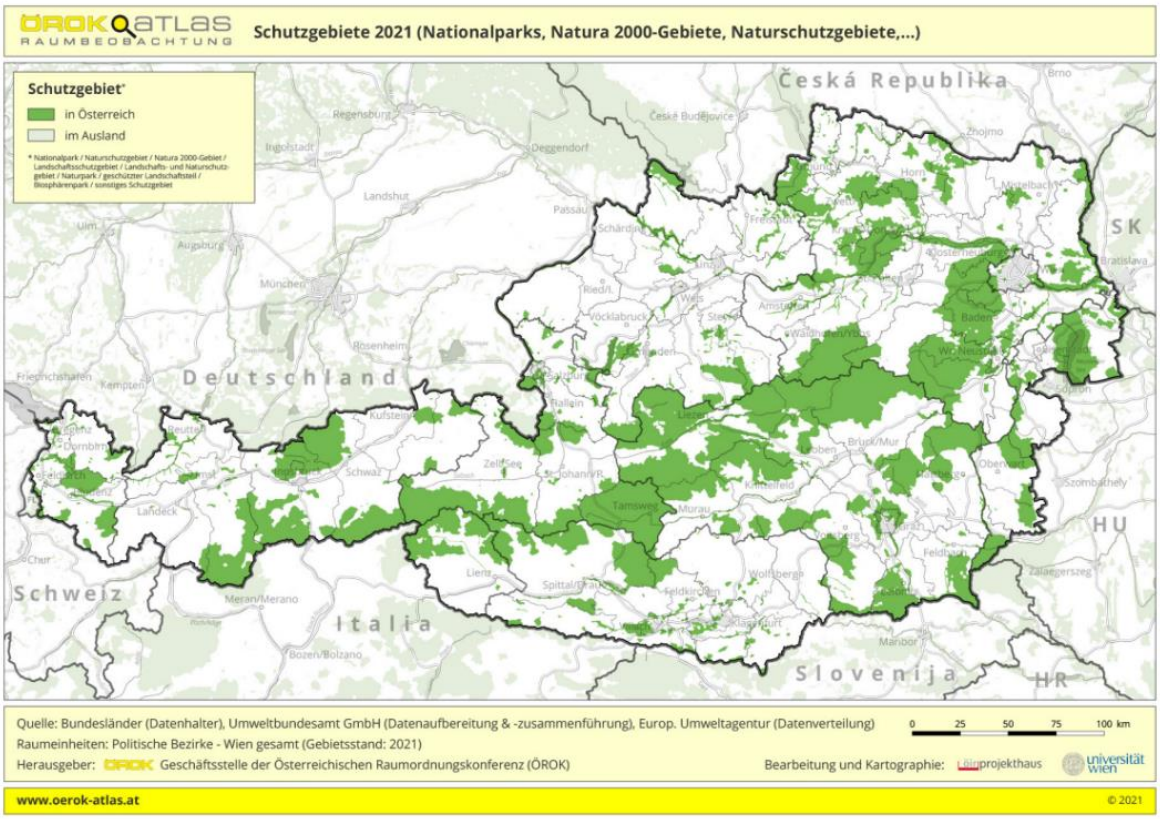

Zdroj: www.oerok.atlas.at

Schvaľovacia povinnosť

V Rakúsku je v záujme ochrany prírody a krajiny potrebné získať povolenie pre realizáciu rôznych projektov, ktoré môžu mať negatívny vplyv na prírodné prostredie a nachádzajú sa mimo miestnej oblasti. Zákonodarca v dotknutej spolkovej krajine rozhodne o tom, ktorých projektov sa to týka. Projekty, ktoré vyžadujú povolenie, sú popísané v zákonoch o ochrane prírody jednotlivých spolkových krajín, pričom v zásade sa týkajú nasledovných náležitostí:

- výstavba a úprava všetkých stavieb,
- výstavba, rozširovanie a rekultivácia závodov na ťažbu alebo spracovanie materiálov všetkých druhov,
- prehradzovanie, premiestňovanie a odvádzanie povrchových vôd blízkych prírode,
- výstavba alebo rozšírenie zariadení na spracovanie odpadov, ako aj skladovacích priestorov všetkého druhu,
- nová výstavba a podstatné zmeny v kempingoch a športových zariadeniach.

Podľa paragrafu 7 Dolnorakúskeho zákona o ochrane prírody sa povolenie nevydá, ak je výrazne narušená krajina, rekreačná hodnota krajiny alebo ekologická funkčnosť dotknutého biotopu a toto narušenie nie je možné vo veľkej miere vylúčiť stanovením preventívnych opatrení. Podobné princípy platia aj v zákonoch o ochrane prírody v spolkových krajinách Burgenland a Viedeň.

Schvaľovacia povinnosť v prírodných rezerváciách

Projekty vyžadujúce povolenie, ako aj požiadavky na schválenie v chránených územiach, sú pre spolkové krajiny Dolné Rakúsko, Viedeň a Burgenland popísané nižšie.

Dolné Rakúsko

Nižšie popísané postupy sa vzťahujú na celé zákonné ustanovenie Dolnorakúskeho zákona o ochrane prírody z roku 2000 – Naturschutzgesetzes 2000**.** V chránených krajinných oblastiach v Dolnom Rakúsku – okrem všeobecnej požiadavky na získanie povolenia podľa § 7 – existuje aj schvaľovacia povinnosť pre projekty, ktoré sa týkajú kultúrnej premeny území s rozlohou viac ako jeden hektár a zároveň/alebo spôsobia odstránenie prvkov, ktoré sú charakteristické pre prírodu danej oblasti. V tomto prípade okrem dôvodov uvedených v § 7 musí byť žiadosť o povolenie zamietnutá, t. j. je výrazne narušená celistvosť a jedinečnosť krajiny alebo ráz dotknutej krajinnej oblasti.

Pokiaľ ide o európske chránené územia, v zmysle § 10 podliehajú schváleniu dotknutého úradu projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou európskeho chráneného územia, alebo na to nie sú pre túto oblasť relevantné. Uvedené sa dá realizovať prostredníctvom procesu posudzovania vplyvu na životné prostredie. Na žiadosť žiadateľa alebo Úradu dolnorakúskeho environmentálneho ombudsmana musí príslušný orgán rozhodnúť, či projekt nebude viesť k výraznému narušeniu európskeho ochranného pásma, či už samostatne, alebo v spojení s inými plánmi a projektmi.

V rámci schvaľovacieho procesu musí zodpovedný orgán preskúmať, či je projekt zlučiteľný s cieľmi ochrany stanovenými pre príslušné európske chránené územie, najmä so zachovaním alebo obnovením priaznivého stavu ochrany prirodzených biotopov a voľne žijúcich druhov zvierat a rastlín v tejto oblasti (posudzovanie vplyvov na životné prostredie). Ak Úrad na základe výsledkov posúdenia vplyvov na životné prostredie rozhodol, že územie nie je výrazne dotknuté, musí povolenie vydať. Ak Úrad na základe výsledkov posúdenia vplyvov na prírodu rozhodol, že územie je daným projektom značne dotknuté (negatívny výsledok posúdenia vplyvov na životné prostredie), musí hľadať alternatívne riešenia. Ak neexistuje alternatívne riešenie, povolenie možno udeliť len vtedy, ak sa po zvážení všetkých záujmov, vrátane verejnosti a Európskej komisie, dospeje k záveru, že povolenie je opodstatnené.

V chránených krajinných územiach podľa § 11 nie je vo všeobecnosti povolené označovanie plôch ako stavebné pozemky alebo dopravné plochy. Okrem toho sú zakázané akékoľvek zásahy do vegetácie alebo života zvierat a akékoľvek zmeny existujúcej pôdy alebo skalných útvarov. Zároveň nie je povolený vstup mimo vyznačených chodníkov a plôch. V Dolnom Rakúsku možno na základe oznámenia úradu vyhlásiť za prírodnú pamiatku prírodné stavby, ktoré sa vyznačujú svojou zvláštnosťou, vzácnosťou alebo osobitosťou, dodávajú krajine osobitý ráz alebo majú osobitný vedecký alebo kultúrnohistorický význam. V rámci prírodnej pamiatky sa nesmú vykonávať žiadne zásahy ani zmeny.

Proces predloženia a spracovania žiadosti o povolenie

Žiadosti o povolenie podľa tohto zákona alebo vyhlášok vydaných na základe tohto zákona musia byť podané písomne. V žiadostiach o povolenia alebo pri výnimkách z povolenia je potrebné špecifikovať druh, miesto, rozsah a využitie zámeru a priložiť doklady potrebné na posúdenie projektu, najmä plány, popisy, náčrty a aktuálny výpis z katastra nehnuteľností. Ak žiadateľ nie je vlastníkom pozemku, musí byť súhlas vlastníka notársky overený, pokiaľ k navrhovanému zámeru nie je relevantné vyvlastnenie alebo udelenie núteného práva podľa iných právnych predpisov. Okrem toho

je potrebné preukázať, že požadované povolenie nie je v rozpore s právne účinným programom regionálneho rozvoja alebo územnoplánovacou dokumentáciou.

Orgán môže požiadať o predloženie dodatočných dokumentov do šiestich týždňov od prijatia žiadosti, ak sú potrebné na posúdenie potenciálnych účinkov projektu. Pred vydaním rozhodnutia, s výnimkou rozhodnutia v trestnom konaní, musí orgán získať posudok znalca (§ 25). Povolenie udelené podľa ustanovení tohto zákona zaniká do dvoch rokov od vydania, ak sa oprávnená osoba vzdala povolenia, resp. v prípade nezačatia realizácie projektu.

Viedeň

Nižšie popísané usmernenia sa vzťahujú na celú právnu úpravu k Viedenskému zákonu o ochrane prírody – Wiener Naturschutzgesetz. Obsah týkajúci sa národných parkov odkazuje na zákon o Viedenskom národnom parku – Wiener Nationalparkgesetz. Pre všetky chránené územia definované vo Viedni (národné parky, európske chránené územia, chránené krajinné oblasti, chránené časti krajiny, chránené oblasti, ekologické rozvojové oblasti a prírodné pamiatky) platí podľa § 22 – § 28 nasledovné usmernenie: orgán ochrany prírody môže povoliť jednotlivé zásahy do prírody, ak tieto výrazne neovplyvňujú účel ochrany.

S výnimkou národných parkov a chránených krajinných oblastí platí pre ostatné chránené územia vo Viedni nasledovné: povolenie môže byť vydané, ak plánované opatrenie síce predstavuje výrazné narušenie ochranného účelu, ale z rôznych dôvodov je verejný a spoločenský záujem hodnotený výrazne vyššie než verejný záujem týkajúci sa ochrany chráneného územia pred rušivými zásahmi. Pri rozhodovaní o verejnom záujme treba prihliadať na to, či sa dá účel dosiahnuť technicky a ekonomicky opodstatneným spôsobom a či by sa tým v menšej miere nenarušil ochranný účel. V každom prípade je potrebné brať do úvahy prioritu udržania, doplnenia alebo obnovy krajiny, ako aj ekologické funkcie mesta/územia dotknutého daným zásahom.

Ak je to potrebné, povolenie je vydané s podmienkami, s určením lehôt a požiadaviek, aby akékoľvek narušenie ochranného účelu krajiny bolo čo najnižšie. Na splnenie požiadaviek a podmienok spojených s povolením možno stanoviť primeranú lehotu. Za účelom kontroly musí dotknutá strana bezodkladne oznámiť Úradu splnenie požiadaviek a podmienok.

Proces predloženia a spracovania žiadosti o povolenie

Žiadosť o povolenie je podľa § 22 – § 28 potrebné podať písomne. K žiadosti musia byť priložené nasledovné informácie a podklady (v troch vyhotoveniach):

1) Plán lokality a prípadne plány výstavby a popis opatrenia,
2) Aktuálny výpis z katastra nehnuteľností, na ktorom sa má opatrenie realizovať,
3) Písomný súhlas vlastníka pozemku s požadovaným opatrením, ak nie je sám žiadateľom,
4) Dokumenty, z ktorých je zrejmé, ako sa možno vyhnúť alebo v minimálnej miere obmedziť ochranné ciele tohto zákona a prostredníctvom ktorých možno dosiahnuť čo najšetrnejšie začlenenie opatrenia do krajiny (sprievodný plán ochrany krajiny),
5) Informácie o existujúcich povoleniach a oprávneniach alebo postupoch začatých podľa iných právnych ustanovení, ktoré je potrebné rešpektovať v súvislosti s daným opatrením.

Orgán ochrany prírody však môže upustiť od poskytnutia individuálnych informácií a dokumentov, ak sú pre posúdenie opatrenia irelevantné. Zároveň môže požiadať o predloženie ďalších dokladov, ak z

uvedených predložených dokladov nemožno usúdiť, či opatrenie je v súlade s ustanoveniami tohto zákona.

Burgenland

Nižšie popísané postupy sa vzťahujú na celú právnu úpravu zákona o ochrane prírody a krajiny Burgenlandu – Burgenländisches Naturschutz und Landschaftspflegegesetz. V Burgenlande je potrebné povolenie na projekty, ktoré vyžadujú povolenie podľa odseku 2 § 5 na plochách, ktoré sú v právoplatnom územnom pláne obce označené ako zelené plochy, alebo ktoré sú v zmysle § 32 odseku. 3 zákona o územnom plánovaní 2019, LGBl. Nr. 49/2019 označené ako plocha pre výstavbu rekreačného zariadenia alebo zariadenia cestovného ruchu. Zároveň sa nachádzajú v oblasti Neziderského jazera v rámci pásma tŕstia a oblasti pred jazerom v súlade s prílohou 2 zákona o ochrane prírody a krajiny Burgenlandu.

Podľa § 6 sa v chránených územiach povolenie vydá len vtedy, ak projekt alebo opatrenie vrátane zamýšľaného využitia

a) neovplyvní nepriaznivo krajinu,
b) neovplyvní nepriaznivo štruktúru prírody v dotknutom biotope alebo sa to nedá očakávať,
c) neovplyvní nepriaznivo ráz dotknutej krajiny, resp.
d) nedošlo k podstatnému zásahu do územia, pre ktoré sú nariadením spolkovej krajiny stanovené osobitné rozvojové ciele podľa § 6a.

V chránených krajinných oblastiach a chránených častiach krajiny sa povolenie vydá len vtedy, ak nemožno očakávať narušenie cieľov v rámci ochrany krajiny. Okrem toho v Burgenlande platí hlavná zásada, že povolenie v zmysle § 5 možno v rozpore s predchádzajúcimi ustanoveniami (ad) vydať, ak verejný záujem na požadovaných opatreniach z hľadiska spoločného dobra stojí vyššie ako verejný záujem na zachovaní pôvodného rázu krajiny. Povolenie sa nevyžaduje, ak plocha zastavaná alebo pokrytá projektom nepresahuje 50 m² a projekt je oznámený úradu spolu s požadovanými dokladmi v zmysle § 5a ods. 2. Zároveň úrad neoznámi žiadateľovi projektu do ôsmich týždňov od prijatia plne zdokumentovaného oznámenia, že projekt nemožno realizovať bez povolenia z hľadiska verejného záujmu s ohľadom na krajinu a štruktúru ekosystému.

Pre oblasti sústavy Natura 2000 v Burgenlande platia osobitné ustanovenia. V európskych chránených územiach môže príslušný orgán schváliť plány a projekty v prípade, ak zásah do európskeho chráneného územia významne neovplyvní časti územia, ktoré sú relevantné z hľadiska účelu ochrany alebo cieľov ochrany prírody. Povolenie možno udeliť len vtedy, ak:

a) nie je možné nájsť alternatívne riešenie, ktoré by sa netýkalo predmetnej oblasti,
b) boli uplatnené závažné dôvody vyššieho verejného záujmu, vrátane dôvodov sociálnej alebo ekonomickej povahy,
c) sa zabezpečia potrebné kompenzačné opatrenia na ochranu globálnej koherencie sústavy Natura 2000.

V prípade získania povolenia v zmysle § 22d je žiadateľ povinný vykonať kompenzačné opatrenia podľa odseku c v lehote, ktorá mu bude určená v oznámení o schválení. Európska Komisia musí byť o daných opatreniach súbežne informovaná.

Podľa § 22e všetky plány alebo projekty v rámci európskeho chráneného územia a mimo neho, ktoré priamo nesúvisia so správou európskeho chráneného územia, podliehajú schváleniu príslušným orgánom. Prevádzkovateľ musí poskytnúť úradu všetky podklady, ktoré sú užitočné na posúdenie skutkového stavu. Na žiadosť žiadateľa alebo krajského prokurátora pre životné prostredie v Burgenlande musí orgán prostredníctvom oznámenia určiť, či ide o povolenie pre plán alebo pre projekt. Orgán môže požiadať žiadateľa o povolenie, aby predložil tzv. vyhlásenie o zlúčiteľnosti s prírodou. V takom prípade sa postupuje podľa usmernenia, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou zákona o ochrane prírody. Pokyny pre postup posudzovania vplyvov na životné prostredie možno nájsť v prílohe 1 zákona o ochrane prírody spolkovej krajiny Burgenland.

Proces predloženia a spracovania žiadosti o povolenie

O udelenie povolenia v zmysle zákona treba požiadať písomne. V žiadosti je potrebné uviesť typ, miesto, rozsah a využitie projektu. Vlastníctvo dotknutého majetku musí byť vierohodne preukázané. K žiadosti je potrebné priložiť doklady potrebné na posúdenie projektu, najmä plány, popisy, náčrty v troch vyhotoveniach. K žiadosti o schválenie projektu podľa § 5 je potrebné predložiť plán prevádzky budovy/stavby. Musí obsahovať najmä plán a písomný popis projektu v prípade uzavretia alebo vyradenia zariadenia alebo niektorej z jeho častí, ako aj informácie o termínoch realizácie projektu. Úrad môže požiadať o predloženie dokladov, ktoré sú potrebné na posúdenie pravdepodobných vplyvov projektu na prírodu a posúdenie verejného záujmu týkajúceho sa požadovaného opatrenia.

Mosty cez rieku Morava

Z hľadiska ochrany prírody patria nivy Morava-Dyje medzi najvýznamnejšie riečne systémy v Rakúsku. Spolu s českou a slovenskou časťou tvoria na približne 60 000 hektároch najväčšiu nedotknutú riečnu krajinu v srdci strednej Európy. Táto „pokladnica biodiverzity“ je domovom viac ako 500 ohrozených živočíšnych a rastlinných druhov. Pre ochranu vtáctva sú mimoriadne dôležité migračné, oddychové, ako aj hosťujúce vtáčie územia. Nížinné rieky March a Dyja formovali dlhodobo túto krajinu, čím vznikla pestrá mozaika vlhkých priehlbín a suchých pieskových chrbtov, často v stiesnenom priestore – čo predstavuje isté tajomstvo bohatého života. Záplavové územia sú chránené mnohými spôsobmi. Veľké časti nív v okolí rieky Morava sú súčasťou dolnorakúskej sústavy oblasti Natura 2000 ako súčasť európskeho chráneného územia „March-Thaya-Auen“. V oblasti Natura 2000 sa nachádzajú prísne chránené prírodné rezervácie:

- Dolné nivy Moravy
- Záplavové oblasti Dyje - Rabensburg
- Angernské a Dürnkrutské Moravské sľučky
- Malé jazero – Breitensee
- Soľné stepy Baumgarten na Morave

Z vyššie uvedených dôvodov sú všetky zásahy v oblasti Moravských nív, ako sú napr. výstavby mostov veľmi obmedzené alebo sa môžu vykonávať len za najprísnejších podmienok. To malo a stále má zásadný vplyv na prípravu a realizáciu týchto projektov a najmä na dĺžku schvaľovacieho procesu.

Vykonávanie záujmov ochrany prírody a krajiny

Vo Viedni a Burgenlande je povinné zriadenie poradného zboru ochrany prírody. Z vlastnej vôle môže dávať odporúčania a stanoviská a má byť informovaný o projektoch, ktoré majú vplyv na ochranu prírody.

Zároveň vo Viedni, v Dolnom Rakúsku a Burgenlande môžu vybrané environmentálne organizácie predložiť písomné vyjadrenie k plánovaným projektom a odborné správy do štyroch týždňov (Viedeň do 2 týždňov) od ich sprístupnenia. Uvedené je potrebné brať do úvahy v procese rozhodovania.

Zhrnutie

Kým SR rieši ochranu prírody na celoštátnej úrovni, v Rakúsku ochranu prírody riešia na regionálnej úrovni jednotlivé spolkové krajiny. Každá spolková krajina má vlastné zákony týkajúce sa ochrany prírody so stanovenými špecifikami vo vzťahu k plánovaným projektom. Analýzou právnych predpisov týkajúcich sa ochrany prírody na oboch zúčastnených stranách bola zistená najmä odlišnosť v stupňoch ochrany prírody a s tým súvisiacich obmedzení či zákazoch činností, ktoré môžu mať zásadný dopad pre realizáciu investičného projektu.

Na SR sa uplatňuje 5 stupňov ochrany. V každom stupni ochrany platia iné zákazy, výnimky zo zákazov sú definované činnosti, ktoré podliehajú schvaľovaciemu, resp. povoľovaciemu procesu. Vo všeobecnosti sa uplatňuje v SR na celom území I. stupeň ochrany so všeobecnými povinnosťami pri ochrane životného prostredia platné pre všetkých. Stupne ochrany sa v niektorých oblastiach menia s ohľadom na charakter vyhlásených území a ich pásiem. V chránenej krajinnej oblasti platí vo všeobecnosti II. stupeň ochrany, v národnom parku platí vo všeobecnosti III. stupeň ochrany, v chránenom areáli platí II., III., IV. alebo V. stupeň ochrany, v prírodnej rezervácii alebo národnej rezervácii platí vo všeobecnosti IV. alebo V. stupeň ochrany, a rovnako tak aj v prírodnej pamiatke a národnej prírodnej pamiatke. V chránenom krajinnom prvku platí II., III., IV., alebo V. stupeň ochrany.

Rakúsko vyhlasuje chránené územia až so šiestimi kategóriami riadenia. Rozlišuje kategórie chránených území s prísnou ochranou I., II. a normálnou ochranou III., IV. (národné parky, oblasti Natura 2000, prírodné rezervácie), kategórie chránených území s nižšou ochranou V., VI. (chránené krajinné oblasti, prírodné parky, chránené časti krajiny, biosférické rezervácie).

Kým SR uplatňuje princíp, že čím vyšší je stupeň ochrany, tým väčší je rozsah obmedzení pre implementáciu investičného projektu, Rakúsko sa riadi princípom, že čím vyšší je stupeň ochrany, tým nižší je rozsah obmedzení pre implementáciu investičného projektu.

Ak je nejakú činnosť potrebné schváliť alebo je možné udeliť jej výnimku zo zákazu, žiadateľ musí o udelenie výnimky alebo súhlas požiadať príslušný orgán ochrany prírody. Orgán ochrany prírody v SR, ak činnosť schváli alebo udelí jej výnimku zo zákazu, určí v rozhodnutí podmienky a opatrenia na zmiernenie alebo odvrátenie nepriaznivých účinkov činnosti, ak je to potrebné v záujme ochrany prírody, a určí platnosť súhlasu, resp. výnimky. Kým SR upravuje rozsah činností podliehajúcich povoľovacieho procesu s ohľadom na stupne ochrany na celoštátnej úrovni, spolkové krajiny Rakúska môžu upravovať rozsah projektov poliehajúcich povoľovaciemu procesu odlišne. Napríklad v Burgenlande je potrebné povolenie na projekty, ktoré vyžadujú povolenie podľa odseku 2 § 5 na plochách, ktoré sú v právoplatnom územnom pláne obce označené ako zelené plochy, alebo ktoré sú definované v zmysle § 32 príslušného burgenlandského zákona.

V SR orgány ochrany prírody v konaniach týkajúcich sa možných zásahov investičných projektov do životného prostredia, uplatňujú záujmy ochrany prírody v niekoľkých štádiách. Pripomienky je možno adresovať v územnom aj stavebnom konaní. Žiadateľ môže požiadať o vydanie záväzného stanoviska pre potreby týchto konaní, pričom žiadosti musí byť vyhovené najneskôr do 30 dní. Ak dal orgán ochrany prírody svoje stanovisko k návrhu pred začatím územného konania, stavebný úrad obmedzí prerokovanie návrhu podľa miery v akej boli požiadavky splnené, čo môže výrazne zefektívniť a zrýchliť stanovené harmonogramy prác. Uplatňovanie záujmoch ochrany prírody je v Rakúsku

odlišné. Napríklad vo Viedni a Burgenlande je povinné zriadenie poradného zboru ochrany prírody, ktorý z vlastnej vôle môže dávať odporúčania a stanoviská. Tento zbor musí byť informovaný o projektoch, ktoré majú vplyv na ochranu prírody. Viedeň, Dolné Rakúsko a Burgenland majú spoločný prístup pre vybrané environmentálne organizácie, ktoré môžu uplatňovať záujmy ochrany prírody. Vybrané environmentálne organizácie môžu predložiť písomné stanovisko k plánovaným investičným projektom do štyroch týždňov (vo Viedni do 2 týždňov) od podania žiadosti.

Je vysoko žiaduce, aby pred začatím plánovania investičného projektu žiadateľ vyhodnotil územný rozsah plánovanej investičnej činnosti, a prispôsobil plánované činnosti s ohľadom na stupne ochrany prírody. Na oboch zúčastnených stranách sa môžu líšiť stupne ochrany s príslušnými obmedzeniami alebo zákazmi, ktoré môžu ovplyvniť projekt. V Rakúsku sú navyše odlišnosti aj v jednotlivých spolkových krajinách.

3.7 Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

3.7.1 Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v SR

Posudzovanie strategických dokumentov – oznámenie, rozsah hodnotenia

Strategický dokument je návrh plánu alebo programu (vrátane takého, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou), ako aj akákoľvek jeho zmena, a po a) pripravuje a schvaľuje sa na štátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, alebo sa po b) pripravuje na schválenie Národnou radou SR, obecným zastupiteľstvom, zastupiteľstvom vyššieho územného celku alebo vládou SR. Nie všetky strategické dokumenty sú automaticky predmetom posudzovania v zmysle zákonnej definície.[24] Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie špecifikuje strategické dokumenty, ktoré sú vždy predmetom posudzovania a strategické dokumenty, o ktorých musí príslušný orgán ešte rozhodovať v rámci zisťovacieho konania. Predmetom posudzovania vplyvov strategických dokumentov (tzn. pred ich prípravou a pred ich schválením) je vždy strategický dokument pripravovaný pre oblasť poľnohospodárstva, lesníctva, rybárstva, priemyslu, energetiky, dopravy, odpadového hospodárstva, vodného hospodárstva, telekomunikácií, cestovného ruchu, územného plánovania alebo využívania územia, regionálneho rozvoja a životného prostredia, ako aj strategický dokument spolufinancovaný Európskou úniou, ktoré majú pravdepodobne významný vplyv na životné prostredie a zároveň vytvárajú rámec na schválenie niektorej z navrhovaných činností uvedených v prílohe č. 8 Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Do uvedenej schémy však automaticky nepatria strategické dokumenty, ktoré určujú využívanie malých území na miestnej úrovni, ale musí sa ešte o nich rozhodnúť v rámci zisťovacieho konania, ak splnia príslušné zákonné podmienky.

Proces posudzovania vplyvov strategických dokumentov sa skladá z niekoľkých fáz:

[24] § 3 ods. d) Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

- Vypracovanie a predloženie oznámenia o vypracovaní strategického dokumentu a jeho pripomienkovanie,
- Zisťovacie konanie (len v osobitných prípadoch) – rozhodovanie, či zákonom špecifikované osobitné strategické dokumenty budú podliehať posudzovaniu v ďalších fázach,
- Vypracovanie a určenie rozsahu hodnotenia strategického dokumentu a časového harmonogramu,
- Vypracovanie správy o hodnotení vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie spolu s návrhom strategického dokumentu a ich pripomienkovanie, vrátane verejného prerokovania správy o hodnotení spolu s návrhom strategického dokumentu,
- Vypracovanie odborného posudku k strategickému dokumentu a následne aj záverečného stanoviska z posúdenia strategického dokumentu,
- Proces schvaľovania strategického dokumentu.

Na začiatku celého procesu posudzovania strategických dokumentov je oznámenie o strategickom dokumente. Po doručení oznámenia príslušný orgán vyhodnotí, či oznámenie spĺňa všetky potrebné náležitosti. Ak nespĺňa, vráti sa oznámenie obstarávateľovi na doplnenie v určenom rozsahu. Po prijatí úplného oznámenia sa oznámenie do 5 dní zverejní na webovom sídle ministerstva a príslušný orgán doručí oznámenie aj dotknutým orgánom, schvaľujúcemu orgánu a dotknutej obci, ak ide o strategický dokument s miestnym dosahom. Nasleduje pripomienkovanie zo strany verejnosti, dotknutých orgánov a dotknutých obcí.

Po pripomienkovaní oznámenia určí príslušný orgán rozsah hodnotenia strategického dokumentu a podľa potreby aj jeho časový harmonogram. Rozsah a prípadný časový harmonogram určí po jeho prerokovaní s obstarávateľom, schvaľujúcim orgánom, dotknutou obcou, ak ide o strategický dokument s miestnym dosahom, a prípadne ho tiež dohodne so štátnym orgánom ochrany prírody, ak ide o strategický dokument, ktorý môže mať vplyv samostatne alebo v kombinácii s iným strategickým dokumentom alebo s inou činnosťou na území sústavy chránených území. Rozsah hodnotenia a prípadný časový harmonogram sa doručí obstarávateľovi spolu so stanoviskami dotknutých orgánov a dotknutých obcí do 10 dní od uplynutia poslednej lehoty na podanie príslušného stanoviska alebo do 10 dní od vydania pozitívneho rozhodnutia v zisťovacom konaní o potrebe posudzovania vplyvov daného strategického dokumentu. Opäť nasleduje jeho pripomienkovanie verejnosťou, dotknutou obcou, dotknutým samosprávnym krajom, dotknutým orgánom a ďalšími osobami. Subjekty majú na pripomienkovanie 10 dní od ich zverejnenia. Tieto príslušný orgán vyhodnotí a následne ich doručí obstarávateľovi.

Správa o hodnotení strategického dokumentu

Správa o hodnotení strategického dokumentu sa spracuje po ukončení pripomienkovania rozsahu hodnotenia strategického dokumentu. Obstarávateľ zabezpečí hodnotenie návrhu strategického dokumentu na životné prostredie. Po tom, ako príslušný obstarávateľ zabezpečí hodnotenie vplyvu návrhu strategického dokumentu, sa výsledok hodnotenia vplyvov strategického dokumentu uvedie v správe o hodnotení strategického dokumentu. Správu o hodnotení strategického dokumentu spolu s návrhom strategického dokumentu predloží obstarávateľ príslušnému orgánu. Po prijatí úplnej správy o hodnotení strategického dokumentu a návrhu strategického dokumentu so všetkými potrebnými doplneniami príslušný orgán zverejní správu a návrh na webovom sídle ministerstva a

doručí správu a návrh na zaujatie stanoviska schvaľujúcemu orgánu, dotknutému orgánu, dotknutej obci, ak ide o strategický dokument s miestnym dosahom, prípadne aj štátnemu orgánu ochrany prírody a krajiny, ak ide o strategický dokument, ktorý môže mať vplyv samostatne alebo v kombinácii s iným strategickým dokumentom alebo s inou činnosťou na územie sústavy chránených území. Nasleduje pripomienkovanie zo strany verejnosti, dotknutých orgánov a dotknutých obcí. Verejnosť má spolu s dotknutými orgánmi lehotu na podanie stanovísk k správe o hodnotení strategického dokumentu, a to 21 dní. Dotknutým orgánom táto lehota začína plynúť od doručenia správy strategického dokumentu a verejnosti odo dňa zverejnenia informácie k správe o hodnotení strategického dokumentu. Do jej uplynutia musí obstarávateľ s príslušným orgánom zabezpečiť verejné prerokovanie správy aj návrhu. Verejné prerokovanie správy je pre túto fázu špecifické.

Predmet posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny a predmet zisťovacieho konania o posudzovaní vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny

Navrhovaná činnosť alebo zmena navrhovanej činnosti je plánovaná realizácia stavieb, iných zariadení, realizačný zámer alebo iný zásah do prírodného prostredia alebo do krajiny, meniaci fyzické aspekty lokality, vrátane ťažby nerastnej suroviny (tzn. projekt, stavba, prevádzka, zariadenie a/alebo iný zásah do životného prostredia).

Väčšie investičné stavebné zámery sa pravdepodobne procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie nevyhnú. Zoznam navrhovaných činností, pri ktorých sa vyžaduje posúdenie vplyvov, je vymedzený v prílohe č. 8 Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Týkajú sa ťažobného, energetického, hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, drevospracujúceho, celulózového, papierenského priemyslu, priemyslu stavebných látok, a tiež strojárskeho, elektrotechnického priemyslu a ostatných priemyselných odvetí (napríklad sklársky, textilný priemysel). Nie všetky navrhované činnosti v zmysle prílohy č. 8 Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sú automaticky predmetom posudzovania v zmysle uvedenej všeobecnej definície. Predmetom posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti sú navrhované činnosti a ich zmeny len v prípade, ak spĺňajú dodatočné zákonné predpoklady na to, aby museli byť tieto činnosti povinne posudzované alebo tie, o ktorých sa ešte bude rozhodovať v rámci zisťovacieho konania.

Proces posudzovania vplyvov na životné prostredie pozostáva z niekoľkých zákonom všeobecne stanovených krokov:

- vypracovanie a predloženie zámeru a jeho pripomienkovanie,
- zisťovacie konanie (len v osobitných prípadoch) – rozhodovanie, či zákonom špecifikované osobitne navrhované činnosti alebo ich zmeny budú podliehať posudzovaniu v ďalších fázach,
- vypracovanie a určenie rozsahu hodnotenia navrhovanej činnosti alebo jej zmeny,
- vypracovanie správy o hodnotení a jej pripomienkovanie, vrátane verejného prerokovania správy o hodnotení,
- vypracovanie odborného posudku a následne aj záverečného stanoviska.

Špecifikum posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny na životné prostredie je konanie o podnete. Ak by navrhovaná činnosť nespadala pod povinné hodnotenie, alebo by sa o nej nerozhodovalo v rámci zisťovacieho konania, príslušný orgán stále môže rozhodnutím určiť, že navrhovaná činnosť alebo jej zmena, ktorá síce nie je uvedená v prílohe č.8 Zákona o posudzovaní

vplyvov na životné prostredie alebo nedosahuje príslušnú prahovú hodnotu uvedenú v prílohe, bude posudzovaniu podliehať. Príslušný orgán koná buď z vlastnej iniciatívy, alebo na odôvodnený podnet niekoho iného.

1) Zisťovacie konanie

V zisťovacom konaní príslušný orgán rozhoduje, či zákonom špecifikovaný strategický dokument alebo navrhovaná činnosť/jej zmena bude predmetom posudzovania vplyvov. V prípade zisťovacieho konania o posudzovaní strategických dokumentov v počiatočnej fáze je vypracovanie a predloženie oznámenia obstarávateľom, ktoré sa vyhodnotí a spripomienkuje. Ak ide o strategické dokumenty, o ktorých povinnosti posudzovania treba ešte rozhodnúť, príslušný orgán bude o nich ešte rozhodovať v rámci zisťovacieho konania.

Výsledkom zisťovacieho konania je rozhodnutie, že:

- strategický dokument sa bude posudzovať podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie – pokračuje sa v posudzovaní, resp. v hodnotení (určenie rozsahu hodnotenia a časového harmonogramu, vypracovanie správy o hodnotení, jej pripomienkovanie a verejné prerokovanie správy, vypracovanie odbornej správy, záverečného stanoviska a napokon samotné schvaľovanie), alebo
- strategický dokument sa nebude posudzovať podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie – konanie sa ukončí.

V prípade zisťovacieho konania o posudzovaní navrhovanej činnosti alebo zmeny je v počiatočnej fáze vypracovanie a predloženie zámeru navrhovanej činnosti alebo oznámenia o zmene navrhovanej činnosti navrhovateľom, ktoré sa vyhodnotí a spripomienkuje. Ak ide o navrhované činnosti alebo ich zmeny, ktoré musia prejsť zisťovacím konaním, navrhovateľ pred začatím povoľovacieho konania doručí zámer alebo oznámenie a príslušný orgán rozhodne, či posúdenie vplyvov bude potrebné v danom prípade uskutočniť.

Výsledkom zisťovacieho konania je rozhodnutie, že:

- navrhovaná činnosť alebo jej zmena sa bude posudzovať podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie – pokračuje sa v posudzovaní vplyvov, resp. v hodnotení (určenie rozsahu hodnotenia, vypracovanie správy o hodnotení, odborného posudku a záverečného stanoviska, a napokon samotné schvaľovanie),
- navrhovaná činnosť alebo jej zmena sa nebude posudzovať podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie – konanie sa ukončí, a zároveň je navrhovateľ oprávnený podať návrh na začatie povoľovacieho konania k navrhovanej činnosti.

2) Posudzovanie vplyvov presahujúce štátne hranice

Posudzovanie vplyvov cezhraničných projektov presahujúcich štátne hranice je posudzovanie vplyvov jednak strategických dokumentov, a tiež navrhovaných činností pripravovaných na území jedného štátu, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na životné prostredie územia druhého štátu. Základným dokumentom medzištátneho posudzovania vplyvov je Dohovor o hodnotení vplyvu na životné prostredie (tzv. Espoo Dohovor). V prípade, že ide o posudzovanie cezhraničných projektov z hľadiska vplyvu presahujúcich štátne hranice, je verejnosť dotknutou stranou v konaní.

Predmetom posudzovania vplyvov presahujúcich štátne hranice sú:

- strategické dokumenty alebo činnosti navrhované na území Slovenskej republiky, vrátane ich zmien, ktoré sú bližšie špecifikované v prílohe č. 8 a v prílohe č. 13 Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktoré môžu mať závažný vplyv na životné prostredie alebo v prípade, ak o posúdenie vplyvu požiada dotknutá strana, alebo
- strategické dokumenty a navrhované činnosti vykonávané na území iného štátu, ktoré môžu mať závažný vplyv na životné prostredie Slovenskej republiky.

Formálne cezhraničné posudzovanie je organizované prostredníctvom Ministerstva životného prostredia SR (príslušný orgán na posudzovanie vplyvov presahujúcich štátne hranice) a ostatných relevantných ministerstiev v susedných krajinách, ktorí zbierajú stanoviská od zainteresovaných strán v ich krajinách a zasielajú súhrnné stanovisko slovenskému Ministerstvu životného prostredia SR.

3.7.2 Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v Rakúsku

Obsah analyzovaný v nasledujúcom texte sa vzťahuje na celú právnu úpravu zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie z roku 2000 (gesamte Rechtsvorschrift für das Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000 – verzia z 29.9.2021).

Úloha posudzovania vplyvov na životné prostredie a účasť verejnosti

Podľa § 1 zákona sú úlohou posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA) za účasti verejnosti nasledovné činnosti:

1) určiť, popísať a vyhodnotiť priame a nepriame účinky projektu

a) o ľuďoch a biologickej diverzite vrátane zvierat, rastlín a ich biotopov,

b) na povrchu a pôde, vode, ovzduší a podnebí,

c) na krajinu,

d) o hmotnom a kultúrnom majetku,

pričom je potrebné zahrnúť vzájomné pôsobenie niekoľkých účinkov;

2) preskúmať opatrenia, ktorými sa predíde alebo znížia škodlivé, zaťažujúce účinky projektu na životné prostredie alebo sa zvýšia priaznivé účinky projektu;
3) vysvetliť výhody a nevýhody alternatív skúmaných zo strany žiadateľa o projekt, ako aj environmentálne relevantné výhody a nevýhody nerealizovania projektu;
4) stanoviť pri projektoch, pri ktorých zákon ustanovuje možnosť vyvlastnenia alebo zásahu do súkromných práv, environmentálne relevantné výhody a nevýhody alebo varianty trasy predložených zo strany predkladateľa projektu.

Predmet posudzovania vplyvov na životné prostredie

Oblasti pôsobnosti EIA sú špecifikované v súlade s § 3 v prílohe č. 1 zákona prostredníctvom 89 typov projektov najmä v týchto oblastiach:

- odpadové hospodárstvo (napr. čistiarne odpadu, skládky, atď.),
- energetický priemysel (napr. elektrárne, atď.),
- infraštruktúra (napr. cesty, železnice, nákupné centrá, atď.),
- ťažba (napr. ťažba štrku, banské zariadenia, atď.),
- vodné hospodárstvo (napr. priehrady, čistiarne odpadových vôd, atď.),

- poľnohospodárstvo a lesníctvo (napr. priemyselné poľnohospodárstvo, atď.),
- priemysel (napr. papier, železo a oceľ, atď.).

Tabuľka 10: Rozdelenie realizácie procesu EIA podľa sektorov

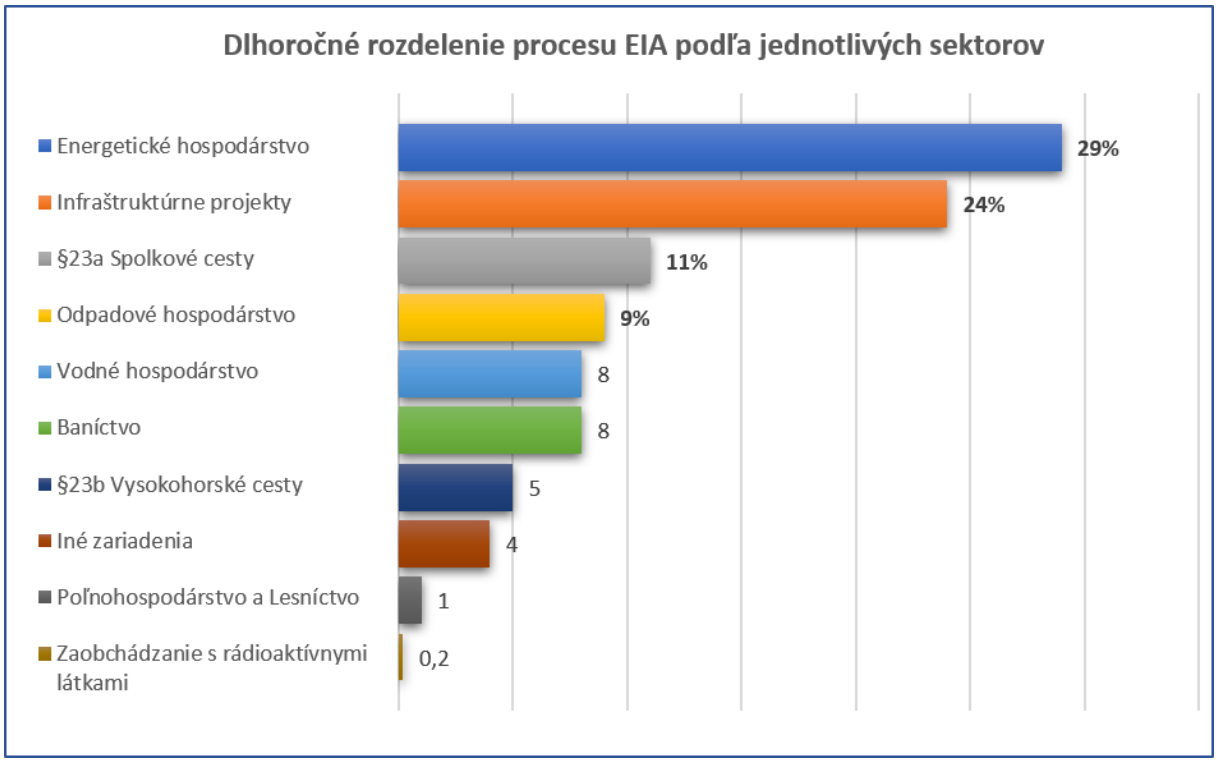

Zdroj:BMNT, 2018, 7.správa Národnej Rade o EIA

Z hľadiska oblasti využitia rozdeľujeme projekty do troch stĺpcov s rôznymi požiadavkami na posudzovanie vplyvov:

- stĺpec 1: projekty podliehajúce EIA,
- stĺpec 2: projekty podliehajúce EIA v rámci zjednodušeného postupu,
- stĺpec 3:povinnosť EIA len v prípade osobitných podmienok (finančné limity, odkaz na územia hodné ochrany, individuálne posúdenie, v takýchto prípadoch je prípustný zjednodušený postup.

V porovnaní s klasickým postupom posudzovania EIA zjednodušený postup znamená, že proces je flexibilnejší, napr. tým, že stačí vypracovanie súhrnného posudku namiesto vykonania posúdenia vplyvov na životné prostredie, pričom ale v zjednodušenom postupe platia rovnaké ekologické normy. Lehota na realizáciu zjednodušeného postupu je šesť mesiacov.

Postup EIA

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie predstavuje koncentrovaný schvaľovací proces, v ktorom orgán, resp. krajinská vláda, postupuje v súlade so všetkými príslušnými zákonmi potrebnými pre realizáciu projektu.

Schéma 5: Proces EIA

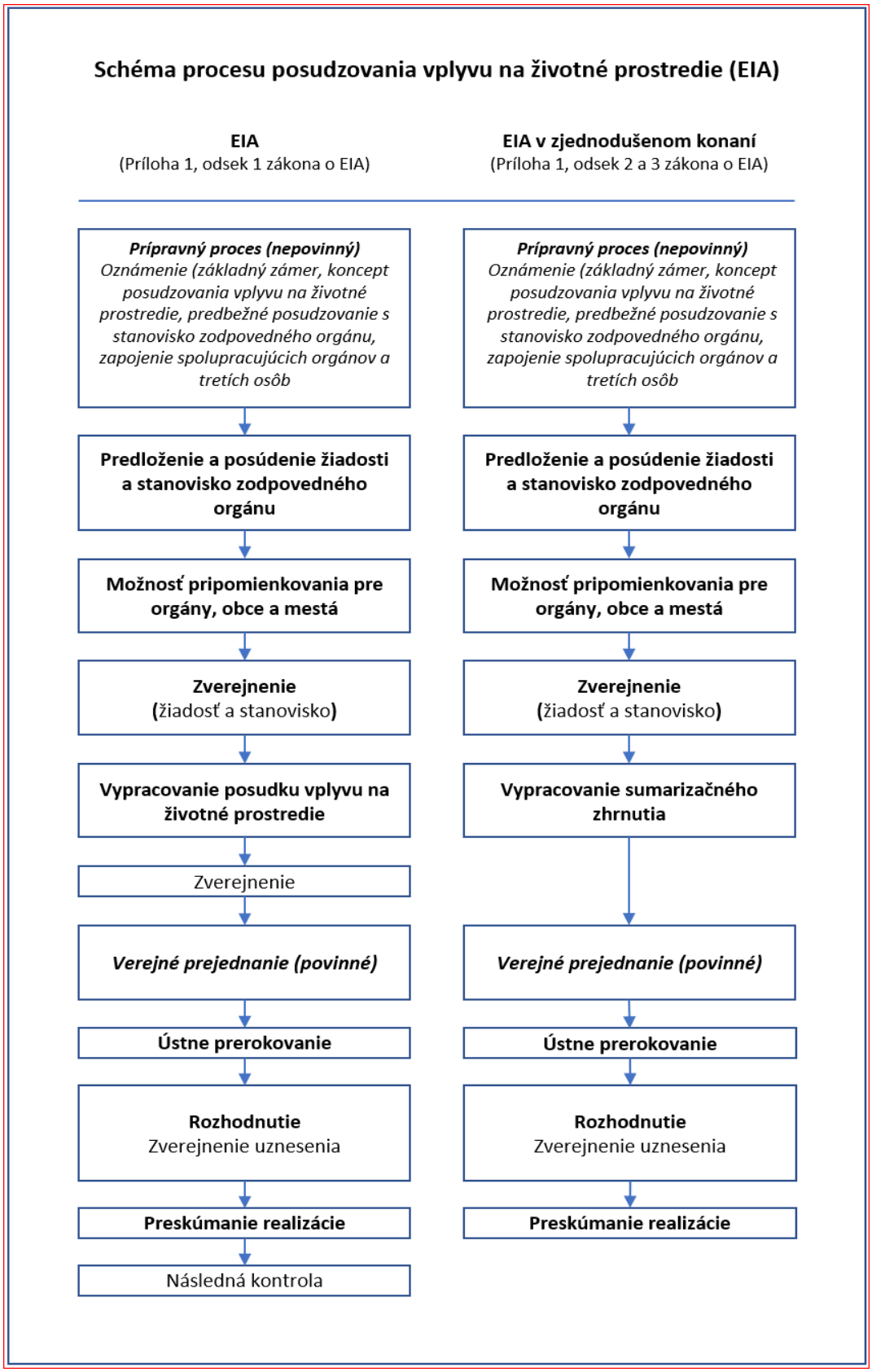

Pri realizácii projektu je potrebné v zmysle § 5 zákona predložiť vyhlásenie o vplyve na životné prostredie (EIA). V rámci tohto postupu sú popísané najdôležitejšie alternatívne návrhy, vplyv projektu na životné prostredie a opatrenia na zamedzenie alebo zníženie týchto vplyvov.

V konaniach o EIA je verejnosť zapojená v niekoľkých procesných štádiách, pričom má právo vyjadrovať sa k podkladom žiadosti predkladateľa projektu, verejnosť má právo nahliadnuť do správy o vplyvoch na životné prostredie, má právo vyjadriť sa v rámci akéhokoľvek verejného prerokovania a zároveň má právo zúčastniť sa na ústnom pojednávaní.

Posudzovanie možných vplyvov zámeru na životné prostredie vykonávajú odborníci z rôznych oblastí menovaní orgánom zodpovedným za EIA. V procese EIA spoločne vypracúvajú komplexný odhad vplyvov na životné prostredie. Dodatočné schvaľovacie kritériá umožňujú zodpovednému orgánu pri rozhodovaní zohľadniť výsledky EIA v prípade, kedy príslušné zákony na to nie sú postačujúce. Príslušný orgán musí prijať rozhodnutie po sumárnom posúdení akýchkoľvek vplyvov na životné prostredie. Oznámenie o schválení musí byť zverejnené, pričom po ukončení projektu Úrad vykoná preverenie reálneho stavu. Pri projektoch, pri ktorých sa vykonáva postup EIA, je plánovaná následná kontrola 3 až 5 rokov po ukončení realizácie projektu.

Proti rozhodnutiu orgánu EIA je možné podať sťažnosť, o ktorej rozhoduje Spolkový správny súd prostredníctvom nezávislých sudcov. Proti oznámeniam o postupe určovania EIA je možné podať sťažnosť aj na Spolkový správny súd – to zahŕňa stanovenie povinnosti/nutnosti vykonania posudku EIA v rámci projektu.

Časový harmonogram

Podľa § 7 zákona o EIA je zodpovedný orgán povinný vypracovať harmonogram priebehu konania, v ktorom sú stanovené lehoty pre jednotlivé procesné kroky s prihliadnutím na prieskumy, ktoré si vyžaduje druh, veľkosť a lokalita projektu. Harmonogram má byť zverejnený na internete. Výrazné prekročenia harmonogramu musia byť odôvodnené v oznámení o schválení. V prípade projektov uvedených v stĺpci 1 prílohy č. 1 zákona o EIA musí orgán prvého stupňa rozhodnúť o žiadosti podľa § 5 bez zbytočného odkladu, najneskôr do deviatich mesiacov od podania žiadosti. V prípade projektov uvedených v stĺpci 2 alebo 3 prílohy č. 1 zákona o EIA musí orgán rozhodnúť o žiadosti podľa § 5 bez zbytočného odkladu, najneskôr do šiestich mesiacov od podania žiadosti. Ak úrad nadobudol dôležité poznatky o obsahu projektu z iných postupov, musí tieto poznatky využiť a lehoty na rozhodovanie podľa odsekov 2 a 3 skrátiť vždy o tri mesiace, ak žiadosť podľa § 5 ods. s týmto postupom úzko súvisí.

Tabuľka 11: Trvanie procesu EIA

Procesný postup	**Trvanie**
Projekty v stĺpci 1 prílohy 1 (§ 7(2) UVP-G 2000)	9 mesiacov
Projekty v stĺpci 2 a 3 prílohy 1 (§ 7(2) UVP-G 2000)	6 mesiacov
(V prípade, že získal zodpovedný orgán poznatky z iných postupov o projektoch v stĺpcoch 1 až 3 prílohy 1, skráti sa doba o tri mesiace	
Projekty so zvláštnymi predpokladmi (§ 7 (5) UVP-G 2000) (Na základe dohody s medzinárodnými organizáciami pre veľké podujatia)	4 mesiacov
Štátne cesty a vysokohorské úseky (§ 24b UVP-G 2000)	12 mesiacov
Projekt všeobecného záujmu (PCI) (§ 33 (2) UVP-G 2000)	18 mesiacov

Zdroj: vlastné spracovanie

Posudzovanie cezhraničných vplyvov na životné prostredie

V prípade, ak by projekt mohol mať významný vplyv na životné prostredie inej krajiny, alebo ak o to požiada krajina, ktorá by mohla byť ovplyvnená realizáciou daného projektu, zodpovedný orgán má povinnosť:

1) oznámiť danému štátu realizáciu projektu čo najskôr v prípravnom konaní, najmä s ohľadom na cezhraničné vplyvy, najneskôr však v procese informovania verejnosti. Táto informácia musí obsahovať popisu projektu, dostupné poznatky o možných cezhraničných vplyvoch, a ak je to vhodné, koncept vyhlásenia o vplyve na životné prostredie,
2) informovať ho o priebehu konania EIA a o povahe prípadného rozhodnutia. Zároveň je potrebné mu poskytnúť primeranú lehotu na to, aby mu oznámil, či sa chce zúčastniť konania EIA, alebo nie.

Ak dotknutý štát oznámi, že sa chce zúčastniť konania EIA, je potrebné

1) postúpiť mu žiadosť o povolenie, vyhlásenie o vplyve na životné prostredie a ďalšie dokumenty súvisiace s rozhodnutím, ktoré má Úrad v čase oznámenia k dispozícii podľa § 9,
2) poskytnúť mu možnosť vyjadriť sa v rámci primeranej lehoty, pričom táto lehota musí byť určená tak, aby štát mohol sprístupniť podklady k žiadosti verejnosti a poskytnúť jej možnosť pripomienkovania,
3) predložiť posúdenie vplyvov na životné prostredie alebo súhrnné hodnotenie.

Žiadateľ projektu musí poskytnúť Úradu preklady predložených dokumentov do jazyka príslušnej krajiny, ak je to potrebné na realizáciu cezhraničného konania EIA. Zároveň musí byť dotknutému štátu poskytnuté rozhodnutie o povolení, hlavné dôvody rozhodnutia, informácie o postupe účasti verejnosti a popis najdôležitejších opatrení na zamedzenie alebo zníženie významných škodlivých a zaťažujúcich vplyvov na životné prostredie.

Zhrnutie

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA) je jedným z hlavných nástrojov politiky ochrany životného prostredia na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja. Jeho cieľom je predchádzať negatívnym vplyvom rôznych ľudských činností na životné prostredie. Na Slovensku je EIA upravená zákonom č.24/2006 Zz o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a vyhláškou MŽP SR č.113/2006 Z.z., pričom zahŕňa preskúmanie strategických dokumentov a preskúmanie konkrétnych projektov alebo zmeny projektov.

V Rakúsku sú činnosti v oblasti posudzovania vplyvov na životného prostredie regulované federálnym zákonom o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie z roku 2000 - UVP-G 2000). Rakúsky zákon o EIA sa zaoberá posudzovaním konkrétnych projektov alebo zmien projektov, ale nie posudzovaním strategických dokumentov. Toto upravuje Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/42/ES.

Predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie v SR sú najmä projekty v oblasti baníctva, energetiky, hutníctva, chemického, farmaceutického, petrochemického, drevárskeho, celulózového, papierenského a stavebného priemyslu, ako aj projekty súvisiace so strojárstvom, elektrotechnikou a inými odvetviami priemyslu. (napr. sklársky, textilný priemysel). V Rakúsku sú to najmä projekty z oblastí odpadového hospodárstva (napr. čističky odpadov, skládky), energetického hospodárstva (napr. elektrárne), infraštruktúry (napr. cesty, železnice), baníctva (napr. ťažba štrku, banské závody), vodného hospodárstva (napr. priehrady, čističky odpadových vôd), poľnohospodárstvo a lesníctvo

(napr. priemyselné poľnohospodárstvo) a priemysel (napr. papier, oceľ). Žiadateľovi sa odporúča, aby pred realizáciou projektu zistil, či plánovaný projekt podlieha EIA. Zoznam konaní, ktoré podliehajú EIA, je možné v SR aj v Rakúsku nájsť v prílohe príslušného zákona o EIA.

Proces a trvanie EIA sú v SR a Rakúsku veľmi podobné. Dĺžka konania EIA v SR je minimálne 6-7 mesiacov. V Rakúsku trvanie procesu posuzovania vplyvov na životné prostredie do značnej miery závisí od typu projektu a pohybuje sa od 4 do 18 mesiacov. Posudzovanie projektov, ktoré podliehajú EIA, zvyčajne trvá 9 mesiacov, kým pre projekty, ktoré podliehajú zjednodušenému postupu, to trvá zvyčajne 6 mesiacov.

SR aj Rakúsko sú zapojené do Dohovoru z Espoo o cezhraničnom posudzovaní EIA. Dohoda poskytuje základný rámec pre medzinárodné posudzovanie vplyvov na životné prostredie. Ak má projekt významný vplyv na životné prostredie inej krajiny, táto krajina musí byť vždy vopred informovaná a zahrnutá do procesu posudzovania EIA. Rovnako má byť v prípade dotknutej oblasti o plánovanom projekte informovaná aj cezhraničná verejnosť, pričom by jej mala byť poskytnutá možnosť pripomienkovania v rovnakom rozsahu ako verejnosti v krajine pôvodu.

3.8 Zákon o životnom prostredí

3.8.1 Zákon o životnom prostredí v SR

Pri implementácii investičných projektov môže dochádzať k znečisťovaniu životného prostredia. Z tohto hľadiska bude pozornosť zameraná na nasledovné oblasti zákona:

Povinnosti pri ochrane životného prostredia

Pri implementácii investičných projektov dochádza k znečisťovaniu životného prostredia. K **znečisťovaniu** životného prostredia ľudskou činnosťou alebo v dôsledku ľudskej činnosti môže dochádzať vnášaním fyzikálnych, chemických alebo biologických činiteľov do životného prostredia, ktoré sú svojou podstatou alebo množstvom cudzorodé pre dané prostredie. Ak znečisťovaním alebo inou ľudskou činnosťou dochádza k zhoršovaniu stavu životného prostredia nad mieru stanovenú osobitnými predpismi, dochádza k **poškodzovaniu** životného prostredia. Zákon o životnom prostredí upravuje povinnosti právnických a fyzických osôb v rámci ochrany životného prostredia, aby sa predchádzalo, obmedzovalo alebo priamo odstraňovalo znečisťovanie/znečistenie alebo poškodzovanie/poškodenie životného prostredia. Povinnosti sa týkajú najmä právnických osôb, nakoľko práve tieto subjekty vlastnia podniky a závody, ktoré sú nepochybne najväčšími znečisťovateľmi životného prostredia.

Základné zákazy a povinnosti pri ochrane životného prostredia vyplývajú už z Ústavy Slovenskej republiky[25]:

- Povinnosť chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo,
- Zákaz ohrozovať a poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky nad mieru ustanovenú zákonom.

Medzi ďalšie všeobecné povinnosti zaraďujeme:

- Povinnosť predchádzať znečisťovaniu alebo poškodzovaniu životného prostredia,
- Povinnosť minimalizovať nepriaznivé dôsledky svojej činnosti na životné prostredie,
- Povinnosť využívať územie alebo prírodné zdroje, projektovať alebo odstraňovať stavby len po zhodnotení ich vplyvov na životné prostredie a zaťaženie územia,
- Povinnosť pri plánovaní zavedenia výroby, obehu alebo spotreby technológie, výrobkov a látok zabezpečiť, aby tieto spĺňali požiadavky ochrany životného prostredia, a aby v prípade ustanovených zákonom alebo osobitnými právnymi predpismi boli posúdené z hľadiska ich možných vplyvov na životné prostredie,
- Povinnosť na vlastné náklady zabezpečovať sledovanie pôsobenia znečisťovania alebo poškodzovania životného prostredia alebo využívania prírodných zdrojov a poznať možné dôsledky takéhoto pôsobenia,
- Povinnosť urobiť (v medziach svojich možností) nevyhnutné opatrenia na odvrátenie hrozby poškodenia životného prostredia, ak je zistené, že hrozí takého poškodenie, a bez meškania ohlásiť tieto skutočnosti orgánu štátnej správy,
- Povinnosť urobiť (v medziach svojich možností) nevyhnutné opatrenia na zmiernenie následkov poškodenia životného prostredia, ak je zistené, že k poškodeniu došlo, a bez meškania ohlásiť tieto skutočnosti orgánu štátnej správy.

Povinnosť urobiť nevyhnutné opatrenia na odvrátenie hrozby alebo zmiernenie následkov poškodenia životného prostredia sa nevzťahuje na toho, kto by týmito opatreniami ohrozil svoj život alebo zdravie, prípadne život a zdravie jemu blízkej osoby.

Zodpovednosť za porušenie povinnosti pri ochrane životného prostredia

Ak subjekt poškodzovaním životného prostredia alebo iným protiprávnym konaním spôsobí ekologickú ujmu, **je povinný obnoviť prirodzené funkcie narušeného ekosystému**. Ak obnovenie nie je možné alebo z vážnych dôvodov účelné, je povinný ekologickú ujmu **nahradiť iným spôsobom**. Ak iný spôsob v rámci náhradného plnenia nie je možný, je povinný **nahradiť vzniknutú ujmu finančnou**

[25] Článok 44 Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

náhradou. Nevylučuje sa ani súbeh týchto náhrad, ak to odôvodňuje rozsah a charakter vzniknutej ujmy. O tom však rozhodne príslušný orgán štátnej správy.

Sankcie za poškodzovanie životného prostredia sú pomerne vysoké. Ak právnická alebo fyzická osoba oprávnená na podnikanie pri svojej činnosti porušením právnych predpisov spôsobí ekologickú ujmu, môže jej byť uložená pokuta až do výšky 1 000 000 Kčs, čo je v prepočte v súčasnosti 39 249, 99 EUR. Ak táto osoba však neurobí opatrenia na nápravu alebo neupozorní na ujmu orgán štátnej správy, pokuta sa môže zvýšiť až päťnásobne. Uložením pokuty nie sú dotknuté všeobecné predpisy o náhrade škody. Pritom nemusí ísť hneď o spôsobenie ekologickej ujmy. Pokuty alebo iné opatrenia môžu byť uložené aj za povinnosti ustanovené osobitnými predpismi o ochrane životného prostredia. Okrem pokút, opatrení a náhrady škody uplatňovanej podľa všeobecných predpisoch o zodpovednosti za škodu, môžu byť porušovatelia aj trestnoprávne potrestaní. Trestnoprávna ochrana životného prostredia a jeho jednotlivých zložiek (najmä ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy) reflektuje význam životného prostredia pre spoločnosť. Základným environmentálnym trestným činom je trestný čin ohrozenia a poškodenia životného prostredia. Trestná sadzba sa môže vyšplhať až na 10 rokov odňatia slobody.

Subjekty by si mali pri implementácii investičných projektov dať pozor, aby svojou činnosťou neohrozovali životné prostredie. Ak totiž ich činnosťou alebo v jej dôsledku hrozilo závažné poškodenie životného prostredia, alebo k samotnému poškodeniu aj dôjde, príslušné orgány štátnej správy pre životné prostredie sú oprávnené rozhodnúť o dočasnom zastavení alebo obmedzení činnosti, ktorá môže toto poškodenie spôsobiť, alebo ho už spôsobila. Doba obmedzenia alebo zastavenia činnosti môže byť stanovená až na 30 dní, čo môže výrazne narušiť procesy pri implementácii.

Okrem úpravy vzniku ekologickej ujmy v zmysle Zákona o životnom prostredí nachádzame aj osobitný právny predpis upravujúci podmienky prevencie a nápravy environmentálnych škôd pre stanovené subjekty.[26] Subjekt je v zmysle zákona povinný predchádzať vzniku environmentálnej škody a jej bezprostrednej hrozbe. Medzi ďalšie povinnosti patrí vykonanie nápravných opatrení, ako aj povinnosť finančného krytia zodpovednosti za environmentálnu škodu, ktorú spôsobil svojou činnosťou na vybraných prírodných zdrojoch. Environmentálnou škodou sa rozumie **škoda na chránených druhoch a chránených biotopoch**, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie a udržiavanie priaznivého stavu ochrany chránených druhov a biotopov vrátane škody na vode, ktorá má nepriaznivé účinky na ekologický, chemický alebo kvantitatívny stav vôd alebo na ekologický potenciál vôd s výnimkou nepriaznivých účinkov a v neposlednom rade škody na pôde spočívajúcej v

[26] Zákon č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa prebrala smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd, ktorá platí pre všetky členské štáty EÚ

znečistení pôdy predstavujúcom závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie v dôsledku priameho alebo nepriameho zavedenia látok, prípravkov, organizmov alebo mikroorganizmov na pôdu, do pôdy alebo pod jej povrch. Environmentálnou škodou nie je teda akékoľvek poškodenie životného prostredia, ale len škoda na chránených druhoch a biotopoch, na vode a na pôde. Ak je subjekt zodpovedný za environmentálnu škodu, neznamená to, že nebude niesť prípadnú zodpovednosť za ekologickú ujmu v zmysle Zákona o životnom prostredí. Zodpovednosť za ekologickú ujmu nie je týmto osobitným právnym predpisom dotknutá.

3.8.2 Zákon o životnom prostredí v Rakúsku

Relevantné časti sú popísané v kapitole 3.6.2.

Zhrnutie

Analýzou zákona o životnom prostredí, resp. relevantných právnych úprav, bolo identifikovaných niekoľko relevantných zistení. Slovenská právna úprava upravuje ochranu životného prostredia jednak všeobecne, vrátane samostatných úprav ochrany jednotlivých zložiek životného prostredia. V Rakúsku však neexistuje odborný zákon na ochranu životného prostredia, ale skôr veľké množstvo rôznych nariadení o životnom prostredí v početných federálnych a krajinských zákonoch spolu s nariadeniami, ktoré sú pre ne vydané. Čo sa týka ochrany prírody a krajiny, každá spolková krajina má svoje vlastné zákony, pričom ustanovenia v nich obsiahnuté špecifikujú ochranu prírody (vyhlásenie chránených území) a niektorých druhov rastlín a zvierat (nariadenie o ochrane zvierat a rastlín). Osobitosťou je napríklad existencia environmentálneho ombudsmana v Dolnom Rakúsku.

Slovenský zákon o ochrane životného prostredia upravuje všeobecné aj osobitné povinnosti pri ochrane životného prostredia. Základ povinností a práv je daný už Ústavou SR. Žiadateľ je povinný postupovať pri implementácii investičného projektu tak, aby nedochádzalo k znečisťovaniu, či poškodzovaniu životného prostredia. Ak by pri implementácii investičných projektov činnosťou príslušného subjektu, alebo v jej dôsledku hrozilo závažné poškodenie ŽP, alebo by k samotnému poškodeniu aj došlo, príslušné orgány štátnej správy sú oprávnené rozhodnúť o dočasnom zastavení alebo obmedzení činnosti, ktorá môže toto poškodenie spôsobiť alebo ho už spôsobila. Doba obmedzenia alebo zastavenia činnosti môže byť až 30 dní, čo môže výrazne narušiť implementačné procesy. Rakúsko v záujme ochrany prírody a krajiny vyžaduje získanie povolenia v špecifikovaných chránených územiach pre realizáciu rôznych projektov, ktoré môžu mať negatívny vplyv na prírodné prostredie.

Pokuty za porušenie ochrany životného prostredia môžu byť naozaj vysoké. V SR sa môžu v niektorých prípadoch až 5-násobne zvýšiť, ak žiadateľ včas neurobí opatrenia na nápravu alebo poškodenie neohlási. Slovenská právna úprava rozlišuje trestnú zodpovednosť fyzických osôb, trestnú zodpovednosť právnických osôb v prípade environmentálnych trestných činov a administratívnoprávnu zodpovednosť. Nie je zriedkavé, že subjekt jedným protiprávnym konaním je stíhaný zvlášť administratívnoprávne, kedy mu hrozia vysoké sankcie, resp. trest odňatia slobody, v niektorých prípadoch až na 10 rokov. Rakúska strana má okrem klasických regulačných nástrojov na priamu kontrolu žiadateľa, ako sú povoľovacie konania, aj iné požiadavky na činnosti alebo oficiálne monitorovacie opatrenia. Orgán zodpovedný za ochranu ŽP môže používať nástroje na priamu kontrolu jeho činnosti, environmentálne audity, ako aj nástroje na nepriamu kontrolu správania, akými sú environmentálne dane, ekoaudit alebo environmentálny informačný systém (UIG).

Ochrana životného prostredia ako takého by rozhodne nemala byť žiadateľovi ľahostajná. Keď už žiadateľ pozná miesto realizácie projektu, musí poznať aj preňho relevantné zákony pre oblasť životného prostredia. V prípade negatívneho vyjadrenia zo strany orgánu ochrany životného prostredia nie je projekt možné schváliť. Dodržiavať zákony týkajúce sa životného prostredia je potrebné aj v rámci realizácie projektu, nakoľko v prípade ak by v jeho dôsledku hrozilo závažné poškodenie ŽP alebo by k samotnému poškodeniu aj došlo, príslušné orgány štátnej správy pre ŽP sú oprávnené napríklad rozhodnúť o dočasnom zastavení alebo obmedzení činnosti.

4 ANALYTISCHER TEIL

4.1 Baugesetz

4.1.1 Baugesetz in der Slowakischen Republik

Kurze Beschreibung des Gesetzes und seines Geltungsbereichs

In der SR wird die Investitionstätigkeit und Durchführung von Bauvorhaben als Bereich des Bau-, Verwaltungs- und Umweltrechts vom ***Gesetz Nr. 50/1976 Slg. Gesetz über die Raumplanung und Bauordnung (Baugesetz) in der Fassung späterer Vorschriften*** (im Folgenden „Baugesetz“ oder „BG“) geregelt[27].

Zweck und Bedeutung des Baugesetzes für den Projektwerber

Das Baugesetz umfasst Bereiche wie Raumplanung, Raumplanungsverfahren und Erlass von Raumplanungsbeschlüssen, Bauordnung, Baudelikte und Bußgelder, Enteignung und Enteignungsverfahren, Baubehörden, Sonderbaubehörden und den Status der Gemeinden, Schutz besonderer Interessen, Informationssystem und Datenerfassung. Es wird durch andere Durchführungsvorschriften und STN (Slowakische technische Normen) umgesetzt.

Bauverwaltungsbehörden

Die zuständige Baubehörde I. Stufe kann sein:

- Ein Gemeindeamt, das eine Baubehörde ist (im Folgenden "BB") und die Aufgaben einer Baubehörde als delegierte Ausübung der Staatsverwaltung im Bereich des Raumplanungsverfahrens und der Bauordnung, gegebenenfalls auch des Wohnungswesens und anderer verwandter Bereiche nur in der gegebenen Gemeinde wahrnimmt.
- Ein gemeinsames Gemeindeamt – BB für eine größere Anzahl von Gemeinden, das Aufgaben im Bereich des Wohnungswesens, der Raumplanung und Bauordnung wahrnimmt.
- Eine spezielle Baubehörde - in anderen Sachen als zivilen Hochbauten. Dazu gehören der Bau von Flughäfen und innerhalb ihrer Gebietszuständigkeit auch von Wasserbauwerken, Bauwerken mit integrierter Bewilligung (Linienbauwerke), Bergwerken und Bauwerken im Bergbau, Sprengstofflagern und anderen.

[27] Das Regierungsamt der SR und das Ministerium für Verkehr und Bautätigkeit der SR legten die Entwürfe des Bautätigkeitsgesetzes (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/226), des Gesetzes über die Raumplanung (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/218) und der Novelle des Befugnisgesetzes (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/219) vor. Sie befinden sich derzeit in der Phase der Bewertung eines interministeriellen Stellungnahmeverfahrens. Werden sie verabschiedet, kommt es zu einer wesentlichen Änderung vor allem auf dem Gebiet der Digitalisierung, Verkürzung der Fristen bei den Verfahren und Reduktion der Anzahl von Handlungen. Der Städte- und Gemeindebund der Slowakei hat einen eigenen Entwurf der Novelle des Baugesetzes vorgelegt (https://www.zmos.sk/zmos-pripravilo-vlastny-navrh-novely-stavebneho-zakona--oznam/mid/405616/.html).

- Militär- und sonstige Baubehörden
- Baubehörde der II. Stufe - vor allem bei Berufungen, z.B. gegen die Entscheidungen über Hoch- und Verkehrsbauten, bei denen im Verwaltungsverfahren in der I. Stufe die Gemeinde tätig ist. Wenn eine staatliche Verwaltungsbehörde (im Folgenden "SVB") auf der Stufe tätig ist, ist die Berufungsbehörde eine zentrale Staatsverwaltungsbehörde (im Folgenden "ZSVB"), die für die jeweilige Bautätigkeit zuständig ist (Ministerium für Verkehr und Bautätigkeit der SR, Ministerium für Umwelt der SR, Wirtschaftsministerium der SR usw.)
- Slowakische Bauinspektion

Raumplanungsdokumentation

Die Raumplanungsdokumentation (im Folgenden "RPD") ist das grundlegende Instrument der räumlichen Entwicklung und der Pflege der Umwelt (im Folgenden "UW"). RPD besteht aus dem Konzept der räumlichen Entwicklung der Slowakei[28], einem Raumplan der Region (im Folgenden „RP-R“), einem Flächenwidmungsplan der Gemeinde (im Folgenden „FWP-G“) und einem Raumplan einer Zone (im Folgenden „RP-Z“). Der Projektwerber ist bei einem Investitionsvorhaben verpflichtet dafür zu sorgen, dass das Investitionsvorhaben mit der RPD und ihren im verbindlichen Teil enthaltenen Regeln und Grundsätzen übereinstimmt.

Raumplanungsverfahren

Das Raumplanunsgverfahren (im Folgenden "RPV") entscheidet über die Tätigkeiten, die in einem bestimmten Gebiet ausgeübt werden dürfen oder über die Nutzung von Grundstücken zu einem bestimmten Zweck. Voraussetzung für den Erlass eines Raumplanungsbeschlusses (im Folgenden "RPB") ist, dass die vorgeschlagene Raumänderung mit den FWP-G und RP-Z übereinstimmt, und die eingereichten Unterlagen den im Raumplan festgelegten Bedingungen entsprechen und alle gesetzlichen Anforderungen erfüllen und die Stellungnahmen der betroffenen Staatsverwaltungsbehörden und der Verfahrensbeteiligten in das Verfahren des RPV einbezogen wurden.[29] Unter bestimmten Bedingungen kann die BB das RPV mit dem Bauverfahren zusammenlegen (einfaches Bauwerk, sein Anbau oder Aufstockung). Bei anderen Bauwerken kann dies getan werden, wenn sich die Bedingungen für deren Platzierung aus dem RP-Z ergeben. Bei einem einfachen Bauvorhaben kann die BB im RPB entscheiden, dass eine Anzeige für seine Durchführung ausreicht.

---

[28] https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/vystavba-5/uzemne-planovanie/dokumenty/uplne-znenie-kurs2001-v-zneni-kurs2011.
Die vorbereitete Reform des Baugesetzes bringt die Errichtung einer eigenständigen ZSVB mit sich, die zuständig für Wohnen, Raumplanung und Bauwesen wäre – das Amt für Raumplanung und Bautätigkeit in der SR.

[29] Die durch die Sondervorschriften festgelegten Unterlagen betreffen den Bereich des Umweltschutzes, der Raumplanung, der allgemeinen technischen Anforderungen an Bauwerke und Gebäude, die von Personen mit eingeschränkter Mobilität genutzt werden, der Hygiene, des Brandschutzes, der Sicherheits-, Verkehrsvorschriften, der Naturschutzbedingungen, der Denkmalpflege, des Schutzes landwirtschaftlicher Flächen und der Waldflächen usw. Unter Unterlagen sind die Äußerungen aller durch die Sondervorschriften festgelegten Netzwerkindustrien und der betroffenen staatlichen Behörden zu verstehen.

Verfahren und Fristen beim Raumplanungsverfahren bis zum Erlass eines Raumplanungbeschlusses

Tabelle 1: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit dem Erlass eines Raumplanungsbeschlusses

Etappe	Beschreibung der Verfahren	Fristen
Einleitung des Raumplanungs-verfahrens	▪ Schriftlicher Antrag auf Erlass eines RPB mit der vorgeschriebenen Dokumentation und den Unterlagen wird bei der zuständigen BB eingereicht und die Verwaltungsgebühr entrichtet. Das RPV kann auch von einer BB oder einer anderen Staatsverwaltungsbehörde initiiert werden. ▪ BB prüft die Vollständigkeit des Antrags auf Erlass eines RPB.	BB: im Rahmen des Verwaltungsverfahrens zur Einleitung des RPV 30 Tage bzw. binnen 60 Tagen
Veröffentlichung des Antrags auf Erlass eines Raumplanungs-beschlusses durch die BB	▪ Gesetzmäßige Veröffentlichung des Antrags auf Einleitung des RPV von dessen Beginn bis zum rechtskräftigen Abschluss und die Mitteilung über die Einleitung des RPV an die betroffenen Behörden und alle bekannten Verfahrensteilnehmer zu eigenen Handen (bzw. elektronisch) oder bei umfangreichen Linienbauwerken, Bauwerken mit einer großen Anzahl von Verfahrensteilnehmern und in sonstigen Fällen durch öffentliche Bekanntmachung. ▪ BB fordert den Antragsteller auf, weitere ergänzende Unterlagen (falls relevant) vorzulegen.	BB: Unverzüglich (7 Werktage nach Eingang eines vollständigen Antrags auf RPB). Bei Zustellung per Post oder durch öffentliche Bekanntmachung sind es 15 Tage.
Verlauf des Raumplanungs-verfahrens	▪ Versenden von Einwänden und Bemerkungen durch die Verfahrensteilnehmer und Abgabe von Stellungnahmen betroffener Behörden. ▪ Mündliche Erörterung in der Regel mit der Erkundung vor Ort verbunden. ▪ BB prüft den Antrag, holt die Stellungnahmen betroffener Behörden ein, überprüft ihre Übereinstimmung und die Äußerungen der Teilnehmer und ihre Einwände.	Termin für die mündliche Erörterung mindestens 7 Werk-tage nach Eingang der Mitteilung über die Einleitung des RPV
Erlass eines RPB und seine Gültigkeit	▪ BB erlässt den beantragten RPB und entscheidet über die Einwände der Verfahrensteilnehmer. ▪ Gültigkeit des RPB sind 2 Jahre, für ein Linienbauwerk 3 Jahre oder mehr. Binnen dieser Firsten kann eine Verlängerung beantragt werden, bei Einreichung eines Baubewilligungsantrags bleibt die Gültigkeit erhalten. ▪ Eine Bausperre kann nur für einen unbedingt notwendigen Zeitraum, höchstens für 5 Jahre verhängt werden.	30 Tage, bzw. 60 Tage je nach Verwaltungsverfahren.
Mitteilung des Raumplanungs-beschlusses	▪ Die Mitteilung des RPB durch die BB erfolgt schriftlich oder durch eine öffentliche Bekanntmachung ▪ Die gesetzmäßige Veröffentlichung des RPB über ein Bauwerk oder die Flächennutzung, die sich auf einen Raum bezieht, für den die Auswirkungen geprüft wurden oder ein Feststellungsverfahren nach der Sondervorschrift	Zustellung max. 15 Tage, 15 Tage beträgt die Frist für eine Berufung, die eine aufschiebende Wirkung haben kann. Der Beschluss wird bei Veröffentlichung durch öffentliche Bekannt-machung am 15. Tag nach der Veröffentlichung an der Amtstafel rechtskräftig.

Pflichten des Projektwerbers als Verfahrungsteilnehmers:

- den Antrag in schriftlicher Form bei der sachlich und örtlich zuständigen BB samt der vom BG und den Vorschriften verlangten Dokumentation in zweifacher Ausfertigung; die in den

Sondervorschriften festgelegten Unterlagen vorzulegen; eine Liste von Personen, die als Verfahrensteilnehmer in Frage kommen, Entscheidungen, Stellungnahmen, Äußerungen, Zustimmungen, Bewertungen oder andere Maßnahmen betroffener staatlicher und kommunaler Behörden; endgültige Stellungnahme zur Prüfung der Auswirkungen eines Bauwerks oder eines Vorhabens auf die Umwelt, sofern diese abgegeben wurde; Unterlagen zu Verhandlungen mit den Teilnehmern des RPV sofern sie vor der Antragseinreichung stattgefunden haben, einzureichen.

- die Verwaltungsgebühr (40 - 100 EUR) zu entrichten.

Es ist kein RPB nötig für: Bauten, deren Standortbedingungen vom RP-Z detailliert geregelt werden; kleine Bauten; bauliche Veränderungen und Wartungsarbeiten; Bauwerke, die sich in den geschlossenen Räumen bestehender Bauwerke befinden werden, wenn der Außengrundriss und die Höhe nicht geändert werden; Werbebauten; Bauwerke für den Standort eines Strategieparks und für die Vorbereitung einer Fläche für die Errichtung eines Strategieparks gemäß der Sondervorschrift.

Bewilligung von Bauvorhaben

Eine Baubewilligung wird verlangt für Bauwerke jeglicher Art, unabhängig von ihrer bautechnischen Ausführung, ihrem Zweck und ihrer Dauer, die größer als 25 m2 sind. Sie wird auch für Änderungen an Bauwerken, Anbau, Aufstockung und bauliche Anpassungen erforderlich. Die nachfolgende Tabelle gibt einen Überblick darüber, wann keine Baubewilligung erforderlich und wann eine Anzeige an die BB ausreichend ist.

Tabelle 2: Übersicht über Bauvorhaben je nach Bauverfahren

Es ist weder eine Anzeige des Bauvorhabens noch eine Baubewilligung erforderlich	**Es ist eine Anzeige an die Baubehörde erforderlich**
▪ Spezialisierte Bauwerke - z.B.: Bergwerke und Bauten nach den Bergbauvorschriften; Freileitungen und unterirdische Leitungen von Stromnetzen, Stütz- und Abgrenzungspunkte, bauliche Veränderungen von Stromleitungen ▪ Kurzfristige transportable Objekte - Verkaufsstände, Konstruktionen und Ausrüstungen für eine festliche Dekoration und Beleuchtung von Gebäuden, temporäres Schwimmbad, ein kleinerer Schuppen für Tiere ▪ Kulissenbauten für Film und Fernsehen; geodätische Bauten; Konstruktionen auf Hopfenfeldern und Weingärten; Werbebauten nach festgelegten Parametern ▪ Instandhaltungsarbeiten, die nicht anzeigepflichtig sind (Auswechseln von Mauerausfachungen, Verputzen oder Streichen von Innen- und Außenflächen, Auswechseln von Zaunausfachungen usw.) ▪ Stromverteiler und Antennenleitungen, die in geschlossenen Bereichen von Gebäuden angebracht werden	▪ Ein einfaches Bauwerk, sein Anbau und seine Aufstockung bei kleinen Bauwerken (ergänzende Funktion zum Hauptgebäude); ▪ Bauliche Veränderungen, die das Erscheinungsbild des Bauwerks, seine Nutzung nicht wesentlich verändern, nicht in die tragenden Strukturen eingreifen und die Interessen der Gesellschaft nicht gefährden; ▪ Instandhaltungsarbeiten, die die Stabilität des Bauwerks, die Brandsicherheit des Bauwerks, sein Erscheinungsbild oder die Umwelt beeinträchtigen könnten, sowie alle Instandhaltungsarbeiten an einem Bauwerk, das ein Kulturdenkmal ist, ▪ Bauwerke bei Stromnetzen (Träger von Telekommunikationseinrichtungen), die auf bestehende Objekte nach festgelegten Parametern angebracht werden und beim Ersatz oder Ergänzung von Telekommunikationseinrichtungen ▪ Werbebauten nach festgelegten Parametern. Die BB kann entscheiden, dass ein angezeigtes kleines Bauvorhaben nur auf der Grundlage einer Baubewilligung durchgeführt werden kann. .

Antrag auf Baubewilligung und Pflichten für den Projektwerber bei der Ausarbeitung eines Baubewilligungsantrags

Ist der Projektwerber der Bauherr, ist er verpflichtet, die Bau-, Umbau- und Instandhaltungsarbeiten im Voraus schriftlich bei der Baubehörde anzuzeigen oder eine Baubewilligung zu beantragen.

Anzeige eines geringfügigen Bauvorhabens

Geringfügige Bauvorhaben sind Bau-, Umbau- und Instandhaltungsarbeiten.

Tabelle 3: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit der Anzeige eines geringfügigen Bauvorhabens

Etappe	Beschreibung der Verfahren	Fristen
Anzeige eines geringfügigen Bauvorhabens bei der BB	▪ Sich Informieren bei der zuständigen BB (Bedingungen, offizielles Anzeigeformular usw.) und Vorbereiten der erforderlichen technischen Dokumentation (falls zutreffend) gemäß den Vorschriften ▪ Schriftliche Anzeige eines geringfügigen Bauvorhabens mit Anhängen und Unterlagen, Entrichtung der Verwaltungsgebühr ▪ BB kann zur Ergänzung der Anzeige auffordern	Als Anzeige gilt der Tag, an dem die Anzeige bei der Baubehörde eingereicht oder bei der Post abgegeben wird.
Mitteilung der BB und ihre Gültigkeit	▪ Schriftliche Mitteilung der BB, dass sie keine Einwände gegen die Ausführung des geringfügigen Bauvorhabens hat unter Beifügung der geprüften Planungsdokumentation ("PD"). ▪ Der Bauherr kann mit der Ausführung des angezeigten Bauvorhabens beginnen. ▪ Gültigkeit der Anzeige 1 (Werbebauten) oder 2 Jahre, falls die BB keine längere First setzt	In der Regel 30 bzw. 60 Tage je nach Verwaltungsverfahren. Schriftliche Zustellung max. 15 Tage.

Bauverfahren und -bewilligung – Verfahren und Fristen für die Erteilung der Baubewilligung

Ein Antrag auf Baubewilligung ist für ein einzelnes Bauwerk oder dessen Veränderung, einen Bauwerkkomplex oder einzelne Bauwerke dieses Komplexes zu stellen, wenn sie nach ihrer Fertigstellung getrennt genutzt werden können, einschließlich der Bauwerke zur Errichtung einer Baustelle, der notwendigen Verlegung von Netzen und technischer Anlagen.

Teilnehmer des Bauverfahrens sind: der Bauherr; Personen, mit Eigentumsrechten oder sonstigen Rechten an Grundstücken und den darauf befindlichen Bauwerken einschließlich der angrenzenden Grundstücke und Bauwerke, wenn ihre Eigentums- oder ihre sonstigen Rechte zu diesen Grundstücken und Bauwerken durch die Baubewilligung unmittelbar betroffen sein können; andere Personen, denen diese Eigenschaft aufgrund einer Sondervorschrift zukommt; die Bauaufsicht oder eine qualifizierte Person und der Bauplaner in der Phase, die sich auf den Bauplan bezieht. Der Einleitung des Bauverfahrens geht die Erstellung der Unterlagen für den Antrag auf Erteilung der Baubewilligung voraus (im Folgenden „BBW“).

Tabelle 4: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit der Erteilung einer Baubewilligung

Etappe	Beschreibung der Verfahren	Fristen
Einleitung des Bauverfahrens	▪ Der Bauherr legt der zuständigen BB den vollständigen schriftlichen Entwurf des Antrags auf Erteilung einer BBW, die von einer ermächtigten bzw. autorisierten Person erstellten Unterlagen und die vorgeschriebene PD vor und entrichtet die Verwaltungsgebühr. ▪ Die BB teilt den Teilnehmern schriftlich die Einleitung des Verfahrens mit, setzt einen Termin für die mündliche Erörterung und gegebenenfalls für die Erkundung vor Ort fest und veröffentlicht im Sinne des Gesetzes eine Kopie des	BB: Äußerung zum Antrag binnen 30 Tagen bzw. 60 Tagen je nach Verwaltungsverfahren. Frist für die Zustellung 15 Tage, Verfahrens-einleitung wird mindestens 7 Werktage vor der Erkundung vor

Etappe	Beschreibung der Verfahren	Fristen
	Baubewilligungsantrags während der Dauer des Verfahrens bis zu seinem rechtskräftigen Abschluss. ▪ Mit der Einleitung des Verfahrens beginnt die Frist für die Einreichung von Anmerkungen und Einwänden und Stellungnahmen für die Teilnehmer des Bauverfahrens und die betroffenen Behörden. ▪ Die BB kann den Antragsteller auffordern, weitere ergänzende Unterlagen (falls erforderlich) vorzulegen und setzt das Verfahren aus. Ergänzt der Antragsteller den Antrag auf Erlass eines Raumplanungsbeschlusses nicht in der verlangten Weise innerhalb der festgelegten Frist, stellt die Baubehörde das Raumplanungsverfahren ein.	Ort bzw. der mündlichen Erörterung mitgeteilt. Bei Veröffentlichung durch öffentliche Bekanntmachung mindestens 15 Tage.
Erteilung der Baubewilligung und ihre Rechtsgültigkeit	▪ Die BB überprüft die Übereinstimmung der PD mit dem RPB und seinen Bedingungen, falls ein RPV vorausging oder die Übereinstimmung mit dem RP-Z, die Einhaltung der Anforderungen an die Dokumentation, ihre Struktur, die Anforderungen an den Gesundheits- und Umweltschutz und andere Anforderungen an die Bautätigkeit, die durch Gesetze, Verordnungen und andere Vorschriften (Normen usw.) festgelegt werden. ▪ Die BB erteilt die Baubewilligung und legt die verbindlichen Bedingungen für die Durchführung des Bauvorhabens und Nutzung des Bauwerks fest und entscheidet über die Einwände der Verfahrensteilnehmer. ▪ Gültigkeit der Baubewilligung beträgt 2 Jahre ab der Erteilung, für Werbebauten 1 Jahr ab dem Erlangen der Rechtskraft, falls die BB keine längeren Fristen festlegt. ▪ Nach Erteilung der Baubewilligung versendet die BB die geprüfte PD an den Bauherrn, die Gemeinde und den Bauwerkeigentümer, falls er nicht der Bauherr ist; eine Ausfertigung der PD wird die BB behalten. Bei Linienbauwerken kann nur der entsprechende Teil der PD an die Gemeinde versendet werden.	BB: Erteilung der Baubewilligung binnen 30 Tagen bzw. 60 Tagen je nach Verwaltungsverfahren. Die Baubewilligung erlangt Gültigkeit nach 15 Tagen auch bei Veröffentlichung durch eine öffentliche Bekanntmachung.

Nutzung von Bauwerken – Pflichten für den Projektbegünstigten nach Abschluss der Investitionstätigkeit

Das fertiggestellte Bauwerk kann nur auf der Grundlage eines Kollaudierungsbeschlusses genutzt werden. Er ist auch für einfache Bauwerke, deren Anbauten und Aufstockungen oder ihre Teile erforderlich. Die BB kann auf die Kollaudierung verzichten, wenn es sich um geringfügige oder einfache Bauten handelt.

Tabelle 5: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit dem Erlass eines Kollaudierungsbeschlusses

Etappe	Beschreibung der Verfahren	Fristen
Beginn des Kollaudierungs-verfahrens	▪ Einreichung eines schriftlichen Antrags auf Kollaudierung des Bauwerks mit den notwendigen Unterlagen gemäß den Vorschriften bei der zuständigen BB. ▪ Die BB unterrichtet die Verfahrensteilnehmer und die betroffenen Behörden schriftlich oder durch eine öffentliche Bekanntmachung über den Beginn des Kollaudierungsverfahrens.	BB: In der Regel 30 bzw. binnen 60 Tagen je nach Verwaltungsverfahren; Zustellung max. 15 Tage, gleiches gilt für die Veröffentlichung durch eine öffentliche Bekanntmachung
Kollaudierungsverfahren	▪ Erheben von Einwänden und Stellungnahmen, Bekanntgabe des Termins für die mündliche Erörterung	Mitteilung über den Verfahrensbeginn

Etappe	Beschreibung der Verfahren	Fristen
	und Vorladung des Bauplaners oder der Bauaufsicht bzw. des Auftragnehmers und anderer Personen. ▪ Die BB prüft, ob das Bauwerk gemäß der im Bauverfahren geprüften PD oder der im RPB und in der Baubewilligung festgelegten Bedingungen ausgeführt wurde und die tatsächliche Ausführung des Bauwerks oder seine Nutzung die öffentlichen Interessen nicht gefährdet. ▪ Die BB erstellt ein Protokoll über die mündliche Erörterung, das die Einwände der Verfahrensteilnehmer und die Stellungnahmen der betroffenen Behörden enthält bzw. sie verfasst eine einfache Aufzeichnung	mindestens 10 Tage vor der mündlichen Erörterung und der Erkundung vor Ort
Erlass des Kollaudierungs-beschlusses	▪ Die BB erlässt eine Entscheidung, in der sie die Bedingungen für die Nutzung des Bauwerks festlegt. Der Kollaudierungsbeschluss ist zugleich eine Bescheinigung der Betriebstauglichkeit des Bauwerks.	In der Regel binnen 30 Tagen, bzw. 60 Tagen je nach Verwaltungsverfahren. Zustellung max. 15 Tage, gleiches gilt für die Veröffentlichung durch eine öffentliche Bekanntmachung.

Theorie und Wirklichkeit – tatsächliche Dauer der Verfahren, tatsächliche Fristen bei der Erteilung von Bewilligungen und der Verwaltungsaufwand

Die Dauer der Bearbeitung von Anträgen auf Erteilung eines RPB und einer Baubewilligung wird von einer Reihe von Faktoren auf Seiten des Antragstellers und der Teilnehmer als auch der BB beeinflusst. Von entscheidender Bedeutung ist auch eine gültige RPD für den gegebenen Raum. Die Standardfristen nach der Verfahrensordnung für das Raumplanungs- und Bauverfahren sollten 112 bis 172 für jede der Handlungen betragen bei einem reibungslosen Verlauf ohne Verzögerungen seitens der Teilnehmer oder anderer betroffener Behörden und einschließlich der für die Zustellung und die Rechtskraft von Entscheidungen erforderlichen Fristen (15 Tage). Die Anzeige eines geringfügigen Bauwerks sollte im Idealfall nicht mehr als 75 Tage nach der Anmeldung in Anspruch nehmen.

Nach den verfügbaren Daten beträgt in der Slowakei die durchschnittliche Dauer des Verfahrens bis zur einer rechtskräftigen Baugenehmigung 286-300 Tage (World Bank, 2021). Die folgende Tabelle zeigt einen Vergleich mit den Nachbarländern.

Tabelle 6: Vergleich des Aufwands und der Verfahrensdauer bis zur Erlangung einer Baubewilligung

Land	Punkte für den Aufwand für die Erledigung einer Baubewilligung	Anzahl der Verfahren	Zeitaufwand (in Tagen)	Kosten aus dem Projektbudget (in %)	Index der Objektqualität (0-15)	Rangliste
Österreich	75.1	11	222	1.1	13.0	49
Tschechien	56.2	21	246	0.2	8.0	157
Ungarn	67.0	22	192.5	0.6	13.0	108
Polen	76.4	12	137	0.3	10.0	39
Slowakei	**59.4**	**14**	**300**	**0.2**	**8.0**	**146**
Ukraine	81.1	10	72.5	4.4	12.0	20

Quelle: World Bank – Doing Business, 2021

4.1.2 Baugesetz in Österreich

In Österreich unterliegt die Bauordnung der Landesgesetzgebung, das heißt jedes Bundesland hat seine eigenen Gesetze und Verordnungen. Dementsprechend muss zwischen Niederösterreich Burgenland und Wien differenziert werden.

Wo und wie gebaut werden darf wird im Allgemeinen bundeslandübergreifend über zwei Instrumente der Raumordnung reguliert – dem Flächenwidmungsplan und dem Bebauungsplan. Die Planungshoheit über diese Regulatoren obliegt den Gemeinden bzw. in Wien der Magistratsabteilung 21.

Flächenwidmungsplan

Der Flächenwidmungsplan regelt die erlaubte Nutzung aller Grundstücke einer Gemeinde und ist rechtlich bindend. In diesem finden sich die Grundstücksgrenzen, die Grundstücksnummern und die jeweilige Widmung. In jedem Flächenwidmungsplan wird zwischen Grünland, Verkehrsflächen und Bauland unterschieden. Weiterführende Widmungen sind zwischen den einzelnen Bundesländern zu spezifizieren und können voneinander abweichen.

Bebauungsplan

Der Bebauungsplan wird anhand des Flächenwidmungsplanes festgelegt und enthält jene Bestimmungen, wie in den einzelnen Teilen des Baulandes gebaut werden darf.

Einsichtnahme

Um zu erfahren, ob und wie auf dem gewünschten Grundstück gebaut werden darf, liegen bei den Gemeindeämtern (in Wien bei der MA 21 (→ Wien) die Flächenwidmungs- und Bebauungspläne zur allgemeinen Einsicht auf. Dort erfahren Sie auch, wo und ob es für bestimmte Gebiete Abdrucke der Flächenwidmungs- und Bebauungspläne gibt. Diese können gegen einen Unkostenbeitrag käuflich erworben werden.

Niederösterreich

Die im folgenden Kapitel angeführten Abschnitte beziehen sich auf die gesamte Rechtsvorschrift für die Niederösterreichische Bauordnung 2014.

Baubehörde erster Instanz ist in Niederösterreich der Bürgermeister, in Städten mit eigenem Statut das Magistrat. Baubehörde zweiter Instanz ist der Gemeindevorstand oder der Stadtsenat (bei Städten mit eigenem Statut). Erstreckt sich ein Bauwerk oder Vorhaben auf das Gebiet mehrerer Gemeinden, ist die Bezirksverwaltungsbehörde die Baubehörde. Erstreckt sich ein Bauwerk oder Vorhaben auf mehrere Bezirke, so ist jene Bezirksverwaltungsbehörde zuständig, in deren Bereich das Bauwerk oder Vorhaben zum Großteil ausgeführt werden soll.

Bei einem **Bauvorhaben** wird unterschieden zwischen bewilligungspflichtigem Verfahren, anzeigepflichtigem Verfahren und meldepflichtigem Verfahren.

Bewilligungspflichtige Verfahren werden im § 14 der NÖ Bauordnung im Detail angeführt und betreffen unter anderem Neu- und Zubauten von Gebäuden sowie die Errichtung von baulichen Anlagen und die Abänderung von Bauwerken unter bestimmten Umständen.

Anzeigepflichtige Vorhaben werden im § 15 der NÖ Bauordnung im Detail angeführt und sind unter anderem Vorhaben ohne bauliche Maßnahmen, welche die Änderung des Verwendungszwecks von Bauwerken oder deren Teilen oder die Erhöhung der Anzahl von Wohnungen ohne bewilligungsbedürftige bauliche Abänderung unter bestimmten Umständen betreffen. Anzeigepflichtige Vorhaben können ebenso Vorhaben sein, die geringfügige bauliche Maßnahmen betreffen.

Meldepflichtige Vorhaben werden im § 16 der NÖ Bauordnung im Detail angeführt und sind der Baubehörde innerhalb von 4 Wochen nach Fertigstellung des Vorhabens schriftlich zu melden. Meldepflichtige Vorhaben umfassen unter anderen kleinere Eingriffe in die Bausubstanz, die hauptsächlich die Errichtung, den Austausch oder die Entfernung von Klimaanlagen, Heizkessel, Öfen etc. betreffen.

Ein **Antrag für ein Baubewilligungsverfahren** hat folgende Punkte zu beinhalten:

- Angaben über das Grundeigentum und Nachweis des Nutzungsrechts
- Nachweis des Fahr- und Leitungsrechts
- Ein Bauplan und eine Baubeschreibung sowie eine Beschreibung der Abweichungen von einzelnen Bestimmungen von Verordnungen über technische Bauvorschriften, die auch eine planliche Darstellung als Nachweis zur Eignung dieser Vorkehrung beinhalten muss
- Energieausweis, falls erforderlich
- Nachweis über die Prüfung des Einsatzes hocheffizienter alternativer Energiesysteme bei der Errichtung und größeren Renovierung von Gebäuden

Die Baubehörde hat laut § 20 bei Anträgen gemäß § 14 eine **Vorprüfung** des Bauvorhabens durchzuführen. Dabei werden alle rechtlichen Voraussetzungen inklusive der Konformität bezüglich Flächenwidmungs- und Bebauungsplans überprüft. Für die Dauer des Vorprüfungsverfahren ist im Landesgesetz keine verbindliche Frist festgelegt. Führt die Vorprüfung zu keiner Abweisung des Antrages, hat die Baubehörde die Parteien und Nachbarn nachweislich vom geplanten Vorhaben nach § 14 zu informieren und darauf hinzuweisen, dass bei der Baubehörde in die Antragsbeilagen und in allfällige Gutachten Einsicht genommen werden darf. Binnen einer Frist von zwei Wochen haben Parteien mit Parteistellung inklusive der Nachbarn eventuelle Einwendungen gegen das Vorhaben schriftlich einzubringen, tun sie das nicht, erlischt die Parteistellung.

Eine **Baubewilligung** ist zu erteilen, wenn in der Vorprüfung kein Widerspruch zu den gesetzlichen Bestimmungen gefunden wurde. Die Baubewilligung umfasst das Recht zur Ausführung des Bauwerks und dessen Benützung nach Fertigstellung, wenn die erforderlichen Unterlagen nach § 30 Abs. 2 oder 3 der NÖ Bauordnung vorgelegt werden. Das Recht aus einer Baubewilligung erlischt, wenn die Ausführung des bewilligten Bauvorhabens nicht binnen 2 Jahren ab der Erlassung des letztinstanzlichen Bescheides der Behörde begonnen hat oder binnen 5 Jahren ab ihrem Beginn fertiggestellt wurde.

Der Bauherr hat laut § 26 das Datum des **Baubeginns** der Baubehörde vorher anzuzeigen. Diese Anzeige wird unwirksam, wenn mit der tatsächlichen Ausführung nicht innerhalb von 4 Wochen ab dem angegebenen Zeitpunkt begonnen wird.

Der Bauherr hat laut § 25 mit der Planung und Berechnung des Bauvorhabens, einschließlich der Erstellung des Energieausweises, mit den Überprüfungen und der Ausstellung von Bescheinigungen

Fachleute zu betrauen, die hierzu nach einschlägigen Vorschriften (z.B gewerberechtlich oder als Ziviltechniker) befugt sind. Diese haben der Baubehörde auf Verlangen den Nachweis ihrer Befugnis vorzulegen. Besitzt der Bauherr oder einer seiner Dienstnehmer selbst diese Befugnis, ist eine solche Betrauung nicht erforderlich.

Nach der **Fertigstellung** des Bauvorhabens hat der Bauherr dies der Baubehörde anzuzeigen. Anzeigepflichtige Abweichungen gemäß § 15 sind in dieser Anzeige darzustellen. Der Anzeige sind anzuschließen:

1. bei einem Neu- oder Zubau eines Gebäudes (ausgenommen Aufstockung und Dachausbau) ein Lageplan mit der Bescheinigung des Bauführers oder der Eintragung der Vermessungsergebnisse über die lagerichtige Ausführung des Bauvorhabens,
2. bei anzeigepflichtigen Abweichungen ein Bestandsplan und eine Beschreibung (jeweils zweifach) und ein Hinweis auf den Energieausweis, wenn ein solcher mit der Anzeige vorzulegen war,

2a. Angaben über sonstige, insbesondere meldepflichtige (§ 16) Abweichungen,

3. eine Bescheinigung des Bauführers oder im Falle der unterlassenen Bekanntgabe des Bauführers eine Bescheinigung eines zur Überwachung befugten Fachmannes, der die Ausführung des Bauwerks überwacht hat, über die bewilligungsgemäße Ausführung (auch Eigenleistung) des Bauwerks,
4. die in der Baubewilligung vorgeschriebenen Befunde und Bescheinigungen,
5. der Nachweis über die Herstellung des Bezugsniveaus.

Burgenland

Die im folgenden Kapitel angeführten Abschnitte beziehen sich auf die gesamte Rechtsvorschrift für das Burgenländische Baugesetz 1997.

Baubehörde erster Instanz ist im Burgenland der Bürgermeister, Baubehörde zweiter Instanz ist der Gemeinderat.

Der Bauwerber hat laut § 14 vor **Planungsbeginn** bei der Baubehörde Auskünfte über die Bebauungsgrundlagen einzuholen. Die Baubehörde hat auf Verlangen schriftlich Auskünfte über gewisse Bebauungsgrundlagen zu erteilen. Dazu zählen die Flächenwidmung des Baugrundstückes, der Inhalt des Bebauungsplanes/Teilbebauungsplanes bzw. der Bebauungsrichtlinien und die Bebauungsweise, Abstände, Baulinien, Geschoßanzahl etc.

Im Burgenland wird zwischen geringfügigen Bauvorhaben und bewilligungspflichtigen Bauvorhaben unterschieden.

Zu **geringfügigen Bauvorhaben** zählen Maßnahmen zur Erhaltung, Instandsetzung oder Verbesserung von Bauten und Bauteilen sowie sonstige Bauvorhaben, bei welchen baupolizeiliche Interessen gemäß § 3 des Burgenländischen Baugesetzes nicht wesentlich beeinträchtigt werden. Geringfügige Bauvorhaben bedürfen keines Bauverfahrens, sind aber der Baubehörde vom Bauwerber spätestens 14 Tage vor Baubeginn gemeinsam mit den zur Beurteilung notwendigen Unterlagen schriftlich mitzuteilen. Welche Vorhaben noch zu geringfügigen Bauvorhaben zählen ist im § 16 des Burgenländischen Baugesetzes angeführt.

Für Bauvorhaben sowie Verwendungszweckänderungen, sofern sie nicht geringfügig sind, ist vor Baubeginn bei der Baubehörde um **Baubewilligung** anzusuchen. Der Bauwerber hat bei der

Baubehörde ein von ihm unterfertigtes **schriftliches Ansuchen** um Baubewilligung einzubringen und gleichzeitig auf den Plänen die unterfertigten Zustimmungserklärungen (Angabe des Namens und Datums der Unterfertigung) der Eigentümer jener Grundstücke, die von den Fronten des Baues weniger als 15 m entfernt sind und die für die baupolizeiliche Beurteilung des Bauvorhabens **erforderlichen Unterlagen,** vorzulegen. Dazu gehören jedenfalls

- Baupläne (Lageplan, Grundrisse, Ansichten und Querschnitte),
- Baubeschreibung, in welcher der vorgesehene Verwendungszweck anzugeben ist, in jeweils dreifacher Ausfertigung,
- ein letztgültiger Grundbuchsauszug (nicht älter als sechs Monate),
- ein Verzeichnis der Eigentümer jener Grundstücke, die von den Fronten des Baues weniger als 15 m entfernt sind,
- ein ausgefülltes Datenblatt für das Gebäude- und Wohnungsregister im Sinne der Anlage zum Bundesgesetz über das Gebäude- und Wohnungsregister,
- ein Energieausweis.

Die Baupläne und Baubeschreibungen sind von einem befugten Planverfasser zu erstellen und vom Bauwerber und vom Planverfasser zu unterfertigen. Ergibt die **Prüfung des Bauvorhabens**, dass alle Voraussetzungen gesetzeskonform gegeben sind, hat die Baubehörde die Baubewilligung - erforderlichenfalls unter Auflagen, Bedingungen oder Befristungen - innerhalb von **acht Wochen** ab Einlangen der vollständigen Einreichunterlagen mit Bescheid zu erteilen. Mit der Bauausführung darf erst begonnen werden, wenn die Baubewilligung in Rechtskraft erwachsen ist.
Die Baubewilligung erlischt, wenn die Durchführung des Vorhabens nicht binnen zwei Jahren nach Rechtskraft der Baubewilligung begonnen wurde oder das Vorhaben nicht innerhalb von fünf Jahren nach Beginn der Durchführung fertiggestellt ist. Eine Fristverlängerung kann in begründeten Fällen gewährt werden. Wird gegen die Baubewilligung Beschwerde an den Verwaltungsgerichtshof oder den Verfassungsgerichtshof erhoben, ist der Fristenlauf bis zur Entscheidung darüber unterbrochen.

Der **Bauwerber** hat mit der Ausführung des bewilligten Bauvorhabens nach den gesetzlichen Vorschriften befugte Personen heranzuziehen. Der Bauwerber hat den Zeitpunkt des Baubeginns der Behörde anzuzeigen und für die bewilligungsgemäße Ausführung zu sorgen. Der Bauwerber hat zur Durchführung von Neu-, Zu- oder Umbauten von Wohngebäuden mit mehr als 200 m² Wohnnutzfläche sowie von Neu-, Zu- oder Umbauten von sonstigen Gebäuden mit mehr als 200 m² Nutzfläche einen hierzu gesetzlich berechtigten **Bauführer** heranzuziehen. Der Bauführer hat die Übernahme der Bauführung durch Unterfertigung der Pläne und Baubeschreibungen zu bestätigen.

Eine **Bauüberprüfung** durch Organe der Behörde kann jederzeit durch eine Besichtigung erfolgen. Besteht der begründete Verdacht einer Übertretung, hat die Baubehörde eine Bauüberprüfung vorzunehmen.

Der Bauwerber hat die **Fertigstellung** eines Bauwerkes oder eines Bauabschnittes mit zumindest einer Wohnung oder Nutzungseinheit anzuzeigen.
Bei Gebäuden ist der Fertigstellungsanzeige ein Schlussüberprüfungsprotokoll einer gewerberechtlich oder nach dem Ziviltechnikergesetz befugten Fachkraft, eines gerichtlich oder von der Gemeinde beeideten Bausachverständigen oder eines Amtssachverständigen, die an der Ausführung des Gebäudes nicht beteiligt gewesen sein darf, anzuschließen, in dem diese mit ihrer Unterschrift die bewilligungsgemäße Ausführung des gesamten Bauvorhabens oder des betreffenden Bauabschnittes bestätigt.

Wien

Die im folgenden angeführten Abschnitte beziehen sich auf die gesamte Rechtsvorschrift für die Bauordnung Wien.

Dem Magistrat obliegt, sofern das Gesetz nicht anders bestimmt, die Handhabung dieses Gesetzes als Behörde.
Von der Bewilligung bis zur Fertigstellung von Bauvorhaben ist in Wien die Baupolizei (MA 37) zuständig. Dem Bauausschuss der örtlich zuständigen Bezirksvertretung als Behörde obliegt die Entscheidung über Anträge auf Bewilligung von Abweichungen von Vorschriften des Bebauungsplans nach § 69 und auf Erteilung von Sonderbaubewilligungen nach § 71b.

In Wien wird unterschieden zwischen bewilligungspflichtigen Bauvorhaben, anzeigepflichtige Bauvorhaben und bewilligungsfreien Bauvorhaben.

Bewilligungspflichtige Bauvorhaben sind laut § 60 unter anderen:

- Neu-, Zu- und Umbauten,
- die Errichtung aller sonstigen Bauwerke über und unter der Erde, zu deren Herstellung ein wesentliches Maß bautechnischer Kenntnisse erforderlich ist,
- Änderungen oder Instandsetzungen von Bauwerken unter bestimmten Voraussetzungen,
- der Abbruch von Bauwerken in Schutzzonen und Gebieten mit Bausperre
- Änderungen an Gebäuden in Schutzzonen, welche die äußere Gestaltung, den Charakter oder den Stil eines Gebäudes beeinflussen

Eine **Bauanzeige** ist laut § 62 dann zu tätigen, wenn das Bauvorhaben keine wesentliche Änderung der äußeren Gestaltung des Bauwerkes bewirkt, nicht die Umwidmung von Wohnungen oder die Schaffung von Stellplätzen betrifft und keine Verpflichtung zur Schaffung von Stellplätzen auslöst, aber dennoch die äußere Wahrnehmung des Gebäudes beeinflusst.

Bewilligungsfreie Bauvorhaben sind alle Vorhaben, die nicht bewilligungs- oder anzeigepflichtig sind. Welche Bauvorhaben in diese Kategorie fallen ist im § 62a nachzulesen.

In Wien wird unterschieden zwischen einem **Ansuchen für ein Baubewilligungsverfahren** für Bauwerke kleineren Umfangs und Bauwerke größeren Umfangs. Für Bauwerke kleineren Umfangs (Bauvorhaben im Gartensiedlungsgebiet sowie bei Bauvorhaben in der Bauklasse I mit einer bebauten Fläche von höchstens 150 m²) sind jedenfalls folgende Belege einzureichen:

- Baupläne in zweifacher Ausfertigung
- Zustimmung des Eigentümers (aller Miteigentümer)
- der Nachweis der Bewilligung des Bauplatzes oder Bauloses, wenn die erforderliche Abteilungsbewilligung noch nicht verbüchert ist
- die Nachweise gemäß § 63 Abs. 1 lit. e, g, h, j, k und l

Für Bauvorhaben größeren Ausmaßes sind neben den Bauplänen (§ 64) eine Vielzahl an weiteren **Belegen** einzureichen. Diese sind im § 63 Abs. 1 nachzulesen.

Baupläne, Baubeschreibungen und Berechnungen müssen vom Verfasser laut § 65 **unterfertigt** sein. Die Behörde ist berechtigt die vorgelegten Unterlagen in jeder Hinsicht zu **überprüfen**. Ergibt die Prüfung der Angaben in den Bauplänen, dass die Bauführung unzulässig ist, hat die Behörde binnen drei Monaten ab tatsächlicher Vorlage der vollständigen Unterlagen, in Schutzzonen binnen vier Monaten, die Bauführung mit schriftlichem Bescheid unter Anschluss der Baupläne zu untersagen.

Nach Fertigstellung bewilligungspflichtiger Bauführungen sowie anzeigepflichtiger Bauführungen ist der Behörde vom Bauwerber, vom Eigentümer (einem Miteigentümer) des Bauwerkes oder vom Grundeigentümer (einem Grundmiteigentümer) eine **Fertigstellungsanzeige** zu erstatten. Der Fertigstellungsanzeige anzuschließenden Unterlagen sind im § 128 Abs. 2 nachzulesen.

Zusammmenfassung

Durch die Analyse der Baugesetze und zusammenhängender rechtlicher Regelungen auf slowakischer und österreichischer Seite wurden mehrere Unterschiede identifiziert, die vom Antragsteller bei der Projektplanung zu beachten sind. In erster Reihe ist es notwendig, bei der Planung und der eigentlichen Durchführung der Investitionstätigkeit im Zusammenhang mit dem Bauvorhaben nach der gültigen rechtlichen Regelung vorzugehen. In der SR wird die Investitions-und Bautätigkeit vom Gesetz Nr. 50/1976 Slg. über die Raumplanung und Bauordnung (Baugesetz) in Verbindung mit relevanten Verordnungen geregelt. Es handelt sich damit um eine rechtliche Regelung mit Gültigkeit für die gesamte Slowakische Republik und alle ihre Verwaltungseinheiten. Das slowakische Baugesetz ist allerdings bereits ziemlich überholt und daher steht in naher Zukunft seine Novellierung bevor. Sie könnte die Bedingungen für die Antragsteller bei der geplanten Investitions- und Bautätigkeit verbessern. Die Entwürfe des Baugesetzes, des Gesetzes über die Raumplanung und auch die vom Regierungsamt der SR und Ministerium für Verkehr und Bautätigkeit der SR vorgelegte Novelle des Befugnisgesetzes befinden sich in der Auswertungsphase eines interministeriellen Stellungnahmeverfahrens. Die Novellierung des Baugesetzes sollte zur Beschleunigung der Verfahren beitragen, die in der Slowakei in der Tat unangemessen langwierig, verwaltungs- und finanzaufwendig sind. Die Situation in Österreich ist anders. Das Baugesetz und die damit verbundene rechtliche Regelung entstehen auf regionaler Ebene. Jedes Bundesland hat eigene Baugesetze und Verordnungen, die bestimmte Prozesse bei der Bautätigkeit unterschiedlich regeln. Niederösterreich hat die Niederösterreichische Bauordnung aus dem Jahr 2014, das Burgenland hat das Burgenländische Baugesetz aus dem Jahr 1997 und schließlich verfügt auch Wien über ein eigenes Gesetz, die Wiener Bauordnung. Im Allgemeinen kann jedoch festgestellt werden, dass die Möglichkeiten und Bedingungen für die Bautätigkeit in den Bundesländern durch den Raum- und Entwicklungsplan geregelt werden.

Die verglichenen Länder weisen Unterschiede bei den Bauverwaltungsbehörden auf. Zu den slowakischen Bauverwaltungsbehörden gehören das Gemeindeamt, das gemeinsame Gemeindeamt (für mehrere Gemeinden), eine spezielle Baubehörde (in anderen Sachen als zivilen Hochbauten, z.B. Flughäfen), die Militär- und sonstige Baubehörde und die Baubehörde II. Stufe (als Berufungsstelle, z.B. das zuständige Ministerium). Die Kontrolle wird durch die Slowakische Bauinspektion ausgeübt. Auf österreichischer Seite in Niederösterreich ist die Baubehörde I. Stufe der Bürgermeister und das Magistrat in Städten mit eigenem Statut und auf II. Stufe ist es die Berufungsstelle, der Gemeindevorstand oder Stadtsenat bei Städten mit eigenem Statut. In Niederösterreich existiert auch das Institut der Bezirksverwaltungsbehörde als zuständige Baubehörde für Bauwerke und Vorhaben, die mehrere Gemeinden betreffen. Falls ein Bauwerk oder –vorhaben derart umfangreich ist, dass es in Gebiete mehrerer Bezirke eingreift, ist jene Bezirksverwaltungsbehörde die zuständige

Baubehörde für das Verfahren, auf dessen Gebiet das Bauwerk oder Vorhaben zum überwiegenden Teil durchgeführt werden soll. Im Bundesland Burgenland ist die Baubehörde I. Stufe der Bürgermeister und die Baubehörde der II. Stufe der Gemeinderat. Die Struktur in Wien besteht aus dem zuständigen Magistrat, der Baupolizei und zum Beispiel auch aus dem zuständigen Baukomitee in der örtlich zuständigen Bauverwaltung falls die Notwendigkeit einer Erteilung von Sonderbewilligungen besteht.

Unterschiede bestehen auch bei den Verfahren. In der SR gelten eigenständige Regelungen für das Raumplanungsverfahren, Bauverfahren und Kollaudierungsverfahren, die zu beantragen sind, und die zu eigenständigen Entscheidungen führen. Diese Entscheidungen schließen aneinander an (falls sie in Sonderfällen nicht zusammengelegt werden). In Österreich wird das Raumplanungsverfahren nicht gesondert geregelt, was zu einem geringeren Verwaltungsaufwand für den Antragsteller führt. Eine Besonderheit der SR ist das Raumplanungsverfahren, wo ausgehend von einem schriftlichen Antrag des Antragstellers über die Möglichkeiten der Nutzung eines Grundstücks zum beantragten Zweck entschieden wird. Sein Ergebnis ist z.B. eine Entscheidung über die Bauwerkplatzierung. Zu den Bedingungen für den Erlass eines Raumplanungsbeschlusses gehört, dass die vorgeschlagene Änderung auf dem Gebiet vor allem dem Raumplan der Gemeinde und dem Raumplan der Zone entspricht und die vorgelegte Dokumentation die im Raumplan festgelegten Bedingungen berücksichtigt und alle gesetzlichen Anforderungen beinhaltet. In der SR geht das Raumplanungsverfahren in der Regel dem Bauverfahren voraus. Bei Bauwerken, deren Platzierungsbedingungen detailliert im Raumplan der Zone geregelt werden, und z.B. bei Werbebauten oder bei Bauwerken für den Standort eines Strategieparks, kann der Antragsteller das Raumplanungsverfahren vermeiden. Wird allerdings ein Raumplanungsverfahren verlangt, kann der Antragsteller immer noch Zeit einsparen indem er die Bedingungen für die Zusammenlegung des Raumplanungs- und Bauverfahrens erfüllt (z.B. ein Wohngebäude, dessen Fläche 300 m2 nicht übersteigt mit einem Stockwerk und Dachgeschoss, Bauwerke für individuelle Erholung, oder auch bestimmte unterirdische Bauwerke). Falls für das gegebene Gebiet die Raumplanungsdokumentation ausgearbeitet wurde, verzichtet die Baubehörde sogar auch auf die mündliche Erörterung. Im Rahmen des Raumplanungsverfahrens erheben nicht nur die Verfahrensteilnehmer, sondern auch die betroffenen Behörden Einwände. Wenn der Antragsteller im Voraus die Stellungnahme der betroffenen Behörde einholt bzw. erfährt, kann er viel Zeit beim Raumplanungsverfahren einsparen und noch vor dem Stellen eines Antrags auf Erlass eines Raumplanungsbeschlusses identifizierte Mängel beheben. Die Frist für den Erlass eines Raumplanungsbeschlusses beträgt 30/60 Tage, wobei sie allerdings in der Regel länger ist. Die Gültigkeit eines Raumplanungsbeschlusses beträgt 2-3 Jahre, wobei der Antragsteller auch eine Fristverlängerung beantragen kann. Stellt der Antragsteller während dieser Frist einen Antrag auf Baubewilligung, bleibt die Gültigkeit des Raumplanungsbeschlusses bestehen. Entscheidet die Baubehörde allerdings über eine Bausperre, kann die Frist höchstens 5 Jahre betragen, womit beim Zeitplan der geplanten Investitionstätigkeit im Voraus zu rechnen ist. Der Raumplanungsbeschluss wird in der Regel den Verfahrensteilnehmern mitgeteilt. Als Ausnahme gilt der Beschluss über die Bauwerkplatzierung oder die Gebietsnutzung, der ein Gebiet betrifft, zu dem eine Verträglichkeitsprüfung oder ein Feststellungsverfahren nach Sondervorschrift durchgeführt wurde. Eine solche Entscheidung muss auch veröffentlicht werden.

Das Bauverfahren ist in beiden Ländern detailliert geregelt. In der Regel regelt sowohl die slowakische als auch die österreichische Seite auf regionaler Ebene Fälle, wenn anstatt eines Antrags auf Baubewilligung nur eine Anzeige verlangt wird, weiter auch Fälle, wenn weder eine Anzeige noch eine Baubewilligung, bzw. Genehmigung verlangt wird. Auch wenn das Raumplanungsverfahren nicht gesondert geregelt wird, wird in Österreich auf regionaler Ebene ein Raumplan für die Möglichkeiten

und Bedingungen einer Bautätigkeit genehmigt, der die erlaubte Nutzung aller Grundstücke in einer Gemeinde regelt und rechtsverbindlich ist, und ein Entwicklungsplan, der ausgehend vom Raumplan festgelegt wird und die Möglichkeiten und Bedingungen für die Umsetzung von Bauvorhaben auf einzelnen Abschnitten des Baugrundstücks bestimmt. Der Antragsteller eines Investitionsvorhabens ist verpflichtet, für die Übereinstimmung des Investitionsvorhabens mit dem entsprechenden Plan zu sorgen. Im Vergleich dazu gilt in der SR: ging dem Bauverfahren kein Raumplanungsbeschluss voraus, überprüft die Baubehörde im Rahmen des Bauverfahrens die Übereinstimmung der Projektdokumentation auch mit dem Raumplan der Zone.

Was die Besonderheiten des Bauverfahrens im Rahmen der Bewilligung von Bauwerken auf beiden Seiten betrifft, ist der Antragsteller in der SR verpflichtet, entweder die Durchführung von Bau-, Umbau- und Instandhaltungsarbeiten anzuzeigen, falls eine Ausnahme besteht, oder eine Baubewilligung zu beantragen. Bei bestimmten Bauwerken, Ausrüstungen, Konstruktionen, Instandhaltungsarbeiten ist sogar weder eine Anzeige noch eine Baubewilligung nötig. Ein eigenständiges Institut ist die Anzeige eines geringfügigen Bauvorhabens. Positives Ergebnis der Anzeige eines Bauvorhabens ist eine Mitteilung der Baubehörde, in der Regel innerhalb von 30-60 Tagen, dass sie keine Einwände gegen die Durchführung des geringfügigen Bauvorhabens hat. Die Gültigkeit der Anzeige beträgt 1 oder 2 Jahre, wobei die Baubehörde auch eine längere Frist festlegen kann. Die Baubehörde kann aber auch festlegen, dass das angezeigte geringfügige Bauvorhaben nur auf der Grundlage einer Baubewilligung durchgeführt werden kann. Die Baubewilligung wird für fast alle Bauwerke mit mehr als 25 m2 verlangt. Der Antragsteller stellt den Baubewilligungsantrag für ein einzelnes Bauwerk oder dessen Veränderung, einen Bauwerkkomplex oder einzelne Bauwerke dieses Komplexes, wenn sie nach ihrer Fertigstellung getrennt genutzt werden können, einschließlich der Bauwerke zur Errichtung einer Baustelle, der notwendigen Verlegung von Netzen und technischer Anlagen, falls keine Ausnahme besteht. Im Rahmen des Verfahrens überprüft die Baubehörde die Übereinstimmung der Projektdokumentation mit dem Raumplanungsbeschluss und seinen Bedingungen, falls dem Bauverfahren ein Raumplanungsverfahren vorausging, oder überprüft die Übereinstimmung mit dem Raumplan einer Zone, die Erfüllung der Anforderungen an die Dokumentation, ihre Struktur, Anforderungen an den Gesundheits- und Umweltschutz und andere durch Gesetze, Verordnungen und andere Vorschriften festgelegten Anforderungen. Die Gültigkeit der Baubewilligung beträgt 1 oder 2 Jahre, d.h. ist sie gleich lang, wie die Gültigkeit einer Anzeige, wobei auch eine längere Frist festgelegt werden kann. Ein fertiggestelltes Bauwerk kann in der SR nach Abschluss der Bautätigkeit nicht automatisch genutzt werden, sondern es ist auch notwendig, einen Kollaudierungsbeschluss zu beantragen. Ein Kollaudierungsbeschluss wird fast immer verlangt mit Ausnahme geringfügiger oder einfacher Bauwerke, wenn die Baubehörde auf die Kollaudierung verzichten kann. Die Frist für den Erlass eines Kollaudierungsbeschlusses sind weitere 30-60 Tage. Der Kollaudierungsbeschluss erfüllt auch die Funktion eines Nachweises für die Betriebstauglichkeit des Bauwerks.

Wie bereits erwähnt, werden in Österreich die Besonderheiten des Bauverfahrens auf regionaler Ebene geregelt. In Niederösterreich hat der Antragsteller entweder eine Bewilligung zu beantragen oder das Vorhaben zu melden. Eine Besonderheit ist das Verfahren mit Meldepflicht nach Fertigstellung des Bauvorhabens. Die Baubewilligung stellt insgesamt das Recht dar, ein Bauwerk zu errichten und es nach Fertigstellung zu nutzen. Ein eigenständiger Antrag auf Erlass eines Kollaudierungsbeschlusses wie in der SR wird allerdings nicht verlangt. Der Antragsteller ist verpflichtet, der Baubehörde im Voraus den Baubeginn anzuzeigen. Diese Anzeige verliert ihre Gültigkeit, wenn die Ausführung nicht innerhalb von 4 Wochen ab dem festgelegten Termin begonnen wird. Die Baubewilligung erlischt, wenn mit der Ausführung des Bauvorhabens nicht

innerhalb von 2 Jahren ab der rechtsgültigen Entscheidung der Behörde begonnen, oder es innerhalb von 5 Jahren nach dessen Beginn nicht fertiggestellt wurde. Nach der Fertigstellung des Vorhabens hat der Bauherr außerdem die Pflicht, diese Tatsache der zuständigen Baubehörde zu melden. Der erwähnte Prozess weicht von der rechtlichen Regelung in der Slowakei ab, vor allem, was die Fristen für die Gültigkeit einer Baubewilligung und Nutzungsbewilligung ohne eigenständige Entscheidung betrifft. Im Burgenland hat die Baubewilligung die gleiche Gültigkeit wie in Niederösterreich. Der Bauherr ist allerdings verpflichtet, die Fertigstellung des Bauwerks oder eines Bauabschnitts mit mindestens einer Wohnung oder Nutzungseinheit anzuzeigen. Nach der Bauregelung in Wien ist ein Bauvorhaben anzeigepflichtig, wenn es keine wesentliche Änderung der äußeren Gestaltung des Bauwerkes bewirkt, sonst wird für kleinere und größere Bauwerke eine Baubewilligung verlangt. Die Fertigstellung des Bauwerks wird nach Baubesichtigungen gemeldet.

Abschließend kann festgestellt werden, dass die Bewilligung eines Investitionsvorhabens und der Bautätigkeit in der Slowakei mit einem größeren Zeitaufwand verbunden ist und die gesetzlichen Fristen meistens in der Praxis nicht eingehalten werden. Daher ist es äußerst empfehlenswert, dass die Antragsteller für diesen Prozess genügend Zeit- und Personalkapazitäten vorsehen und umgehend auf den Schriftverkehr mit der Baubehörde reagieren, damit es zu keinen unnötigen Verzögerungen kommt.

4.2 Vergabegesetz

4.2.1 Vergabegesetz in der Slowakischen Republik

Das Gesetz Nr. 343/2015 Slg. über die öffentliche Auftragsvergabe und über die Änderungen und Ergänzungen einiger Gesetze in der Fassung späterer Vorschriften (im Folgenden "VerG") ist das Schlüsselgesetz aus der Sicht der Umsetzung von Projekten im Rahmen des Programms INTERREG VA SK-AT, auf dessen Grundlage die Beschaffung von Leistungen, Waren und Dienstleistungen, die Gegenstand der einzelnen Projekte sind, durchgeführt wird. Die Unterschiede, langwierige Prozesse und administrative Hindernisse bei der Durchführung des öffentlichen Auftragswesens im Programm INTERREG VA SK-AT machen es den Projektpartnern unmöglich, Aktivitäten gemeinsam durchzuführen, was zu erheblichen zeitlichen Differenzen und Verzögerungen im Projektzeitplan führt. Gegenstand dieser Analyse sind die grundlegenden Bestimmungen des VerG, die die Begünstigten bei der Durchführung von Projekten einzuhalten haben, um zu vermeiden, dass in Zukunft nicht förderfähige Ausgaben entstehen oder es zu einer Kürzung der Mittel kommt.

Da die öffentliche Vergabe einen wesentlichen Teil der Verwendung von ESIF-Mitteln ausmacht, sind bei der Durchführung der Verfahren **nicht nur das VergG, sondern auch die von der Zentralen Koordinierungsstelle** (im Folgenden "CKO") **veröffentlichten Dokumente** zu beachten, insbesondere das Handbuch für die Antragsteller/Begünstigten über den Prozess und die Kontrolle der öffentlichen Auftragsvergabe/Vergabe sowie die Methodischen Leitlinien der CKO und des Regierungsamtes der Slowakischen Republik.

Verfahren bei der Auftragssvergabe

Die slowakische Gesetzgebung übernimmt weitgehend die Rechtsvorschriften der Europäischen Union. Dementsprechend wird bereits in den Erwägungsgründen festgelegt, auf welche Fälle das Vergabegesetz nicht anwendbar ist. Wie bereits oben erwähnt, müssen bei der Vergabe von aus ESIF-Mitteln finanzierten Aufträgen auch die von der CKO erlassenen Vorschriften (sog.

Verwaltungsdokumentation) beachtet werden. **Gerade in Fällen, auf die sich das VergG nicht bezieht, regeln die betreffenden Dokumente die Verfahren, die von den Begünstigten beim Ankauf von Gegenständen, die vom VerG ausgenommen sind, einzuhalten sind**.

Was die grundlegenden Verfahren anbelangt, sind die wichtigsten Faktoren, die die Komplexität einzelner Schritte und die Verpflichtungen der Auftraggeber festlegen, die finanziellen Schwellenwerte, der Auftragsgegenstand und die Art der Person, die die öffentliche Vergabe durchführt. **Die Vorbereitungsphase der öffentlichen Ausschreibung ist der wesentlichste Teil der Auftragsvergabe.** Falls der Begünstigte nicht das gesetzlich vorgeschriebene Verfahren wählt, drohen ihm bei Verstößen gegen diese Vorschriften hohe Sanktionen, sowohl von der Behörde für das öffentliche Auftragswesen (im Folgenden „ÚVO“) als auch von den Beitragsgebern, insbesondere in Form einer finanziellen Korrektur.

Unter der Art der Person, die die öffentliche Vergabe durchführt, verstehen wir die Rechtsform oder die Art der juristischen Person. Die Kategorie der öffentlichen Auftraggeber umfasst die Slowakische Republik, vertreten durch ihre Behörden, Gemeinden, höhere Gebietseinheiten, juristische Personen, die die gesetzlichen Anforderungen erfüllen[30] und Verbände juristischer Personen, deren Mitglieder ausschließlich öffentliche Auftraggeber im Sinne der vorstehenden Definition sind. Die zweite Kategorie sind Auftraggeber, d.h. Personen, die in im VergG[31] erschöpfend aufgeführten Sektoren tätig sind. Die letzte Kategorie sind die sog. geförderten Unternehmen/geförderten Personen, unter denen Personen zu verstehen sind, die weder ein öffentlicher Auftraggeber noch ein Auftraggeber sind, und welchen der öffentliche Auftraggeber mehr als 50 % der Finanzmittel für die Lieferung von Waren, die Durchführung von Bauleistungen und die Erbringung von Dienstleistungen bereitstellt.

Je nachdem, **was die Person mit den bereitgestellten Finanzmitteln anzuschaffen beabsichtigt**, werden folgende Aufträge unterschieden:

a) Bauleistungsaufträge,
b) Dienstleistungsaufträge,
c) Lieferverträge.[32]

---

[30] Eine zum besonderen Zweck gegründete oder eingerichtete juristische Person, um im Allgemeininteresse liegende Aufgaben zu erfüllen, die keinen industriellen oder gewerblichen Charakter haben und zur Gänze oder überwiegend vom öffentlichen Auftraggeber finanziert, vom öffentlichen Auftraggeber kontrolliert wird, oder wo der öffentliche Auftraggeber mehr als die Hälfte der Mitglieder des Verwaltungs- oder Kontrollorgans ernennt oder wählt.

[31] Der Begriff Auftraggeber wird in der Bestimmung von § 9 VergG definiert.

[32] Außer der Auftragsvergabe bezieht sich das VergG auch auf die Vergabe von Konzessionen. Diese machen jedoch im Vergleich zu den Aufträgen einen unverhältnismäßig kleineren Teil aus und sind daher nicht Gegenstand dieser Analyse.

.

Das zweite wichtige Element, das vor allem die Schwierigkeit des gewählten Verfahrens beeinflusst, ist der Wert des Auftrags. **Nach dem finanziellen Schwellenwert der zu beschaffenden Bauleistungen, Dienstleistungen und Waren** unterteilen wir die Verträge in:

a) Oberschwellenaufträge,
b) Unterschwellenaufträge,
c) Aufträge mit geringem Auftragswert.

Innerhalb dieser Unterkategorien regelt das VergG **eine Reihe eigenständiger Verfahren, die hauptsächlich mit dem Charakter des Auftragsgegenstandes zusammenhängen**. Bei Oberschwellenaufträgen handelt es sich um ein offenes Verfahren, nicht offenes Verfahren, ein Verhandlungsverfahren mit Bekanntmachung, ein direktes Verhandlungsverfahren, einen wettbewerblichen Dialog und eine Innovationspartnerschaft. Wir unterteilen die Unterschwellenaufträge in Aufträge mit und ohne Nutzung eines elektronischen Marktplatzes. Als eigenständiges Verfahren regelt das VergG auch ein dynamisches Beschaffungssystem oder einen Ideenwettbewerb.

Vergaberechtliche Grundsätze

Während des gesamten Vergabeverfahrens von der Vorbereitung bis zu dessen Abschluss sind die fünf Grundprinzipien zu beachten, unabhängig davon, welches Verfahren der öffentliche Auftraggeber bei der Auftragsvergabe anwendet. Mit dieser Kategorie von Regeln sind die meisten Verfehlungen und Verstöße gegen das Vergabegesetz verbunden.

Grundsatz der Gleichbehandlung und Grundsatz der Nichtdiskriminierung von Wirtschaftsteilnehmern

Es handelt es sich um zwei Grundsätze, die im Prinzip sehr ähnlich sind. Die eine öffentliche Ausschreibung durchführende Person ist gesetzlich verpflichtet, alle an der öffentlichen Ausschreibung beteiligten Einrichtungen gleich zu behandeln. Keine von ihnen darf bevorzugt werden und die Bewertung darf nicht auf einer subjektiven Entscheidung beruhen. Ein typisches Beispiel für einen Verstoß ist das Verlangen von Dokumenten, die von staatlichen Behörden der Slowakischen Republik ausgestellt werden, ohne die Vorlage relevanter gleichwertiger Dokumente zuzulassen bzw. die unterschiedliche Bewertung derselben Dokumente bei unterschiedlichen Bewerbern. Eine Diskriminierung seitens des öffentlichen Auftraggebers liegt beispielsweise vor wenn der Auftragsgegenstand in diskriminierender Weise beschrieben wird, wenn auf dem Markt nur ein Anbieter vorkommt, der in der Lage wäre, diesen Gegenstand zu liefern.

Transparenzgrundsatz

Der gesamte Vergabeprozess muss überprüfbar und vorhersehbar sein und bei jedem Schritt, den die Person unternimmt, die die öffentliche Vergabe durchführt, muss offensichtlich sein, auf welcher Grundlage sie dabei handelte. Der öffentliche Auftraggeber darf nicht willkürlich und in Widerspruch zu den Bestimmungen des VergG, bzw. zu den in den Auftragsunterlagen (Ausschreibungsunterlagen, Aufforderung zur Angebotsabgabe usw.) festgelegten Bestimmungen handeln. Ein Verstoß liegt beispielsweise dann vor wenn der öffentliche Auftraggeber in der Bekanntmachung oder Aufforderung nicht anführt, dass deren Ergebnis ein Abschluss einer Rahmenvereinbarung ist bzw. wenn der öffentliche Auftraggeber die Auftragsvergabe ohne Angabe von konkreten Gründen annulliert.

Grundsatz der Verhältnismäßigkeit

Damit die Aufragsvergabe in Übereinstimmung mit diesem Grundsatz durchgeführt werden kann, ist zu beachten, was angemessen und notwendig ist, um die festgelegten Ziele zu erreichen. Wenn es für eine bestimmte Situation mehrere Lösungen gibt, ist immer die für die Wirtschaftsteilnehmer am wenigsten einschränkende zu wählen. Hat der öffentliche Auftraggeber beispielsweise Zweifel an der Erfüllung der Anforderungen durch einen bestimmten Bewerber, ist es immer notwendig, ihn zuerst um Aufklärung zu ersuchen, anstatt den Bewerber von der Ausschreibung direkt auszuschließen.

Grundsatz der Wirtschaftlichkeit und Effizienz

Die Anwendung dieses Grundsatzes hat zum Ziel, den Bieter auszuwählen, der die beste Leistung zum günstigsten Preis erbringt. Der öffentliche Auftraggeber muss sich darum bemühen, möglichst viele Angebote zu erhalten und einen ausreichenden Wettbewerb zu ermöglichen. Ein typisches Beispiel für einen Verstoß gegen den Grundsatz der Wirtschaftlichkeit und Effizienz ist die nicht erlaubte Bündelung von Aufträgen, die kleinere Unternehmen benachteiligen kann.

Ermittlung des geschätzten Auftragswerts

Damit der Begünstigte das geeignete Vergabeverfahren wählen kann, muß der geschätzte Auftragswert (im Folgenden "gA") ermittelt werden. Bei dessen Ermittlung berücksichtigt die die Beschaffung durchführende Person Daten und Informationen über Aufträge **mit gleichem oder vergleichbarem Auftragsgegenstand.** Sind solche Daten nicht verfügbar, ermöglicht das VergG eine Markterkundung durchzuführen, um sie zu erhalten. **Alles, was künftig bei der Erfüllung eines Auftrags in Frage kommen kann, muss in den gA aufgenommen werden.** Dazu gehören z. B. mögliche wiederholte Leistungen, Optionen oder der Wert zusammenhängender Waren und Dienstleistungen. Wenn der Auftrag in mehrere Teile aufgeteilt wird und zu mehreren getrennten Verträgen führt, sind alle seine Teile in den gA aufzunehmen. Soll die öffentliche Beschaffung in einer Rahmenvereinbarung münden, wird der gA als geschätzter Höchstwert aller Aufträge festgelegt, mit denen während ihrer Laufzeit zu rechnen ist. **Die gängigste Methode zur Ermittlung des gA ist die Markterkundung.** Sie kann entweder durch direktes Ansprechen der Unternehmen und die Einreichung schriftlicher Angebote oder durch Internetrecherche in Preislisten, Katalogen und anderen Quellen erfolgen, wodurch der Wert der Waren, Dienstleistungen und Bauleistungen ermittelt werden kann.

Die Ermittlung des gA darf nicht unterschätzt werden. Wird nämlich der Wert falsch ermittelt, kann es dazu kommen, dass ein falsches Verfahren gewählt wird, womit mehrere Verstöße gegen das VergG verbunden sind. In solchen Fällen kann es dazu kommen, dass **öffentliche Auftraggeber das VergG umgehen**.

Ein Problem, das besonders in den letzten Jahren in den Vordergrund getreten ist, ist die **nicht erlaubte Aufteilung und Bündelung von Aufträgen**. Nach dem VergG ist es nicht erlaubt, einen Auftrag aufzuteilen oder eine Methode zur Ermittlung des geschätzten Auftragswerts zu wählen, um den gA unter die gesetzlich vorgeschriebenen Schwellenwerte zu senken. Würde die Person, die die öffentliche Auftragsvergabe durchführt, den Auftrag in eine Reihe von Teilausschreibungen aufteilen, wobei sie bei jeder von ihnen ein einfacheres Verfahren wählen würde, handelte es sich um einen Verstoß gegen das VergG, was entsprechende daraus folgende Konsequenzen nach sich zieht. Bei der Aufteilung von Aufträgen und der damit verbundenen Ermittlung des gA muss immer der sachliche, örtliche und zeitliche Zusammenhang der einzelnen Auftragsteile berücksichtigt werden. Andererseits können Verstöße gegen das VergG auch im Falle einer nicht erlaubten Bündelung von

Aufträgen auftreten. Auch wenn der öffentliche Auftraggeber in diesem Fall das Gesetz nicht umgeht, indem er ein einfacheres Verfahren wählt, verstößt die nicht erlaubte Bündelung von Aufträgen gegen die Grundsätze der öffentlichen Auftragsvergabe.

Finanzielle Schwellenwerte

Die im VergG festgelegten finanziellen Schwellenwerte beruhen auf europäischer Gesetzgebung. Das konkrete Verfahren hängt jedoch auch von der Art der Person ab, die die öffentliche Auftragsvergabe durchführt. Die nachstehenden Tabellen zeigen die finanziellen Schwellenwerte für öffentliche Auftraggeber nach dem VergG[33].

Tabelle 7: Schwellenwerte

Oberschwellenauftrag		
	Öffentlicher Auftraggeber	**Geförderte Person (Person nach § 8 VergG)**
WAREN, DIENSTLEISTUNGEN	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR* *der Schwellenwert wird nach der Art des öffentlichen Auftraggebers ermittelt[34]	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR** ** der Schwellenwert wird nach der Art des öffentlichen Auftraggebers, der der geförderten Person die Finanzmittel bereitstellte, ermittelt.[35]
DIENSTLEISTUNGEN **Nach Anhang Nr. 1 VergG**	≥ 750 000 EUR	≥ 750 000 EUR
BAULEISTUNGEN	≥ 5 350 000 EUR	≥ 5 350 000 EUR
LEBENSMITTEL	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR*	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR**
Unterschwellenauftrag		
	Öffentlicher Auftraggeber	**Geförderte Person (Person nach § 8 VergG)**
WAREN, DIENSTLEISTUNGEN **(Waren mit Ausnahme von Lebensmitteln)**	≥ 70 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR*	≥ 100 000 < 139 000 EUR < 214 000 EUR**

[33] Gesonderte Schwellenwerte gelten für Auftraggeber, sowie für Konzessionen, Ideenwettbewerbe und Aufträge im Bereich der Sicherheit und Verteidigung.

[34] Für die Slowakische Republik gilt bei Vertretung durch ihre Behörden, d.h. Ministerien der Schwellenwert von 139 000 EUR. Für andere öffentliche Auftraggeber – Gemeinden, höhere Gebietseinheiten, juristische Personen - die die gesetzlichen Anforderungen erfüllen und Vereinigungen juristischer Personen, deren Mitglieder ausschließlich öffentliche unter den Buchstaben a) bis d) genannte Auftraggeber sind, gilt der Schwellenwert von 214 000 EUR.

[35] Da Ministerien die häufigsten Beitraggeber sind, gilt für geförderte Einrichtungen der erste Schwellenwert d.h. 139 000 EUR

DIENSTLEISTUNGEN nach Annhang Nr. 1 VergG	≥ 260 000 EUR < 750 000 EUR	≥ 550 000 EUR < 750 000 EUR
BAULEISTUNGEN	≥ 180 000 EUR < 5 350 000 EUR	≥ 250 000 EUR < 5 350 000 EUR
Auftrag mit niedrigem Auftragswert		
	Öffentlicher Auftraggeber	**Geförderte Person (Person nach § 8 VergG)**
WAREN, DIENSTLEISTUNGEN (Waren mit Ausnahme von Lebensmitteln)	≥ 5 000 EUR < 70 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 100 000 EUR
DIENSTLEISTUNGEN nach Anhang Nr. 1 VergG	≥ 5 000 EUR < 260 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 550 000 EUR
BAULEISTUNGEN	≥ 5 000 EUR < 180 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 250 000 EUR
LEBENSMITTEL	≥ 5 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR*	≥ 5 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR**

Teilnahmebedingungen

Das Institut der Teilnahmebedingungen soll sicherstellen, dass der Auftraggeber einen qualifizierten Bewerber auswählt. Es handelt sich **um drei grundlegende Kategorien** von Bedingungen, mit denen die Wirtschaftsteilnehmer nachweisen, dass sie fähig sind, den Auftragsgegenstand zu liefern und allen ihren Verpflichtungen gegenüber dem Staat oder ihren Partnern nachzukommen.

Die erste Gruppe besteht aus **Teilnahmebedingungen, die die persönliche Leistungsfähigkeit betreffen**. Dabei handelt es sich z. B. um den Nachweis, dass der Wirtschaftsteilnehmer keine Rückstände in Bezug auf die Kranken- oder Sozialversicherungsbeiträge, Steuern und Zölle hat, oder dass er berechtigt ist, den Gegenstand eines bestimmten Auftrags zu liefern. Bei Oberschwellenaufträgen müssen die Bewerber nachweisen, dass sie alle gesetzlich vorgeschriebenen Bedingungen erfüllen. Bei Unterschwellenaufträgen und Aufträgen mit geringem Auftragswert wird die Verpflichtung zur Vorlage von Dokumenten nur auf zwei von ihnen eingeschränkt, und zwar die Berechtigung zur Lieferung von Waren, die Erbringung von Bau- oder Dienstleistungen und das Nichtvorliegen eines Verbots von Teilnahme am öffentlichen Vergabeverfahren. Es liegt im alleinigen Ermessen des Auftraggebers auch andere Bedingungen zu verlangen. Die Erfüllung der Bedingungen betreffend die persönliche Leistungsfähigkeit kann auch durch die **Eintragung in das von ÚVO geführte Verzeichnis der Wirtschaftsteilnehmer, die drei Jahre lang gültig ist, nachgewiesen werden.**

Eine weitere Gruppe sind **Bedingungen, die die finanzielle und wirtschaftliche Leistungsfähigkeit betreffen.** Sie sind im VergG demonstrativ angeführt und es liegt nur im Ermessen des öffentlichen Auftraggebers, ob er von den Wirtschaftsteilnehmern einen Nachweis für ihre Erfüllung verlangt. Ein typisches Beispiel ist die Anforderung, einen Nachweis für den Gesamtumsatz und gegebenenfalls eine Übersicht über den Umsatz auf dem Gebiet, auf den sich der Auftragsgegenstand bezieht, vorzulegen, allerdings höchstens für die letzten drei Wirtschaftsjahre, falls sie in Abhängigkeit von der Zeit ihrer Gründung oder Einleitung der Wirtschaftstätigkeit zur Verfügung stehen.

In der letzten Gruppe befinden sich die **Teilnahmebedingungen, die sich auf die technische oder fachliche Leistungsfähigkeit beziehen**. Die Anwendung dieser Bedingungen liegt ebenfalls im Ermessen des Auftraggebers, allerdings sind diese Bedingungen im Gegensatz zur finanziellen und wirtschaftlichen Leistungsfähigkeit im Gesetz taxativ geregelt. Der öffentliche Auftraggeber kann daher ihren Wortlaut nicht abändern. Durch ihre Erfüllung weisen die Wirtschaftsteilnehmer nach,

dass sie ausreichende Erfahrungen und Fachkenntnisse auf dem Gebiet des Auftragsgegenstands haben bzw. dass sie über ein Team von Fachleuten verfügen.

Betreffend die finanzielle und wirtschaftliche Leistungsfähigkeit sowie die technische und fachliche Leistungsfähigkeit, gibt das VergG den Wirtschaftsteilnehmern die Möglichkeit, die **Erfüllung dieser Bedingungen durch Dritte nachzuweisen und zwar unabhängig von deren Rechtsverhältnis**. In einem solchen Fall ist der Bewerber verpflichtet, einen schriftlichen Vertrag vorzulegen, aus dem klar hervorgeht, dass der Dritte ihm seine Kapazitäten während der gesamten Dauer des Vertragsverhältnisses zur Verfügung stellt. Gleichzeitig muss der Dritte nachweisen, die Teilnahmebedingungen in Bezug auf seine persönliche Leistungsfähigkeit zu erfüllen und dass keine Ausschlussgründe vorliegen.

Zusätzlich zur Einreichung der vollständigen Unterlagen bietet das Gesetz den Wirtschaftstreibenden die Möglichkeit, die Unterlagen vorläufig durch die **Einheitliche Europäische Eigenerklärung** zu ersetzen. Es handelt sich um eine Erklärung, in der der Wirtschaftsteilnehmer erklärt, dass keine Gründe für seinen Ausschluss vorliegen und er die objektiven und nichtdiskriminierenden Regeln und Auswahlkriterien für eine engere Anzahl von Bewerbern erfüllt und er dem öffentlichen Auftraggeber auf Anfrage die Unterlagen vorlegt, die er durch dieses Dokument ersetzt hat.

Vorbereitung der Ausschreibungsunterlagen

Die Ausschreibungsunterlagen bilden die **Grundlage für die gesamte Auftragsdokumentation.** Es handelt sich dabei um schriftliche, grafische oder sonstige Unterlagen, die eine genaue Definition des Auftragsgegenstandes enthalten und den Wirtschaftsteilnehmern verdeutlichen, **wie ein Angebot zu erstellen ist, welches Verfahren der öffentliche Auftraggeber wählte, wie die Kommunikation verläuft, die Beschreibung des Auftragsgegenstands, der Teilnahmebedingungen und die Bewertungsmethode der Angebote**. Ihr Bestandteil sind in der Regel auch ein Vertragsentwurf und ein Antrag auf Übertragung der Rechte des geistigen Eigentums.

Die **Beschreibung des Auftragsgegenstandes** ist ein wesentlicher Bestandteil der Ausschreibungsunterlagen. Sie muss **eindeutig, vollständig und unparteiisch in Übereinstimmung mit den Grundsätzen der öffentlichen Auftragsvergabe** beschrieben werden. Die technischen Anforderungen in der Beschreibung dürfen sich nicht auf einen bestimmten Hersteller, ein Herstellungsverfahren, einen Handelsnamen, ein Patent, einen Typ, eine Region oder einen Ursprungs- oder Herstellungsort beziehen. Dies könnte nämlich den Wettbewerb einschränken und zu einer Diskriminierung anderer Unternehmen führen. In Ausnahmefällen kann auf eine konkrete Typenbezeichnung Bezug genommen werden, allerdings muss gleichzeitig dieser Bezug um den Zusatz **"oder gleichwertig"** ergänzt werden.

Kriterien für die Angebotsbewertung

Bei der Angebotsbewertung müssen die Grundprinzipien des öffentlichen Auftragswesens stets beachtet werden. Dies bedeutet, dass bei der Bewertung objektiv **nichtdiskriminierende, sich auf den Auftragsgegenstand beziehende Kriterien anzuwenden sind, um das wirtschaftlich günstigste Angebot zu ermitteln und den Wettbewerb zu fördern**. Im Sinne der derzeit gültigen Gesetzgebung dürfen die Angebote nach folgenden Kriterien bewertet werden:

d) dem besten Preis-Leistungsverhältnis,
e) den Kosten nach dem Kosteneffizienzansatz, vor allem nach den Kosten während des gesamten Lebenszyklus oder

f) dem niedrigsten Preis.

Obwohl das am häufigsten verwendete Kriterium der niedrigste Preis ist, wurde in den letzten Jahren bei der Bewertung der Angebote dem besten Preis-Leistungs-Verhältnis mehr Bedeutung beigemessen. Seine Bewertung erfolgt auf der Grundlage des Preises oder der Kosten und anderer Kriterien, zu denen der technische Nutzen, die ästhetischen und funktionalen Merkmale, die Zugänglichkeit, die für alle Nutzer geeigneten Lösungen, die sozialen, ökologischen und innovativen Merkmale, die Geschäftsbedingungen, die Organisation, die Qualifikation und Erfahrungen des mit der Ausführung des Vertrags betrauten Personals, die Garantieleistungen, der Kundendienst, die technische Unterstützung, die Lieferbedingungen wie Liefertermin, -methode, -frist oder Fertigstellungstermin gehören können.

Im VergG wird direkt festgelegt, welche Parameter nicht zu bewerten sind. **Insbesondere dürfen die Dauer der Garantie, der Anteil der Unteraufträge und die Institute, die die Vertragserfüllung sicherstellen, kein Kriterium für die Bewertung der Angebote sein.**

Bewertung von Angeboten

Alle eingereichten Angebote müssen **nach dem Verfahren und den Bedingungen bewertet werden, die der öffentliche Auftraggeber gewählt hat**. Zu den am häufigsten angewandten Verfahren gehört bei Oberschwellenaufträgen das offene Verfahren, bei Unterschwellenaufträgen die Auftragsvergabe ohne Nutzung eines elektronischen Martkplatzes und bei Aufträgen mit geringem Auftragswert die Markterkundung. Daher werden wir uns auf die drei wichtigsten Verfahren bei der Angebotsbewertung konzentrieren, die bei diesen Fällen in Frage kommen. Es handelt sich um:

- die klassische Angebotsbewertung,
- Reverse-Verfahren,
- Super-Reverse-Verfahren.

Bei jedem dieser Verfahren müssen die **Erfüllung der Teilnahmebedingungen, die Erfüllung der Anforderungen an den Auftragsgegenstand und die Vorschläge für die Kriterienerfüllung** bewertet werden, unter Beachtung der Grundsätze, insbesondere der Grundsätze der Transparenz und der Gleichbehandlung. Der Unterschied liegt im Zeitpunkt, wann die einzelnen Unterlagen bewertet werden. Der öffentliche Auftraggeber kann beschließen, dass die Erfüllung der Teilnahmebedingungen erst nach der Bewertung der Angebote bewertet wird **(Reverse-Verfahren)**. Wird die elektronische Auktion nicht genutzt, kann er sogar beschließen, dass die Bewertung der Erfüllung der Teilnahmebedingungen und die Bewertung der Angebote im Hinblick auf die Erfüllung der Anforderungen an den Auftragsgegenstand erst nach der Bewertung der Angebote auf der Grundlage der Kriterien für die Angebotsbewertung erfolgt (**Super-Reverse-Verfahren**).

Der öffentliche Auftraggeber beurteilt die Erfüllung der Teilnahmebedingungen gemäß den von ihm in den Vergabeunterlagen festgelegten Regeln. Kann anhand der eingereichten Unterlagen deren Gültigkeit oder die Erfüllung von Teilnahmebedingungen nicht beurteilt werden, **wird der Bieter schriftlich aufgefordert, eine Erklärung abzugeben**. Über jede Bewertung ist ein **Protokoll zu führen**. Kann ein Bieter die Erfüllung von Teilnahmebedingungen nicht nachweisen, bzw. wenn sonstige Rechtsgründe[36] vorliegen, **wird der Bieter von der öffentlichen Vergabe ausgeschlossen**.

Die Bewertung der Angebote ist nach dem VergG nicht öffentlich. Der vom öffentlichen Auftraggeber zu diesem Zweck eingesetzte Ausschuss überprüft die Erfüllung von Anforderungen an den Auftragsgegenstand und die geleistete Garantie, falls sie verlangt wurde. Auch bei diesem Schritt gilt, werden Ungereimtheiten oder Unklarheiten bei den vom Bieter vorgelegten Informationen oder Nachweisen festgestellt, wird der Bieter aufgefordert, sein Angebot zu erklären bzw. Nachweise vorzulegen. Ein eigenständiges Institut, das angesprochen werden muss, ist das **ungewöhnlich niedrige Angebot**. Wann ein Angebot als ungewöhnlich niedrig erscheint, wird im VergG detailliert geregelt. Die **Ausschlussgründe** auch für die Nichteinhaltung der mit dem Auftragsgegenstand zusammenhängenden Anforderungen werden im VergG **taxativ geregelt**[37].

Bei der Bewertung ist darauf zu achten, dass die Angebote **entsprechend der Ausschreibung bzw. den Ausschreibungsunterlagen bewertet werden**. Würde beispielsweise die die öffentliche Vergabe durchführende Person vergessen, eine der in den Ausschreibungsunterlagen enthaltene Bedingung zu beurteilen, wäre dies ein Verstoß gegen das Gesetz.

Überprüfung der Verfahren und ihre Anwendung

Das VergG gibt den beteiligten Einrichtungen die Möglichkeit, ihre Rechte in Form von Überprüfung der Verfahren zu schützen. Zu den Überprüfungsmöglichkeiten auf dieser Grundlage gehören:

a) ein vor dem Vertragsabschluss gestellter **Antrag auf Abhilfe**,
b) **die Aufsicht über dem öffentlichen Auftragswesen,** bei der ÚVO:

- erteilt Bescheide über die Übereinstimmung oder Nichtübereinstimmung von Unterlagen mit dem Gesetz bei Aufträgen, die zur Ex-ante-Bewertung vorgelegt werden,

[36] Ausschlussgründe im Zusammenhang mit der Bewertung der Teilnahmebedingungen liegen vor, wenn z.B. der Bieter Unterlagen eingereicht hat, deren Gültigkeit abgelaufen ist, wenn der Bieter nach einer schriftlichen Aufforderung innerhalb der festgelegten Frist keine Erklärung oder Ergänzung der eingereichten Unterlagen vorgenommen hat oder wenn der Bieter nach einer schriftlichen Aufforderung nicht innerhalb einer bestimmten Frist Unterlagen eingereicht hat, die durch die Einheitliche Europäische Eigenerklärung ersetzt wurden.

[37] Ausschlussgründe im Sinne von § 53 des VergG liegen z.B. vor, wenn der Bieter keine Sicherheit gemäß den vorgegebenen Bedingungen geleistet hat, wenn das Angebot den Anforderungen an den Auftragsgegenstand, die in den für die Erstellung des Angebots erforderlichen Unterlagen aufgeführt sind, nicht entspricht oder wenn die Erklärung des Bieters für das ungewöhnlich niedrige Angebot und die vorgelegten Nachweise das niedrige Preis- oder Kostenniveau nicht ausreichend rechtfertigen.

- erlässt Entscheidungen gemäß VergG (z.B. Entscheidungen über eingelegte Einsprüche, Entscheidungen in Verfahren um Nachprüfung der Handlungen der geprüften Stelle),
- verhängt Geldbußen für Verwaltungsübertretungen,
- übt sonstige aus dem VergG folgende Tätigkeiten aus.

Aufbewahrung der vollständigen Dokumentation aus der öffentlichen Auftragsvergabe

Alle im Rahmen der öffentlichen Vergabe erstellten Unterlagen sind aufzubewahren. Nach dem VergG ist der Auftraggeber verpflichtet, **Mitteilungen über das Ergebnis der öffentlichen Vergabe 10 Jahre ab dem Datum ihrer Absendung** aufzubewahren, **wenn eine Sonderregelung es nicht anders vorsieht**. Ziel dieser Verpflichtung ist, die Nachprüfbarkeit der in allen Phasen des öffentlichen Vergabeverfahrens getroffenen Entscheidungen - unabhängig von den verwendeten Kommunikationsmitteln - zu ermöglichen.

Bei **aus ESIF im Rahmen des Programmierungszeitraums 2014-2020 finanzierten Projekten**, ist der Begünstigte verpflichtet, die vollständige Dokumentation zum öffentlichen Vergabeverfahren gemäß den Bestimmungen des VergG aufzubewahren, **mindestens jedoch bis zum 31. Dezember 2028**. Während dieses Zeitraums ist er gleichzeitig verpflichtet, die Durchführung von Kontrollen/Prüfungen durch befugte Personen im Sinne des EFRE-Vertrages zu dulden und ihnen die erforderliche Mitwirkung zu gewähren. Werden die finanziellen Beziehungen zwischen dem betreffenden Mittelgeber und dem Begünstigten nicht entsprechend des EFRE-Vertrages geregelt, kann die oben **genannte Frist verlängert werden.** Die Nichteinhaltung dieser Verpflichtung durch **Begünstigte wird mit Sanktionen geahndet**.

Grenzüberschreitende Auftragsvergabe

Das VergG in seiner aktuellen Fassung kennt auch das Konzept der grenzüberschreitenden Beschaffung. Dies kann erfolgen durch:

a) eine zentralisierte, öffentliche Vergabetätigkeit, die von einer zentralen Beschaffungsstelle eines Mitgliedstaates durchgeführt wird[38],
b) eine Kooperation öffentlicher Auftraggeber aus mehreren Mitgliedstaaten oder der Auftraggeber aus mehreren Mitgliedstaaten oder
c) eine von öffentlichen Auftraggebern aus mehreren Mitgliedstaaten oder Auftraggebern aus mehreren Mitgliedstaaten gemäß einer Sondervorschrift gegründete gemeinsame Einrichtung[39].

Die grenzüberschreitende Auftragsvergabe ist eine Methode der Auftragsvergabe, die besonders für Investitionsprojekte beim INTERREG VA SK-AT-Programm, geeignet ist. Als Beispiel dafür können wir die Projekte im Zusammenhang mit dem Bau von Brücken über den Fluss March nennen, z.B. bei der

[38] Zentralisierte Tätigkeiten und ihr Ablauf werden im § 15 des VergG beschrieben. Diese Bestimmung definiert, wer eine zentrale Beschaffungsstelle werden kann.
[39] z.B. durch die Errichtung eines Europäischen Verbunds für territoriale Zusammenarbeit

Radbrücke Vysoká pri Morave/Marcheg wurde die Auftragsvergabe auf Basis einer gemeinsamen Vereinbarung von österreichischer Seite durchgeführt. Die Auftragsvergabe wurde gemäß dem österreichischen Vergabegesetz umgesetzt, obwohl das Programm INTERREG VA SK-AT keine klaren Regeln und Verfahren für die Durchführung der gemeinsamen öffentlichen Vergabe und der anschließenden Vorlage von Nachweisen zur FLC hatte. Zudem wird der geschätzte Auftragswert in Österreich auf Basis einer Schätzung ermittelt, wobei eine Ansprache potenzieller Bieter bei der Ermittlung des Auftragswertes entfällt. Einer der Gründe für die Umsetzung der Vergabe nach österreichischem Recht war nach Angaben der BSK-Vertreter der geringere Verwaltungsaufwand sowie die Flexibilität bei der Anpassung der Projektdokumentation im Falle von Haushaltsänderungen bzw. anderer Elemente innerhalb der Projektdurchführung. In der Praxis treten allerdings mehrere Mängel auf, die dieses Verfahren undurchsichtig und langwierig machen. Ein Beispiel hierfür ist die Situation, in der die öffentlichen Auftraggeber die österreichischen Rechtsvorschriften für die grenzüberschreitende Vergabe gemeinsamer Bauleistungen befolgt haben. Die eigentliche Dokumentation umfasste 50 Bescheinigungen von zuständigen Behörden auf slowakischer Seite und 10 Bescheinigungen von zuständigen Behörden auf österreichischer Seite, die erforderlich waren. Außerdem hatte der slowakische Auftragnehmer die Entlohnung seiner Mitarbeiter an die österreichischen Gesetze und Marktbedingungen anzupassen, da sie auch auf dem Gebiet von Österreich arbeiteten und dort sozial- und krankenversichert werden mussten. Wir sind der Ansicht, dass die Verfahren für die grenzüberschreitende Auftragsvergabe in unseren Bedingungen nicht eindeutig definiert sind und die Kontrollbehörden selbst nicht über genügend Informationen verfügen, wodurch die Verfahren viel länger dauern, als es der Fall sein sollte.

Nachträge zu Verträgen

Das VergG sieht Situationen vor, in denen eine Änderung des geschlossenen Vertrags als Ergebnis der öffentlichen Beschaffung in Betracht gezogen werden kann. Diese Bestimmungen sind jedoch taxativ definiert und müssen eingehalten werden, um willkürliche Abschlüsse von Nachträgen und damit eine Gefährdung der Grundsätze und des Wettbewerbs zu vermeiden. Ein Vertrag kann ohne ein neues Vergabeverfahren geändert werden, wenn:

a) der ursprüngliche Vertrag **klare, präzise und eindeutige Bedingungen für seine Änderung** enthält, einschließlich der Änderung des Preises oder der Option, des Umfangs, der Art der möglichen Änderungen und Optionen sowie der Bedingungen für ihre Anwendung;
b) es sich um **zusätzliche Waren, Bau- oder Dienstleistungen handelt, die notwendig sind,** die im ursprünglichen Vertrag nicht enthalten sind, die vom ursprünglichen Lieferanten geliefert werden und eine Änderung des Lieferanten nicht möglich ist;
c) die Notwendigkeit der Änderung sich **aus den Umständen ergibt, die der öffentliche Auftraggeber bei Anwendung der gebotenen Sorgfalt nicht vorhersehen konnte** und sich durch die Änderung der Vertragscharakter nicht ändert;
d) es sich um den **Ersatz des ursprünglichen Lieferanten** durch einen neuen in genau festgelegten Fällen handelt;
e) **es zu keiner wesentlichen Änderung** des ursprünglichen Vertrages kommt ohne Rücksicht auf den Wert dieser Änderung.

Eine wesentliche Änderung ist eine Änderung, die beispielsweise den Charakter oder den Umfang des ursprünglichen Vertrags ändert, die Bedingungen ergänzt oder wesentlich ändert, die Teilnahme anderer Wirtschaftsteilnehmer am ursprünglichen Vergabeverfahren ermöglicht hätte oder die Annahme eines anderen als ursprünglich angenommenen Angebots ermöglicht hätte. Beim

Abschluss von Nachträgen ist vor allem darauf zu achten, **ob die vorgenommene Änderung nicht zur Beteiligung auch anderer Bieter am Auftrag führen könnte.**

Das VergGesetz sieht jedoch den **Abschluss von Nachträgen auch ohne Angabe der oben genannten Gründe vor**. Es handelt sich dabei um Fälle, bei denen der Wert aller Änderungen unter dem Schwellenwert eines Oberschwellenauftrags liegt und gleichzeitig niedriger sein muss als:

a) 15% des ursprünglichen Vertragswerts bei Bauleistungsverträgen,
b) 10 % des ursprünglichen Vertragswerts bei Waren- oder Dienstleistungsverträgen.

Jede einzelne durchgeführte Änderung ist durch **unterstützende Unterlagen** zu belegen, aus denen der Grund bzw. der Wert der geplanten Änderungen ersichtlich ist. Bei aus ESIF finanzierten Projekten gelten gleichzeitig Regeln, nach denen bestimmte Nachträge auch **vor ihrer Unterzeichnung einer Kontrolle unterliegen.**

Interessenkonflikte

Interessenkonflikte sind ein sehr sensibles Thema. Während des gesamten Beschaffungsprozesses sind das **Verbot von Interessenkonflikten, das Verbot rechtswidrigen Verhaltens bei der Auswahl eines Lieferanten und die Regeln eines fairen Wettbewerbs zu beachten**. Das VergG definiert einen Interessenkonflikt als eine Situation, in der eine Person auf Seite des öffentlichen Auftraggebers, die das Ergebnis oder den Verlauf der Auftragsvergabe beeinflussen kann, ein direktes oder indirektes finanzielles, wirtschaftliches oder sonstiges persönliches Interesse hat, das als eine Bedrohung für ihre Unparteilichkeit und Unabhängigkeit in Bezug auf diesen Auftrag gesehen werden kann. Unter einer solchen sog. interessierten Person ist **insbesondere** ein Mitarbeiter des öffentlichen Auftraggebers zu verstehen, der an der Vorbereitung oder Durchführung der öffentlichen Vergabe beteiligt war (z. B. ein Mitglied des Ausschusses für die Bewertung von Angeboten) oder eine Person mit Entscheidungsbefugnissen beim öffentlichen Auftraggeber, die das Ergebnis der öffentlichen Vergabe beeinflussen kann, ohne unbedingt an deren Vorbereitung oder Durchführung beteiligt zu sein. Tritt bei einem Vergabeverfahren ein Interessenkonflikt auf, **unterrichtet** die interessierte Person darüber den öffentlichen Auftraggeber und dieser ist verpflichtet sich mit der entstandenen Situation zu **befassen, geeignete Maßnahmen zu ergreifen und Abhilfe zu schaffen**. Der öffentliche Auftraggeber ist verpflichtet sich mit potenziellen Interessenkonflikten zu befassen, auch wiederholt, noch bevor er im Rahmen der öffentlichen Auftragsvergabe Handlungen unternimmt.

Bei aus ESIF finanzierten Projekten ist das Verbot von Interessenkonflikten zu beachten, zum Beispiel auch bei Aufträgen, die nicht unter das VergG fallen. Gegenstand der Finanzkontrolle ist nämlich auch die Tatsache, ob ein Interessenkonflikt bei der Auftragsvergabe ausgeschlossen wurde. Diese Frage ist Gegenstand eines gesonderten Dokuments[40].

[40] Methodische Leitlinie CKO Nr. 13

Theorie vs. Realität

Sowohl im VergG als auch in Handbüchern für aus ESIF finanzierte Projekte werden Fristen festgelegt, nach denen sich sowohl die Person, die die Auftragsvergabe durchführt, als auch die Kontrollbehörden zu richten haben. In der Praxis treten jedoch Situationen auf, in denen **die festgelegten Fristen von den Mittelgebern nicht eingehalten werden, was für die Begünstigten einen unverhältnismäßig hohen Zeit- und Verwaltungsaufwand bedeutet.** Nach dem VergG und den Handbüchern unterliegen öffentliche Vergabeprozesse je nach ihrem Wert und dem gewählten Vergabeverfahren einer Reihe von Kontrollen. Im Falle eines Oberschwellenauftrags für Waren im Wert von über 600 000 EUR müssen derzeit die Vergabeunterlagen sowohl ÚVO als auch dem Begünstigten vorgelegt werden. Obwohl die Zahl der obligatorischen Kontrollen in den letzten Jahren abnahm, kann auch derzeit die öffentliche Auftragsvergabe von der Ermittlung des gA bis zum Inkrafttreten des Vertrags immer noch mehr als ein Jahr in Anspruch nehmen.

Der öffentliche Auftraggeber sieht sich daher mit Situationen konfrontiert, in denen beispielsweise die erfolgreichen Bieter **nicht in der Lage sind, den Auftragsgegenstand zu den angebotenen Preisen zu liefern oder der Auftragsgegenstand nicht mehr hergestellt wird** usw. Nach Auskunft kompetenter BSK-Mitarbeiter ereignete sich der Fall beim Umbau des Schlosses in Modra, der aus dem Projekt „Kulturelle und kreative Wiederbelebung der Traditionen“ im Rahmen des INTERREG VA SK-AT-Programms finanziert wurde. Daraus ergeben sich Komplikationen, die eine Änderung der Verträge, d.h. den Abschluss von Nachträgen erforderlich machen. Wie allerdings bereits erwähnt wurde, ist die Flexibilität bei Anpassungen jedoch nicht groß, da sie durch das VergG begrenzt wird und außerdem Kontrollen unterliegt, die auch einige Monate in Anspruch nehmen. In kritischen Fällen kommt es zu Situationen, in denen sich **erfolgreiche Bieter weigern, einen Vertrag zu unterzeichnen bzw. von einem bereits unterzeichneten Vertrag zurücktreten**, wodurch das Abrufen der Mittel unmöglich wird.

Ein weiteres Beispiel für einen übermäßigen Verwaltungsaufwand ist die vom Mittelgeber in den Verwaltungsdokumenten festgelegte Bedingung, dass die Auftragsvergabe von einer Person mit ausreichender Erfahrung auf diesem Gebiet durchzuführen ist, wofür er auch einen angemessenen Nachweis verlangt. Als Beispiel kann hier noch einmal die Durchführung des Umbaus des Schlosses in Modra genannt werden, wenn der öffentliche Auftraggeber die obige Bedingung in den Ausschreibungsunterlagen festgelegt hatte.

Zu den häufigsten Fehlern bei der Auftragsvergabe zählen folgende:

- unbefugte Nutzung der direkten Vergabe im Notfall,
- unbefugte Inanspruchnahme von Ausnahmen aus dem Vergabegesetz (z.B. Anwendung einer Ausnahme bei der Vermittlung von Mietwohnungen, auf deren Grundlage das Gesetz umgangen wurde),
- Bewertung der Teilnahmebedingungen unter Verstoß gegen die Vergabebekanntmachung,
- Bewertung von Kriterien, die den in den Ausschreibungsunterlagen festgelegten Regeln widersprechen,
- die Auferlegung unverhältnismäßiger und diskriminierender Teilnahmebedingungen, insbesondere bei Teilnahmebedingungen der fachlichen Kompetenz,
- ungenügende Anwendung des Grundsatzes der Verhältnismäßigkeit und des Erklärungsinstituts, wenn öffentliche Auftraggeber, anstatt den Bieter zur Erklärung aufzufordern, zu seinem Ausschluss vorgehen,

- Verstoß gegen die Grundsätze des öffentlichen Auftragswesens, insbesondere gegen die Grundsätze der Transparenz, Gleichbehandlung und Verhältnismäßigkeit,
- unzureichende Begründung für die Aufhebung des Vergabeverfahrens.

Flexibilität bei Änderungen in der Projektdokumentation

Es ist kein Einzelfall, dass Preise in den Kostenvoranschlägen für Bauleistungen geändert oder Fehler in den Projektunterlagen entdeckt werden. In solchen Fällen ist es notwendig, Änderungen in den Ausschreibungsunterlagen vorzunehmen. Wie bereits erwähnt wurde, legt das VergG fest, in welchen Fällen ein Nachtrag ohne Notwendigkeit eines neuen Vergabeverfahrens abgeschlossen werden kann. Es sollte jedoch beachtet werden, dass jede sich auf ESIF finanzierte Projekte beziehende Änderung der Genehmigung durch den Mittelgeber unterliegt. Solche Verfahren führen zu Verzögerungen bei den Prozessen und erhöhen den Verwaltungsaufwand. Nach slowakischem Recht besteht die Notwendigkeit, eine neue öffentliche Vergabe durchzuführen, wenn die Änderungen erheblich wären und die gesamte Projektdokumentation einschließlich des Budgets geändert werden müsste.

Viele der Änderungsanforderungen sind vor allem darauf zurückzuführen, dass zwischen der Einreichung eines Preisangebots bei der öffentlichen Vergabe und dem Zeitpunkt der Ausführung mehrere Monate vergehen, wodurch es zu erheblichen Änderungen der Marktpreise kommt und Änderungen erforderlich sind. Allerdings haben auch Änderungen ihre rechtlichen Grenzen und ist es nicht möglich, im Sinne des Gesetzes vorzugehen, ziehen es die Lieferanten vor, von den Verträgen zurückzutreten.

Novelle des VergG

In den letzten Monaten hat die Nationalversammlung der Slowakischen Republik einen Gesetzentwurf zur Änderung und Ergänzung des Gesetzes Nr. 343/2015 Slg. über das öffentliche Vergaberecht und über die Änderungen und Ergänzungen bestimmter Gesetze in der Fassung späterer Vorschriften beschlossen, durch das einige Gesetze geändert und ergänzt werden (im Folgenden "Novelle"). Die betreffende Novelle ändert grundlegend die Schwellenwerte und Verfahren bei der öffentlichen Auftragsvergabe Vetragsgeber und führt ein System mit einer einheitlichen elektronischen Plattform ein. Die meisten Bestimmungen der Novelle treten am 31. März 2022, 1. August 2022 oder 31. März 2024 in Kraft.

4.2.2 Vergabegesetz in Österreich

Im Interreg Programm SK-AT haben alle Einrichtungen, die öffentliche Auftrag-geber im Sinne des Vergaberechts sind, die relevanten Vergaberechtsnormen einzuhalten. Für alle anderen Einrichtungen (z.B. Unternehmen) sehen die Interreg-Programme unterschiedliche Regelungen für die Durchführung von Beschaffungen vor. Zumeist wird festgelegt, dass die Fördermittel im Einklang mit den Grundsätzen der Sparsamkeit, Wirtschaftlichkeit und Wirksamkeit zu verwenden sind.

In Österreich ist das Vergaberecht einheitlich im Bundesvergabegesetz 2018 (BVergG 2018) und den dazu erlassenen Verordnungen auf Bundes- und Länderebene (z.B. Publikationsmedienverordnungen des Bundes und der Länder, Schwellenwerteverordnung des Bundeskanzlers) geregelt. Der vergabespezifische Rechtsschutz ist aufgrund der Kompetenzverteilung durch Landesgesetze und ein Bundesgesetz geregelt.

Das BVergG gilt für alle **öffentlichen Auftraggeber"**, das sind Gebietskörper-schaften (Bund, Länder, Gemeinden, Gemeindeverbände),öffentliche Einrichtungen und Verbände, die aus einem oder mehreren öffentlichen Auftraggebern bestehen.

Auftragsarten

Das BVergG definiert die einzelnen Auftragsarten und enthält Abgrenzungsregeln für den Fall, dass ein Auftrag Elemente verschiedener Auftragsarten enthält (§ 5-8 BVergG).

- Bauaufträge sind Aufträge, deren Vertragsgegenstand die Ausführung und/oder Planung von Bauleistungen in Zusammenhang mit einer der in Anhang I BVergG genannten Tätigkeiten, 6 die Ausführung und/oder Planung eines Bauvorhabens oder die Erbringung einer Bauleistung durch Dritte gemäß den vom öffentlichen Auftraggeber genannten Erfordernissen, ist. Lieferaufträge sind Aufträge, deren Vertragsgegenstand der Kauf, das Leasing, die Miete, die Pacht oder der Ratenkauf von Waren, mit oder ohne Kaufoption, einschließlich Nebenarbeiten wie z.B. die Installation, ist.
- Dienstleistungsaufträge sind Aufträge, die nicht unter die Kategorie Bau- oder Lieferauftrag fallen und deren Vertragsgegenstand Dienstleistungen sind.
- Abgrenzungsregelungen: Aufträge, die mehr als eine Art von Leistung umfassen, sind nach den Regelungen jener Leistungsart zu vergeben, die den Hauptgegenstand des Auftrages bildet. Aufträge, die sowohl Lieferungen als auch Dienstleistungen umfassen, gelten als Dienstleistungsaufträge, wenn der geschätzte Wert der Dienstleistungen höher als jener der Waren ist (und umgekehrt).

Vergaberechtliche Grundsätze

- Der Auftraggeber hat die folgenden vergaberechtlichen Grundsätze (siehe die Aufzählung in § 20 BVergG) unabhängig vom Auftragswert bei jeder Auftragsvergabe zu beachten: - Grundsatz der Gleichbehandlung (z.B. dürfen nicht bestimmte Informationen bestimmten Bietern vorbehalten werden),
- Diskriminierungsverbot (inländische Bieter dürfen nicht bevorzugt werden),
- Grundsatz der Verhältnismäßigkeit,
- Gebot der Beachtung der gemeinschaftsrechtlichen Grundfreiheiten (Waren-, Dienstleistungs-, Kapitalverkehrs- und Niederlassungsfreiheit),
- Grundsatz des freien und lauteren Wettbewerbs (z.B. eine Leistung darf nicht so beschrieben werden, dass bestimmte Bieter von vornherein Wettbewerbsvorteile genießen, keine gebietsmäßige Beschränkung, keine Beschränkung auf einzelne Berufsstände),
- Grundsatz der Wirtschaftlichkeit,
- Auftragsvergabe nur an befugte, leistungsfähige und zuverlässige (geeignete) Unternehmer (es ist zu prüfen, ob der Unternehmer über die erforderliche Befugnis, wirtschaftliche, finanzielle und technische Leistungsfähigkeit verfügt),
- Grundsatz der Preisangemessenheit,
- Bedachtnahme auf Umweltgerechtigkeit der Leistung (ökologische Aspekte, Tierschutz),
- Berücksichtigung arbeits- und sozialrechtlicher, sozialpolitischer Belange (Beschäftigung von Frauen, von Personen im Ausbildungsverhältnis, von Menschen mit Behinderung, von Langzeitarbeitslosen, von älteren Arbeitnehmern),
- KMU sollten am Vergabeverfahren teilnehmen können,

- Transparenzgebot

Schema 1: Grundsätzliche Überlegungen der Beschaffung

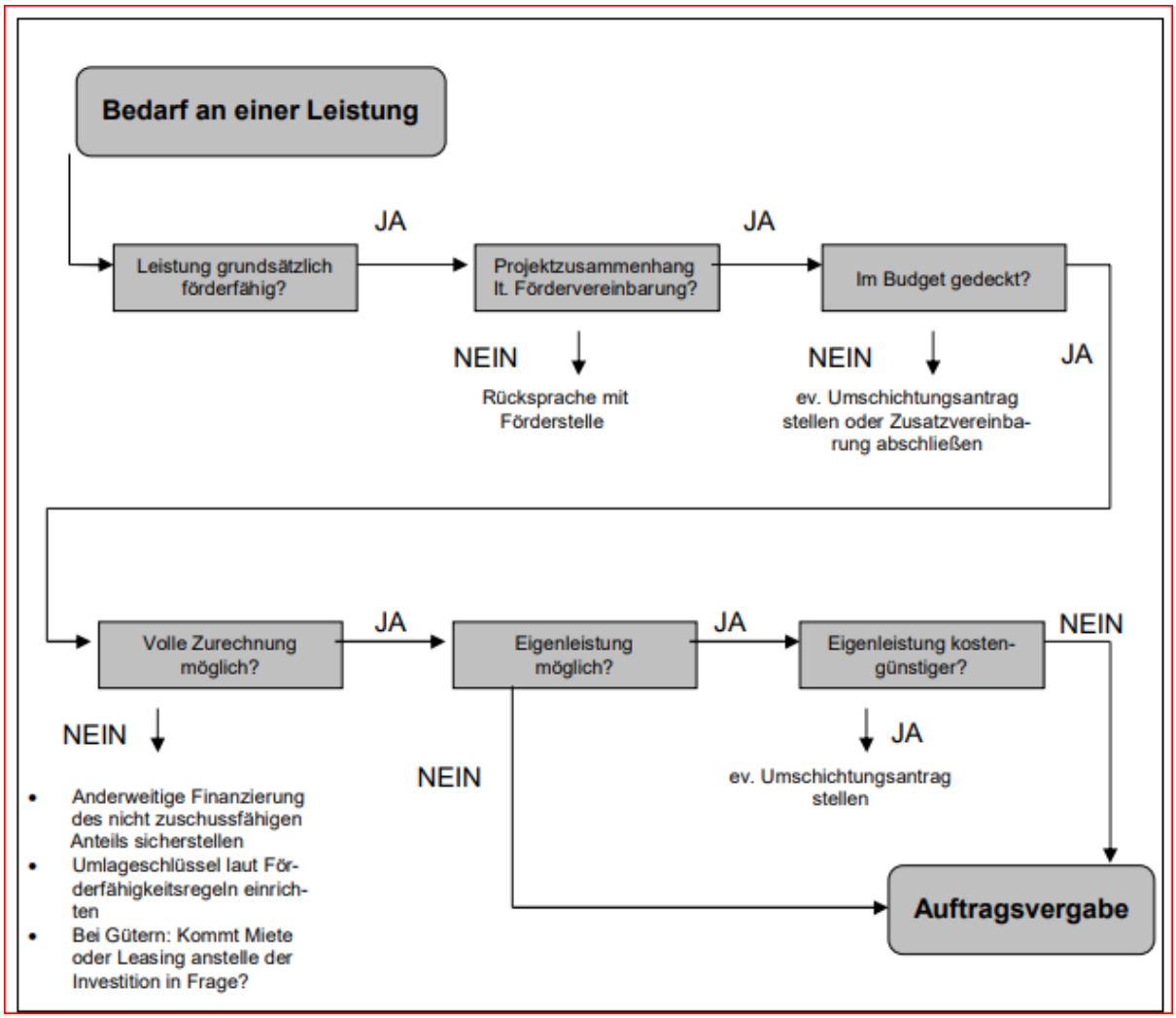

Quelle: Vergabeleitfaden, Ernst & Joung aktualisierte 8-Auflage, April 2020, Ämter der Salzburger, Oberösterreichischen, Steiermärkischen und Niederösterreichischen Landesregierung, S 8

Schwellwerte

Im Vergaberecht unterscheidet man zwischen der Vergabe von Aufträgen im Unterschwellenbereich und im Oberschwellenbereich. Ob der Auftraggeber die Bestimmungen des strengeren Ober- bzw. des Unterschwellenbereichs anzuwenden hat, ist vom Auftragswert abhängig. Unterschiede zwischen dem Unter- und Oberschwellenbereich gibt es insbesondere im Bereich der Bekanntmachung, bei den dem jeweiligen Auftraggeber zur Verfügung stehenden Verfahrensarten sowie den einzuhaltenden Fristen im Vergabeverfahren.

Tabelle 8: Schwellenwerte

Art der Beschaffung[41]	Oberschwellenbereich	Unterschwellenbereich
Lieferauftrag	ab 214.000 Euro	
Bauauftrag	ab 5.350.000 Euro	
Dienstleistungsauftrag	ab 214.000 Euro	
		Direktvergabe – 100.000 Euro
		Nicht offenes Verfahren ohne Bekanntmachung für Bauauftrag - 1.000.000 Euro
		Nicht offenes Verfahren ohne Bekanntmachung für Lieferung und Dienstleistung - 100.000 Euro
		Verhandlungsverfahren ohne Bekanntmachung

Quelle: eigene Bearbeitung

Auftragswertberechnung

Der geschätzte Auftragswert hat Auswirkungen auf das jeweils zulässige Vergabeverfahren. Die Wahl des korrekten Vergabeverfahrens durch die beschaffenden Programmstellen und Projektträger wird in den Interreg-Programmen genau geprüft.

Der Maßstab für die Höhe des geschätzten Auftragswertes ist jener Wert, den ein umsichtiger und sachkundiger öffentlicher Auftraggeber nach sorgfältiger Prüfung des relevanten Marktsegments und im Einklang mit den Erfordernissen betriebswirtschaftlicher Finanzplanung bei der Anschaffung der vergabegegenständlichen Sache veranschlagen würde

Verfahrensarten

Sowohl im Oberschwellenbereich als auch im Unterschwellenbereich können grundsätzlich folgende Verfahrensarten für die Auftragsvergabe herangezogen werden: ·

- offenes Verfahren
- nicht offenes Verfahren mit vorheriger Bekanntmachung

Beide Verfahren unterliegen keinen Wertgrenzen und können immer angewandt werden.

- Verhandlungsverfahren mit vorheriger Bekanntmachung
- Verhandlungsverfahren ohne vorherige Bekanntmachung

[41] Schwellenwerte für klassische Auftraggeber. Seit 1.1.2020

Die Verhandlungsverfahren können nur unter bestimmten Umständen (vgl. § 34 ff BVergG) zur Anwendung kommen und die Wahl des Vergabeverfahrens ist gegenüber den Förderbzw. FLC-Stellen genau zu begründen und zu dokumentieren.

Nur im Unterschwellenbereich sind folgende Vergabeverfahren zulässig:

- nicht offenes Verfahren ohne vorherige Bekanntmachung: bei Bauaufträgen bis 1.000.000,- € bei Liefer– u. Dienstleistungsaufträgen: bis 100.000,- €
- Verhandlungsverfahren ohne vorherige Bekanntmachung bei Bauaufträgen: bis 100.000,- € bei Liefer– u. Dienstleistungsaufträgen: bis 100.000,- €
- Direktvergabe ohne vorherige Bekanntmachung bis 100.000,- €
- Direktvergabe mit vorheriger Bekanntmachung bei Bauaufträgen: bis 500.000,- € bei Liefer- und Dienstleistungsaufträgen bis 130.000,- €

Die oben angeführten Wertgrenzen sind in der Schwellenwerte-Verordnung festgelegt, die bis 31.12.2020 in Kraft stand und gelten für alle Verfahren, die bis zu diesem Tag „eingeleitet“ werden. Seit 18. Oktober 2018 sind Vergabeverfahren im Oberschwellenbereich verpflichtend elektronisch abzuwickeln, im Unterschwellenbereich ist die elektronische Abwicklung optional.

Offenes Verfahren

Das offene Verfahren ist das Regelverfahren aller Vergabeverfahren, dessen Wahl sowohl im Unter- als auch im Oberschwellenbereich uneingeschränkt möglich ist. Der Auftraggeber hat eine unbeschränkte Anzahl von Unternehmen öffentlich zur Abgabe von Angeboten aufzufordern. Es ist charakteristisch, dass jedes beliebige Unternehmen am Verfahren teilnehmen kann und nicht von vornherein Beschränkungen auferlegt werden dürfen. Die Anzahl und die Namen der Unternehmer, die ein Angebot legen, sind bis zur Angebotsöffnung geheim zu halten. Die Angebotsöffnung muss an einem vorab festgesetzten Ort zu einem festgelegten Zeitpunkt erfolgen (die Bieter sind berechtigt daran teilzunehmen). Wesentlich ist, dass der Auftraggeber nicht mit den Bietern über eine Angebotsänderung verhandeln darf. Der Bieter/die Bieterin ist nach Ende der Angebotsfrist bis zur Zuschlagserteilung an sein Angebot gebunden und kann dies nicht mehr inhaltlich verändern.

Nicht offenes Verfahren

Auch für das nicht offene Verfahren sind die formale Angebotsöffnung, die Geheimhaltung bis zur Angebotsöffnung und das absolute Verhandlungsverbot unbedingt zu beachten. Grundsätzlich lassen sich zwei verschiedene Arten des nicht offenen Verfahrens unterscheiden: jenes mit und jenes ohne vorherige Bekanntmachung.

Nicht offenes Verfahren mit vorheriger Bekanntmachung

Beim nicht offenen Verfahren mit vorheriger Bekanntmachung fordert der Auftraggeber eine nicht festgesetzte Anzahl von Unternehmern öffentlich zur Abgabe von Teilnahme-anträgen auf (Phase 1). Bereits in der Bekanntmachung muss der Auftraggeber bestimmen, wie viele Bewerber zur Angebotslegung eingeladen werden (Phase 2). Die festgelegte Anzahl muss einen echten Wettbewerb gewährleisten und darf im Oberschwellenbereich nicht unter fünf (im Unterschwellenbereich drei) liegen. Falls nach der Eignungsprüfung (siehe Pkt. 3.4.) die vorgesehene Teilnehmerzahl überschritten wird, wählt der Auftraggeber die Bewerber, die zur Angebotslegung eingeladen werden sollen, anhand von sog. "Auswahlkriterien" aus. Dabei handelt es sich um unternehmensbezogene Kriterien, mit denen die Qualität der Bewerber bzw. Bieter ermittelt wird.

Ein Auswahlkriterium sind etwa Referenzprojekte des Unternehmens, d.h. dem zu vergebenden Auftrag ähnliche Leistungen, die das Unternehmen bereits erbracht hat.

Nicht offenes Verfahren ohne vorherige Bekanntmachung

Beim nicht offenen Verfahren ohne vorherige Bekanntmachung wird direkt eine beschränkte Anzahl von geeigneten Unternehmern zur Angebotslegung eingeladen. Die Eignungsvoraussetzungen sind vom Auftraggeber vorab zu prüfen und festzuhalten. Die Anzahl der ausgewählten Unternehmer zur Angebotslegung darf nicht unter drei liegen.

Verhandlungsverfahren mit vorheriger Bekanntmachung

Nachdem eine nicht festgesetzte Anzahl von Unternehmen zur Abgabe von Teilnahmeanträgen eingeladen wurde (Phase 1), werden ausgewählte Bewerber zur Angebotslegung aufgefordert (Phase 2). Die festgelegte Anzahl muss einen echten Wettbewerb gewährleisten und darf nicht unter drei liegen. Falls nach der Eignungsprüfung die vorgesehene Teilnehmerzahl überschritten wird, wählt der Auftraggeber die Bewerber, die zur Angebotslegung eingeladen werden sollen, anhand von Auswahlkriterien aus. Im Unterschwellenbereich ist eine Unterschreitung aus sachlichen, vom Auftraggeber festzuhaltenden Gründen zulässig.

Verhandlungsverfahren ohne vorheriger Bekanntmachung

Anders als beim Verhandlungsverfahren mit vorheriger Bekanntmachung wird beim Verhandlungsverfahren ohne vorherige Bekanntmachung eine beschränkte Anzahl von geeigneten (dies ist im Vorfeld zu prüfen) Unternehmern zur Abgabe von Angeboten aufgefordert. Die Anzahl der Unternehmer darf grundsätzlich nicht unter drei liegen. Im Unterschwellenbereich ist eine Unterschreitung aus sachlichen, vom Auftraggeber festzuhaltenden Gründen zulässig.

Direktvergabe

Bei einer Direktvergabe wird eine Leistung formfrei unmittelbar von einem ausgewählten Unternehmer gegen Entgelt bezogen. Der Auftrag ist an einen geeigneten Unternehmer zu vergeben, wobei die Auftragsvergabe nicht den strengen Formalkriterien des BVergG unterliegt (z.B. keine Einhaltung von Fristen, Nachverhandlungen über Inhalt und Preis der eingeholten Vergleichsangebote und/oder unverbindlichen Preisauskünfte möglich).

Da auch im Rahmen der Direktvergabe dem Grundsatz der Sparsamkeit, Wirtschaftlichkeit und Zweckmäßigkeit entsprochen werden muss, ist die Angemessenheit der Ausgaben nach den Vorgaben der Interreg-Programme, etwa mittels eingeholter Vergleichsangebote und/oder unverbindlicher Preisauskünfte nachzuweisen (diese sind den FLCStellen auch vorzulegen)

Schema 2: Beschaffung

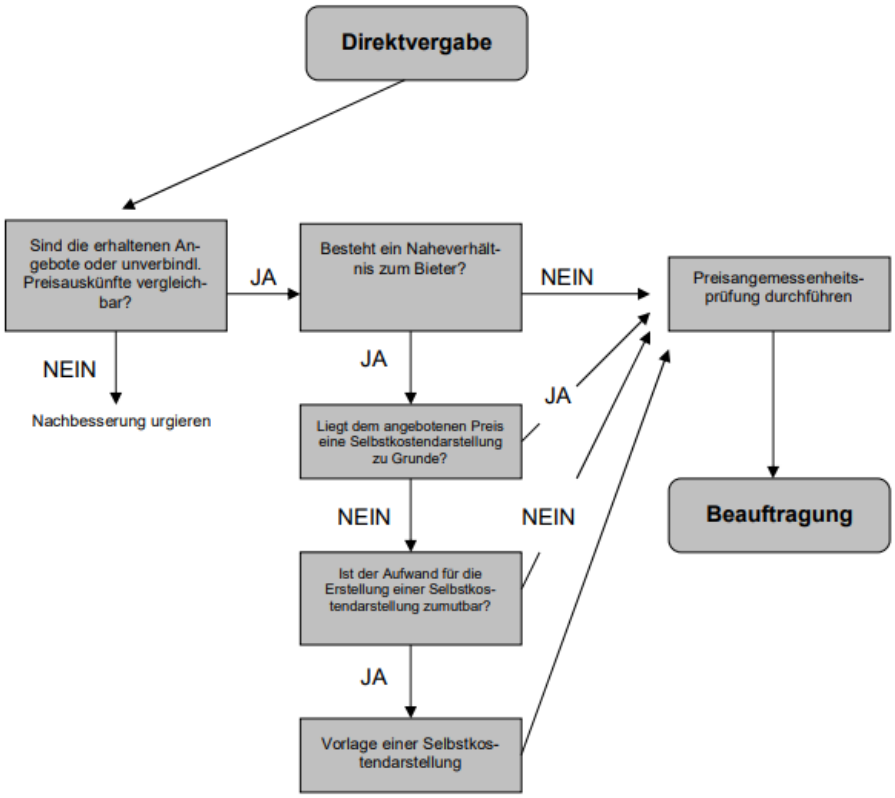

Quelle: Vergabeleitfaden, Ernst & Joung aktualisierte 8-Auflage, April 2020, Ämter der Salzburger, Oberösterreichischen, Steiermärkischen und Niederösterreichischen Landesregierung, S 14

Direktvergabe mit vorheriger Bekanntmachung

Das Verfahren kann einstufig oder zweistufig gestaltet werden, indem mit den Bietern verhandelt oder im Laufe des Verfahrens die Anzahl der Bieter reduziert wird. Eingeschränkt wird dieses Ermessen des Auftraggebers durch die Verpflichtung, wonach der Auftraggeber bereits zu Beginn festlegen muss, nach welchen Kriterien er den oder die Unternehmer auswählt, von denen er ein Angebot einholt und nach welchem oder welchen Kriterien er das erfolgreiche Angebot bestimmt. Die Kriterien sind den interessierten Unternehmern vorab bekannt zu geben.

Einstufiges Verfahren: Der Auftraggeber verfügt bereits in der Bekanntmachung bzw. in den Unterlagen, dass Angebote eingeholt werden und anhand dieser dem Billigst- oder Bestbieter der Zuschlag erteilt wird.

Zweistufiges Verfahren: Der Auftraggeber kann nach der Bekanntmachung einen oder mehrere Unternehmer auswählen (etwa auf Grund von Referenzen oder etwa auch "die ersten fünf"), von denen er in einem zweiten Schritt Angebote einholt. Weil es relativ wenige Vorgaben für dieses Verfahren gibt, ist es besonders wichtig, dass alle wesentlichen Festlegungen und Vorgänge im Vergabeverfahren schriftlich festgehalten werden.

Unverzüglich nach Zuschlagserteilung hat der Auftraggeber den Unternehmern, die sich um eine Teilnahme am Verfahren beworben oder ein Angebot gelegt haben, mitzuteilen, welchem Unternehmer der Zuschlag erteilt wurde. Dabei muss der Gesamtpreis (Auftragssumme ohne Umsatzsteuer) mitgeteilt werden.

Wie bei der "klassischen" Direktvergabe gilt auch hier ein eingeschränkter Rechtsschutz. Es kann lediglich die Entscheidung hinsichtlich der Wahl des Vergabeverfahrens und die Bekanntmachung angefochten werden.

Auftragsänderung/-erweiterung und Zusatzaufträge nach Verfahrensabschluss

Eine Auftragsänderung/-erweiterung nach Zuschlagserteilung ist nicht beliebig zulässig. Grundsätzlich stehen "wesentliche" Änderungen nicht im Einklang mit dem Vergaberecht. Die Änderung kann unter anderem dann als wesentlich angesehen werden, wenn sie Bedingungen einführt, welche die Zulassung anderer als der ursprünglich zugelassenen Bieter oder die Annahme eines anderen als des ursprünglich angenommenen Angebots erlaubt hätten (z.B. Änderung der Person des Auftragnehmers, des Leistungsumfangs, Erhöhung des Auftragswerts) oder der Umfang des Auftrages erheblich ausgedehnt wird. Keine wesentliche Änderung ist hingegen eine Reduzierung der Leistung in Verbindung mit dem Auftragswert. Eine wesentliche Vertragsänderung ist als neue Vergabe zu beurteilen und nach den einschlägigen Bestimmungen zu behandeln. Auch Zusatzaufträge sind grundsätzlich als neue Vergabe zu beurteilen

Die häufigsten Fehler bei der Auftragsvergabe

- Unzulässige freihändige Auftragsvergabe ohne die vorgeschriebene vorangehende Bekanntmachung,
- Bekanntmachung der Auftragsvergabe nur auf nationaler oder regionaler Ebene statt auf EU-weiter Ebene,
- unklare Ausschreibungsunterlagen, aus denen die Erwartungen des Auftraggebers an die zu beschaffende Leistung und das Angebot nicht präzise hervorgehen,
- unangemessen kurze Frist zur Legung eines Angebotes (in allen Fällen, in denen das Gesetz keine Mindestfristen vorsieht gilt der Grundsatz: je komplexer eine Leistung, desto länger sollte die Angebotsfrist sein),
- Durchführung eines Verhandlungsverfahrens ohne vorherige Bekannt-machung aus dringlichen Gründen ohne Vorliegen der entsprechenden Voraussetzungen (z.B. Dringlichkeit ist nicht gegeben, wenn ein Projekt im Zeitplan im Verzug ist.Das Vergaberecht stellt vielmehr auf Gründe ab, die nicht im Einflussbereich des Auftraggebers liegen wie etwa Natur-katastrophen, die rasches Handeln erfordern),
- Durchführung eines Verhandlungsverfahrens ohne vorherige Bekannt-machung mit nur einem Unternehmen aus technischen Gründen oder wegen Ausschließlichkeitsrechten ohne Vorliegen der entsprechenden Voraussetzungen (z.B. ist es nicht hinreichend zu argumentieren, dass nur der eine Unternehmer dazu in der Lage ist, eine Leistung zu erbringen, sondern es in der EU viele geeignete Unternehmen gibt, die den Auftrag erbringen können, die der Auftraggeber aber vielleicht nicht kennt; zulässigerweise kann das Verfahren aber etwa gewählt werden, wenn eine spezifische Lösung angeschafft werden soll, auf die das eine Unternehmen ein Patentrecht hat),
- Vermischung von Auswahl- und Zuschlagskriterien (Auswahlkriterien dienen der Beurteilung der Unternehmen im zweistufigen Verfahren, Zuschlagskriterien beziehen sich auf das Angebot und dienen der Beurteilung desselben),
- Diskriminierende Kriterien (z.B. Einforderung des Sitzes des Unternehmens am Ort des Auftraggebers widerspricht dem Gleichheitsgrundsatz),
- unzulässige Aufteilung des Auftrages um die Anwendung der Wertgrenzen zu umgehen,

- wesentliche Änderungen in Art, Umfang und Inhalt des Auftrages, die eine neuerliche Auftragsvergabe bedingen würden

Rechtsfolgen bei Vergabefehlern

Im Bereich der Interreg-Programme kommt es darauf an, zu welchem Zeitpunkt der Fehler in der Auftragsvergabe festgestellt wird. Geschieht dies im Zuge der First Level Control, so werden die entsprechenden Kosten nicht als förderwürdig anerkannt und entsteht kein Anrecht auf die anteiligen EU-Fördergelder. Wird der Vergabefehler nach der First Level Control und somit nach Anerkennung und allenfalls schon Auszahlung der entsprechenden EU Fördergelder festgestellt (etwa durch die Finanzkontrolle der zweiten Ebene – sog. "Second Level Control") so kann es zu Finanzkorrekturen kommen.

Tabelle 9: Vergabefhler und Korrektur

Vergabefehler	**vorgeschlagene Korrektur**
Verstoß gegen die Bekanntmachungsvorschriften	25-100 %
Unzulässiges Auftragssplitting	25-100 %
Nichteinhaltung der dem Bieter einzuräumenden Fristen	5-100 %
Unzulässige Wahl des Verhandlungsverfahrens	10- 25 %
Diskriminierende Ausschluss-, Eignungs- oder Zuschlagskriterien oder Auftragsausführungsbedingungen	10- 25 %
Nichtveröffentlichung oder unvollständige Beschreibung der Eignungs- und/oder Zuschlagskriterien oder der Auftragsausführungsbedingungen	10- 25 %
Unzureichende Definition des Auftragsgegenstandes	10 %
Verhandlungen in laufenden Vergabeverfahren	25 %

Quelle: Bearbeitung auf Basis des Dokumentes C(2019) 3452 final

Die Europäische Kommission hat Leitlinien für solche Finanzkorrekturen erlassen (siehe das Dokument C(2019) 3452 final.

Zusammenfassung

Das Vergabegesetz ist auf beiden beteiligten Seiten das Schlüsselgesetz aus der Sicht der Umsetzung von Investitionsvorhaben, nach dem notwendige Leistungen, Waren und Dienstleistungen beschaffen werden. Die öffentliche Vergabe ist untrennbarer Bestandteil der Nutzung der ESIF-Mittel. Das Nichteinhalten der Bestimmungen des Vergabegesetzes kann zur Entstehung nicht förderfähiger Ausgaben oder zur Entstehung eventueller nachträglicher Korrekturen führen. Die Analyse rechtlicher Regelungen auf beiden beteiligten Seiten sollte auf die Unterschiede und Verwaltungshemmnisse im Zusammenhang mit der Durchführung von Vergabeverfahren hinweisen.

Ziel war es, auf die Unterschiede in den einzelnen Vergabephasen und auch auf Fehler hinzuweisen, die der Antragsteller vermeiden sollte. Zu diesen Phasen gehört die Ausarbeitung der Vergabeunterlagen, die Auswahl der Vergabemethode, die Bewertung der Erfüllung der Teilnahmebedingungen bei der Vergabe durch Bieter, das Verfahren bei der Ausschreibung eines Vergabeverfahrens sowie bei der Angebotsbewertung und beim Erheben von Einwänden, bis zur

Unterzeichnung eines Vertrages mit einem erfolgreichen Bieter und die Möglichkeiten seiner eventuellen Änderung.

Das gesamte Vergabeverfahren muss sowohl auf slowakischer als auch auf österreichischer Seite den festgelegten Vergabegrundsätzen, die von europäischer Gesetzgebung ausgehen, entsprechen. In Österreich werden die Grundsätze umfangreicher geregelt. Zu den wichtigsten Grundsätzen gehört dort auch das Verbot der Bevorzugung inländischer Bieter, wodurch ein hochwertiger Wettbewerb gefördert wird. Es wird auch die Anforderung nach Berücksichtigung der Umweltgerechtigkeit bei den Vergabeverfahren hervorgehoben und eine verstärkte Betonung auf die Unterstützung der KMU-Teilnahme an der Vergabe gelegt. Es ist notwendig zu unterstreichen, dass die meisten Verstöße gerade die Verletzung der wichtigsten Vergabegrundsätze betreffen.

Der Antragsteller wählt in der ersten Reihe das Vergabeverfahren. Er bereitet die Ausschreibungsunterlagen vor, die dem Bewerber als Anleitung dienen, was zu erfüllen ist, damit er sich der Ausschreibung anschließen kann. Die Wahl der geeigneten Vergabemethode hängt von der Beurteilung mehrerer Parameter ab, wie z.B. der geschätzte Auftragswert oder Vertragsgegenstand. In der SR richtet sich das Vergabeverfahren auch nach der Person, die die Vergabe durchführt, was zu unterschiedlichen finanziellen Schwellenwerten für die Beschaffung bestimmter Auftragsgegenstände führt. Finanzielle Schwellenwerte je nach Person, die die Vergabe durchführt, unterscheiden sich bei der Beschaffung von Waren und Dienstleistungen und Lebensmitteln. Für Dienstleistungen nach Anhang Nr. 1 des Vergabegesetzes und Bauleistungen gelten keine Abweichungen bei den Schwellenwerten. Die Wahl des richtigen Verfahrens ist außerordentlich wichtig. Für die Wahl eines falschen Verfahrens drohen hohe Sanktionen.

Es ist nicht einfach den geschätzten Auftragswert zu ermitteln. Im Unterschied zu Österreich, lässt die slowakische rechtliche Regelung auch eine Markterkundung zu, die den geschätzten Auftragswert verlässlich ermitteln und damit einen Verstoß gegen das Vergabegesetz vermeiden kann. Zum Auftragsgegenstand können Waren und Dienstleistungen sowie Bauleistungen gehören. In der SR werden bei den festgelegten Schwellenwerten für die Wahl des richtigen Vergabeverfahrens gesondert Lebensmittel und Dienstleistungen nach Anhang Nr. 1 des Vergabegesetzes geregelt. In der SR werden drei Arten von Aufträgen aus der Sicht des Auftragsgegenstands und der festgelegten finanziellen Schwellenwerte geregelt, und zwar Oberschwellen-, Unterschwellenaufträge und Aufträge mit geringem Auftragswert. In Österreich wird nur zwischen zwei Arten unterschieden, nämlich zwischen Oberschwellen- und Unterschwellenaufträgen. Die Unterschiede bestehen vor allem auf dem Gebiet der Bekanntmachung, bei den Arten der Vergabeverfahren und Fristen bei den Vergabeverfahren. In der SR gilt, dass Lebensmittel nicht zum Gegenstand von Unterschwellenaufträgen gehören. Das österreichische Vergabegesetz bestimmt die Bedingungen für die Festlegung des Auftragsgegenstands, die die Wahl des Vergabeverfahrens auch bei sog. gemischten Auftragsgegenständen beeinflussen. Bei Aufträgen, die mehr als eine Art von Leistung umfassen, werden die Aufträge nach der sog. Hauptleistung vergeben. Sind sowohl Waren als auch Dienstleistungen Gegenstand des Auftrags, wird der Auftrag nach dem höheren geschätzten Auftragswert, daher dem Wert von Waren oder Dienstleistungen, vergeben.

Nach der Feststellung des geschätzten Auftragswerts, der Bestimmung des Auftragsgegenstands unter Berücksichtigung des festgelegten finanziellen Schwellenwerts wird das geeignete Vergabeverfahren gewählt. Dies wird in den verglichenen Ländern leicht unterschiedlich geregelt. Das österreichische Gesetz legt fest, dass das Verhandlungsverfahren nur unter bestimmten Umständen genutzt werden kann. Die Nutzung dieses Verfahrens ist zu begründen und ordentlich gegenüber den Kontrollbehörden der ersten Stufe beim INTERREG VA SK-AT Programm zu belegen.

Für Unterschwellenaufträge gelten spezifische Verfahren, die angewendet werden können. Es kann im Allgemeinen festgestellt werden, dass in Österreich das öffentliche Verfahren das Standardverfahren für die beiden Vorgehensweisen ist.

Die Ausschreibung eines Vergabeverfahrens unterscheidet sich nach dem gewählten Vergabeverfahren auf beiden Seiten. Ein Vergabeverfahren kann für eine uneingeschränkte oder eingeschränkte Anzahl von Bewerbern ausgeschrieben oder ihre Anzahl erst in der folgenden Vergabeverfahrensetappe reduziert werden. Die Direktvergabe charakterisiert sich dadurch, dass der Auftrag bei Erfüllung spezifischer Bedingungen direkt an den geeigneten Bewerber vergeben werden kann. Wenn der Antragsteller die Wahl eines eventuell nichtgeeigneten Verfahrens vermeiden möchte bzw. wenn er versucht, das Verfahren zu vereinfachen, kommt es in der Praxis vor, dass Aufträge aufgeteilt oder gebündelt werden. Allerdings kommt es in solchen Fällen sehr oft zu Verstößen gegen das Vergabegesetz, vor allem bei Aufteilung von Aufträgen, wobei dem Antragsteller hohe Sanktionen drohen. Die Gründe können unterschiedlich sein. Es kann Z.B die Senkung des geschätzten Auftragswerts unter die gesetzlich festgelegten finanziellen Schwellenwerte sein.

Ist ein Vergabeverfahren ausgeschrieben, legt der Antragsteller in den Ausschreibungsunterlagen die Teilnahmebedingungen für die Bewerber fest. In der SR werden die Bedingungen der persönlichen Leistungsfähigkeit, die von den Bewerbern bei allen Auftragsarten mit finanziellen Schwellenwerten zu erfüllen sind, gesondert geregelt. Das Vergabegesetz bietet die Möglichkeit, die Erfüllung dieser Bedingungen auch durch die Eintragung in das Verzeichnis der Wirtschaftsteilnehmer mit einer Gültigkeit von 3 Jahren, nachzuweisen. Weiter ist es notwendig, die Erfüllung der Bedingungen betreffend die finanzielle und wirtschaftliche Leistungsfähigkeit sowie die technische oder fachliche Leistungsfähigkeit nachzuweisen, die der Entscheidung des jeweiligen Antragstellers unterliegen. In Österreich wird der Nachweis der Befähigung des Unternehmers durch Berufsausweis, professionelle Sorgfalt, finanzielle und wirtschaftliche Leistungsfähigkeit oder technische Kapazität geregelt und es wird festgelegt, dass öffentliche Aufträge nur an geeignete Unternehmer zu vergeben sind.

In der SR sind in der Regel auch ein Vertragsentwurf und ein Antrag auf Übertragung der Rechte des geistigen Eigentums (z.B. Schutzmarken o.ä.) Bestandteil der Ausschreibungsunterlagen. Damit nicht gegen den Grundsatz eines lauteren Wettbewerbs und den Gleichbehandlungsgrundsatz verstoßen wird, dürfen sich die technischen Anforderungen in der Beschreibung des Auftragsgegenstands nicht auf einen bestimmten Hersteller, ein Herstellungsverfahren, einen Handelsnamen, ein Patent, einen Typ, eine Region oder einen Ursprungs- oder Herstellungsort beziehen. In Ausnahmefällen kann auf eine konkrete Typenbezeichnung Bezug genommen werden, allerdings mit dem Zusatz "oder gleichwertig". Österreich legt großen Wert darauf, dass in den Ausschreibungsunterlagen die zu beschaffende Dienstleistung ausreichend beschrieben wird.

Der Antragsteller hat weiter auch geeignete Kriterien für die Angebotsauswertung festzulegen, über die er den Bewerber in den Ausschreibungsunterlagen informiert. Obwohl in der SR das am häufigsten verwendete Kriterium der Preis ist, wurde in den letzten Jahren bei der Angebotsbewertung dem besten Preis-Leistungs-Verhältnis immer mehr Bedeutung beigemessen. Es ist allerdings wichtig hervorzuheben, dass keinesfalls die Dauer der Garantie, der Anteil der Unteraufträge und die Institute, die die Vertragserfüllung sicherstellen, ein Kriterium für die Angebotsbewertung sein dürfen. Falls aus den vorgelegten Unterlagen ihre Gültigkeit oder die Erfüllung der Teilnahmebedingungen nicht beurteilt werden kann, soll der Bewerber schriftlich zu ihrer Ergänzung aufgefordert werden. Erst wenn er die Erfüllung der Bedingungen nicht nachweist, soll der Bewerber vom Vergabeverfahren ausgeschlossen werden. In der Praxis begegnen wir einem

sofortigen Ausschluss eines Bewerbers ohne Korrekturmöglichkeit, wodurch gegen das Vergabegesetz verstoßen wird.

In Österreich wird bei den Kriterien für die Angebotsauswertung insbesondere betont, dass in der Mitteilung über die Vergabe oder in den Ausschreibungsunterlagen anzuführen ist, ob sich bei der Auftragsvergabe die Auswertung nach dem Best- oder Billigstbietergrundsatz richtet. Soll die Vergabe nach dem Bestbietergrundsatz erfolgen, hat der öffentliche Auftraggeber alle Kriterien für die Vertragsvergabe, die er anwenden möchte, anzuführen und nach ihrer Wichtigkeit zu definieren. Auch die für die Bewerber festgelegte Frist für die Angebotsvorlage darf nicht diskriminierend sein. In Österreich werden z.B. ungeeignet definierte Fristen für die Angebotsvorlage allgemein definiert.

Richtet sich der Antragsteller nach dem slowakischen Vergabegesetz, muss er vor der Vertragsunterzeichnung sogar im Register der Partner des öffentlichen Sektors eingetragen werden. Die Vertragserfüllung kann erst nach Erlangen der Rechtskraft erfolgen. Kommt daher der Antragsteller der Offenlegungspflicht nicht nach und veröffentlicht er den Vertrag nicht innerhalb von drei Monaten nach seiner Unterzeichnung, ist davon auszugehen, dass ein solcher Vertrag nicht zustande gekommen ist. Eine Vertragsänderung ist in Sonderfällen möglich. Allerdings unterliegt jede Änderung bezüglich der durch ESIF finanzierten Projekten der Zustimmung durch den Mittelgeber. Notwendige Änderungen kommen in der SR jedoch oft vor und sind vor allem die Folge langwieriger Vergabeverfahren. Von der Vorlage eines Preisangebotes bis zur Vertragserfüllung vergehen einige Monate, wodurch es zu einer wesentlichen Erhöhung der marktüblichen Preise von Waren und Dienstleistungen kommen kann.

Abschließend kann festgestellt werden, dass der Wahl des richtigen Vergabeverfahrens und der Festlegung geeigneter Kriterien für die Angebotsauswertung gebührende Aufmerksamkeit zu widmen ist, damit sie nicht gesetzeswidrig und diskriminierend sind. Die Kontrollbehörden, die die Aufsicht über die öffentliche Vergabe ausüben, können das öffentliche Verfahren oder ein anderes gewähltes Verfahren auch aufheben. Andererseits kann eine, absichtlich oder unabsichtlich, ungeeignet vorbereitete Ausschreibung dazu führen, dass der erfolgreiche Bieter nicht in der Lage sein wird, den Auftragsgegenstand innerhalb festgelegter Fristen oder zu gebotenen Preisen zu liefern. Die Ausschreibungsbedingungen sollten möglichst transparent gestaltet werden, wodurch unnötige Verzögerungen vermieden werden können.

4.3 Finanzkontrolle

4.3.1 Finanzkontrolle Gesetz in der Slowakischen Republik

Tätigkeit der zuständigen Behörden

Die Zentralbehörde für die Durchführung der Finanzkontrolle ist das Finanzministerium der Slowakischen Republik, das vor allem für die Ausarbeitung des Rechtsrahmens, Weisungen und Schulungen für die Organe der öffentlichen Verwaltung im Bereich der Finanzkontrolle, die Durchführung staatlicher Prüfungen und andere Tätigkeiten gemäß dem Gesetz Nr. 357/2015 Slg. über die Finanzkontrolle und Rechnungsprüfung (im Folgenden "Gesetz über die Finanzkontrolle") zuständig ist. Gemäß dem Gesetz über die Finanzkontrolle wurde das Staatliche Rechnungsprüfungsamt mit Zuständigkeit für die ganze Slowakische Republik (im Folgenden "SR") eingerichtet, das in erster Linie die Einhaltung der Finanzdisziplin bei der Verwaltung der im Rahmen von Verträgen, an die die SR gebunden ist, bereitgestellten Finanzmittel kontrolliert.

Daraus folgt, dass Begünstigte, die keine öffentliche Verwaltungseinrichtung sind, durch den Abschluss des EFRE-Vertrags mit der SR zu einer Einrichtung werden, bei der das Staatliche Rechnungsprüfungsamt eine Prüfung gemäß dem Gesetz über die Finanzkontrolle durchführen kann. Die Kontrolle darf sich nur auf den Anteil der Ausgaben beziehen, für den öffentliche Mittel bereitgestellt wurden. Die Zentralbehörden der Staatsverwaltung sowie die Organe der öffentlichen Verwaltung sind verpflichtet, bei der Durchführung der Finanzkontrolle, die Verfahren des Gesetzes über die Finanzkontrolle bei jeder Finanzoperation zu befolgen.

Bei im Rahmen des Programms INTERREG VA SK-AT umgesetzten Projekten erfolgt die Finanzkontrolle der Finanztransaktionen durch die zuständige Zentralbehörde der Staatsverwaltung, das Ministerium für Investitionen, regionale Entwicklung und Informatisierung der SR (im Folgenden "MIRRI"), das gleichzeitig als Verwaltungsbehörde des Programms agiert (im Folgenden "VB").

Ziele der Finanzkontrolle

Das Hauptziel der Finanzkontrolle besteht vor allem darin, Verstößen gegen die Finanzdisziplin vorzubeugen, d. h. sicherzustellen, dass die öffentlichen Mittel wirtschaftlich, effizient, effektiv und zweckmäßig in Übereinstimmung mit dem genehmigten Haushalt verwendet werden. Begünstigte, denen ein durch das Programm INTERREG VA SK-AT finanziertes Projekt genehmigt wurde und die anschließend einen EFRE-Vertrag mit der SR abgeschlossen haben und keine Einrichtung der staatlichen oder öffentlichen Verwaltung sind, haben damit zu rechnen, dass jede finanzielle Transaktion der Finanzkontrolle durch MIRRI SR als VB unterliegt.

Begünstigte, die eine Behörde der staatlichen oder öffentlichen Verwaltung sind, bzw. juristische Personen, über die öffentliche Mittel bereitgestellt werden, müssen bei jeder Finanztransaktion eine Finanzkontrolle durchführen, unabhängig davon, ob die Finanztransaktion mit dem Projekt zusammenhängt. Handelt es sich um eine im Rahmen des Projekts durchgeführte Finanztransaktion, muss diese einer administrativen Finanzkontrolle durch die VB unterzogen werden, damit sie genehmigt und aus dem Projektbudget erstattet werden darf.

Arten der Finanzkontrolle

Das Gesetz über die Finanzkontrolle unterscheidet drei Arten der Finanzkontrolle:

1. Basisfinanzkontrolle
2. Administrative Finanzkontrolle
3. Vor-Ort-Finanzkontrolle

Die Basisfinanzkontrolle

Alle Behörden der öffentlichen Verwaltung sind verpflichtet, eine Basisfinanzkontrolle zu jeder Finanztransaktion noch vor ihrer Ausführung durchzuführen, um sicherzustellen, dass die Behörde öffentlicher Verwaltung keine Verpflichtungen eingeht, für deren Erfüllung sie nicht über ausreichend Finanzmittel verfügt oder verfügen wird.

Daraus folgt, handelt es sich bei dem Begünstigten um keine Einrichtung öffentlicher Verwaltung, ist er folglich nicht verpflichtet, eine Basisfinanzkontrolle gemäß dem Gesetz über die Finanzkontrolle durchzuführen. Dies bedeutet nicht, dass die vom Begünstigten im Rahmen des Projekts durchgeführte Finanztransaktion die Bedingungen der Einhaltung der Finanzdisziplin, des genehmigten Budgets, der Ergebnisse der öffentlichen Auftragsvergabe, der Verträge mit Lieferanten usw. nicht erfüllen muss.

Handelt es sich bei dem Begünstigten um eine Behörde öffentlicher Verwaltung, ist diese verpflichtet, bei jeder Finanztransaktion gemäß dem Gesetz über die Finanzkontrolle vorzugehen. Die Finanztransaktionen im Zusammenhang mit dem Projekt müssen gegenüber der VB auch mit Unterlagen belegt werden, die nachweisen, dass eine Basisfinanzkontrolle gemäß dem Gesetz über die Finanzkontrolle durchgeführt wurde. Bei der Durchführung der Basisfinanzkontrolle ist das "Vier-Augen-Prinzip" einzuhalten, was bedeutet, dass die Kontrolle von mindesten zwei Mitarbeitern durchzuführen ist.

Die administrative Finanzkontrolle

Eine Behörde der öffentlichen Verwaltung hat eine administrative Finanzkontrolle durchzuführen, wenn sie einer anderen juristischen oder natürlichen Person öffentliche Mittel zur Verfügung stellt.

Für Begünstigte im Rahmen des Programms INTERREG VA SR - AT bedeutet dies, dass alle finanziellen Transaktionen einer administrativen Finanzkontrolle durch die VB unterzogen werden müssen, und das unabhängig davon, ob der Begünstigte aus dem privaten oder öffentlichen Sektor stammt.

Die Durchführung der administrativen Finanzkontrolle beginnt mit dem Zeitpunkt des Rechtsanspruchs auf Bereitstellung öffentlicher Mittel, d.h. mit dem Abschluss des EFRE-Vertrags mit dem Begünstigten, und reicht bis zu deren Auszahlung und Erfüllung aller Bedingungen nach denen die Finanzmittel gewährt wurden. Das Dokument, mit dem die VB beginnt, die administrative Finanzkontrolle durchzuführen, ist der EFRE-Vertrag, dessen Bestandteil die obligatorischen im Leitfaden für Begünstigte für jede Art von Ausgaben definierten Anlagen sind. Falls die Ausgaben im Zahlungsantrag bereits getätigt wurden, kann der Begünstigte um ihre Erstattung ersuchen. Beim Zahlungsantrag in Form einer Vorfinanzierung kann der Begünstigte eine nicht zurückerstattbare Zuwendung für die Bezahlung einer bestimmten Ausgabe aus dem Projektbudget beantragen, noch bevor die Zahlung getätigt wird. Bei einem Zahlungsantrag in Form einer Vorauszahlung ist der Begünstigte verpflichtet, die Vorauszahlung bis zu einem im Voraus vereinbarten Termin abzurechnen. Die förderfähige Art des Zahlungsantrags wird in der Ausschreibung oder gegebenenfalls im EFRE-Vertrag festgelegt.

Gegenstand der administrativen Finanzkontrolle ist vor allem die Kontrolle der Einhaltung der Finanzdisziplin, der Übereinstimmung der Finanztransaktion mit dem Projektbudget, mit den Verträgen mit dem Auftragnehmer und mit dem Projektziel. Das Ergebnis der administrativen Finanzkontrolle ist ein Bericht. Stellt die VB unvollständige Dokumentation zum Nachweis der Förderfähigkeit von Ausgaben fest, fordert sie den Begünstigten auf, den Zahlungsantrag zu ergänzen. Falls die VB Mängel im Rahmen der Finanzkontrolle feststellt, übermittelt sie dem Empfänger einen Berichtsentwurf. Der Begünstigte hat das Recht, zu den festgestellten Mängeln Stellung zu nehmen und Einwände innerhalb der im Berichtsentwurf gesetzten Frist zu erheben. Wenn die VB nur bei einem Teil der beantragten Ausgaben Mängel feststellt, berechtigt es sie, einen Teilbericht über diesen Teil zu übermitteln, womit sie die administrative Finanzkontrolle der förderfähigen Ausgaben beendet. Werden beim zweiten Teil der beantragten Ausgaben durch die VB - MIRRI SR Mängel festgestellt, wird dem Begünstigten der Entwurf eines Teilberichts übermittelt. Ähnlich wie bei der Basisfinanzkontrolle ist auch bei der administrativen Kontrolle das Vier-Augen-Prinzip einzuhalten.

Vor-Ort-Finanzkontrolle

Die Vor-Ort-Finanzkontrolle überprüft die Wirtschaftlichkeit, Effektivität und Zweckmäßigkeit der Verwendung öffentlicher Finanzmittel sowie die Einhaltung der Ziele der Finanztransaktionen. Eine

Vor-Ort-Finanzkontrolle (im Folgenden "VOF") wird auf der Grundlage eines Beschlusses der FLC, gegebenenfalls auf der Grundlage einer internen oder externen Initiative durchgeführt.

Bei Projekten sollte die VB die VOF mindestens einmal während des Durchführungszeitraums und einmal während der Nachhaltigkeitsphase durchführen. Die VOF wird von mindestens zwei Mitarbeitern der VB auf der Grundlage eines schriftlichen Auftrags der FLC oder durch sie schriftlich bevollmächtigten Mitarbeiter durchgeführt, in dem die zur Durchführung der Kontrolle befugten Personen, die Identität des Begünstigten und das Ziel der Kontrolle eindeutig angegeben werden müssen. Die VB ist verpflichtet, den Tag der Durchführung und das Ziel der VOF im Voraus und innerhalb der im EFRE-Vertrag festgelegten Frist mitzuteilen durch Übermittlung einer "Mitteilung über die Durchführung einer Vor-Ort-Finanzkontrolle" (im Folgenden "Mitteilung"). Falls die Übermittlung der Mitteilung dem Ziel und Zweck der Finanzkontrolle zuwiderlaufen würde, kann die VB die VOF durchführen, ohne die Mitteilung dem Begünstigten zu übermitteln. Dem Begünstigten wird dann spätestens am Tag, an dem die Räumlichkeiten betreten werden, die Durchführung einer VOF mitgeteilt. Der Begünstigte ist verpflichtet, den mit der Durchführung der VOF beauftragten Personen Beistand zu leisten.

Das Ergebnis der VOF ist ein Bericht. Wenn Unregelmäßigkeiten oder Mängel festgestellt werden, führt die VOF zu einem Berichtsentwurf. Der Begünstigte kann innerhalb der im Berichtsentwurf festgelegten Frist Einspruch gegen den Berichtsentwurf einlegen. Nachdem die VB den Einspruch des Begünstigten untersucht hat, wird die VOF durch Übermitteln eines Berichts mit vollständiger, teilweiser Annahme oder Nichtannahme des eingegangenen Einspruchs des Begünstigten beendet.

Fristen bei der Durchführung von Finanzkontrollen

Das Gesetz über die Finanzkontrolle legt keine konkreten Fristen für einzelne Phasen der Ausübung von Finanzkontrollen fest, sondern spricht nur von einer angemessenen Frist, die von der zuständigen Behörde der öffentlichen Verwaltung zu bestimmen ist. Konkrete Fristen für die Durchführung von Finanzkontrollen bei Projekten im Zusammenhang mit dem INTERREG VA SK-AT Programm werden im zwischen dem Begünstigten und der VB geschlossenen EFRE-Vertrag festgelegt. Für die VB gilt eine Frist für die Prüfung des Zahlungsantrags im Rahmen einer administrativen Finanzkontrolle, d.h. 10 Kalendertage nach Eingang des Zahlungsantrags. Bei festgestellten Mängeln wird dem Begünstigten ein Berichtsentwurf zugesandt, der in der Regel innerhalb von 5-7 Kalendertagen nach Eingang des Berichtsentwurfs Einwände oder Kommentare erheben kann. In begründeten Fällen kann die VB die Frist für die Einreichung von Einwänden auf Antrag des Begünstigten verlängern. Sobald die administrative Finanzkontrolle durch Übermittlung des Berichts vollständig abgeschlossen ist, wird der Zahlungsantrag an die Zahlstelle weitergeleitet. Die Zahlstelle hat fünf Kalendertage, um den Zahlungsantrag zu genehmigen und ihn in den zusammenfassenden Zahlungsantrag aufzunehmen, der der Bescheinigungsbehörde vorzulegen ist. Die Bescheinigungsbehörde hat 10 Kalendertage, um den zusammenfassenden Zahlungsantrag zu genehmigen, teilweise zu genehmigen oder abzulehnen.

Daraus folgt, dass die obligatorische Finanzkontrolle eines Zahlungsantrags eines Begünstigten im Rahmen des Programms INTERREG VA SK-AT bis zur Genehmigung und Erstattung seiner förderfähigen Ausgaben im Rahmen eines Projekts höchstens 25 Kalendertage in Anspruch nehmen sollte. Dies gilt für den Fall, dass bei der Durchführung der administrativen Finanzkontrolle keine Mängel festgestellt werden.

Pflichten bei der Kontrolldurchführung

Die Pflichten des Begünstigten bei der Durchführung einer:

Administrativen Finanzkontrolle durch die VB

Der Begünstigte ist verpflichtet, die tatsächliche Tätigung der beantragten Ausgaben im Zahlungsantrag durch Rechnungen, Buchhaltungsbelege, vertragliche Beziehungen und gegebenenfalls Fotokopien nachzuweisen. Der Begünstigte kann von der VB aufgefordert werden, den Zahlungsantrag innerhalb einer festgelegten Frist zu vervollständigen in Form einer Erklärung oder Ergänzung fehlender Belege. Der Begünstigte ist in einem solchen Fall verpflichtet, den Zahlungsantrag vollständig, ordnungsgemäß und innerhalb der von der VB gesetzten Frist zu ergänzen, andernfalls können die beantragten Ausgaben abgelehnt oder gekürzt werden.

Vor-Ort-Finanzkontrolle durch die VB

Wird die Durchführung der VOF dem Begünstigten im Voraus durch Übermittlung einer Ankündigung mitgeteilt, ist der Begünstigte verpflichtet, den Termin zu bestätigen oder in gerechtfertigten Fällen einen neuen Termin vorzuschlagen. Während der tatsächlichen Durchführung der VOF ist der Begünstigte verpflichtet, den beauftragten Kontrollorganen den Zutritt zu den Räumlichkeiten zu ermöglichen, alle verlangten Unterlagen vorzulegen, die tatsächliche Lieferung von Waren und die Erbringung von Dienstleistungen nachzuweisen und während der gesamten Dauer der VOF, d.h. bis zum Erhalt des Berichts aus der VOF größtmöglichen Beistand zu leisten.

Theorie vs. Realität

In der Praxis wird häufig festgestellt, dass insbesondere die Durchführung der administrativen Finanzkontrolle durch die VB nicht innerhalb der im EFRE-Vertrag festgelegten Fristen erfolgt, was zu Verzögerungen bei der Erstattung des Zahlungsantrags an Begünstigte führt.

Gerade die Tatsache, dass die festgelegten Fristen für die Durchführung der administrativen Finanzkontrolle nicht eingehalten werden, führt bei Begünstigten zu großen finanziellen Problemen (in manchen Fällen bis an den Rand einer Insolvenz), was in Folge zu Schwierigkeiten bei der reibungslosen Fortsetzung der Projektumsetzung führt. Dabei handelt es sich vor allem um Begünstigte, die nicht über ausreichend Finanzmittel für die Projektumsetzung verfügen. Die meisten Begünstigten verlassen sich darauf, dass ihnen die investierten Finanzmittel nach Einreichung des Zahlungsantrags spätestens innerhalb der im EFRE-Vertrag festgelegten Fristen erstattet werden, die sie anschließend für eine reibungslose Fortsetzung der Projektumsetzung verwenden können. In solchen Fällen kann ein Risiko für die gesamte Projektdurchführung entstehen. Begünstigte, die sich in einer solchen Situation befinden, suchen nach Möglichkeiten, die fehlenden Finanzmittel aufzubringen, um das eigentliche Projekt zu retten und nehmen daher weitere Darlehen oder Kredite auf. Die Begünstigten sind sich auch oft nicht dessen bewusst, dass das Projekt ihre volle Aufmerksamkeit verlangt und die Projektumsetzung nicht einfach ausgesetzt oder unterbrochen werden kann.

4.3.2 Finanzkontrolle Gesetz in Österreich

Finanzkontrollstellen

Die Finanzkontrolle in den Projekten erfolgt auf zwei Ebenen. Die Kontrolle erster Ebene – First Level Control (oder kurz: FLC) – ist mit der Überprüfung sämtlicher Rechnungen und Dokumente betraut, die von den Begünstigten als Teil der Auszahlungsanträge auf Partnerebene vorgelegt werden und

kontrolliert die Umsetzung der Projektaktivitäten bei den einzelnen Projektpartnern gemäß VO (EU) 1299/2013 Artikel 23(4) oder VO (EU) 1303/2013 Artikel 125. Die Verantwortung für den Kontrollprozess wurde vier Stellen zugewiesen, eine davon in der Slowakei und drei in den österreichischen Programmregionen (Burgenland, Niederösterreich, Wien):

- Ministerium für Investitionen, regionale Entwicklung und Informatisation der Slowakischen Republik
- Regionalmanagement Burgenland
- Amt der Niederösterreichischen Landesregierung
- Magistratsabteilung 27 der Stadt Wien

Die zuständige FLC-Stelle ist nicht immer mit dem Sitz der Partnerorganisation identisch. Sie richtet sich nach dem Ort der Wirkung bzw. der Umsetzung der Projektaktivitäten. Die zuständigen Finanzkontrollstellen aller Projektpartner sind im EFRE-Vertrag angeführt. Kontakt zu den Finanzkontrollstellen: https://www.sk-at.eu/de/kontakte/kontrola-vydavkov

Die Kontrollstelle zweiter Ebene – Second Level Control (oder kurz SLC) – ist für die Durchführung von Systemprüfungen auf Programmebene und für Stichprobenprüfungen auf Projektebene (Audits) verantwortlich. Die Prüfung erfolgt nach international anerkannten Prüfstandards. Projekte bzw. Begünstigte können im Rahmen der jährlichen Stichprobenprüfung von Projekten durch die Prüfbehörde zum Gegenstand eines Audits werden. Die Verantwortung dieser Kontrolle liegt bei der Prüfbehörde, die von der Verwaltungsbehörde und von der Bescheinigungsbehörde funktionell unabhängig ist. Im Programm Interreg V-A Slowakei-Österreich übernimmt die Aufgabe der Prüfbehörde im Sinne von Artikel 127 der Verordnung (EU) 1303/2013 das Finanzministerium der Slowakischen Republik.

Durchführung der Finanzkontrolle

Jeder Partner legt gemäß dem im EFRE-Fördervertrag vereinbarten Auszahlungsplan den sog. Auszahlungsantrag auf Partnerebene bzw. die Partner-Abrechnung einschließlich aller erforderlichen Dokumentation (z.B. Rechnungen und andere Buchungsbelege) der zuständigen Finanzkontrollstelle vor. Dies erfolgt in der Regel (wenn nicht anders vereinbart) einen Monat nach Periodenende.

Nach Vorlage der für die Partner-Abrechnung relevanten Dokumente an die FLC beginnt der Prüfprozess. Die Finanzkontrollstelle hat dafür gemäß Verordnung (EU) Nr. 1303/201316 Artikel 23(4) 90 Kalendertage Zeit. Tatsächlich kann jedoch die Gesamtdauer der Ausgabenkontrolle aufgrund von Nachforderungen bzw. Nachreichungen von Dokumenten (welche bei einigen österreichischen Finanzkontrollstellen eine Unterbrechung des Prüfprozesses bedeuten) länger sein.

Die Kontrolle kann in Form einer administrativen Kontrolle und/oder als Vor-Ort-Kontrolle durchgeführt werden. Vor-Ort-Kontrollen sind besonders bei Investitionsprojekten oder Projekten mit projektbezogenen Anschaffungen zu erwarten, bei denen eine Besichtigung sinnvoll ist.

Nach erfolgter Kontrolle werden die vorgelegten Ausgaben durch die zuständige Finanzkontrollstelle als förderfähig bestätigt, in reduziertem Umfang bestätigt oder zur Gänze aberkannt. Der Partner erhält darüber einen Prüfbericht. Diese Ausgabenbestätigung (Prüfbericht) der FLC ist die Voraussetzung für die Rückerstattung der Ausgaben der Partner aus EFRE und nationalen Quellen.

Jeder Partner übermittelt die Ausgabenbestätigung und andere erforderliche Dokumente unmittelbar nach Erhalt von der FLC an den Lead Beneficiary, der den Auszahlungsantrag auf Projektebene einreicht. Die Einreichung des Projektberichtes erfolgt in der Regel (wenn nicht anders vereinbart) fünf Monate nach Periodenende. Da der Lead Beneficiary den Auszahlungsantrag erst dann stellen kann, wenn alle Ausgabenbestätigungen vorliegen, kann es zu erheblichen Verzögerungen bei der Auszahlung der EFRE-Mittel kommen, wenn die Partner oder die Finanzkontrollstellen die vereinbarten Fristen nicht einhalten.

Theorie versus Realität

Obwohl die Finanzkontrollstellen demselben Zweck dienen, weist ihre tatsächliche Kontrollleistung oft große Unterschiede auf. Dies ist auf die unterschiedlichen personellen Kapazitäten der einzelnen Kontrollbehörden und auf die teilweise unterschiedlichen Prüfmethoden (manche Kontrollstellen verlangen zusätzliche Unterlagen zu den vom Programm vorgeschriebenen Nachweisdokumenten) zurückzuführen. Daraus resultierend können die Kontrollstellen ihre Fristen oft nicht einhalten, was zu einer Verzögerung bei der Ausstellung der Ausgabenbestätigung führt.

Zusammenfassung

Die Finanzkontrolle has das Ziel, Verstößen gegen die Finanzdisziplin vorzubeugen, d. h. sicherzustellen, dass die öffentlichen Mittel wirtschaftlich, effizient, effektiv und zweckmäßig in Übereinstimmung mit dem genehmigten Haushalt verwendet werden. Begünstigte, denen ein durch das Programm INTERREG VA SK-AT finanziertes Projekt genehmigt wurde und die anschließend einen EFRE-Vertrag abgeschlossen haben und keine Einrichtung der staatlichen oder öffentlichen Verwaltung sind, haben damit zu rechnen, dass jede finanzielle Transaktion der Finanzkontrolle durch Kontrollorgane unterliegt.

Die Zentralbehörde für die Finazkontrolle in der SR ist das Finanzministerium, wobei für die im Rahmen des Programms INTERREG VA SK-AT umgesetzten Projekten erfolgt die Finanzkontrolle der slowakischen Begünstigten durch das Ministerium für Investitionen, regionale Entwicklung und Informatisierung der SR. Für osterreichische Begünstigte gibt es drei Kontrollstellen: Regionalmanagement Burgenland, Amt der NÖ Landesregierung und Magistratsabteilung 27 der Stadt Wien.

In der Slowakischen Republik unterscheidet man drei Arten der Finanzkontrolle, die Basisfinanzkontrolle, die administrative Finanzkontrolle und Vor-Ort-Finanzkontrolle. Gegenstand der administrativen Finanzkontrolle ist die Kontrolle der Einhaltung der Finanzdisziplin, der Übereinstimmung der Finanztransaktion mit dem Projektbudget, den Lieferverträgen und dem Projektziel. Ergebnis der Finanzkontrolle ist ein Bericht. Eine Vor-Ort-Finanzkontrolle überprüft die Wirtschaftlichkeit, Effektivität und Zweckmäßigkeit der Verwendung öffentlicher Mittel, als auch die Einhaltung der Ziele der Finanztransaktionen. In Österreich kann die Kontrolle kann als administrative Kontrolle und/oder als Vor-Ort-Kontrolle durchgeführt werden. Mit Vor-Ort-Kontrollen ist vor allem bei Investitionsvorhaben oder bei Projekten zu rechnen, bei denen Waren oder Dienstleistungen beschafft werden.

Gesetz über die Finanzkontrolle in der SR setzt keine konkreten Fristen für die einzelnen Abschnitte bei der Durchführung der Finanzkontrolle, es erwähnt nur eine angemessene Frist, die von der zuständigen Behörde öffentlicher Verwaltung festzulegen ist. Nach der Verordnung (EU) Nr. 1303/2013 hat FLC 90 Kalendertage um eine Finanzkotrolle durchzuführen. Dies gilt für Begünstigte

aus beiden Ländern. Der Begünstigte ist verpflichtet, die tatsächliche Tätigung der beantragten Ausgaben im Zahlungsantrag durch vorgelegte Rechnungen, Buchhaltungsbelege, vertragliche Beziehungen und gegebenenfalls Fotokopien nachzuweisen. Der Begünstigte kann von der Verwaltungsbehörde aufgefordert werden, den Zahlungsantrag innerhalb einer festgelegten Frist zu vervollständigen in Form einer Erklärung oder Ergänzung fehlender Dokumentation.

Die tatsächliche Dauer der Kontrolle unterscheidet sich in Österreich nach der Kontrollstelle. Es hängt mit unterschiedlichen Personalkapazitäten einzelner Kontrollstellen und in einigen Fällen mit unterschiedlichen Kontrollverfahren zusammen. Manche Kontrollstellen verlangen zusätzliche Unterlagen, die über den Rahmen der im INTERREG VA SK-AT Programm definierten Anforderungen hinausgehen. Dadurch sind die Kontrollstellen oft nicht in der Lage, ihre Termine einzuhalten, was zu einer Verzögerung bei der Ausgabe von Zertifikat der geförderten Ausgaben führt. Die gilt aber auch für die slowakischen Kontrollstelle – MIRRI SR. Während der tatsächlichen Durchführung der Vor-ort-Kontrolle ist der Begünstigte verpflichtet, den beauftragten Kontrollorganen den Zutritt zu den Räumlichkeiten zu ermöglichen, alle verlangten Unterlagen vorzulegen, die tatsächliche Lieferung von Waren und die Erbringung von Dienstleistungen nachzuweisen und während der gesamten Dauer der Kontrolle, d.h. bis zum Erhalt des Berichts größtmöglichen Beistand zu leisten.

Jeder Partner übermittelt die Ausgabenbestätigung und andere erforderliche Dokumente unmittelbar nach Erhalt von der FLC an den Lead Beneficiary, der den Auszahlungsantrag auf Projektebene einreicht. Die Einreichung des Projektberichtes erfolgt in der Regel (wenn nicht anders vereinbart) fünf Monate nach Periodenende. Da der Lead Beneficiary den Auszahlungsantrag erst dann stellen kann, wenn alle Ausgabenbestätigungen vorliegen, kann es zu erheblichen Verzögerungen bei der Auszahlung der EFRE-Mittel kommen, insbesoders im Fall, wenn die Partner oder die Finanzkontrollstellen die vereinbarten Fristen nicht einhalten.

4.4 Mehrwertsteuer

4.4.1 Mehrwertsteuergesetz in der Slowakischen Republik

Förderfähigkeit der Umsatzsteuer für die Finanzierung aus EU-Mitteln – Beschreibung der Verpflichtungen für die Förderfähigkeit aus der Sicht des Antragstellers/Projektbegünstigten

Gemäß Artikel 69 der Allgemeinen Verordnung ist die Umsatzsteuer (im Folgenden „USt.“) eine nicht förderfähige Ausgabe, allerdings ermöglicht das Verfahren zur Besteuerung mit der USt., dass die USt. unter bestimmten Umständen zu einer förderfähigen Ausgabe wird. **Die USt. ist keine förderfähige Ausgabe, wenn der Begünstigte zum Vorsteuerabzug berechtigt ist.** Das Recht auf Vorsteuerabzug wird durch das Umsatzsteuergesetz definiert. Das Recht auf Abzug der Steuer auf Waren oder Dienstleistungen entsteht nur für den Steuerpflichtigen, d.h. die Person, die für die Steuer registriert ist.

Tabelle 10: Kategorisierung der Begünstigten beim Programm INTERREG SK-AT aus der Sicht der USt.

Kategorisierung der Begünstigten beim Programm INTERREG SK-AT aus der Sicht der USt.

KEIN UNTERNEHMEN (nicht zu unternehmerischen Zwecken gegründete/eingerichtete Einrichtung)	UNTERNEHMEN
Öffentliche Einrichtungen und private gemeinnützige Organisationen gelten nicht als steuerpflichtig, wenn im Umfang einer Haupttätigkeit gehandelt wird. Es besteht keine USt.-Registrierungspflicht, d.h. ist keine Steuerpflicht gegeben Kein Recht auf Vorsteuerabzug Die USt. IST KEINE FÖRDERFÄHIGE AUSGABE Wird im Rahmen der Haupttätigkeit gehandelt und ist man auch unternehmerisch aktiv, d.h. handelt man als Steuerpflichtiger, entsteht aus der unternehmerischen Tätigkeit das Recht auf Vorsteuerabzug, aus der Haupttätigkeit erfolgt kein Recht auf Vorsteuerabzug Die FÖRDERFÄHIGKEIT DER USt. ALS AUSGABE WIRD GEKÜRZT JE NACHDEM, ob das Projekt die Haupttätigkeit oder eine unternehmerische Tätigkeit betrifft	Über eine gewinnorientierte Einrichtung (z.B. *s.r.o.* (GmbH), *a.s.* (AG)) wird eine Tätigkeit ausgeübt, mit der Einnahmen erzielt werden Es besteht die Pflicht zur USt.-Registrierung als steuerpflichtige Person - wenn diese im Inland ansässig ist und einen Umsatz von 49.790 EUR in höchstens 12 vorangegangenen, aufeinanderfolgenden Kalendermonaten erwirtschaftet hat. Es besteht das Recht auf Vorsteuerabzug Die USt. IST KEINE FÖRDERFÄHIGE AUSGABE Werden auch steuerbefreite Tätigkeiten ausgeübt, ergibt sich das Recht auf Vorsteuerabzug nur nach dem Verhältnis zwischen den steuerbefreiten Leistungen und den gesamten Leistungen. Werden ausschließlich steuerbefreite Tätigkeiten ausübt, besteht kein Recht auf Vorsteuerabzug, in dem Fall ist die USt. EINE FÖRDERFÄHIGE AUSGABE

Das Recht auf Vorsteuerabzug bedeutet, dass die umsatzsteuerpflichtige Person auf der Grundlage ihrer eingereichten Steuererklärung eine Steuerrückerstattung von der Steuerbehörde erhält.

Eine förderfähige Ausgabe für die Zwecke der Finanzierung aus EU-Mitteln bedeutet, dass die USt. aus EU-Mitteln erstattet wird.

Falls die Einrichtung noch nicht ordnungsgemäß für die USt. registriert wurde (besteht also die gesetzliche Registrierungspflicht noch nicht), ist die mögliche Verpflichtung zur Sonderregistrierung für die USt. noch vor der eigentlichen Transaktion, bzw. vor dem Erwerb von Waren (über 14.000 EUR pro Jahr) oder vor der Erbringung von Dienstleistungen aus dem Ausland (z.B. Lizenzen, Werbedienstleistungen, Beratungs- und Rechtsdienstleistungen ...) zu beachten.

Im Allgemeinen gilt daher, sind die Begünstigten nicht umsatzsteuerpflichtig, besteht bei der USt.-Abrechnung kein Anspruch auf Vorsteuerabzug (auf Rückerstattung dieser Steuer) und daher ist die gegebene USt. eine förderfähige Ausgabe bei im Rahmen des Programms INTERREG VA SK-AT durchgeführten Projekten. Die förderfähige USt. bezieht sich jedoch nur auf Ausgaben, die als förderfähig gelten.

Förderfähige Ausgaben sind Ausgaben, die:

- im Projektbudget geplant und genehmigt wurden,
- für die Projektdurchführung notwendig waren,
- tatsächlich aufgewendet und ordnungsgemäß belegt wurden,
- in Übereinstimmung mit den Vorschriften der Europäischen Gemeinschaft und den nationalen Vorschriften aufgewendet wurden,
- in Übereinstimmung mit den internen Vorschriften der Einrichtung, die das Projekt durchführt, aufgewendet wurden

Ist eine Ausgabe nur teilweise förderfähig, so ist die auf diese Ausgabe entfallende Umsatzsteuer in gleichem Verhältnis förderfähig.

Entstehung der Steuerpflicht bei der Durchführung von Projektaktivitäten aus der Sicht des Projektbegünstigten

Aus der Sicht des Begünstigten ist es notwendig, sich auf den Zeitpunkt der Entstehung der Steuerpflicht im Zusammenhang mit dem Inhalt der Finanztransaktion zu konzentrieren. Damit eine Ausgabe als förderfähig gilt, muss sie nämlich rechtzeitig und ordnungsgemäß getätigt und belegt werden.

Die Steuerpflicht bei Waren entsteht zum Zeitpunkt der Lieferung der jeweiligen Waren, wenn der Begünstigte das Recht erwirbt, als Eigentümer über die Waren auf Grundlage des mit dem Lieferanten, der den Zuschlag erhalten hat, abgeschlossenen Kaufvertrags zu verfügen. Bei Bezug einer Dienstleistung durch den Begünstigten entsteht die Steuerpflicht zum Zeitpunkt des Empfangs der Dienstleistung, die dem Abnahmeprotokoll entsprechen muss. Bei Übertragung oder Überführung von Liegenschaften entspricht der Zeitpunkt der Lieferung dem Zeitpunkt der Nutzungsübergabe der Liegenschaft, wenn dieser vor dem Zeitpunkt der Eintragung des Eigentumsrechts an der Liegenschaft im Grundbuch erfolgt. Im Falle der Lieferung eines Bauwerks im Rahmen eines Werkvertrags oder eines ähnlichen Vertrags, entspricht der Zeitpunkt der Lieferung dem Zeitpunkt der Übergabe des Gebäudes. Wird eine Vorauszahlung für die Waren oder Dienstleistungen vor der Lieferung von Waren oder der Erbringung von Dienstleistungen geleistet, entsteht die Steuerpflicht für die erhaltene Zahlung am Tag des Zahlungseingangs, wobei dies durch einen Abrechnungsbeleg über die erhaltene Vorauszahlung zu belegen ist.

Erwirbt der Begünstigte Waren von einem ausländischen Lieferanten, der bei der Ausschreibung den Zuschlag bekommen hat und aus einem anderen Mitgliedstaat stammt, entsteht die Steuerpflicht am

15. Tag des Kalendermonats, der auf den Kalendermonat folgt, in dem der Erwerb der Waren stattfand, oder mit dem Tag der Rechnungsausstellung, wenn die Rechnung für den Käufer der Waren vor dem 15. Tag ausgestellt wurde. Die Steuerpflicht entsteht auch bei der Einfuhr von Waren aus Drittländern außerhalb der Europäischen Union und zwar am Tag der Überführung der Waren in den freien Verkehr oder am Tag der Überführung der Waren in ein Zollverfahren.

USt.-Meldung - Bemessungsgrundlage, Steuersatz für verschiedene Waren und Dienstleistungen

Die Bemessungsgrundlage bei einer Lieferung von Waren oder der Erbringung von Dienstleistungen an den Begünstigten durch einen Umsatzsteuerpflichtigen, der als Lieferant den Zuschlag erhalten hat, entspricht dem Entgelt in Euro abzüglich der Steuer auf die erhaltenen oder zu erhaltenden Waren oder Dienstleistungen. Die Bemessungsgrundlage umfasst auch alle Subventionen oder Förderungen, die der Lieferant zum Preis der Waren oder Dienstleistungen erhielt oder erhalten wird. Die Bemessungsgrundlage umfasst auch andere Steuern, Zölle und Gebühren, die sich auf die Ware oder Dienstleistung beziehen. Gleichzeitig werden auch verbundene Kosten (Ausgaben) wie Provisionen, Verpackungskosten, Frachtkosten und Versicherungskosten, die der Lieferant vom Käufer oder Kunden verlangt, umfasst. Wird zum Zeitpunkt der Lieferung von Waren oder der Erbringung der Dienstleistungen ein Preisnachlass oder ein Nachlass für die vorzeitige Zahlung des Preises gewährt, ist die Steuerbemessungsgrundlage um den Betrag des Nachlasses zu kürzen.

Der Regelsteuersatz für Waren und Dienstleistungen beträgt 20 % der Bemessungsgrundlage. Der ermäßigte Steuersatz von 10 % der Bemessungsgrundlage wird auf ausgewählte, im Anhang des Umsatzsteuergesetzes aufgeführte Waren angewandt. Dabei handelt es sich hauptsächlich um ausgewählte Lebensmittel, Arzneimittel, Druckerzeugnisse und Medizinprodukte. Der ermäßigte Steuersatz von 10 % der Bemessungsgrundlage wird für Beherbergungsleistungen angewandt.

Wenn der Empfänger Waren oder Dienstleistungen von einem Nicht-Umsatzsteuerpflichtigen erwirbt, ist die Frage der USt.-Meldung nicht von Belang.

Steuerbefreiung - Merkmale von Waren oder Dienstleistungen, die aus der Sicht des Begünstigten dem Gesetz nach von der Umsatzsteuer befreit sind

In der Praxis kann es vorkommen, dass dem Begünstigten im Rahmen eines Projekts von der Umsatzsteuer befreite Ausgaben genehmigt werden. Die Umsatzsteuerbefreiung bedeutet, dass der Steuerpflichtige in solchen Fällen bei der Lieferung von Waren oder der Erbringung von Dienstleistungen keine Mehrwertsteuer anwendet.

Bei der Steuerbefreiung handelt es sich um Dienstleistungen und Waren aus:

- Tätigkeiten mit öffentlich-rechtlichem Charakter (z. B. Postdienste, Rundfunk- und Fernsehdienste, Gesundheitsdienste und Dienste der Sozialfürsorge, Erziehungs-, Bildungs-, Kulturdienste und mit Sport verbundene Dienste),
- bestimmten Finanz- und Versicherungsdiensten
- der Übertragung und Vermietung von Liegenschaften

Erhält ein ausländischer Lieferant im Rahmen eines öffentlichen Vergabeverfahrens einen Auftrag und ist der Begünstigte eine im Inland für USt.-Zwecke registrierte Person, ist auch der inländische Erwerb von Waren aus einem anderen Mitgliedstaat von der Steuer befreit.

Die Pflichten bei der Steuerentrichtung (Inhalt der Rechnung, Fristen für die Ausstellung) - Beschreibung der Pflichten des Projektbegünstigten bei der Ausstellung einer Rechnung durch den Lieferanten.

Betreffend die Dokumentationspflicht durch den Begünstigten bei förderfähigen Ausgaben möchten wir auf die formalen Pflichten bei der Ausstellung der Rechnung - eines Steuerbelegs - die im Umsatzsteuergesetz genannt werden, hinweisen. Der Lieferant von Waren oder der Erbringer von Dienstleistungen, die von ihm an den Projektbegünstigten geliefert oder erbracht werden, ist verpflichtet, innerhalb von 15 Tagen nach der steuerpflichtigen Leistung eine Rechnung – Steuerbeleg - auszustellen. Eine Rechnung ist jedes Dokument oder eine Mitteilung, die in Papier- oder elektronischer Form ausgefertigt wurde. In der Praxis kann auch ein Vertrag als eine Rechnung angesehen werden, falls alle unten angeführten Anforderungen erfüllt sind.

Die Rechnung muss den Namen des Lieferanten und des Abnehmers, die Anschrift ihres Geschäftssitzes und ihre Umsatzsteueridentifikationsnummer (IČ DPH) enthalten, sofern sie von der Steuerbehörde zugeteilt wurde. Weitere verpflichtende Bestandteile der Rechnung sind die Seriennummer der Rechnung, das Ausstellungsdatum der Rechnung, das Lieferdatum der Waren oder der Erbringung von Dienstleistungen. Außerdem die Menge und die Art der gelieferten Waren oder der Umfang und die Art der erbrachten Dienstleistungen, die Steuerbemessungsgrundlage für jeden Steuersatz, der Preis je Einheit ohne Steuer, der angewandte Steuersatz und der Gesamtbetrag der zu entrichtenden Steuer in Euro.

Eine sog. vereinfachte Rechnung gilt ebenfalls als förderfähiges Dokument. Die vereinfachte Rechnung muss den Namen des Abnehmers nicht enthalten, sofern der Preis einschließlich Steuern nicht mehr als 100 EUR beträgt. Ein von einer elektronischen Registrier- oder einer digitalen Kasse (e-Kassa) erstelltes Dokument gilt ebenfalls als eine vereinfachte Rechnung, sofern der Gesamtbetrag der Transaktion 1 000 EUR in bar oder 1 600 EUR bei Zahlung mit anderen Zahlungsmitteln, die Bargeld ersetzen (z. B. Zahlungskarten), nicht übersteigt.

In der Praxis können die Projektbegünstigten bei der Ausstellung von Rechnungen auf Formfehler stoßen. Es wird insbesondere der Name des Lieferanten oder des Abnehmers falsch oder unvollständig angegeben. Ein weiterer häufiger Fehler ist die Angabe einer falschen Umsatzsteuer-Identifikationsnummer, hauptsächlich aufgrund von Tippfehlern oder einer falschen Eingabe in die Rechnungssysteme. Darüber hinaus kann eine Diskrepanz zwischen dem tatsächlichen Lieferdatum der Waren oder der erbrachten Dienstleistungen, belegt z. B. durch ein Abnahmeprotokoll, und dem auf der Rechnung angegebenen Lieferdatum bestehen. Ein unzureichend spezifizierter Inhalt der Lieferung und ggf. ein falsch angegebener Steuersatz gelten ebenfalls als Formfehler. Im Falle von durch elektronische Registrierkassen ausgestellten Dokumenten, möchten wir insbesondere auf den Nachweis der Lieferung durch sog. Kopien von Dokumenten oder Belegen hinweisen, die den Originalcode des Finanzministeriums der Slowakischen Republik nicht enthalten.

4.4.2 Mehrwertsteuergesetz in Österreich

Bei Geschäften mit anderen Unternehmen aus dem EU-Ausland gibt es die Unterscheidung:

- Lieferung von Waren (Sachgüter)
- Dienstleistungen

Bei der Lieferung von Waren kommt es zur Erwerbssteuer, bei der Erbringung von Beratungs-Dienstleistungen ist der Umsatz im Land des Leistungsempfängers steuerbar und geht auch auf diesen über (reverse charge).

Wichtig: bei Ausgangsrechnungen sollte auf der Rechnung immer die eigene UID-Nr. sowie die UID-Nr. des Geschäftspartners angeführt werden. Diese UID-Nr. ist auf Gültigkeit zu überprüfen (über Finanzonline – 2 Stufenverfahren).

Innergemeinschaftlicher Erwerb

Das Pendant zur **innergemeinschaftlichen Lieferung** stellt der **innergemeinschaftliche Erwerb** dar. Ein innergemeinschaftlicher Erwerb liegt dann vor, wenn Gegenstände aus einem EU-Mitgliedstaat für unternehmerische Zwecke in das Inland gelangen. Kauft ein österreichisches Unternehmen im Gemeinschaftsgebiet Gegenstände für das Unternehmen, dann muss das österreichische Unternehmen seine UID-Nummer bekannt geben. Das bewirkt, dass die Geschäftspartnerin/der Geschäftspartner die Gegenstände ohne Umsatzsteuer verkaufen kann. Somit liegt aus der Sicht der Geschäftspartnerin/des Geschäftspartners eine steuerfreie innergemeinschaftliche Lieferung vor. Das österreichische Unternehmen tätigt hingegen einen innergemeinschaftlichen Erwerb, der zu einer Erwerbsbesteuerung führt (Art1.Abs1. Umsatzsteuergesetz – UStG).

Die erworbenen Gegenstände werden mit Umsatzsteuer (20 Prozent) belastet, aber in der Regel nur im Rechnungswesen des Unternehmens. Ist die Unternehmerin/der Unternehmer zum **Vorsteuerabzug** berechtigt, kann er/sie die berechnete Umsatzsteuer in derselben Umsatzsteuervoranmeldung als Vorsteuer abziehen (Art 12 Abs 1 Z 1 UStG). Der ganze Vorgang spielt sich in diesem Fall nur am Papier ab; es sind keine Zahlungen zu leisten.

Beispiel

Ein slowakischer Großhändler liefert Stereoanlagen an eine österreichische Einzelhändlerin. Diese Lieferung ist in der Slowakei steuerfrei, hingegen unterliegt sie in Österreich der 20-prozentigen Umsatzsteuer (sogenannte "Erwerbsteuer"). Diese Erwerbsteuer kann die österreichische Einzelhändlerin – wenn sie zum Vorsteuerabzug berechtigt ist – als Vorsteuer abziehen.

Der Ort des innergemeinschaftlichen Erwerbs und somit die Besteuerung hat grundsätzlich dort zu erfolgen, wo sich der Gegenstand am Ende der Beförderung oder Versendung befindet.

Die Steuerschuld entsteht mit Ausstellung der Rechnung, spätestens jedoch am 15. Tag des dem Erwerb folgenden Kalendermonats. Abweichendes gilt für den innergemeinschaftlichen Erwerb neuer Fahrzeuge (Art 19 UStG).

Innergemeinschaftliche Lieferung

Voraussetzungen:

Warenbewegung

Der Gegenstand der Lieferung wird vom liefernden Unternehmer oder vom Abnehmer von Österreich in das übrige Unionsgebiet befördert (durch Unternehmer oder Abnehmer) oder versendet (Spediteur, Frachtführer). Details siehe Nachweis der Beförderung oder Versendung.

Abnehmer

Der Gegenstand der Lieferung wird erworben, von

- einem Unternehmer für sein Unternehmen
- einer juristischen Person, die nicht Unternehmer ist oder die nicht für ihr Unternehmen erwirbt (z.B. Bund, Land, Gemeinde, Kammer, Sozialversicherung) oder

- einem anderen Abnehmer (insbes. Private) bei der Lieferung eines neuen Fahrzeuges

Steuerbarer Erwerb im anderen Mitgliedstaat

Der Erwerb des Gegenstandes der Lieferung ist beim Abnehmer in einem anderen Mitgliedstaat steuerbar (Innergemeinschaftlicher Erwerb). Diese Voraussetzung ist auch erfüllt, wenn der Abnehmer ein österreichischer Unternehmer ist, der unter der Umsatzsteueridentifikations-Nummer (UID-Nummer) eines anderen Mitgliedstaates auftritt (und die Ware das Steuergebiet Österreich auch tatsächlich und nachweislich verlässt).

Buchmäßiger Nachweis

Die Voraussetzungen für die steuerfreie innergemeinschaftliche Lieferung müssen buchmäßig nachgewiesen werden.

Achtung: Kleinunternehmer, die von der Umsatzsteuer befreit sind und die keine Option auf Regelbesteuerung abgegeben haben, können keine innergemeinschaftlichen Lieferungen ausführen! Diese Lieferungen in andere Mitgliedstaaten werden wie Inlandslieferungen behandelt. „Exportieren“ Kleinunternehmer Waren in den EU-Raum, tätigen Sie keine innergemeinschaftlichen Lieferungen, weil die persönliche Steuerbefreiung als Kleinunternehmer der Steuerfreiheit der innergemeinschaftlichen Lieferung vorgeht.

Vom Erwerb für unternehmerische Zwecke und vom steuerbaren (nicht unbedingt steuerpflichtigen) Erwerb im anderen Mitgliedstaat kann in der Regel ausgegangen werden, wenn der ausländische Abnehmer seine UID-Nummer bei der Bestellung angibt (er erklärt damit seine Erwerbsteuerbarkeit im Ausland) und sich aus der Art und Menge der erworbenen Gegenstände keine Zweifel an der „unternehmerischen“ Verwendung ergeben.

Zusammenfassung

Gemäß Artikel 69 der Allgemeinen Verordnung ist die Umsatzsteuer (im Folgenden „USt.“) eine nicht förderfähige Ausgabe, allerdings ermöglicht das Verfahren zur Besteuerung mit der USt., dass die USt. unter bestimmten Umständen zu einer förderfähigen Ausgabe wird. Die USt. ist keine förderfähige Ausgabe, wenn der Begünstigte zum Vorsteuerabzug berechtigt ist. Das Recht auf Vorsteuerabzug wird durch das Umsatzsteuergesetz definiert. Ist die Ausgabe nur teilweise förderfähig, ist die auf diese Ausgabe entfallende USt. in gleichem Ausmaß förderfähig. Dies gilt für beide Länder.

Aus Sicht der Registrierung der Ust. muss der Unternehmen in der SR einen Umsatz von 49.790 EUR in höchstens 12 vorangegangenen aufeinanderfolgenden Kalendermonaten erreichen. In Österreich gilt die Registrierungspflicht für alle Unternehmen ausser Kleinunternehmer mit einem Umsatz bis 35 000 EUR im Kalenderjahr. Steuersatz beträgt in beiden Ländern 20 %, ermäßigter Steuersatz von 10 % der Bemessungsgrundlage wird für ausgewählte Lebensmittel, Arzneimittel, Druckerzeugnisse und Medizinprodukte angewandt. Ein ermäßigter Steuersatz von 10 % wird auch für Beherbergungsleistungen angewandt. In Österreich gilt ermäßigter Satz (10%) für Lebensmittel, Beherbergungsleistungen (Gas, Heizung, Reinigung), Personentransporte und Mieteinnahmen. Ermäßigter Satz von 13 % gilt für Hotelunterbringung, Kulturveranstaltungen, Brennholz und Verkauf lebender Tiere.

In der SR sind steuerfrei Tätigkeiten mit öffentlich-rechtlichem Charakter (z.B. Postdienste, Rundfunk- und Fernsehdienste, Gesundheits- und Sozialfürsorgedienste, Erziehungs-, Bildungs-, Kulturdienste und mit Sport verbundene Dienste, bestimmte Finanz- und Versicherungsdienste und Übertragung und Vermietung von Liegenschaften. In Österreich sind Versicherungstätigkeiten, Bank-,

Gesundheitsdienste, Tätigkeiten von Kultureinrichtungen und Vereinen und Kleinunternehmer mit einem Umsatz bis 35 000 EUR im Kalenderjahr steuerbefreit.

Aus Sicht des Begünstigten ist es notwendig, sich auf den Zeitpunkt der Entstehung der Steuerpflicht im Zusammenhang mit dem Inhalt der Finanztransaktion zu konzentrieren. Damit eine Ausgabe als förderfähig gilt, muss sie nämlich rechtzeitig und ordnungsgemäß getätigt und belegt werden.

Die Steuerpflicht bei Waren entsteht zum Zeitpunkt der Lieferung der jeweiligen Waren, wenn der Begünstigte das Recht erwirbt, als Eigentümer über die Waren auf Grundlage des mit dem Lieferanten, der den Zuschlag erhalten hat, abgeschlossenen Kaufvertrags zu verfügen. Bei Bezug einer Dienstleistung durch den Begünstigten entsteht die Steuerpflicht zum Zeitpunkt des Empfangs der Dienstleistung, die dem Abnahmeprotokoll entsprechen muss. In Österreich Erwerb innerhalb der EU entsteht, wenn zu Unternehmenszwecken dienende Ware aus einem EU-Mitgliedstaat nach Österreich gelangt. Der Ort des innergemeinschaftlichen Erwerbs und somit die Besteuerung hat grundsätzlich dort zu erfolgen, wo sich der Gegenstand am Ende der Beförderung oder Versendung befindet. Kauft ein österreichisches Unternehmen Ware für ein Unternehmen innerhalb der EU, hat es dabei seine UID-Nr. mitzuteilen.

Aus Sicht der Rechnung ist Lieferant von Waren oder Erbringer von Dienstleistungen verpflichtet, innerhalb von 15 Tagen nach der steuerpflichtigen Leistung, eine Rechnung – Steuerbeleg zu stellen. In Österreich sollten Begünstigte auf gestellten Rechnungen immer ihre eigene UID-Nr., sowie die UID-Nr. des Geschäftspartners anführen. Die UID-Nr. ist gleichzeitig auf Gültigkeit zu überprüfen über das Portal der Finanzverwaltung.

4.5 Denkmalschutzgesetz

4.5.1 Denkmalschutzgesetz in der Slowakischen Republik

Geltungsbereich des Gesetzes

Das Gesetz Nr. 49/2002 Slg. über den Schutz des Denkmalbestands in der Fassung späterer Vorschriften (im Folgenden "Denkmalschutzgesetz") regelt die Bedingungen für den Schutz von Kulturdenkmälern, Denkmalschutzgebieten, archäologischen Funden und archäologischen Fundstätten in Einklang mit den wissenschaftlichen Erkenntnissen und auf der Grundlage internationaler Verträge im Bereich des europäischen und Weltkulturerbes, an die die Slowakische Republik gebunden ist, sowie die Organisation und die Tätigkeit der Staatsverwaltungsbehörden und der territorialen Selbstverwaltung, die Rechte und Pflichten der Eigentümer und anderer juristischer oder natürlicher Personen und die Sanktionen für rechtswidriges Vorgehen.

Denkmalschutzbehörden

Die für den Denkmalschutz in der Region Bratislava zuständigen Organe der staatlichen und öffentlichen Verwaltung sind die lokale und territoriale Selbstverwaltung (Gemeinden, ländliche Gemeinden und Städte) und die Selbstverwaltungsregion Bratislava (im Folgenden "BSK"), Selbstverwaltungsregion Trnava (im Folgenden "TTSK"), die Denkmalschutzbehörde der Slowakischen Republik (im Folgenden "PÚ SR") und die zuständige regionale Denkmalschutzbehörde (im Folgenden "KPÚ") in Bratislava und Trnava sowie das Kulturministerium der SR (im Folgenden "MK SR").

Die Projektwerber arbeiten in der Regel mit der KPÚ Bratislava und KPÚ Trnava zusammen:

- Sie üben die spezialisierte Staatsverwaltung der I. Stufe im Bereich des Schutzes des Denkmalbestands, der archäologischen Funde und archäologischen Fundstätten und der staatlichen Denkmalaufsicht auf dem Gebiet der jeweiligen Selbstverwaltungsregion aus.
- Sie bereiten die Grundsätze für die Erhaltung eines Denkmalschutzgebiets, die Unterlagen für die Beschaffung der Raumplanungsdokumentation für die zuständigen staatlichen und lokalen Behörden und andere methodische Unterlagen vor.
- Sie bieten sachkundige Weisungen und methodische Unterstützung für juristische und natürliche Personen bei der Rettung, Renovierung und Nutzung des Denkmalbestands, der archäologischen Funde und archäologischen Fundstätten.
- Sie treffen Entscheidungen und geben verbindliche Stellungnahmen und Stellungnahmen zu Renovierungs-, Restaurierungsvorhaben, zur Restaurierungsdokumentation, der Verlegung eines nationalen Kulturdenkmals, der Anbringung von Werbe-, Informations-, Propagations- oder technischen Einrichtungen, zu Vorhaben und Veränderungen von Liegenschaften im Denkmalschutzgebiet oder in der Schutzzone, zu den Vorbereitungs-/Planungsunterlagen, zum Änderungsplan für eine Liegenschaft in der Schutzzone und zu Bauvorhaben ab. KPÚ informiert auch über den Restaurierungsbeginn bei einem nationalen Kulturdenkmal oder eine Veränderung einer Liegenschaft im Denkmalschutzgebiet und nimmt Meldungen über den Beginn von Aushubarbeiten an-
- Sie verhängen Geldbußen.

Im Falle der Hauptstadt der SR Bratislava sind für die Aufgaben auf dem Gebiet des kulturellen Erbes nicht nur die Fachabteilungen des Magistrats zuständig, sondern auch ausgewählte seitens der Stadt finanzierte Organisationen. In ihrem Aufgabenbereich stehen nationale Kulturdenkmäler aber auch die Erfassung von Denkmälern, Kunstwerken und Springbrunnen im öffentlichen Raum, die im Eigentum der Hauptstadt sind und von ihr verwaltet werden, Kriegsgräber, Mahnmäler, Gedenkstätten und Gedenktafeln. Trnava als Hauptstadt der Selbstverwaltungsregion verwaltet ihre Kulturdenkmäler durch das städtische Kulturzentrum und hat vor, die Position eines städtischen Kurators zu errichten.

Denkmalbestand und Schutzzone

Der Denkmalbestand der Slowakischen Republik stellt die Gesamtheit der beweglichen und unbeweglichen Gegenstände mit Denkmalwert dar, die gemäß dem Denkmalschutzgesetz für Nationale Kulturdenkmäler (im Folgenden „NKP“), Denkmalschutzzonen, Denkmalreservate erklärt wurden und beinhaltet auch Gegenstände, für welche ein Erklärungsverfahren eingeleitet wurde. In den Regionen Bratislava und Trnava gibt es mehrere Denkmalreservate, Denkmalschutzzonen und mehr als 3000 unbewegliche nationale Kulturdenkmäler davon mehrere in der Kategorie ausgewählte NKP.

Eine Schutzzone ist ein Gebiet, das zum Schutz und zur gezielten Entwicklung der Umwelt oder Umgebung ausgewiesen wird, wobei zu unterscheiden ist zwischen einer:

- Schutzzone eines unbeweglichen nationalen Kulturdenkmals
- Schutzzone einer Denkmalschutzzone (historische Siedlung, Kulturlandschaftsgebiet mit Denkmalwert, Gebiet mit archäologischen Funden und Fundstätten)
- Schutzzone eines Denkmalreservats (geschlossene historische Siedlungsstruktur, große Konzentration unbeweglicher NKP, Gebiet mit zahlreichen bedeutenden archäologischen Funden und archäologischen Fundstätten).

Auf dem Gebiet einer Schutzzone ist es notwendig, Werte wie städtebaulich-architektonische Verbindungen und räumliche Beziehungen, einschließlich geschützter Aussichten, zu bewahren. Die Grenzen werden in den Beschlüssen der zuständigen Behörden der Denkmalpflege festgelegt. Die Zone wird auf der Grundlage einer Stellungnahme der Gemeinde durch eine Entscheidung der KPÚ erklärt, in der das Gebiet einschließlich seiner Grenzen und der Schutzbedingungen definiert wird. Bei NKP ist auch die Regulierung ihres unmittelbaren Umfelds von Bedeutung, was ein Gebiet im Umkreis von 10 Metern der Gebäudehülle bzw. der Grundstücksgrenze ausmacht, wenn auch das Grundstück ein unbewegliches NKP ist.

Schutz des Denkmalbestands – Rechte und Pflichten beim Schutz eines Kulturdenkmals

Der Schutz des Denkmalbestands umfasst die Identifizierung, Erforschung, Erfassung, Erhaltung, Renovierung, Restaurierung, Sanierung, Nutzung und Präsentation von Kulturdenkmälern und Denkmalflächen. Der grundlegende Schutz eines NKP bezieht sich auf die Abwehr von Bedrohungen, Beschädigungen, Zerstörung oder Entwendung, die dauerhafte Erhaltung eines guten Zustands einschließlich seiner Umgebung sowie auf eine solche Nutzung und Präsentation, die seinem Denkmalwert und seinem technischen Zustand entspricht.

Rechte des Eigentümers eines NKP:

- die KPÚ um kostenlose fachliche und methodische Unterstützung in Fragen des Denkmalschutzes zu ersuchen (dies gilt auch für den Eigentümer einer Liegenschaft, die kein NKP ist, aber in einem Denkmalreservat, einer Denkmalschutzzone oder Schutzzone liegt)
- bei der Gemeinde und dem Ministerium einen finanziellen Beitrag oder eine staatliche Beihilfe zur Erhaltung des Denkmalwertes des NKP zu beantragen
- auf einen angemessenen Ersatz eines nachweisbaren Schadens, der ihm durch die Anwendung des Denkmalschutzgesetzes entstanden ist

Zu den Pflichten des Eigentümers eines NKP gehören unter anderem:

- die Kosten für den Grundschutz selbst zu tragen
- es im Einklang mit seinem Denkmalwert zu nutzen
- Meldepflichten bei Eigentümerwechsel, Bedrohung, Beschädigung usw.
- den Mitarbeitern der KPÚ und befugten Personen Zugang zu Räumlichkeiten, wenn sie keine Wohnräume sind, zu gewähren
- die Bezeichnung als Kulturdenkmal, das Zugänglichmachen für die Öffentlichkeit nach im Voraus festgelegten Bedingungen, falls es sich um keinen Wohnraum handelt, zu dulden

Weitere Informationen zur möglichen Unterstützung, zu Rechten und Pflichten sind im Handbuch für den Eigentümer eines NKP [42] zu finden.

[42] http://www.pamiatky.sk/sk/page/prirucka-vlastnika

Renovierung, Veränderung und Restaurierung eines Kulturdenkmals

Die Renovierung eines Kulturdenkmals (im Folgenden "Renovierung") umfasst eine Reihe von spezialisierten künstlerisch-handwerklichen und sonstigen fachlichen Tätigkeiten, durch die die Wartung, Konservierung, Reparatur, Anpassung oder der Wiederaufbau eines NKP oder seines Teils durchgeführt werden, um seine Denkmalwerte zu bewahren. Unter Renovierung im Sinne des Denkmalschutzgesetzes sind auch Tätigkeiten zu verstehen, die nach einer Sondervorschrift nicht anzeige- oder bewilligungspflichtig sind. Die Restaurierung eines Kulturdenkmals ist eine besondere Art der Renovierung eines Kulturdenkmals oder seines Teils (im Folgenden „Restaurierung“).

Die Renovierung oder Veränderung von Liegenschaften im Denkmalschutzgebiet ist mit der Vorbereitung von Unterlagen und der Zusammenarbeit zwischen dem Projektwerber und der KPÚ und anschließend auch der Baubehörde in folgenden Situationen verbunden:

- Renovierung eines NKP/Antrag auf Erlass eines Beschlusses über das Renovierungsvorhaben des NKP
- Veränderung einer Liegenschaft im Denkmalschutzgebiet/Antrag auf Erlass eines Beschlusses über die Veränderung einer Liegenschaft im Denkmalschutzgebiet
- Veränderung einer Liegenschaft in der Schutzzone/Antrag auf Erlass einer verbindlichen Stellungnahme zur Veränderung einer Liegenschaft, die kein Kulturdenkmal ist, sich aber in der Schutzzone befindet
- Vorbereitungsdokumentation, Planungsdokumentation und Veränderungen einer Liegenschaft im Denkmalschutzgebiet/Vorlage der Vorbereitungs- und Projektdokumentation und Abgabe einer gesonderten verbindlichen Stellungnahme
- Restaurierungsvorhaben/Antrag auf Erlass eines Beschlusses über das Restaurierungsvorhaben und die Festlegung der Art und des Umfangs der Restaurierungsdokumentation
- Restaurierungsdokumentation in II Stufen/Antrag auf Erlass eines gesonderten Beschlusses über die Dokumentation:
  - Bericht über die Restaurierungsforschung und Antrag auf Restaurierung
  - Dokumentation über die durchgeführten Restaurierungsarbeiten
- Verbindliche Stellungnahme der KPÚ im Raumplanungs-, Bau-, und Kollaudierungsverfahren, im Verfahren über die Beseitigung eines unbeweglichen Kulturdenkmals oder eines Bauwerks im Denkmalschutzgebiet und in der Schutzzone
- Meldung über die Entdeckung eines unerwarteten Fundes/Beschluss über das weitere Vorgehen
- Kostenlose Übergabe der vollständigen Dokumentation für die tatsächlich durchgeführte Renovierung bzw. die durchgeführten Restaurierungsarbeiten
- Ausübung der staatlichen Denkmalaufsicht

Ein Beispiel für die längere Erteilung der Stellungnahme des regionalen Denkmalamts kann hier das aus dem Programm INTERREG VA SK-AT finanzierte Projekt des Umbaus des Schlosses Modra erwähnt werden. Normalerweise erstellt das Regionaldenkmalamt das Gutachten innerhalb von 3 Monaten, in diesem Fall waren es etwa 5-6 Monate. Gleichzeitig nahm an jedem Kontrolltag auf der Baustelle regelmäßig ein autorisierter Mitarbeiter des regionalen Denkmalamts teil und überprüfte die Gesetzeskonformität des Projekts. In solchen Fällen kann es deshalb zu Verzögerungen auch bei der Projektdurchführung kommen. Bei Feststellung wichtiger Tatsachen, z.B. beim Finden seltener historischer Objekte/Gegenstände muss der Bau bis zum Ende der archäologischen Untersuchung (teilweise) ausgesetzt werden.

Ordnungswidrigkeiten und andere Delikte beim Schutz des Denkmalschutzbestands

Die aufgeführten Beispiele beziehen sich auf ein Kulturdenkmal, ein Denkmalschutzgebiet, seine Schutzzone, einen archäologischen Fund oder eine archäologische Fundstätte:

- der Gegenstand wird nicht vor einer Bedrohung, Beschädigung, Wertminderung, Entwendung oder Ausfuhr geschützt oder sein grundlegender Schutz wird nicht gewährleistet
- Nichterfüllen der Anzeigepflicht
- Nichterfüllung von Bedingungen oder Behinderung bei der staatlichen Aufsichtsausübung
- Handeln ohne oder im Widerspruch zu den erforderlichen Einwilligungen, rechtskräftigen Entscheidungen oder verbindlichen Stellungnahmen (z.B. Anbringen von Werbung, technischer Einrichtungen, Durchführung einer Bautätigkeit, einer baulichen Veränderung oder von Wartungsarbeiten an der Liegenschaft, Fortführung nicht bewilligter Tätigkeiten, Bedingungen für die Durchführung der Denkmalforschung, illegale Archäologie, Restaurierung, Unterlassung der Abhilfe
- Fehlende Ausarbeitung oder fehlende Übergabe der Dokumentation,
- Verursachen einer nachteiligen Veränderung des Zustands
- Verleih ins Ausland, versuchte Ausfuhr ins Ausland oder Ausfuhr eines Kulturdenkmals oder seines Teils ohne eine Bewilligung vom Ministerium.

Bei Verstößen gegen die Bestimmungen des Denkmalschutzgesetzes und je nach Schwere des Vergehens, der Veränderungen und Beschädigungen verhängt die KPÚ natürlichen Personen oder natürlichen Personen-Unternehmern und juristischen Personen Bußgelder von 100 EUR bis 1 000 000 EUR. Die Frist für die Verhängung von Bußgeldern beträgt bis zu 3 bzw. bis zu 5 Jahre, mit einer Fälligkeit von bis zu 30 Tagen nachdem der Bußgeldbescheid Rechtskraft erlangte. Neben Bußgeldern kann auch ein Vorschlag auf Enteignung des unbeweglichen Kulturdenkmals im öffentlichen Interesse oder der Verweisung der Angelegenheit an die Strafverfolgungsbehörden in Frage kommen. § 42 des Denkmalschutzgesetzes beschreibt dies ausführlich.

4.5.2 Denkmalschutzgesetz in Österreich

Die im folgenden Text analysierten Inhalte beziehen sich auf die gesamte Rechtsvorschrift für Denkmalschutzgesetz (Fassung vom 30.09.2021). Die in diesem Dokument angeführten Rechtsvorschriften unterliegen dem Bundesgesetz.

Begriffsbestimmung

Die in diesem Bundesgesetz enthaltenen Bestimmungen finden laut § 1 auf von Menschen geschaffene, unbewegliche und bewegliche Gegenstände (einschließlich Überresten und Spuren gestaltender menschlicher Bearbeitung sowie künstlich errichteter oder gestalteter Bodenformationen) von geschichtlicher, künstlerischer oder sonstiger kultureller Bedeutung („Denkmale“) Anwendung, wenn ihre Erhaltung dieser Bedeutung wegen im öffentlichen Interesse gelegen ist. Diese Bedeutung kann den Gegenständen für sich allein zukommen, aber auch aus der Beziehung oder Lage zu anderen Gegenständen entstehen. „Erhaltung“ bedeutet Bewahrung vor Zerstörung, Veränderung oder Verbringung ins Ausland.

Denkmalliste

Eine Liste, der in Österreich unter Denkmalschutz gestellten Denkmäler, ist online für jedes Bundesland einzeln als PDF abzurufen und wird vom Bundesdenkmalamt zur Verfügung gestellt.

Übersicht über die Anzahl der geschützten Denkmale in Österreich

Burgenland	2.118 Objekte
Kärnten	2.986 Objekte
Niederösterreich	10.667 Objekte
Oberösterreich	5.936 Objekte
Salzburg	2.202 Objekte
Steiermark	4.996 Objekte
Tirol	4.881 Objekte
Vorarlberg	1.650 Objekte
Wien	3.367 Objekte
GESAMT	38.803 Objekte

Bewilligung der Zerstörung oder Veränderung von Denkmalen

Bei Denkmalen, die unter Denkmalschutz stehen, ist die Zerstörung sowie jede Veränderung, die den Bestand (Substanz), die überlieferte (gewachsene) Erscheinung oder künstlerische Wirkung beeinflussen könnte, ohne Bewilligung laut § 4 verboten.

Als Zerstörung eines Denkmals gilt dessen faktische Vernichtung, und zwar auch dann, wenn noch einzelne Teile erhalten geblieben sind, deren Bedeutung jedoch nicht mehr derart ist, dass die Erhaltung der Reste weiterhin im öffentlichen Interesse gelegen wäre. Die Zerstörung einzelner Denkmale, die nur als Teil eines zur Einheit erklärten Ensembles oder einer zur Einheit erklärten Sammlung unter Denkmalschutz gestellt wurden (und nicht auch als Einzeldenkmale), stellt stets nur die Veränderung des Ensembles oder der Sammlung dar, auch wenn das Ensemble oder die Sammlung ihre Bedeutung als Einheit verloren haben. Die Feststellung der Zerstörung hat stets in einem Verfahren, das wie folgt beschrieben wird.

Die Zerstörung sowie jede Veränderung eines Denkmals bedürfen der Bewilligung des Bundesdenkmalamtes, es sei denn, es handelt sich um eine Maßnahme bei Gefahr im Verzug. Der Nachweis des Zutreffens der für eine Zerstörung oder Veränderung geltend gemachten Gründe obliegt dem Antragsteller. Er hat auch mit einem Antrag auf Bewilligung einer Veränderung entsprechende Pläne in ausreichendem Umfang beizubringen. Das Bundesdenkmalamt hat alle vom Antragsteller geltend gemachten oder von Amts wegen wahrgenommener Gründe, die für eine Zerstörung oder Veränderung sprechen, gegenüber jenen Gründen abzuwägen, die für eine unveränderte Erhaltung des Denkmals sprechen. Hierbei kann das Bundesdenkmalamt den Anträgen auch nur teilweise stattgeben. Werden Bewilligungen für Veränderungen beantragt, die zugleich eine dauernde wirtschaftlich gesicherte Erhaltung des Objektes bewirken, so ist dieser Umstand

besonders zu beachten. Soweit die künftige wirtschaftliche Erhaltung und Nutzung von Park- und Gartenanlagen gefährdet oder spürbar geschmälert sein könnten, ist den Anträgen in jedem Fall stattzugeben, es sei denn, es handelt sich um eine Veränderung, welche die Zerstörung dieser Anlagen als solche oder in wesentlichen Teilen bedeuten würde.

Einer Zerstörung ist gleichzuhalten, wenn der Eigentümer oder sonstige für die Instandhaltung Verantwortliche die Durchführung der für den Bestand des Denkmals unbedingt notwendigen Instandhaltungsmaßnahmen in der offenbaren Absicht, es zu zerstören, unterlässt.

Sollen an unbeweglichen Denkmalen Instandhaltungs- und Reparaturmaßnahmen im üblichen notwendigen Umfang durchgeführt werden, können die Anträge auch mündlich oder schriftlich wenigstens zwei Monate vor Beginn der Arbeiten in Form einer Anzeige an das Bundesdenkmalamt gestellt werden. Diese Mitteilung hat den Hinweis zu enthalten, dass es sich nur um im vorhergehenden Satz beschriebene Maßnahmen handelt. Eine Entscheidung des Bundesdenkmalamtes hat binnen sechs Wochen zu ergehen. Eine nicht rechtzeitige Entscheidung kann nicht als Genehmigung gewertet werden.

In Verfahren wegen beantragter Veränderungen eines Denkmals kann das Bundesdenkmalamt in einem bewilligenden Bescheid bestimmen, welche Detailmaßnahmen, über die erst im Zuge der Durchführung der Arbeiten endgültig entschieden werden kann, noch ergänzend der Festlegungen des Bundesdenkmalamtes bedürfen.

Eine Bewilligung zur Zerstörung oder Veränderung erlischt, wenn von ihr nicht innerhalb von drei Jahren tatsächlich Gebrauch gemacht wird. Verlängerungen bis zu insgesamt weiteren drei Jahren sind möglich und jedenfalls dann zu erteilen, wenn die Verzögerung durch andere behördliche Verfahren verursacht wird oder wurde.

Ordnungswidrigkeiten

Mit Strafen hat zu rechnen wer lt. § 37 vorsätzlich

- ein Denkmal ohne Bewilligung zerstört oder verändert,
- ein Denkmal widerrechtlich ins Ausland bringt,
- ein Denkmal aus einer Sammlung veräußert, belastet oder erwirbt,
- Fundmeldungen gemäß § 8 Abs. 1 unterlässt oder unrichtig erstattet,
- den Zustand einer Fundstelle oder der aufgefundenen Gegenstände entgegen den Bestimmungen verändert
- die Sicherung oder Bergung von Funden sowie sonstiger Maßnahmen unterlässt oder zu vereiteln sucht,
- Fundgegenstände entgegen den Bestimmungen nicht zur Verfügung stellt,
- die Möglichkeit der Geltendmachung und Durchsetzung des Ablöserechtes verhindert,
- Metallsuchgeräte oder sonstige Bodensuchgeräte entgegen den Bestimmungen verwendet,
- Meldungen und Berichte unterlässt oder unrichtig erstattet,
- die Kennzeichnung als geschütztes Denkmal oder gemäß der Haager Konvention (§ 13 Abs. 6) missbräuchlich verwendet oder die bescheidmäßig angeordneten Kennzeichnungen unterlässt,
- die in § 30 vorgesehenen Auskünfte und Meldungen nicht oder unrichtig erstattet,

- die gemäß § 30 vorgesehene Besichtigung und wissenschaftliche Untersuchung von Denkmalen und vermuteten Bodenfunden sowie die vorgesehene Überwachung durch das Bundesdenkmalamt zu behindern oder zu vereiteln sucht

Zusammenfassung

Der Denkmalschutz wird in der Slowakei durch das Gesetz Nr. 49/2002 Slg. über den Schutz des Denkmalbestands („Denkmalschutzgesetz“) geregelt. In SK zählen zu den zuständigen Behörden bezüglich des Denkmalschutzes die lokale und territoriale Selbstverwaltung (Gemeinden, ländliche Gemeinden und Städte), die Selbstverwaltungsregion Bratislava (im Folgenden "BSK"), die Selbstverwaltungsregion Trnava, die Denkmalschutzbehörde der Slowakischen Republik und die zuständige regionale Denkmalschutzbehörde in Bratislava und Trnava sowie das Kulturministerium der SR. Als Projektwerber arbeitet man in der Regel mit den zuständigen regionalen Denkmalschutzbehörden zusammen (KPÚ Bratislava und KPÚ Trnava).
In Österreich wird der Denkmalschutz durch das Bundesgesetz betreffend den Schutz von Denkmalen wegen ihrer geschichtlichen, künstlerischen oder sonstigen kulturellen Bedeutung (Denkmalschutzgesetz - DMSG) StF: BGBl. Nr. 533/1923 geregelt. Als zentrale Verwaltungsstelle ist dafür das Bundesdenkmalamt verantwortlich.

Die Zahl der Denkmäler ist in der SR und AT unterschiedlich groß. In den Regionen Bratislava und Trnava gibt es mehrere Denkmalreservate, Denkmalschutzzonen und mehr als 3000 unbewegliche nationale Kulturdenkmäler. In AT gibt es in den Bundesländern Wien, Niederösterreich und Burgenland insgesamt mehr als 16 000 offiziell geschützte Denkmäler.

Sowohl in der SR als auch in AT ist die Ausfuhr von beweglichen Denkmälern ohne Bewilligung ordnungswidrig. Die Zerstörung sowie jede Veränderung eines Denkmals bedürfen sowohl in Österreich als auch in der Slowakei der Bewilligung der zuständigen Behörden. In beiden Ländern ist der Eigentümer eines Denkmals zuständig für dessen Grundschutz, insofern keine andere Einigung vorliegt.

Ist ein denkmalgeschütztes Objekt in ein Projekt involviert, sollte ein weiteres Vorgehen nur in Absprache mit der zuständigen Behörde stattfinden. Es ist auf etwaige Gesetzeswidrigkeiten, vor allem bezüglich Anzeige,- Melde.- und Bewilligungs-pflicht, achtzugeben, denn bei gesetzlichen Verstößen sind sowohl in AT als auch in der SR hohe Geldstrafen zu erwarten.

Unter Renovierung im Sinne des Denkmalschutzgesetzes sind in der SR auch Tätigkeiten zu verstehen, die nach einer Sondervorschrift nicht anzeige- oder bewilligungspflichtig sind. In AT können bei Instandhaltungs- und Reparaturmaß-nahmen an unbeweglichen Denkmalen, die im üblichen notwendigen Umfang durchgeführt werden, die Anträge auch mündlich oder schriftlich wenigstens zwei Monate vor Beginn der Arbeiten in Form einer Anzeige an das Bundesdenkmalamt gestellt werden.

Bußgelder bei Gesetzesbrüchen können in der SR je nach Schwere des Delikts zwischen 100 Euro und 1.000.000 Euro variieren. In AT werden, um eine gleichmäßige Belastung der Bestraften bei unterschiedlichen Einkommens- und Vermögensverhältnissen zu ermöglichen, die Geldstrafen in Tagessätzen bemessen. Bei Delikten in Bezug auf das Denkmalschutzgesetz können Strafen von bis zu 360 Tagessätzen verhängt werden. Ein Tagessatz kann mindestens 4 Euro und höchstens 5.000 Euro betragen.

4.6 Naturschutzrecht

4.6.1 Naturschutzrecht in der Slowakischen Republik

Verfahren und Fristen für die Naturschutzbehörde bei Stellungnahmen in Sonderverfahren

Die Naturschutzbehörde ist die betroffene Behörde bei Verfahren nach Sondervorschriften in Fragen des Natur- und Landschaftsschutzes[43], bei der Genehmigung oder Änderung der Raumplanungsdokumentation, der Erteilung eines Raumplanungsbeschlusses, aber auch bei der Erteilung einer Baugenehmigung für ein Bauwerk oder seine Änderung. Sie vertritt die Interessen des Natur- und Landschaftsschutzes vor allem in Form einer Äußerung oder Stellungnahme. Bei Genehmigung oder Änderung der Raumplanungsdokumentation bzw. der Erteilung eines Raumplanungbeschlusses ist eine **verbindliche Stellungnahme der Naturschutzbehörde** einzuholen. Handelt es sich um die Erteilung einer Baugenehmigung für ein Bauwerk oder seine Änderung, ist eine verbindliche Stellungnahme nicht immer erforderlich.[44] In erwähnten Fällen ist die Naturschutzbehörde nach dem Gesetz über den Natur- und Landschaftsschutz verpflichtet, das Verfahren ohne unnötige Verzögerungen so zu führen, um **spätestens binnen 30 Tagen nach Eingang des Antrags** eine verbindliche Stellungnahme oder eine Bestätigung einer Entscheidung in der Sache abzugeben. Das Naturschutzgesetz schreibt ausdrücklich vor, dass **aus dem Antrag auf eine verbindliche Stellungnahme hervorgehen muss**, wer den Antrag stellt, um welches Vorhaben es sich handelt und was vorgeschlagen wird, wobei der Antrag samt aller zusammenhängender Unterlagen in slowakischer Sprache eingereicht werden muss.

Besondere Verfahren und Fristen für die Abgabe einer verbindlichen Stellungnahme von der Naturschutzbehörde bei der Genehmigung oder Änderung der Raumplanungsdokumentation

Die Naturschutzbehörde ist als betroffene Behörde berechtigt**, bei der Genehmigung oder Änderung der Raumplanungsdokumentation** Stellungnahmen abzugeben. **Eine Änderung der Raumplanungsdokumentation kann vorliegen**, wenn sich die auf die Raumplanung bezogenen technischen, wirtschaftlichen und sozialen Voraussetzungen ändern, auf deren Grundlage das Konzept der räumlichen Ordnung eines Gebietes entworfen wurde oder wenn es notwendig ist, gemeinnützige Bauwerke zu errichten. Die **Raumplanungsdokumentation besteht** aus dem Konzept der räumlichen Entwicklung der Slowakei, dem Raumplan einer Region, Gemeinde oder einer Zone**, je nachdem, ob es sich um eine landesweite, regionale Lösung oder eine Lösung auf der Ebene der Gemeinden oder ihrer Zonen handelt**. Die verbindliche Stellungnahme zum Konzept der räumlichen Entwicklung der Slowakei wird vom **Umweltministerium der Slowakischen Republik,** zum Raumplan

[43] § 9 des Gesetzes Nr. 543/2002 Slg. über den Natur- und Landschaftsschutz („Gesetz über den Natur- und Landschaftsschutz“)

[44] Eine verbindliche Stellungnahme wird nicht verlangt für Tätigkeiten an Bauwerken, die Orte sind, wo sich geschützte Lebewesen vermehren oder rasten

einer Region und zum Raumplan einer Gemeinde vom zuständigen **Bezirksamt mit delegierten Aufgaben der Staatsverwaltung im Sitz der Region** und schließlich die verbindliche Stellungnahme zum Raumplan einer Zone vom zuständigen Bezirksamt abgegeben.

Die Genehmigung der Raumplanungsdokumentation ist gemäß dem Baugesetz[45] in mehrere Phasen unterteilt. Die Naturschutzbehörde gibt im Rahmen der Verfahren vor der Genehmigung der Raumplanungsdokumentation oder deren Änderung gleich mehrere Stellungnahmen zu den Fragen des Natur- und Landschaftsschutzes ab.

Vor der Genehmigung der Raumplanungsdokumentation erfolgen die **Beschaffung der Raumplanungsdokumentation**, die **Vorbereitungsarbeiten**, die Durchführung von **Erhebungen und Analysen**, die Ausarbeitung des **Auftrags** und seine Erörterung, die **Ausarbeitung des Lösungskonzepts gefolgt vom Entwurf** der Raumplanungsdokumentation, die die Aufsicht über ihre Ausarbeitung und Erörterung und schließlich die **abschließende Vorbereitung der Unterlagen für die Genehmigung des Entwurfs** der Raumplanungsdokumentation umfasst. Am Ende der Beschaffungsphase sorgt die zuständige Raumplanungsbehörde für die Veröffentlichung des verbindlichen Teils der Raumplanungsdokumentation, die Hinterlegung der Raumplanungsdokumentation und die Erstellung der Registrierungsurkunde einschließlich ihrer Übermittlung an das Ministerium.

Im Rahmen der Vorbereitungsarbeiten sorgt die Raumplanungsbehörde für die Durchführung von Erhebungen und Analysen, die für die Ausarbeitung des Auftrags, des Konzepts und des Entwurfs der Raumplanungsdokumentation erforderlich sind. **Der Auftrag** kann auch von der zuständigen Natur- und Landschaftschutzbehörde erörtert werden. Der Beschaffer der Raumplanungsdokumentation setzt ihr eine angemessene Frist für eine Stellungnahme zum Auftrag. Das Baugesetz schreibt vor, dass die **Frist für die Stellungnahme zum Auftragsentwurf** mindestens **30 Tage ab Eingang der Mitteilung über die Erörterung des Auftragsentwurfs** betragen muss.

Nach der Erörterung und der Bewertung von Stellungnahmen und Anmerkungen wird der Auftragsentwurf von den zuständigen Behörden weiter geprüft und **etwaige Widersprüche werden beseitigt**. Der so erörterte Auftrag wird nach Beseitigung von Widersprüchen anschließend von der zuständigen Behörde der öffentlichen Verwaltung genehmigt. Auf der Grundlage des genehmigten Auftrags wird anschließend das **Konzept** ausgearbeitet. Dieser Schritt kann weggelassen werden, wenn es sich um einen Raumplan auf Gemeindeebene für ein Gebiet mit weniger als 2000 Einwohnern oder um den Raumplan einer Zone handelt. In diesem Fall kann der Entwurf des Raumplans bereits auf der Grundlage des genehmigten Auftrags erstellt werden. Die zuständige **Naturschutzbehörde kann auch zum Konzept Stellung nehmen**. Sie kann **innerhalb von 30 Tagen nach Eingang der Mitteilung über die öffentliche Erörterung des Lösungskonzepts** Stellung nehmen.

[45] Gesetz Nr. 50/1976 Slg. Über die Raumplanung und die Bauordnung („Baugesetz“)

Eine zusammenfassende Stellungnahme wird nach den Ergebnissen der Erörterung ausgearbeitet. Es werden wiederholt die Widersprüche in den Stellungnahmen ausgeräumt. Die Erörterung der Konzeptergebnisse kann auch zu einer Änderung des Auftrags führen, die der Stelle zur Genehmigung vorzulegen ist, die den ursprünglichen Auftrag genehmigt hat.

Nach der Erörterung des Konzepts wird der Entwurf der Raumplanungsdokumentation zum Gegenstand der Erörterung. **Die zuständige Naturschutzbehörde ist verpflichtet innerhalb von 30 Tagen** nachdem sie von der Erörterung des Entwurfs der Raumplanungsdokumentation in Kenntnis gesetzt wurde, erneut ihre Stellungnahme zu dem Vorschlag abzugeben. Diese Frist kann unter Berücksichtigung der Fallkomplexität **entsprechend verlängert** werden. **Anschließend werden die Unterlagen** für die Genehmigung der Raumplanungsdokumentation **erstellt** und der Genehmigungsbehörde zur **eigentlichen Genehmigung** vorgelegt.

Sonderverfahren und Fristen für die Abgabe einer Stellungnahme von der Naturschutzbehörde bei der Erteilung eines Raumplanungsbeschlusses und bei der Erteilung einer Baubewilligung

Das Baugesetz sieht vor, wenn ein Verfahren in seinen Bestimmungen den Schutz von Umweltbelangen und anderen besonderen Interessen[46] betrifft, entscheidet die Baubehörde auf der Grundlage einer verbindlichen Stellungnahme der betroffenen Behörde, die nach Anforderungen der Sondervorschriften vorgeht. Auch die **Naturschutzbehörde** kann eine solche Behörde sein. **Der Inhalt der verbindlichen Stellungnahme ist für die Baubehörde verbindlich** und sie kann in der Angelegenheit nicht entscheiden, ohne dass die verbindliche Stellungnahme der betroffenen Behörde mit anderen verbindlichen Stellungnahmen abgestimmt wird. Bei einer verbindlichen Stellungnahme ist sie im Rahmen ihrer Zuständigkeit berechtigt, die von der Sondervorschrift festgelegten Anforderungen anzuwenden. Die Frist für die Abgabe einer verbindlichen Stellungnahme durch die Naturschutzbehörde bei Verfahren, deren Ziel der Erlass eines **Raumplanungsbeschlusses und die Erteilung einer Bewilligung eines Bauwerks oder seiner Änderung ist, wird in einer Sondervorschrift**, dem Gesetz über den Natur- und Landschaftsschutz, festgelegt.[47]

Erlass eines Raumplanungsbeschlusses

Die Naturschutzbehörde ist die betroffene Behörde für das Raumplanungsverfahren**, das zum Erlass eines Raumplanungsbeschlusses führt,** z. B. einer Entscheidung über die Bauwerkplatzierung, einer Entscheidung über die Flächennutzung, über ein Schutzgebiet und eine Schutzzone und schließlich einer Entscheidung über die Bausperre. Die Baubehörde ist verpflichtet, die Stellungnahmen betroffener, die öffentlichen Interessen gemäß den Sondervorschriften wahrenden Behörden zum Zweck der Entscheidung im Raumplanungsverfahren einzuholen. Die Baubehörde ist verpflichtet

[46] § 126 Abs. 1 des Baugesetzes
[47] § 85 Abs. 5 des Gesetzes über den Natur- und Landschaftsschutz

auch die zuständige Naturschutzbehörde über die Einleitung des Raumplanungsverfahrens zu informieren. Die Natur- und Landschaftsschutzbehörde **gibt ihre Stellungnahme zum Entwurf des Raumplanungsbeschlusses innerhalb einer festgelegten Frist ab, die auch im Baugesetz gesondert geregelt wird.** Nach dem Baugesetz gilt die gleiche Frist wie sonst für alle Beteiligten am Raumplanungsverfahren. Ordnet die Baubehörde eine mündliche Anhörung an, sind die Bemerkungen und Einwände spätestens bei der mündlichen Anhörung mitzuteilen. Wenn die Baubehörde auf eine mündliche Anhörung verzichtet, setzt sie eine Frist für das Erheben von Einwänden. Diese Frist darf **nicht weniger als 7 Tage** betragen. Benötigt allerdings die betroffene Behörde mehr Zeit, um den Vorschlag ordnungsgemäß zu prüfen und eine Stellungnahme abzugeben, kann sie die Baubehörde um eine **Verlängerung der Frist vor deren Ablauf** ersuchen. Stehen einige der Stellungnahmen betroffener Behörden im Widerspruch zueinander, werden diese von - diesen Behörden übergeordneten - Behörden einvernehmlich gelöst. Die Baubehörde ist in diesem Verfahren bei der Prüfung der Naturschutzbelange verpflichtet, den Inhalt der Stellungnahme dieser betroffenen Behörde im vollen Umfang zu beachten und ihre Anforderungen im Tenor des Raumplanungsbeschlusses und in den Auflagen für das nachfolgende Verfahren, in der Regel ein Bauverfahren zu berücksichtigen. Gab die Naturschutzbehörde **ihre Stellungnahme zum Vorhaben vor der Einleitung des Raumplanungsverfahrens ab**, schränkt die Baubehörde die Erörterung des Entwurfs je nach dem ein, inwieweit die Anforderungen erfüllt wurden.

Erteilung einer Baubewilligung

Die Naturschutzbehörde ist die betroffene Behörde für Natur- und Landschaftsschutzbelange auch beim Bauverfahren, das zur **Erteilung einer Baubewilligung für ein Bauwerk oder der Änderung eines Bauwerks** (insbesondere beim An-, Zubau und sonstigen baulichen Veränderungen) führt. Eine Baubewilligung ist für alle Arten von Bauwerken erforderlich, unabhängig von deren bautechnischer Ausführung, Zweck und Dauer.

Die Baubehörde ist zudem zum Zweck einer Entscheidung im Bauverfahren verpflichtet, die Stellungnahmen betroffener Behörden, die nach den Sondervorschriften öffentliche Interessen wahren, einzuholen. Die Baubehörde teilt den betroffenen Behörden die Einleitung des Bauverfahrens **innerhalb von 7 Tagen** nach Vervollständigung des Antrags auf Baubewilligung mit. Die Natur- und Landschaftsschutzbehörde teilt ihre Stellungnahme innerhalb der festgelegten Frist mit. Es handelt sich um die gleiche Frist wie für alle Teilnehmer am Raumplanungsverfahren. Ordnet die Baubehörde eine mündliche Anhörung an, sind die Stellungnahmen und Einwände spätestens bei der mündlichen Anhörung mitzuteilen. Verzichtet die Baubehörde auf die Anhörung, setzt sie eine Frist für die Abgabe einer Stellungnahme. **In dieser gesetzlichen Bestimmung des Baugesetzes wird keine Frist festgelegt.** Falls die Naturschutzbehörde mehr Zeit benötigt, um eine Stellungnahme abzugeben, kann sie die Baubehörde um eine Verlängerung der Frist vor deren Ablauf ersuchen, wie das auch beim Raumplanungsverfahren der Fall ist.

Abschließend lässt sich feststellen, dass auf der Grundlage der Sondervorschriften die gleichen betroffenen Behörden wiederholt in das Bewilligungsverfahren eingreifen, auch dann, wenn ihre Anforderungen an die Wahrung der von ihnen vertretenen Interessen bereits bei der Raumplanung oder im Raumplanungsverfahren zur Anwendung gebracht und berücksichtigt wurden.

Relevante Elemente im Zusammenhang mit dem territorialen Natur- und Landschaftsschutz (Naturschutzstufen, Pflichten bei der Projektdurchführung)

Der territoriale Natur- und Landschaftsschutz wird auf dem Gebiet der SR oder ihrem Teilgebiet **in 5 Schutzstufen unterteilt.** Auf dem Gebiet der SR **gilt die erste Schutzstufe**, solange das Gesetz über den Natur- und Landschaftsschutz oder eine auf der Grundlage dieses Gesetzes erlassene allgemein verbindliche Rechtsvorschrift es nicht anders vorschreibt. In der ersten Schutzstufe richten sich die Bestimmungen zum allgemeinen Natur- und Landschaftsschutz nach Teil zwei des Gesetzes über den Natur- und Landschaftsschutz. Je höher die Schutzstufe wird, umso größer ist auch das Ausmaß der Beschränkungen für die Durchführung eines Investitionsvorhabens. Für Tätigkeiten, die in der gegebenen Stufe entweder ausdrücklich **verboten sind oder einer Zustimmung unterliegen**, gelten besondere Anforderungen.[48] Für jede Schutzstufe gelten allgemeine Beschränkungen und Tätigkeitsverbote im Rahmen der allgemeinen Bestimmungen, allerdings je höher die Schutzstufe wird, umso mehr werden diese Beschränkungen und Verbote vertieft bzw. um zusätzliche ergänzt.[49] Sollte die Durchführung eines Investitionsvorhabens eine Tätigkeit mit sich tragen, für die in der gegebenen Schutzstufe eine Zustimmung erforderlich ist, ist sie bei der zuständigen Naturschutzbehörde zu beantragen. Eine solche Tätigkeit darf ohne Zustimmung nicht durchgeführt werden. Im Beschluss, mit dem die Zustimmung zur Ausübung einer Tätigkeit erteilt oder mit dem eine Ausnahme vom Verbot einer Tätigkeit erteilt wird, legt die Naturschutzbehörde unter anderem die Bedingungen für die Ausübung der Tätigkeit fest, einschließlich der Maßnahmen zur Abschwächung oder Abwendung der nachteiligen Auswirkungen der Tätigkeit, wenn sie zur Wahrung der Interessen des Naturschutzes erforderlich sind. Ferner ist auch die Gültigkeitsdauer der erteilten Zustimmung und der gewährten Ausnahme anzugeben.

Gebiete, die Biotope von europäischer Bedeutung und Biotope von nationaler Bedeutung sowie Biotope von Vögeln einschließlich von Zugvögeln enthalten, zu deren Schutz Schutzgebiete, bedeutende Landschaftselemente oder Naturdenkmäler ausgewiesen werden, können zu Schutzgebieten erklärt werden. **In Schutzgebieten und ihren Zonen** gelten unterschiedliche Naturschutzstufen, die Verbote oder Beschränkungen für Tätigkeiten mit sich bringen, die für die Durchführung eines Investitionsvorhabens erforderlich sein können. In einem Landschaftsschutzgebiet gilt im Allgemeinen die zweite Schutzstufe, in einem Nationalpark gilt im Allgemeinen die dritte Schutzstufe, in einem geschützten Landschaftsteil gilt die zweite, dritte, vierte oder sogar fünfte Schutzstufe, in einem Naturreservat oder nationalen Reservat gilt im Allgemeinen die vierte oder fünfte Schutzstufe, das gleiche gilt für ein Naturdenkmal oder ein nationales Naturdenkmal. Bei einem geschützten Landschaftselement gilt die dritte, vierte oder fünfte Schutzstufe.

---

[48] § 11 und folg. des Gesetzes über den Natur- und Landschaftsschutz

Marchbrücken

Aus Sicht der Vorbereitung und Durchführung von Brückenprojekten über die March (z.B. Vysoká pri Morave/Marchegg) war es nach Angaben der BSK erforderlich, im Rahmen des Bauverfahrens mit dem Kreisumweltamt Kontakt aufzunehmen. Andererseits ist es aber zu berücksichtigen, dass sich das Kreisumweltamt fristgerecht an den Landesnaturschutzamt und andere relevante Einrichtungen im Umweltbereich gewandt hat, um eine Stellungnahme zu den möglichen negativen Auswirkungen des Projekts innerhalb einzelner Schutzzonen zu bekommen, wobei damit die gesetzlichen Fristen. verlängert wurden.

4.6.2 Naturschutzrecht in Österreich

In Österreich sind für den Natur- und Landschaftsschutz die Bundesländer zuständig, die jeweils eigene Naturschutzgesetze haben. Die darin enthaltenen Bestimmungen legen den Schutz der Natur (Ausweisung von Schutzgebieten) und bestimmter Arten fest (Tier- und Pflanzenschutzverordnungen).

Als internationale Referenz für die nationale Klassifizierung von Schutzgebieten dient das IUCN-System. Das IUCN Protected Areas Categories System der International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) dient zur Klassifizierung sämtlicher Schutzgebiete der Erde in sechs Managementkategorien (I bis VI). Die Einteilung in die Kategorien erfolgt nach dem Schutzziel, den Schutzmaßnahmen und dem Gebietsmanagement. Hyperlink →IUCN – Kategorien

Schutzgebietskategorien mit strengem Schutz (IUCN: I+II) sowie normalem Schutz (IUCN: III+IV):

Nationalparks

Aus ökologischer Sicht sind Nationalparks besonders wertvolle Schutzgebiete, hier sollen natürliche Entwicklungen möglichst ungestört ablaufen. Nationalparks sind dadurch sehr gut geeignete Forschungsräume für Bestandsaufnahmen, ökologische Langzeituntersuchungen und Dauerbeobachtung (Monitoring) und letztlich auch für die Regionalentwicklung von Bedeutung, da sie sich immer mehr zu Leitprojekten in den Regionen entwickeln. Die österreichischen Nationalparks werden nach den Kriterien der Welt-Naturschutzunion IUCN für Kategorie II („Nationalpark“) ausgerichtet und in unterschiedlichen Zonen gemanagt.

Natura 2000-Gebiete (Europaschutzgebiete)

Innerhalb der Europäischen Union ist die die Fauna-Flora-Habitat-Richtlinie (FFH-Richtlinie) eine wesentliche rechtliche Grundlage des Biotop- und Artenschutzes. Hauptziel der FFH-Richtlinie ist der Aufbau des europaweiten Schutzgebietsnetzes „Natura 2000“, mit dem die natürlichen Lebensräume Europas dauerhaft gesichert werden. Österreich hat insgesamt 254 rechtlich verordnete Natura 2000-Gebiete, sie nehmen mehr als 15% der Bundesfläche ein (Stand: Ende 2019), wobei die Gebietsauswahl aufgrund der Rechtslage in Österreich durch die neun Bundesländer erfolgte.

Naturschutzgebiete

Der Schutzgebietstyp „Naturschutzgebiet“ zählt zu den wichtigsten Kategorien des Flächenschutzes in Österreich, es handelt sich dabei um weitgehend natürliche oder naturnahe Gebiete, die sich durch das Vorhandensein schützenswerter Lebensräume und/oder das Vorkommen seltener bzw. gefährdeter Tier- und Pflanzenarten auszeichnen. Zu den am strengsten geschützten Gebieten zählen

die mit der IUCN-Kategorie Ia (Strenges Naturreservat) und Ib (Wildnisgebiet) ausgewiesenen Gebiete, wie zum Beispiel entlegenen Zonen des Nationalpark Hohe Tauern. Land- und forstwirtschaftliche Nutzungen sind in Naturschutzgebieten im Allgemeinen „im bisherigen Umfang“ gestattet, auch wenn grundsätzlich jeder Eingriff in die Natur verboten ist. Dies kann in bestimmten Fällen zu Interessenskonflikten führen.

Schutzgebietskategorien mit geringerem Schutz (IUCN: V+VI)

Landschaftsschutzgebiete

Landschaftsschutzgebiete sind in Österreich unter den Schutzkategorien flächenmäßig am weitesten verbreitet, es handelt sich um Gebiete mit besonderem Charakter, hohem ästhetischen Wert oder Erholungswert der Landschaft. Der primäre Schutzzweck dieser Kategorie liegt in der Erhaltung des Landschaftsbildes, die besondere Bedeutung des Gebietes für die Bevölkerung oder den Fremdenverkehr soll gesichert werden. Daher kann in Landschaftsschutzgebieten die Durchführung von Maßnahmen, die eine erhebliche Beeinträchtigung der Landschaft bewirken, in einem behördlichen Verfahren verhindert werden.

Naturparke

Naturparke umfassen Landschaftsräume, die sich aufgrund ihrer landschaftlichen Voraussetzungen für die Erholung oder für die Vermittlung von Wissen über die Natur besonders gut eignen. „Naturpark“ ist keine Schutzkategorie im eigentlichen Sinne, sondern vielmehr ein Prädikat, das an Naturschutzgebiete oder Landschaftsschutzgebiete zusätzlich vergeben wird, um diese Gebiete für die Regionalentwicklung in Wert zu setzen. Derzeit (Stand: Dezember 2019) gibt es in Österreich 50 Naturparke.

Geschützte Landschaftsteile

Im Gegensatz zu den in der Regel meist großflächigen Landschaftsschutzgebieten ist ein geschützter Landschaftsteil ein kleinräumiger, geschützter Ausschnitt der Landschaft. Der Schutz von Teilen von Natur und Landschaft kann aus wissenschaftlichen Gründen oder zur Erhaltung der Seltenheit, Eigenart oder Schönheit dieser Gebiete erfolgen, auch hier spielen der Schutz des Landschaftsbildes sowie der Erhalt des Erholungspotenzials eine Rolle.

Biosphärenparks

Biosphärenparks wurden von der UNESCO 1976 eingeführt. Sie sollen dazu beitragen, in allen Teilen der Welt großflächige, repräsentative Ausschnitte von Natur- und Kulturlandschaften zu erhalten. In Biosphärenparks sollen gemeinsam mit der lokalen Bevölkerung Konzepte zum Schutz und zur nachhaltigen Entwicklung der Region erarbeitet und umgesetzt werden.

Die folgende Karte bietet einen Eindruck über die räumliche Verteilung aller Schutzgebiete in Österreich. Diverse Karten zu unterschiedlichen Schutzgebieten können über den ÖROK – Atlas abgerufen werden.

Landkarte 1: Schutzgebiete in Österreich

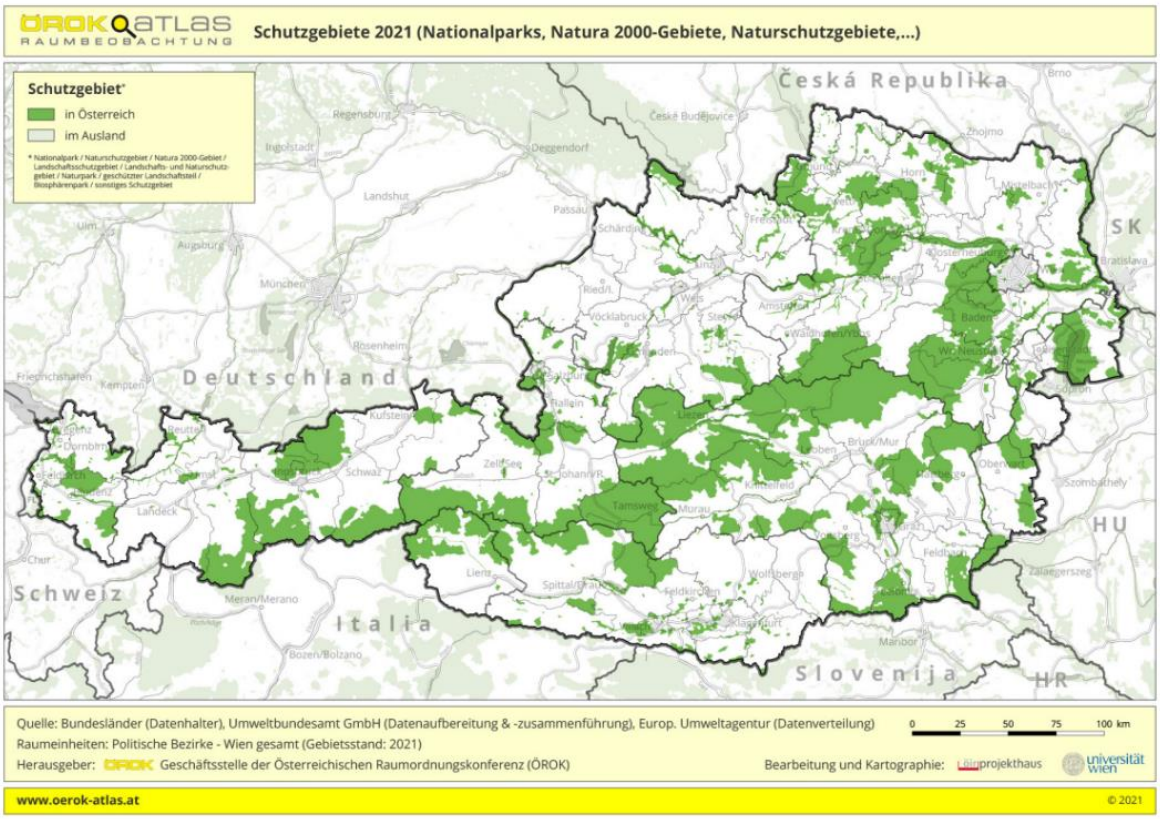

Quelle: www.oerok.atlas.at

Bewilligungspflicht

Zum Schutz der freien Natur und Landschaft gilt in Österreich eine Bewilligungspflicht diverser Vorhaben, die negative Auswirkungen auf den Naturraum haben können und sich außerhalb vom Ortsgebiet befinden. Welche Vorhaben genau betroffen sind, ist Sache der Landesgesetzgeber und können dementsprechend variieren. Vorhaben, die eine Bewilligungspflicht benötigen, werden in den Naturschutzgesetzen der einzelnen Bundesländer beschrieben und umfassen im Wesentlichen folgende Punkte:

- die Errichtung und Abänderung von allen Bauwerken,
- die Errichtung, die Erweiterung sowie die Rekultivierung von Materialgewinnungs- oder Verarbeitungsanlagen jeder Art,
- der Aufstau, die Verlegung und die Ausleitung eines naturnahen Oberflächengewässers,
- die Errichtung oder Erweiterung von Anlagen für die Behandlung von Abfällen sowie von Lagerplätzen aller Art,
- die Neuanlage und wesentliche Änderung von Zeltplätzen und Sportanlagen.

Laut § 7 des niederösterreichischen Naturschutzgesetzes ist die Bewilligung zu versagen, wenn das Landschaftsbild, der Erholungswert der Landschaft oder die ökologische Funktionstüchtigkeit im betroffenen Lebensraum erheblich beeinträchtigt wird und diese Beeinträchtigung nicht durch Vorschreibung von Vorkehrungen weitgehend ausgeschlossen werden kann. Ähnliche Leitsätze gelten auch in den Naturschutzgesetzen des Burgenlandes und Wiens.

Bewilligungspflicht in Naturschutzgebieten

Bewilligungspflichtige Vorhaben und die Voraussetzungen für Bewilligungen in Schutzgebieten werden wie folgt für die Bundesländer Niederösterreich, Wien und Burgenland dargelegt.

Niederösterreich

Die im Folgenden beschriebenen Richtlinien beziehen sich auf die gesamte Rechtsvorschrift des NÖ Naturschutzgesetzes 2000.

In **Landschaftsschutzgebieten** gilt in Niederösterreich - abgesehen von der allgemeinen Bewilligungspflicht laut § 7 - ebenso eine Bewilligungspflicht bei Vorhaben, welche die Kulturumwandlung von Flächen mit einem Ausmaß von mehr als einem Hektar betreffen und/oder die Beseitigung besonders landschaftsprägender Elemente bewirken. Eine Bewilligung ist in diesem Fall zusätzlich zu den in § 7 angeführten Gründen zu versagen, wenn die Schönheit oder Eigenart der Landschaft oder der Charakter des betroffenen Landschaftsraumes erheblich beeinträchtigt wird.

Bezüglich **Europaschutzgebieten** sind laut § 10 Projekte, die nicht unmittelbar mit der Verwaltung eines Europaschutzgebietes in Verbindung stehen oder hierfür nicht notwendig sind, einer Bewilligung der Behörde zu unterziehen. Diese kann durch eine Naturverträglichkeitsprüfung erwirkt werden. Die Behörde hat auf Antrag eines Projektwerbers oder der NÖ Umweltanwaltschaft mit Bescheid festzustellen, dass das Projekt weder einzeln noch im Zusammenwirken mit anderen Plänen oder Projekten zu einer erheblichen Beeinträchtigung eines Europaschutz-gebietes führen kann.

Im Rahmen des Bewilligungsverfahrens hat die Behörde eine Prüfung des Projektes auf Verträglichkeit mit den für das betroffene Europaschutzgebiet festgelegten Erhaltungszielen, insbesondere die Bewahrung oder Wiederherstellung eines günstigen Erhaltungszustandes der natürlichen Lebensräume und wildlebenden Tier- und Pflanzenarten in diesem Gebiet, durchzuführen (Naturverträglichkeitsprüfung). Hat die Behörde aufgrund der Ergebnisse der Naturverträglichkeitsprüfung festgestellt, dass das Gebiet als solches nicht erheblich beeinträchtigt wird, ist die Bewilligung zu erteilen. Hat die Behörde aufgrund der Ergebnisse der Naturverträglichkeitsprüfung festgestellt, dass das Gebiet als solches erheblich beeinträchtigt wird (negatives Ergebnis der Naturverträglichkeitsprüfung), hat sie Alternativlösungen zu prüfen. Ist eine Alternativlösung nicht vorhanden, darf die Bewilligung nur erteilt werden, wenn eine Interessensabwägung unter Einbeziehung der Öffentlichkeit und der Europäischen Kommission zu dem Schluss kommt, dass die Bewilligung gerechtfertigt ist.

In **Naturschutzgebieten** ist laut § 11 die Widmung von Flächen als Bauland oder als Verkehrsfläche generell unzulässig. Zusätzlich ist jeder Eingriff in das Pflanzenkleid oder Tierleben und jede Änderung bestehender Boden- oder Felsbildungen verboten. Weiters ist das Betreten außerhalb gekennzeichneter Wege und Bereiche nicht erlaubt.

In Niederösterreich können Naturgebilde, die sich durch ihre Eigenart, Seltenheit oder besondere Ausstattung auszeichnen, der Landschaft ein besonderes Gepräge verleihen oder die eine besondere wissenschaftliche oder kulturhistorische Bedeutung haben, mit Bescheid der Behörde zum **Naturdenkmal** erklärt werden. Am Naturdenkmal dürfen keine Eingriffe oder Veränderungen vorgenommen werden.

Antragsverfahren

Anträge nach diesem Gesetz oder nach den aufgrund dieses Gesetzes erlassenen Verordnungen sind schriftlich einzubringen. In Anträgen auf Erteilung von Bewilligungen oder Ausnahmen sind Art, Lage, Umfang und Verwendung des Vorhabens anzugeben sowie die zur Beurteilung des Vorhabens erforderlichen Unterlagen, insbesondere Pläne, Beschreibungen, Skizzen sowie ein aktueller Grundbuchsauszug anzuschließen. Ist der Antragsteller nicht Grundeigentümer, ist die Zustimmung des Eigentümers glaubhaft zu machen, es sei denn, dass aufgrund anderer gesetzlicher Regelungen für das beantragte Vorhaben eine Enteignung oder eine Einräumung von Zwangsrechten möglich ist. Weiters ist der Nachweis darüber zu erbringen, dass die beantragte Bewilligung nicht einem rechtswirksamen überörtlichen oder örtlichen Raumordnungsprogramm widerspricht.

Die Behörde kann innerhalb von sechs Wochen ab Einlangen des Antrages die Vorlage von zusätzlichen Unterlagen verlangen, falls solche zur Beurteilung der voraussichtlichen Auswirkungen eines Vorhabens erforderlich sind. Die Behörde hat vor Erlassung von Bescheiden, ausgenommen solcher im Strafverfahren, das Gutachten eines Sachverständigen (§ 25) einzuholen.

Eine nach den Bestimmungen dieses Gesetzes erteilte Bewilligung erlischt durch den der Behörde erklärten Verzicht des Berechtigten und bei Unterlassung der tatsächlichen Inangriffnahme des Vorhabens binnen zwei Jahren ab Erteilung der erforderlichen Bewilligung.

Wien

Die im Folgenden beschriebenen Richtlinien beziehen sich auf die gesamte Rechtsvorschrift für das Wiener Naturschutzgesetz. Inhalte bezüglich Nationalparke beziehen sich auf das Wiener Nationalparkgesetz.

Für alle in Wien festgelegten Schutzgebiete (**Nationalparke, Europaschutzgebiete, Naturschutzgebiete, geschützte Landschaftsteile, Landschaftsschutzgebiete, ökologische Entwicklungsflächen und Naturdenkmäler**) gilt laut § 22 - § 28 folgende Richtlinie: Die Naturschutzbehörde kann mit Bescheid einzelne Eingriffe in die Natur bewilligen, wenn diese den Schutzzweck nicht wesentlich beeinträchtigen.

Ausgenommen für **Nationalparke und Naturschutzgebiete** gilt für die restlichen Schutzgebiete in Wien wie folgt: Die Bewilligung ist zu erteilen, wenn die geplante Maßnahme zwar eine wesentliche Beeinträchtigung des Schutzzweckes darstellt, jedoch aus zwingenden Gründen des öffentlichen Interesses unter dem Gesichtspunkt des Gemeinwohles deutlich höher zu bewerten ist als das öffentliche Interesse an der Bewahrung des Schutzgebietes vor störenden Eingriffen. Bei der Interessensabwägung ist zu berücksichtigen, ob der angestrebte Zweck auf eine technisch und wirtschaftlich vertretbare andere Weise erreicht werden kann und dadurch der Schutzzweck in geringerem Umfang beeinträchtigt würde. Der Erhaltungs-, Ergänzungs- oder Erneuerungsvorrang sowie die stadtökologischen Funktionen der von dem Eingriff betroffenen Flächen sind in die Abwägung jedenfalls miteinzubeziehen.

Die Bewilligung ist erforderlichenfalls unter Bedingungen, Befristungen und Auflagen zu erteilen, um eine Beeinträchtigung des Schutzzweckes möglichst gering zu halten. Für die Erfüllung der mit der Bewilligung verbundenen Auflagen und Bedingungen kann eine angemessene Frist festgesetzt werden. Zur Überprüfung der bescheidmäßigen Ausführung hat der Verpflichtete der Behörde die Erfüllung der Auflagen und Bedingungen unverzüglich anzuzeigen.

Antragsverfahren

Anträge für Bewilligungen gemäß § 22 - § 28 sind schriftlich einzubringen. Diesen Anträgen sind folgende Angaben und Nachweise in dreifacher Ausfertigung anzuschließen:

1. Lageplan sowie gegebenenfalls Baupläne und Beschreibung der Maßnahme,
2. aktuelle Grundbuchsabschrift über das Grundstück, auf dem die Maßnahme durchgeführt werden soll,
3. schriftliche Zustimmung des Grundeigentümers zur beantragten Maßnahme, wenn dieser nicht selbst Antragsteller ist,
4. Unterlagen, aus denen erkennbar ist, wie Beeinträchtigungen der Schutzziele dieses Gesetzes vermieden oder auf einen geringen Umfang beschränkt werden können und durch welche Vorkehrungen eine möglichst schonende Einbindung der Maßnahme in die Landschaft erreicht werden kann (landschaftspflegerischer Begleitplan),
5. Angaben über bereits vorliegende Bewilligungen und Berechtigungen oder eingeleitete Verfahren nach anderen für die Maßnahme in Betracht kommenden Rechtsvorschriften.

Die Naturschutzbehörde kann jedoch von einzelnen Angaben und Unterlagen absehen, wenn diese für die Beurteilung der Maßnahme unerheblich sind. Sie kann die Vorlage weiterer Unterlagen verlangen, wenn aus den angeführten und vorgelegten Unterlagen allein nicht beurteilt werden kann, ob die Maßnahme den Vorschriften dieses Gesetzes entspricht.

Burgenland

Die im Folgenden beschriebenen Richtlinien beziehen sich auf die gesamte Rechtsvorschrift für das Burgenländisches Naturschutz- und Landschaftspflegegesetz.

Im Burgenland gilt eine Bewilligungspflicht für bewilligungspflichtige Vorhaben gemäß Abs. 2 § 5 auf Flächen, die im rechtswirksamen Flächenwidmungsplan der Gemeinde als Grünfläche ausgewiesen oder gemäß § 32 Abs. 3 Burgenländisches Raumplanungsgesetz 2019, LGBl. Nr. 49/2019, kenntlich gemacht sind oder als Baugebiet für Erholungs- oder Tourismuseinrichtungen ausgewiesen sind und sich im Bereich des Neusiedlersees einschließlich des Schilfgürtels und des Seevorgeländes gemäß Anlage 2 des Burgenländisches Naturschutz- und Landschaftspflegegesetzes befinden.

Eine Bewilligung ist laut § 6 in **Schutzgebieten** nur dann zu erteilen, wenn durch das Vorhaben oder die Maßnahme einschließlich des Verwendungszweckes nicht

a) das Landschaftsbild nachteilig beeinflusst wird,
b) das Gefüge des Haushaltes der Natur im betroffenen Lebensraum nachteilig beeinträchtigt wird oder dies zu erwarten ist,
c) der Charakter des betroffenen Landschaftsraumes nachteilig beeinträchtigt wird oder
d) in erheblichem Umfang in ein Gebiet eingegriffen wird, für das durch Verordnung der Landesregierung gemäß § 6a besondere Entwicklungsziele festgelegt sind.

In **Landschaftsschutzgebieten** und **geschützten Landschaftsteilen ist** eine Bewilligung nur dann zu erteilen, wenn eine Beeinträchtigung der mit der Unterschutzstellung verfolgten Ziele nicht zu erwarten ist.

Zusätzlich gilt im Burgenland folgender Leitsatz: Eine Bewilligung im Sinne des § 5 kann entgegen den vorherigen Bestimmungen (a-d) erteilt werden, wenn das öffentliche Interesse an den beantragten Maßnahmen unter dem Gesichtspunkt des Gemeinwohles höher zu bewerten ist als das öffentliche Interesse an der Bewahrung der Natur und Landschaft vor störenden Eingriffen.

Einer Bewilligung bedarf es nicht, wenn die durch das Vorhaben bebaute oder überdeckte Grundfläche ein Ausmaß von 50 m² nicht übersteigt und das Vorhaben unter Anschluss der geforderten Unterlagen gemäß § 5a Abs. 2 der Behörde angezeigt wird und die Behörde der Vorhabenswerberin oder dem Vorhabenswerber nicht innerhalb von acht Wochen ab Einlangen der vollständig belegten Anzeige mitteilt, dass das Vorhaben aus Rücksicht auf das öffentliche Interesse hinsichtlich des Landschaftsbildes und des Gefüges des Naturhaushalts ohne Erteilung einer Bewilligung nicht durchgeführt werden darf.

Für Natura 2000-Gebiete gelten im Burgenland gesonderte Bestimmungen. In **Europaschutzgebieten** kann die zuständige Behörde im Einzelfall Pläne und Projekte bewilligen, wenn der Eingriff in ein Europaschutzgebiet das Gebiet in seinen für den Schutzzweck oder die Erhaltungsziele maßgeblichen Bestandteilen nicht erheblich beeinträchtigt. Die Bewilligung darf nur erteilt werden, wenn

a) keine Alternativlösung gefunden werden kann, die das betreffende Gebiet als solches nicht beeinträchtigt,
b) zwingende Gründe des überwiegenden öffentlichen Interesses einschließlich solcher sozialen oder wirtschaftlichen Art geltend gemacht worden sind und
c) notwendige Ausgleichsmaßnahmen sichergestellt werden, sodass die globale Kohärenz von Natura 2000 geschützt ist.

Im Falle einer Bewilligung gemäß § 22d ist die Bewilligungswerberin oder der Bewilligungswerber verpflichtet, innerhalb einer im Bewilligungsbescheid zu bestimmender Frist die Ausgleichsmaßnahmen gemäß Abschnitt c zu treffen. Die Kommission der Europäischen Gemeinschaften ist über die Maßnahmen zu unterrichten.

Gemäß § 22e gilt für sämtliche Pläne oder Projekte innerhalb und außerhalb eines Europaschutzgebietes, die nicht unmittelbar mit der Verwaltung eines Europaschutzgebietes in Verbindung stehen, eine Bewilligungspflicht bei der zuständigen Behörde. Die Betreiberin oder der Betreiber hat der Behörde sämtliche Unterlagen zur Verfügung zu stellen, die zur Beurteilung des Sachverhaltes nützlich sind. Auf Antrag der Projektwerberin oder des Projektwerbers oder der Burgenländischen Landesumweltanwaltschaft hat die Behörde mit Bescheid festzustellen, ob es sich dabei um einen dementsprechenden Plan oder ein dementsprechendes Projekt handelt. Die Behörde kann die Betreiberin oder den Betreiber eines Planes oder Projektes auffordern, eine Naturverträglichkeitserklärung vorzulegen. Das Verfahren ist entsprechend dem Leitfaden, der einen wesentlichen Bestandteil dieses Gesetzes bildet, durchzuführen. Der Leitfaden für das Verfahren der Naturverträglichkeitsprüfung befindet sich in Anlage 1 des Burgenländischen Naturschutz-gesetzes.

Antragsverfahren

Die Erteilung von Bewilligungen nach diesem Gesetz ist schriftlich zu beantragen. In einem Antrag sind Art, Lage, Umfang und Verwendung des Vorhabens anzugeben. Das Eigentum am betroffenen Grundstück ist glaubhaft zu machen. Dem Antrag sind die zur Beurteilung des Vorhabens erforderlichen Unterlagen, insbesondere Pläne, Beschreibungen, Skizzen und dgl. in dreifacher Ausfertigung anzuschließen. Dem Antrag auf Bewilligung eines Vorhabens nach § 5 ist ein Abschlussbetriebsplan vorzulegen. Dieser hat insbesondere eine planliche Darstellung und schriftliche Beschreibung der Endgestaltung bei Schließung oder Stilllegung der Anlage oder eines ihrer Abschnitte sowie Angaben über die Umsetzungsfristen zu enthalten. Die Behörde kann die Vorlage von Unterlagen verlangen, die zur Beurteilung der voraussichtlichen Auswirkungen eines

Vorhabens auf die Natur sowie zur Bewertung des öffentlichen Interesses an der beantragten Maßnahme erforderliche sind.

Marchbrücken

Die March-Thaya-Auen gehören aus Naturschutz-Sicht zu den bedeutendsten Flusslandschaften Österreichs. Zusammen mit dem tschechischen und dem slowakischen Anteil bilden sie auf ca. 60.000 Hektar die größte unzerschnittene Flusslandschaft im Herzen Mitteleuropas. Diese „Schatzkammer der Artenvielfalt“ gibt mehr als 500 gefährdeten Tier- und Pflanzenarten eine Heimat. Für den Vogelschutz sind sie als Durchzugs-, Rast- und Gastvogelgebiete enorm wichtig.

Die Tieflandflüsse March und Thaya formten diese Landschaft und so entstand ein abwechslungsreiches Mosaik aus feuchten Senken und trockenen Sandrücken oft auf engstem Raum – ein Geheimnis für reichhaltiges Leben. Die Auen sind vielfältig geschützt.Weite Teile der Marchauen sind als Europaschutzgebiet „March-Thaya-Auen“ Bestandteil des Niederösterreichischen Natura 2000 Gebietsnetzes. Innerhalb des Natura-2000-Gebiete befinden sich die streng geschützten Naturschutzgebiete:

- Untere Marchauen
- Rabensburger Thaya-Auen
- Angerner und Dürnkruter Marchschlingen
- Kleiner Breitensee
- Salzsteppe Baumgarten an der March

Aus diesen Gründen sind sämtliche Eingriffe in die Marchauen, wie sie z.B. Brückenprojekte darstellen, entweder überhaupt nicht möglich oder nur unter strengsten Auflagen durchführbar. Dies hatte und hat große Auswirkungen auf die Ausgestaltung dieser Projekte und die Dauer der Genehmigungsverfahren.

Umsetzung von Natuschutz- und Landschaftsschutzinteressen

In Wien und im Burgenland ist die Einrichtung eines Naturschutzbeirates obligatorisch. Dieser kann von sich aus Empfehlungen und Stellungnahmen abgeben und ist über Vorhaben zu informieren, die den Naturschutz betreffen.

In Wien, NÖ und dem Burgenland können zugelassene Umweltorganisationen binnen vier Wochen (Wien binnen 2 Wochen) ab Bereitstellung eine schriftliche Stellungnahme zu geplanten Vorhaben sowie den Sachverständigengutachten abgeben. Diese muss in der Entscheidungsfindung berücksichtigt werden.

Zusammenfassung

Während in der SR der Naturschutz auf nationaler Ebene geregelt wird, sind es in Österreich die einzelnen Bundesländer, die den Naturschutz auf regionaler Ebene regeln. Jedes Bundesland hat eigene Naturschutzgesetze mit spezifischen Regelungen betreffend die geplanten Vorhaben. Durch die Analyse der Rechtsvorschriften, die sich auf beiden Seiten auf den Naturschutz beziehen, haben wir vor allem Unterschiede bei den Naturschutzstufen und den zusammenhängenden Tätigkeits-einschränkungen oder –verboten festgestellt, die wesentliche Auswirkungen auf die Durchführung des Investitionsvorhabens haben können.

In der SR werden 5 Schutzstufen angewendet. In der jeder Schutzstufe gelten andere Verbote, Ausnahmen von Verboten oder es werden Tätigkeiten definiert, die einem Zustimmungs- bzw. Bewilligungsverfahren unterliegen. Im Allgemeinen wird auf dem ganzen Gebiet der SR die I. Schutzstufe mit allgemeinen für alle gültigen Pflichten beim Umweltschutz angewendet. Die Schutzstufen ändern sich in einigen Gebieten in Abhängigkeit vom Charakter der ausgewiesenen Gebiete und ihrer Zonen. Im Landschaftsschutzgebiet gilt im Allgemeinen die II. Schutzstufe, im Nationalpark gilt im Allgemeinen die III. Schutzstufe, in einem geschützten Landschaftsteil gilt die II., III., IV. oder V. Schutzstufe, im Naturreservat oder nationalen Reservat gilt im Allgemeinen die IV. oder V. Schutzstufe, das gleiche gilt für ein Naturdenkmal als auch ein nationales Naturdenkmal. Bei einem geschützten Landschaftselement gilt die II., III., IV., oder V. Schutzstufe.

Österreich richtet Schutzgebiete mit bis zu sechs Managementkategorien aus. Es wird zwischen Kategorien von Schutzgebieten mit strengem Schutz I., II. sowie normalem Schutz III., IV. (Nationalparks, Natura 2000-Gebiete, Naturreservate) und Kategorien von Schutzgebieten mit niedrigerem Schutz V., VI. (Landschaftsschutzgebiete, Naturparkanlagen, geschützte Landschaftsteile, Biosphärenparkanlagen) unterschieden.

Während die SR den Grundsatz anwendet, je höher die Schutzstufe, umso höher der Umfang der Einschränkungen für die Umsetzung eines Investitionsvorhabens, richtet sich Österreich nach dem Grundsatz, je höher die Schutzstufe, umso geringer der Umfang der Einschränkungen für die Umsetzung eines Investitionsvorhabens.

Ist eine Tätigkeit bewilligungspflichtig oder kann für sie eine Ausnahme vom Verbot erteilt werden, ist die Ausnahme oder die Erteilung der Bewilligung vom Antragsteller bei der zuständigen Naturschutzbehörde zu beantragen. Bewilligt die Naturschutzbehörde in der SR eine Tätigkeit oder erteilt sie für sie eine Ausnahme vom Verbot, legt sie in der Entscheidung die Bedingungen und Maßnahmen zur Abschwächung oder Abwendung der nachteiligen Auswirkungen der Tätigkeit fest, wenn es im Naturschutzinteresse notwendig ist und legt die Gültigkeit der Zustimmung, bzw. einer Ausnahme fest. Während in der SR der Umfang der bewilligungspflichtigen Tätigkeiten hinsichtlich der Schutzstufen national geregelt wird, können in Österreich die Bundesländer den Umfang der bewilligungspflichtigen Vorhaben unterschiedlich regeln. Im Burgenland wird zum Beispiel eine Bewilligung für Vorhaben verlangt, die nach § 5 Absatz 2 auf Flächen bewilligungspflichtig sind, die im rechtswirksamen Flächenwidmungsplan der Gemeinde als Grünflächen ausgewiesen sind, oder die nach § 32 des entsprechenden burgenländischen Gesetzes definiert werden.

Die Naturschutzbehörden in der SR vertreten bei Verfahren, die mögliche Eingriffe der Investitionsvorhaben in die Umwelt betreffen, die Naturschutzinteressen in mehreren Phasen. Die Behörde äußert sich sowohl im Raumplanungs- als auch im Bauverfahren. Der Antragsteller kann eine verpflichtende Stellungnahme für die Zwecke dieser Verfahren beantragen, wobei dem Antrag spätestens innerhalb von 30 Tagen stattzugeben ist. Hat die Naturschutzbehörde ihre Stellungnahme zum Entwurf vor dem Beginn des Raumplanungsverfahrens abgegeben, schränkt die Baubehörde die Erörterung des Entwurfs nach dem ein, inwieweit die Anforderungen erfüllt wurden, was zu einem wesentlich effizienteren und beschleunigten Zeitplan führen kann. Die Vertretung der Naturschutzinteressen wird in Österreich anders gestaltet. In Wien und im Burgenland ist es z.B. verpflichtend, einen Naturschutzbeirat zu errichten, der aus eigenem Anlass Empfehlungen und Stellungnahmen abgeben kann. Der Beirat ist über Vorhaben zu informieren, die Auswirkungen auf den Naturschutz haben. Wien, Niederösterreich und Burgenland haben einen gemeinsamen Ansatz für ausgewählte Umweltschutzorganisationen, die Naturschutzinteressen vertreten dürfen. Ausgewählte Umweltschutzorganisationen können eine schriftliche Stellungnahme zu geplanten

Vorhaben innerhalb von vier Wochen (in Wien innerhalb von zwei Wochen) nach Antragseingang abgeben.

Es ist sehr empfehlenswert, dass der Antragsteller noch vor der Planungsphase eines Investitionsvorhabens die Auswirkungen der geplanten Investitionstätigkeit aus der Sicht des Raumplans beurteilt und die geplanten Tätigkeiten an die Naturschutzstufen anpasst. Auf beiden beteiligten Seiten können sich die Schutzstufen mit den entsprechenden Einschränkungen oder Verboten, die Auswirkungen auf das Vorhaben haben können, unterscheiden. In Österreich gibt es außerdem Unterschiede auch zwischen den einzelnen Bundesländern.

4.7 Umweltverträglichkeitsprüfung

4.7.1 Umweltverträglichkeitsprüfung in der Slowakischen Republik

Prüfung der Strategiedokumente – Mitteilung, Prüfungsumfang

Ein Strategiedokument ist der Entwurf eines Plans oder Programms (einschließlich eines mit Kofinanzierung durch die Europäische Union) sowie dessen Änderungen, das a) auf nationaler, regionaler oder lokaler Ebene vorbereitet und genehmigt wird oder b) vorbereitet wird um durch den Nationalrat der Slowakischen Republik, einen Gemeinderat, eine Vertretung einer höheren Gebietseinheit oder die Regierung der Slowakischen Republik verabschiedet zu werden.

Nicht alle Strategiedokumente sind automatisch Gegenstand einer Prüfung im Sinne der Definition im Gesetz[50]. Das Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz legt die Strategiedokumente fest, die stets einer Prüfung unterzogen werden und die Strategiedokumente, über die die zuständige Behörde im Rahmen eines Feststellungsverfahrens noch zu entscheiden hat. **Gegenstand der Prüfung der Auswirkungen der Strategiedokumente (d.h. vor ihrer Ausarbeitung und vor ihrer Genehmigung)** ist **immer** ein Strategiedokument für die Bereiche Land-, Forstwirtschaft, Fischerei, Industrie, Energie, Verkehr, Abfallwirtschaft, Wasserwirtschaft, Telekommunikation, Tourismus, Raumplanung oder Flächennutzung, regionale Entwicklung und Umwelt. Gegenstand einer Bewertung jeglicher Auswirkungen eines Dokuments sind immer Strategiedokumente, die für die Bereiche Landwirtschaft, Forstwirtschaft, Fischerei, Industrie, Energie, Verkehr, Abfallwirtschaft, Wasserwirtschaft, Telekommunikation, Fremdenverkehr, Raumplanung, Flächennutzung, regionale Entwicklung und Umwelt ausgearbeitet wurden und mögliche Auswirkungen auf die Umwelt haben. Gleichzeitig schaffen diese Dokumente einen Rahmen für die Genehmigung jeglicher vorgeschlagener Vorhaben, die in Anhang Nr. 8 des Gesetzes über die Umweltverträglichkeitsprüfung zu finden sind. Strategiedokumente, die die Nutzung kleiner Flächen auf lokaler Ebene festlegen, werden jedoch nicht automatisch in das oben genannte System einbezogen. In ihrem Fall muss noch

[50] § 3 Abs. d) des Gesetzes über die Umweltverträglichkeitsprüfung

im Rahmen eines Feststellungsverfahrens, wenn die entsprechenden gesetzlichen Bedingungen vorliegen, entschieden werden.

Die Prüfung der Auswirkungen von Strategiedokumenten besteht aus mehreren Phasen:

- der Ausarbeitung und Vorlage einer **Mitteilung** über die Ausarbeitung eines Strategiedokuments und die Abgabe von Stellungnahmen
- **dem Feststellungsverfahren (nur in Sonderfällen) -** Entscheidung darüber, ob bestimmte gesetzlich festgelegte Strategiedokumente in späteren Phasen einer Prüfung unterzogen werden
- der Ausarbeitung **und Festlegung des Umfangs einer Prüfung** des Strategiedokuments und des Zeitplans
- der Ausarbeitung des **Prüfungsberichts über die Auswirkungen** des Strategiedokuments auf die Umwelt zusammen mit dem Entwurf des Strategiedokuments und diesbezüglichem Stellungnahmeverfahren, einschließlich der öffentlichen Erörterung des Prüfungsberichts zusammen mit dem Entwurf des Strategiedokuments
- der Erstellung eines **Gutachtens** zum Strategiedokument und anschließend auch einer **abschließenden Stellungnahme** zur Prüfung des Strategiedokuments
- dem Verfahren im Zusammenhang mit der **Genehmigung** des Strategiedokuments

Am Anfang des gesamten Prüfverfahrens der Strategiedokumente steht die **Mitteilung über ein Strategiedokument**. Nach Eingang der Mitteilung prüft die zuständige Behörde, ob die Mitteilung alle notwendigen Anforderungen erfüllt. Ist dies nicht der Fall, wird die Mitteilung an den Projektwerber zurückgesandt, damit sie im festgelegten Umfang ergänzt wird. Nach Erhalt der vollständigen Mitteilung wird diese innerhalb von fünf Tagen auf der Website des Ministeriums veröffentlicht. Die zuständige Behörde übermittelt die Mitteilung auch den betroffenen Behörden, der Genehmigungsbehörde und der betroffenen Gemeinde, wenn es sich um ein Strategiedokument mit lokalen Auswirkungen handelt. Anschließend folgt ein Stellungnahmeverfahren durch die Öffentlichkeit, die betroffenen Behörden und Gemeinden.

Nach dem Stellungnahmeverfahren zur Mitteilung legt die zuständige Behörde den Prüfungsumfang des Strategiedokuments und je nach Bedarf auch seinen Zeitplan fest. **Der Umfang und der etwaige Zeitplan** werden nach der Erörterung mit dem Projektwerber, der Genehmigungsbehörde und der betroffenen Gemeinde festgelegt, wenn es sich um ein Strategiedokument mit lokalen Auswirkungen handelt und gegebenenfalls auch mit der staatlichen Naturschutzbehörde abgestimmt, wenn es sich um ein Strategiedokument handelt, das entweder allein oder in Verbindung mit einem anderen Strategiedokument oder einem anderen Vorhaben Auswirkungen auf Naturschutzgebiete haben kann. Der Prüfungsumfang und der etwaige Zeitplan werden dem Projektwerber zusammen mit den Stellungnahmen der betroffenen Behörden und betroffenen Gemeinden innerhalb von 10 Tagen nach Ablauf der letzten Frist für die Abgabe der entsprechenden Stellungnahme oder innerhalb von 10 Tagen nach einer positiven Entscheidung im Feststellungsverfahren über die Notwendigkeit einer Prüfung der Auswirkungen des Strategiedokuments übermittelt. Danach folgt erneut ein Stellungnahmeverfahren durch die Öffentlichkeit, die betroffene Gemeinde, die betroffene Selbstverwaltungsregion, die betroffene Behörde und weitere Personen. Die Betroffenen können innerhalb von 10 Tagen nach der Veröffentlichung Stellung nehmen. Sie werden von der zuständigen Behörde bewertet und anschließend dem Projektwerber übermittelt.

Bericht über die Prüfung eines Strategiedokuments

Der Bericht über die Prüfung eines Strategiedokuments wird nach Abschluss des Stellungnahmeverfahrens zum Prüfungsumfang des Strategiedokuments **ausgearbeitet**. Der Projektwerber stellt die Prüfung der Auswirkungen des Strategiedokuments auf die Umwelt sicher. Nachdem der betreffende Projektwerber die Prüfung der Auswirkungen des Strategiedokument-entwurfs sichergestellt hat, **wird das Prüfungsergebnis der Auswirkungen des Strategiedokuments im Prüfungsbericht über das Strategiedokument angeführt**. Der Bericht über die Prüfung des Strategiedokuments wird zusammen mit dem Entwurf des Strategiedokuments vom Projektwerber der zuständigen Behörde vorgelegt. Nach Erhalt des vollständigen Berichts über die Prüfung des Strategiedokuments und des Entwurfs des Strategiedokuments mit allen erforderlichen Ergänzungen **veröffentlicht** die zuständige Behörde **den Bericht und den Entwurf** auf der Website **des Ministeriums** und **übermittelt den Bericht und den Entwurf** der Genehmigungsbehörde, der betroffenen Behörde, der betroffenen Gemeinde zur Stellungnahme, wenn es sich um ein Strategiedokument mit lokalen Auswirkungen handelt, oder auch der staatlichen Natur- und Landschaftsschutzbehörde, wenn es sich um ein Strategiedokument handelt, das allein oder in Kombination mit einem anderen Strategiedokument oder einem anderen Vorhaben Auswirkungen auf Naturschutzgebiete haben kann. Danach folgt ein Stellungnahmeverfahren durch die Öffentlichkeit, die betroffenen Behörden und betroffenen Gemeinden. Die Öffentlichkeit und die betroffenen Behörden haben 21 Tage Zeit, um zum Prüfungsbericht über das Strategiedokument Stellung zu nehmen. Für die betroffenen Behörden beginnt diese Frist mit dem Eingang des Berichts über das Strategiedokument und für die Öffentlichkeit ab dem Tag der Veröffentlichung der Information über den Prüfungsbericht über das Strategiedokument. Bis zum ihrem Ablauf muss der Projektwerber mit der zuständigen Behörde für **eine öffentliche Erörterung des Berichts und Entwurfs** Sorge tragen. Die öffentliche Erörterung des Berichts ist eine Besonderheit dieser Phase.

Gegenstand der Verträglichkeitsprüfung beim vorgeschlagenen Vorhaben oder seiner Änderung und Gegenstand des Feststellungsverfahrens über die Verträglichkeitsprüfung beim vorgeschlagenen Vorhaben oder seiner Änderung

Ein vorgeschlagenes Vorhaben oder die Änderung eines vorgeschlagenen Vorhabens ist die geplante Errichtung von Bauwerken, sonstiger Anlagen, ein Realisierungsplan oder ein sonstiger Eingriff in die natürliche Umwelt oder die Landschaft, der die physischen Aspekte eines Standorts verändert, einschließlich der Gewinnung mineralischer Rohstoffe (d. h. ein Projekt, ein Bauwerk, ein Betrieb, eine Anlage und/oder ein sonstiger Eingriff in die Umwelt).

Bei größeren Bauvorhaben ist das Verfahren einer Umweltverträglichkeitsprüfung wahrscheinlich unvermeidbar. Die Liste vorgeschlagener Vorhaben, für die eine Umweltverträglichkeitsprüfung erforderlich ist, wird in Anhang Nr. 8 des Gesetzes über die Umweltverträglichkeitsprüfung festgelegt. Sie betreffen den Bergbau, die Energiewirtschaft, die Metallurgie, die Chemie-, Pharma-, Petrochemie-, Holz-, Zellstoff-, Papier- und Baustoffindustrie sowie Vorhaben im Zusammenhang mit dem Maschinenbau, der Elektrotechnik und anderen Industriezweigen (z. B. Glas-, Textilindustrie). **Nicht alle vorgeschlagenen Vorhaben und ihre Änderungen im Sinne von Anhang Nr. 8** des Gesetzes über die Umweltverträglichkeitsprüfung **sind automatisch Gegenstand einer Verträglichkeitsprüfung im Sinne der erwähnten allgemeinen Definition. Die vorgeschlagenen Vorhaben und ihre Änderungen unterliegen nur dann einer Verträglichkeitsprüfung** des

vorgeschlagenen Vorhabens, wenn sie die zusätzlichen gesetzlichen Voraussetzungen für eine obligatorische Prüfung erfüllen oder solche, über die noch im Rahmen eines Feststellungsverfahrens zu entscheiden ist.

Der Prozess der Umweltverträglichkeitsprüfung besteht aus einer Reihe von im Gesetz allgemein festgelegten Schritten:

- Ausarbeitung und Vorlage eines **Vorhabens** und Stellungnahmeverfahren
- **Feststellungsverfahren (nur in besonderen Fällen) -** Entscheidung darüber, ob bestimmte, vom Gesetz definierte vorgeschlagene Vorhaben oder deren Änderungen in nachfolgenden Phasen einer Verträglichkeitsprüfung unterzogen werden
- Ausarbeitung und **Festlegung des Prüfungsumfangs** für das vorgeschlagene Vorhaben oder seine Änderung
- Ausarbeitung eines **Prüfungsberichts** und das Stellungnahmeverfahren einschließlich der öffentlichen Erörterung des Prüfungsberichts
- Ausarbeitung eines **Gutachtens** und anschließend einer **endgültigen Stellungnahme**

Eine Besonderheit der Umweltverträglichkeitsprüfung beim geplanten Vorhaben oder seiner Änderung ist das *Anlassverfahren (konanie o podnete)*. Würde das geplante Vorhaben keiner obligatorischen Prüfung unterliegen oder würde darüber nicht im Rahmen eines Feststellungsverfahrens entschieden werden, kann die zuständige Behörde dennoch durch ihre Entscheidung bestimmen, dass das geplante Vorhaben oder seine Änderung, das zwar nicht in Anhang Nr. 8 des Gesetzes über die Umweltverträglichkeitsprüfung aufgeführt ist oder den im Anhang aufgeführten entsprechenden Schwellenwert nicht erreicht, **einer Prüfung unterzogen wird**. Die zuständige Behörde handelt dabei entweder aus eigenem Anlass oder aus einem begründeten Anlass einer anderen Person.

Feststellungverfahren

Im Feststellungsverfahren entscheidet die zuständige Behörde, ob ein gesetzlich definiertes Strategiedokument oder ein vorgeschlagenes Vorhaben oder seine Änderung einer Verträglichkeitsprüfung unterzogen wird. **Im Falle eines Feststellungsverfahrens für die Prüfung der Strategiedokumente wird in der Anfangsphase** vom **Projektwerber** eine **Mitteilung** ausgearbeitet und übermittelt, die einer Bewertung und Stellungnahmen unterliegt. Handelt es sich um Strategiedokumente, bei denen noch über eine obligatorische Prüfung zu entscheiden ist, entscheidet die zuständige Behörde darüber im Rahmen eines Feststellungsverfahrens.

Ergebnis des Feststellungsverfahrens ist eine Entscheidung, dass:

- das Strategiedokument nach dem Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung zu prüfen ist - die Prüfung bzw. **Bewertung wird fortgeführt** (Festlegung des Umfangs und des Zeitplans der Bewertung, Erstellung des Prüfungsberichts, Stellungnahmen und eine öffentliche Erörterung des Berichts, Erstellung des Gutachtens, abschließende Stellungnahme und schließlich die eigentliche Genehmigung) oder
- das Strategiedokument nach dem Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung **nicht** geprüft **wird – das Verfahren wird beendet.**

Bei einem Feststellungsverfahren zur Prüfung eines vorgeschlagenen Vorhabens oder seiner Änderung wird in der Anfangsphase der Zweck des vorgeschlagenen Vorhabens oder die Mitteilung über eine Änderung des vorgeschlagenen Vorhabens vom Projektwerber ausgearbeitet und vorgelegt, die anschließend einer Bewertung und einem Stellungnahmeverfahren unterliegen. Handelt es sich um ein vorgeschlagenes Vorhaben oder ihre Änderungen, die einem Feststellungsverfahren unterzogen werden müssen, wird der Antragsteller vor der Einleitung des Genehmigungsverfahrens das Vorhaben oder die Mitteilung zustellen und die zuständige Behörde entscheidet, ob im gegebenen Fall eine Verträglichkeitsprüfung erforderlich ist.

Ergebnis des Feststellungsverfahrens ist die Entscheidung, dass:

- das vorgeschlagene Vorhaben oder seine Änderung nach dem Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung geprüft **wird** - die **Prüfung bzw.** Bewertung **der Auswirkungen wird fortgeführt** (Festlegung des Bewertungsumfangs, Erstellung des Prüfungsberichts, des Gutachtens und der abschließenden Stellungnahme und schließlich die eigentliche Genehmigung)
- das geplante Vorhaben oder seine Änderung nach dem Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung **nicht geprüft wird** - das **Verfahren wird beendet und der Antragsteller ist gleichzeitig berechtigt, einen Vorschlag für die Einleitung des Genehmigungsverfahrens für das geplante Vorhaben einzureichen**

Prüfung der grenzüberschreitenden Umweltauswirkungen

Bei der Umweltverträglichkeitsprüfung von grenzüberschreitenden Projekten werden sowohl die Auswirkungen von Strategiedokumenten als auch der vorgeschlagenen Vorhaben geprüft, die auf dem Gebiet eines Staates vorbereitet werden und negative Auswirkungen auf die Umwelt auf dem Gebiet eines anderen Staates haben könnten. Das Basisdokument für die internationale Umweltverträglichkeitsprüfung ist das Übereinkommen über die Umweltverträglichkeitsprüfung im grenzüberschreitenden Rahmen (sog. Übereinkommen von Espoo). Bei der Umweltverträglichkeitsprüfung von grenzüberschreitenden Projekten auf ihre Auswirkungen über die Staatsgrenzen hinaus ist **die Öffentlichkeit eine betroffene Partei beim Verfahren**.

Gegenstand der Prüfung grenzüberschreitender Auswirkungen sind entweder:

- **die Strategiedokumente oder auf dem Gebiet der Slowakischen Republik vorgeschlagene Vorhaben** einschließlich ihrer Änderungen, die in Anhang Nr. 8 und Anhang Nr. 13 des Gesetzes über die Umweltverträglichkeitsprüfung aufgeführt sind, die erhebliche Auswirkungen auf die Umwelt haben können oder wenn eine betroffene Partei eine Umweltverträglichkeitsprüfung beantragt, **oder**
- **die Strategiedokumente oder auf dem Gebiet eines anderen Staates vorgeschlagene und durchzuführende Vorhaben**, die erhebliche Auswirkungen auf die Umwelt in der Slowakischen Republik haben können.

Die grenzüberschreitende Prüfung wird vom **Ministerium für Umwelt der SR** (die zuständige Behörde für die Prüfung grenzüberschreitender Auswirkungen) und anderen zuständigen Ministerien in den Nachbarländern formell organisiert, die Stellungnahmen von interessierten Kreisen in ihren

Ländern einsammeln und eine zusammenfassende Stellungnahme an das Ministerium für Umwelt der SR übermitteln.

4.7.2 Umweltverträglichkeitsprüfung in Österreich

Die im folgenden Text analysierten Inhalte beziehen sich auf die gesamte Rechtsvorschrift für das Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000 (Fassung vom 29.9.2021).

Aufgabe von Umweltverträglichkeitsprüfung und Bürgerbeteiligung

Laut § 1. Ist es die Aufgabe der Umweltverträglichkeitsprüfung (UVP), unter Beteiligung der Öffentlichkeit auf fachlicher Grundlage

1. die unmittelbaren und mittelbaren Auswirkungen festzustellen, zu beschreiben und zu bewerten, die ein Vorhaben
   a) auf Menschen und die biologische Vielfalt einschließlich der, Tiere, Pflanzen und deren Lebensräume,
   b) auf Fläche und Boden, Wasser, Luft und Klima,
   c) auf die Landschaft und
   d) auf Sach- und Kulturgüter

   hat oder haben kann, wobei Wechselwirkungen mehrerer Auswirkungen untereinander miteinzubeziehen sind.
2. Maßnahmen zu prüfen, durch die schädliche, belästigende oder belastende Auswirkungen des Vorhabens auf die Umwelt verhindert oder verringert oder günstige Auswirkungen des Vorhabens vergrößert werden,
3. die Vor- und Nachteile der vom Projektwerber/von der Projektwerberin geprüften Alternativen sowie die umweltrelevanten Vor- und Nachteile des Unterbleibens des Vorhabens darzulegen und
4. bei Vorhaben, für die gesetzlich die Möglichkeit einer Enteignung oder eines Eingriffs in private Rechte vorgesehen ist, die umweltrelevanten Vor- und Nachteile der vom Projektwerber/von der Projektwerberin geprüften Standort- oder Trassenvarianten darzulegen.

Gegenstand der Umweltverträglichkeitsprüfung

Anwendungsbereiche der UVP sind gemäß § 3 in Anhang 1 des Gesetzes durch 89 Vorhabenstypen hauptsächlich in folgenden Bereichen spezifiziert:

- Abfallwirtschaft (z B. Abfallbehandlungsanlagen, Deponien)
- Energiewirtschaft (z.B. Kraftwerke)
- Infrastruktur (z.B. Straßen, Bahnstrecken, EKZ)
- Bergbau (z.B. Schottergewinnung, Bergbauanlagen)
- Wasserwirtschaft (z.B. Stauwerke, Kläranlagen)
- Land- und Forstwirtschaft (z.B. Massentierhaltunge)
- Industrie (z.B. Papier, Eisen und Stahl)

Tabelle 11 Verteilung der UVP Prozesse nach Sektoren

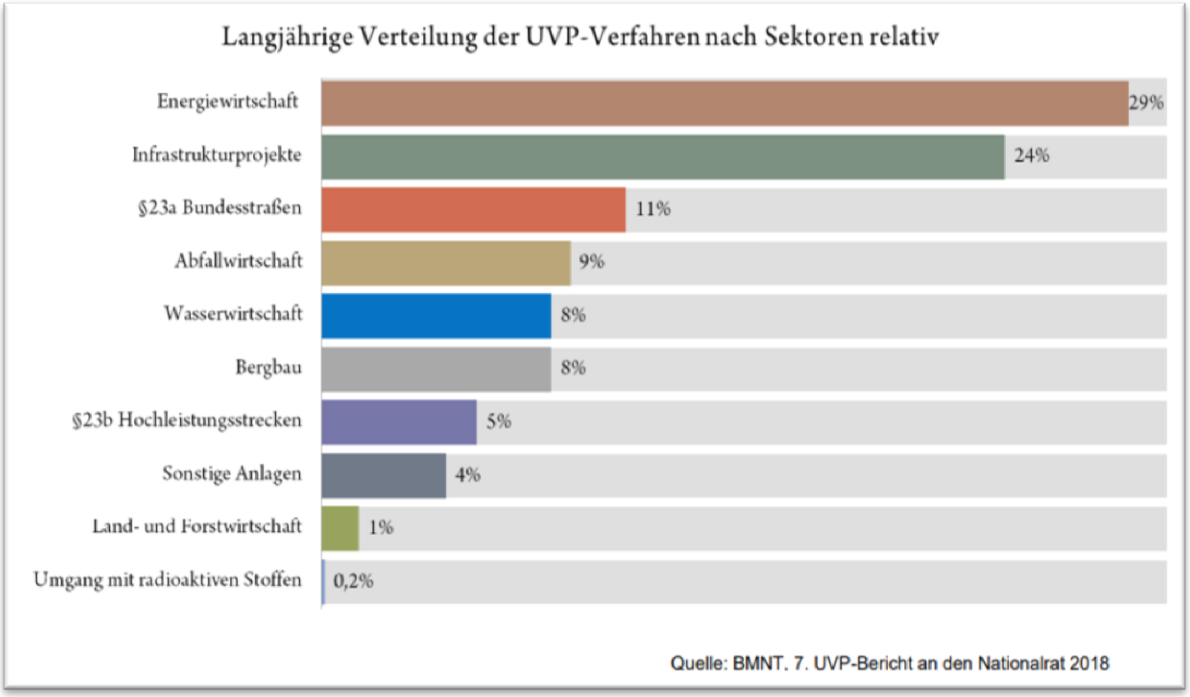

Die Anwendungsbereiche unterteilen die Vorhaben in drei Spalten mit unterschiedlichen Anforderungen in Bezug auf das Prüfverfahren:

- Spalte 1: UVP-pflichtige Vorhaben
- Spalte 2: UVP-pflichtige Vorhaben, vereinfachtes Verfahren
- Spalte 3: UVP-Plicht nur bei besonderen Voraussetzungen (Schwellenwerte, Bezug zu schutzwürdigen Gebieten, Einzelfallprüfung („Feststellungsverfahren"), in dem Fall vereinfachtes Verfahren

Ein vereinfachtes Verfahren bedeutet im Vergleich zum UVP-Verfahren eine flexiblere Gestaltung des Ablaufs (z.B. Erstellung einer zusammenfassenden Bewertung anstatt eines Umweltverträglichkeitsgutachtens), es gelten im vereinfachten Verfahren jedoch dieselben ökologischen Standards. Die Verfahrensfrist für das vereinfachte Verfahren beträgt sechs Monate.

Das UVP – Verfahren

Die Umweltverträglichkeitsprüfung ist in ein konzentriertes Genehmigungsverfahren eingebettet, in dem eine Behörde, die Landesregierung, alle für die Verwirklichung eines Vorhabens relevanten Materiengesetze anwendet.

Tabelle 12: UVP Verfahren

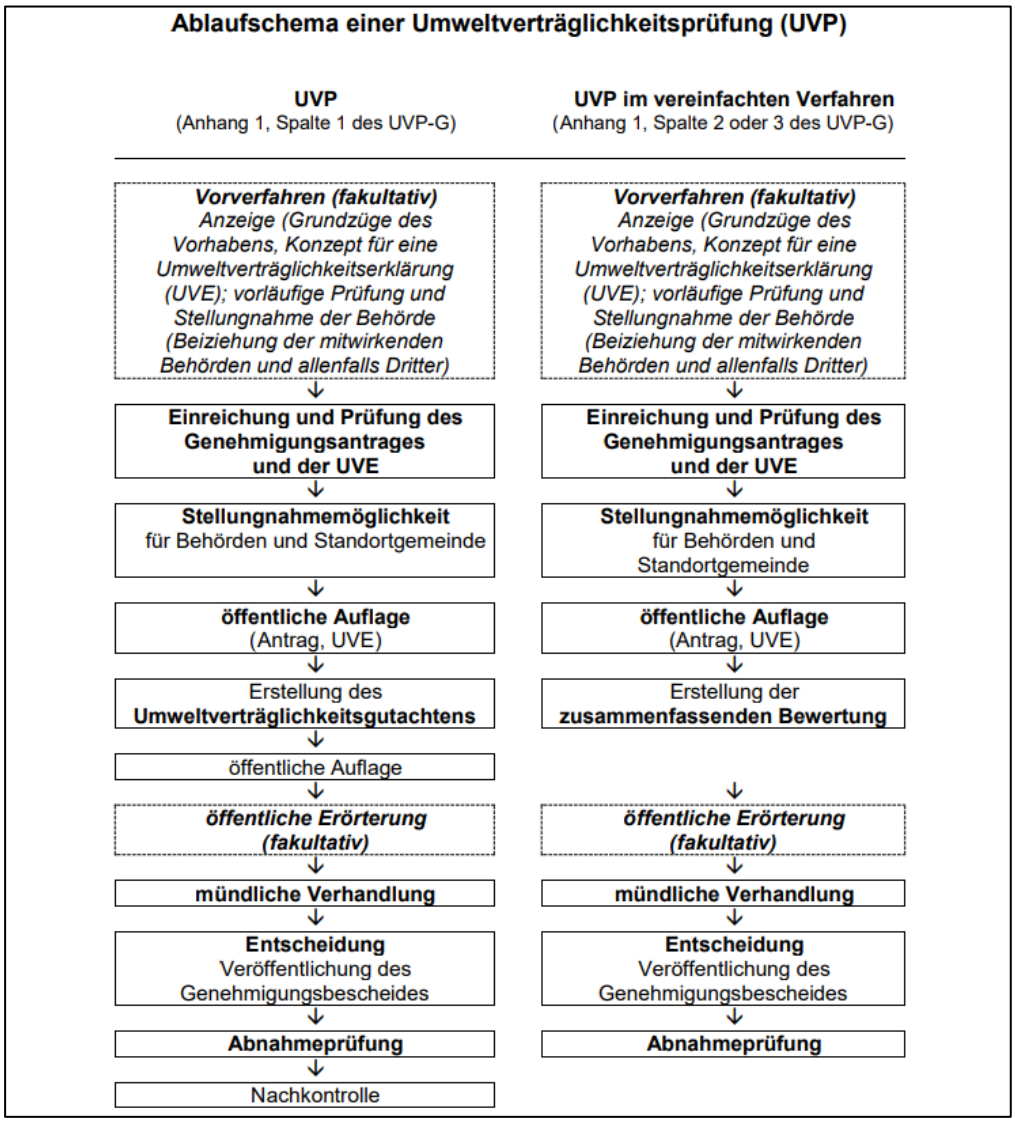

Mit dem Antrag ist vom Projektwerber/von der Projektwerberin laut § 5 eine Umweltverträglichkeitserklärung (UVE) vorzulegen. Darin ist das Vorhaben, die wichtigsten geprüften Alternativen, die Auswirkungen des Vorhabens auf die Umwelt und die Maßnahmen zur Vermeidung oder Verringerung dieser Auswirkungen zu beschreiben.

In UVP-Verfahren erfolgt die Beteiligung der Öffentlichkeit in mehreren Verfahrensstadien: Stellungnahmerecht zu den aufgelegten Antragsunterlagen und der Umweltverträglichkeitserklärung des Projektwerbers/der Projektwerberin, Einsichtnahmerecht in das Umweltverträglichkeits-gutachten, Stellungnahmerecht im Rahmen einer allfälligen öffentlichen Erörterung, Teilnahmerecht der Parteien in der mündlichen Verhandlung.

Die Bewertung der möglichen Auswirkungen eines Vorhabens auf die Umwelt erfolgt durch von der UVP-Behörde bestellte Sachverständige aus den verschiedensten Fachbereichen. Im UVP-Verfahren erstellen diese gemeinsam ein umfassendes Umweltverträglichkeitsgutachten. Zusätzliche Genehmigungskriterien versetzen die Behörde in die Lage, bei der Entscheidung die Ergebnisse der

UVP auch dann zu berücksichtigen, wenn die Materiengesetze dafür keine ausreichenden Bestimmungen bieten.

Die zuständige Behörde hat nach einer integrativen Bewertung aller Umweltauswirkungen eine Entscheidung zu treffen. Der Genehmigungsbescheid ist öffentlich aufzulegen, nach Fertigstellung des Vorhabens findet eine Abnahmeprüfung durch die Behörde statt. Bei Vorhaben, für die ein UVP-Verfahren durchgeführt wird, ist 3 bis 5 Jahre nach Fertigstellung eine Nachkontrolle vorgesehen.

Gegen einen Bescheid einer UVP-Behörde kann Beschwerde erhoben werden, über die das Bundesverwaltungsgericht durch unabhängige Richter entscheidet. Auch gegen Bescheide eines UVP-Feststellungsverfahrens (hierbei geht es um die Feststellung der UVP-Pflicht eines Vorhabens: ja oder nein) kann Beschwerde beim Bundesverwaltungsgericht erhoben werden.

Zeitplan

Die Behörde hat laut § 7 des UVP – Gesetzes einen Zeitplan für den Ablauf des Verfahrens zu erstellen, in dem für die einzelnen Verfahrensschritte unter Berücksichtigung der durch Art, Größe und Standort des Vorhabens notwendigen Erhebungen und Untersuchungen Fristen festgelegt werden. Der Zeitplan ist im Internet zu veröffentlichen. Erhebliche Überschreitungen des Zeitplans sind im Genehmigungsbescheid zu begründen.

Bei Vorhaben, die in Spalte 1 des Anhanges 1 des UVP - Gesetzes angeführt sind, hat die Behörde erster Instanz die Entscheidung über den Antrag gemäß § 5 ohne unnötigen Aufschub, spätestens neun Monate nach Antragstellung zu treffen. Bei Vorhaben, die in Spalte 2 oder 3 des Anhanges 1 angeführt sind, hat die Behörde die Entscheidung über den Antrag gemäß § 5 ohne unnötigen Aufschub, spätestens sechs Monate nach Antragstellung zu treffen. Hat die Behörde aus anderen Verfahren wesentliche Kenntnisse über Inhalte eines Vorhabens erlangt, so ist auf solche aktuellen Kenntnisse zurückzugreifen und die Entscheidungsfristen gemäß Abs. 2 und 3 sind um jeweils drei Monate zu verkürzen, sofern der Antrag gemäß § 5 in zeitlich engem Zusammenhang mit diesen steht.

Tabelle 13: Dauer des Verfahrenstyps

Verfahrenstyp	**Dauer**
Vorhaben in Spalte 1 des Anhang 1 (§ 7(2) UVP-G 2000)	9 Monate
Vorhaben in Spalte 2 oder 3 des Anhang 1 (§ 7(2) UVP-G 2000)	6 Monate
(Hat die Behörde aus anderen verfahren wesentliche Kenntnisse über Vorhaben der Spalten 1-3 des Anhanges 1 erhalten, Verkürzung um 3 Monate	
Vorhaben mit besonderen Vorraussetzungen (§ 7 (5) UVP-G 2000 (Aufgrund von Vereinbarungen mit internationalen Organisationen für Großveranstaltungen)	4 Monate
Bundesstraßen und Hochleistungsstrecken (§ 24b UVP-G 2000)	12 Monate
Vorhaben von gemeinsamen Interesse (PCI) (§ 33 (2) UVP-G 2000)	18 Monate

Quelle: eigene Bearbeitung

Grenzüberschreitende Umweltauswirkungen

Wenn das Vorhaben erhebliche Auswirkungen auf die Umwelt eines anderen Staates haben könnte oder wenn ein Staat, der von den Auswirkungen des Vorhabens betroffen sein könnte, ein diesbezügliches Ersuchen stellt, hat die Behörde

1. diesen Staat so früh wie möglich und sofern für die Berücksichtigung grenzüberschreitender Auswirkungen sinnvoll bereits im Vorverfahren, spätestens jedoch, wenn die Öffentlichkeit informiert wird, über das Vorhaben zu benachrichtigen, wobei eine Beschreibung des Vorhabens, verfügbare Informationen über mögliche grenzüberschreitende Auswirkungen und gegebenenfalls das Konzept der Umweltverträglichkeitserklärung beizuschließen sind,
2. ihn über den Ablauf des UVP-Verfahrens und die Art der möglichen Entscheidung zu informieren und ihm eine angemessene Frist für die Mitteilung einzuräumen, ob er am UVP-Verfahren teilzunehmen wünscht oder nicht.

Teilt der Staat mit, dass er am UVP-Verfahren teilzunehmen wünscht, sind ihm

1. der Genehmigungsantrag, die Umweltverträglichkeitserklärung und allenfalls andere entscheidungsrelevante Unterlagen, die der Behörde zum Zeitpunkt der Kundmachung gemäß § 9 vorliegen, zuzuleiten,
2. unter Einräumung einer angemessenen Frist die Möglichkeit zur Stellungnahme zu geben, wobei diese Frist so zu bemessen ist, dass es dem Staat auch ermöglicht wird, die Antragsunterlagen der Öffentlichkeit zugänglich zu machen und ihr Gelegenheit zur Stellungnahme zu geben, und
3. das Umweltverträglichkeitsgutachten oder die zusammenfassende Bewertung zu übermitteln.

Der Projektwerber/die Projektwerberin hat der Behörde, soweit für die Durchführung des grenzüberschreitenden UVP-Verfahrens erforderlich, auf Verlangen Übersetzungen der von ihm vorgelegten Unterlagen in die Sprache des betroffenen Staates vorzulegen. Ebenso sind die Entscheidung über den Genehmigungsantrag, die wesentlichen Entscheidungsgründe, Angaben über das Verfahren zur Beteiligung der Öffentlichkeit und eine Beschreibung der wichtigsten Maßnahmen zur Vermeidung oder Verminderung oder zum Ausgleich erheblicher schädlicher, belästigender oder belastender Auswirkungen auf die Umwelt dem betroffenen Staat zu übermitteln.

Zusammenfassung

Die Umweltverträglichkeitsprüfung („UVP“) ist einer der Hauptinstrumente der Umweltschutzpolitik zur Verwirklichung der nachhaltigen Entwicklung. Ihr Ziel ist die Vorbeugung von negativen Auswirkungen verschiedener menschlichen Aktivitäten auf die Umwelt. Die UVP wird in der Slowakei durch das Gesetz Nr. 24/2006 GBl. über Umweltverträglichkeits-prüfung und durch die Verordnung des Umweltministeriums der SR Nr. 113/2006 GBl. geregelt und umfasst sowohl die Prüfung von Strategiepapieren als die Prüfung von konkreten Vorhaben oder der Änderung von Vorhaben.

In Österreich wird die Umweltverträglichkeit durch das Bundesgesetz über die Prüfung der Umweltverträglichkeit (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000 – UVP-G 2000) StF BGBl. Nr. 697/1993 geregelt. Das österreichische UVP-Gesetz behandelt die Prüfung von konkreten Vorhaben oder die Änderung von Vorhaben, jedoch nicht die Prüfung von Strategiepapieren. Diese wird über die Richtlinie 2001/42/EG des Europäischen Parlaments und des Rates („SUP Richtlinie“) geregelt.

Gegenstand einer UVP sind in der SR hauptsächlich Vorhaben aus den Bereichen Bergbau, Energiewirtschaft, Metallurgie, Chemie-, Pharma-, Petrochemie-, Holz-, Zellstoff-, Papier- und Baustoffindustrie sowie Vorhaben im Zusammenhang mit dem Maschinenbau, der Elektrotechnik und anderen Industriezweigen (z. B. Glas-, Textilindustrie).

In AT werden hauptsächlich Vorhaben aus den Bereichen Abfallwirtschaft (z B. Abfallbehandlungsanlagen, Deponien), Energiewirtschaft (z.B. Kraftwerke), Infrastruktur (z.B. Straßen, Bahnstrecken), Bergbau (z.B. Schottergewinnung, Bergbauanlagen), Wasserwirtschaft (z.B. Stauwerke, Kläranlagen),

Land- und Forstwirtschaft (z.B. Massentierhaltungen) und Industrie (z.B. Papier, Stahl) gelistet. Es empfiehlt sich für Projektwerber im Vorfeld abzuklären ob ein geplantes Vorhaben UVP-pflichtig ist. Eine Auflistung UVP-pflichtiger Verfahren ist sowohl in der SR als auch in AT im Anhang des jeweiligen UVP-Gesetzes zu finden

Der Ablauf und die Vorgangsweise einer UVP sind in der SR und in Österreich sehr ähnlich. Die Dauer des UVP Verfahrens beläuft sich in der SR auf mindestens 6-7 Monate. In AT ist die Dauer des Verfahrens stark abhängig von der Verfahrensart und schwankt zwischen 4 und 18 Monaten. Die Prüfung von UVP-pflichtigen Vorhaben dauert in der Regel 9 Monate, wobei Vorhaben, die einem vereinfachten Verfahren unterliegen, im Normalfall 6 Monate dauern.

Sowohl die SR als auch AT sind an der Espoo-Konvention zur grenzüberschreitenden UVP beteiligt. Durch das Abkommen wird ein Basisdokument für die internationale Umweltverträglichkeitsprüfung bereitgestellt. Hat ein Vorhaben erhebliche Auswirkungen auf die Umwelt eines anderen Staates, so ist dieser Staat in jedem Fall zu informieren und in den Ablauf des Verfahrens mit einzubeziehen. Ebenso ist die Öffentlichkeit des möglicherweise betroffenen Gebietes vom geplanten Projekt zu informieren und eine Stellungnahmemöglichkeit im selben Umfang einzuräumen wie der Öffentlichkeit des Ursprungsstaates.

4.8 Umweltrecht

4.8.1 Umweltrecht in der Slowakischen Republik

Das gegebene Gesetz regelt die Umweltverschmutzung, die bei der Umsetzung von Investitionsprojekten auftreten kann. Aus dieser Hinsicht wird auf folgende Gesetzesbereiche Bezug genommen:

Pflichten beim Umweltschutz

Bei der Umsetzung von Investitionsprojekten kann es zu Umweltverschmutzung kommen. Die **Umweltverschmutzung** durch menschliche Tätigkeit oder als Folge menschlicher Tätigkeit kann durch das Eintragen physikalischer, chemischer oder biologischer Agenzien in die Umwelt erfolgen, die in ihren Eigenschaften oder ihrer Menge fremdartig für die gegebene Umwelt sind. Wenn durch die Verschmutzung oder eine andere menschliche Tätigkeit die Umwelt über das durch die Sondervorschriften festgelegte Ausmaß hinaus beeinträchtigt wird, kommt es zur **Beschädigung** der Umwelt.

Das Umweltschutzgesetz regelt die Pflichten juristischer und natürlicher Personen beim Umweltschutz zur Vermeidung, Begrenzung oder unmittelbaren Beseitigung der Umweltverschmutzung bzw. -schäden. Die Verpflichtungen betreffen insbesondere juristische Personen, da gerade sie Eigentümer von Produktionsstätten und -anlagen sind, die zweifellos die

größten Umweltverschmutzer sind. Die grundlegenden Verbote und Verpflichtungen beim Umweltschutz ergeben sich aus der Verfassung der Slowakischen Republik [51]:

- Verpflichtung, die Umwelt und das Kulturerbe zu schützen und pflegen,
- Verbot der Gefährdung und Beschädigung der Umwelt, der natürlichen Ressourcen und der Kulturdenkmäler über das gesetzlich festgelegte Ausmaß.

Zu weiteren allgemeinen Verpflichtungen gehören:

- die Verpflichtung zur Vermeidung der Umweltverschmutzung oder -beschädigung
- die Verpflichtung zur Minimierung negativer Auswirkungen seiner Tätigkeit auf die Umwelt
- die Verpflichtung, zuerst die Umweltauswirkungen und die Flächenbelastung zu prüfen und erst danach die Flächen oder natürlichen Ressourcen zu nutzen, Bauwerke zu planen oder zu beseitigen
- die Verpflichtung, bei der Planung der Inbetriebnahme einer Produktion, beim Kreislauf oder Verbrauch von Technologien, Produkten und Stoffen dafür zu sorgen, dass sie die Umweltschutzanforderungen erfüllen und dass sie in im Gesetz oder in den Sonder-vorschriften festgelegten Fällen auf ihre möglichen Umweltauswirkungen geprüft werden
- die Verpflichtung, auf eigene Kosten die Auswirkungen der Umweltverschmutzung oder Umweltbeschädigung oder der Nutzung natürlicher Ressourcen zu überwachen und die möglichen Folgen dieser Tätigkeiten zu erkennen
- die Verpflichtung (im Rahmen der Möglichkeiten), die erforderlichen Maßnahmen zur Abwendung drohender Umweltschäden zu ergreifen, falls festgestellt wurde, dass ein solcher Schaden droht und diese Tatsachen unverzüglich einer Staatsverwaltungsbehörde zu melden
- die Verpflichtung (im Rahmen der Möglichkeiten), die erforderlichen Maßnahmen zur Minderung der Folgen von Umweltschäden zu ergreifen, falls festgestellt wurde, dass ein Schaden eingetreten ist und diese Tatsachen unverzüglich einer Staatsverwaltungsbehörde zu melden
- die Verpflichtung, die erforderlichen Maßnahmen zu ergreifen, um die Bedrohung abzuwenden oder die Folgen der Umweltschäden zu mildern - gilt nicht für eine Person, die durch solche Maßnahmen ihr Leben oder ihre Gesundheit oder das Leben und die Gesundheit einer ihr nahestehenden Person gefährden würde.

Haftung für die Verletzung der Pflichten beim Umweltschutz

Verursacht eine Einrichtung durch Schädigung der Umwelt oder andere rechtswidrige Handlungen einen Umweltschaden, **ist sie verpflichtet, die natürlichen Funktionen des gestörten Ökosystems**

[51] Artikel 44 des Verfassungsgesetzes Nr. 460/1992 Slg. Verfassung der Slowakischen Republik

wiederherzustellen. Ist die Wiederherstellung nicht möglich oder aus schwerwiegenden Gründen nicht zweckdienlich, ist sie verpflichtet, den Umweltschaden **auf eine andere Weise zu ersetzen**. Wenn keine andere Ersatzleistung möglich ist, ist sie verpflichtet, **den entstandenen Schaden durch eine finanzielle Entschädigung zu ersetzen**. Auch das Zusammentreffen solcher Entschädigungen wird nicht ausgeschlossen, wenn der Umfang und die Merkmale des entstandenen Schadens dies rechtfertigen. Darüber entscheidet jedoch die zuständige Staatsverwaltungsbehörde.

Die Strafen für Umweltschäden sind relativ hoch. Verursacht eine juristische oder natürliche zur Unternehmenstätigkeit berechtigte Person bei ihrer Tätigkeit durch eine Verletzung von Rechtsvorschriften einen Umweltschaden, kann sie mit einer Geldbuße von bis zu 1 000 000 Kčs, derzeit nach Umrechnung 39 249,99 EUR, belegt werden. Unterlässt es die Person jedoch, Abhilfemaßnahmen zu ergreifen oder die Staatsverwaltungsbehörde auf den Schaden aufmerksam zu machen, kann die Geldbuße bis auf das Fünffache erhöht werden. Die allgemeinen Vorschriften über den Schadensersatz bleiben allerdings von der Verhängung einer Geldbuße unberührt. Dabei muss es sich nicht gleich um einen verursachten Umweltschaden handeln. Geldbußen oder andere Maßnahmen können auch für aus den Sondervorschriften folgende Verpflichtungen über den Umweltschutz auferlegt werden.

Neben Geldbußen, Schadensersatz und anderen Maßnahmen nach den allgemeinen Haftungsvorschriften können die Verstöße auch **strafrechtlich geahndet werden**. Der strafrechtliche Schutz der Umwelt und ihrer einzelnen **Bestandteile** (insbesondere Luft, Wasser, Gesteine, Boden, Organismen) spiegelt die Bedeutung der Umwelt für die Gesellschaft wider. Die grundlegende Umweltstraftat ist die Straftat der Gefährdung und Schädigung der Umwelt. Das Strafmaß kann bis zu 10 Jahren Freiheitsentzug betragen.

Die Einrichtungen sollten bei der Umsetzung von Investitionsprojekten darauf achten, dass sie durch ihre Tätigkeit die Umwelt nicht gefährden. Wenn nämlich durch ihre Tätigkeit oder in deren Folge schwerwiegende Umweltschäden drohen oder auch eintreten, sind die zuständigen staatlichen Behörden der Umweltverwaltung berechtigt, über die vorübergehende Aussetzung oder Einschränkung der Tätigkeiten, die diese Schäden verursachen können oder bereits verursacht haben, zu entscheiden. Die Dauer der Einschränkung oder Aussetzung der Tätigkeit kann auf bis zu 30 Tage festgelegt werden, was das Umsetzungsverfahren erheblich stören kann.

Das Umweltschutzgesetz regelt nicht nur, wie ein Umweltschaden entsteht, sondern es beinhaltet auch eine gesonderte Regelung für die **Bedingungen für die Vermeidung und Behebung von Umweltschäden für festgelegte Einrichtungen**.[52] Eine Einrichtung ist nach dem Gesetz verpflichtet,

[52] Gesetz Nr. 359/2007 Slg. über Vermeidung und Behebung von Umweltschäden und über die Änderung und Ergänzung einiger Gesetze, durch die die Richtlinie des Europäischen Parlaments und des Rates 2004/35/EG

die Entstehung von Umweltschäden und ihre unmittelbare Drohung zu vermeiden. Zu weiteren Verpflichtungen gehören die Durchführung von Behebungsmaßnahmen sowie die Verpflichtung zur finanziellen Deckung der Haftung für Umweltschäden, die durch ihre Tätigkeit an ausgewählten natürlichen Ressourcen verursacht wurden. Umweltschäden sind Schäden an geschützten Arten und geschützten Biotopen, die schwerwiegende nachteilige Auswirkungen auf die Erreichung und Erhaltung eines positiven Zustands geschützter Arten und Biotope haben, sowie Schäden an Gewässern, die nachteilige Auswirkungen auf den ökologischen, chemischen oder quantitativen Zustand der Gewässer oder das ökologische Potential der Gewässer haben und nicht zuletzt Schäden am Boden in Form einer Bodenverunreinigung, die ein ernsthaftes Risiko negativer Auswirkungen auf die Gesundheit infolge einer direkten oder indirekten Einführung von Stoffen, Präparaten, Organismen oder Mikroorganismen auf den Boden, in den Boden oder unter seine Oberfläche darstellen. **Ein Umweltschaden ist daher nicht jeder Schaden an der Umwelt,** sondern nur ein Schaden an geschützten Arten und Biotopen, Wasser und Boden.

Wird eine Einrichtung für Umweltschäden haftbar gemacht, bedeutet dies nicht, dass sie auch für mögliche Umweltschäden nach dem Umweltschutzgesetz nicht haftbar ist. Die Haftung für Umweltschäden bleibt von dieser Sonderrechtsvorschrift unberührt.

4.8.2 Umweltrecht in Österreich

Die Beschreibung erfolgt in der Kapitel 3.6.2.

Zusammenfassung

Durch die Analyse des Umweltschutzgesetzes, bzw. relevanter rechtlicher Regelungen wurden mehrere relevante Feststellungen identifiziert. Die slowakische rechtliche Regelung regelt den Umweltschutz einerseits allgemein, andererseits gibt es eigenständige Regelungen betreffend einzelne Umweltbestandteile. In Österreich gibt es kein Fachgesetz für den Umweltschutz, sondern eher eine große Anzahl verschiedener Umweltverordnungen in etlichen Bundes- und Ländergesetzen samt zusammenhängender Verordnungen. Was den Natur- und Landschaftsschutz betrifft, hat jedes Bundesland seine eigenen den Naturschutz betreffenden Gesetze, wobei ihre Bestimmungen den Naturschutz (Ausweisen von Schutzgebieten) und den Schutz bestimmter Pflanzen- und Tierarten (Verordnungen über den Tier- und Pflanzenschutz) spezifizieren. Eine Besonderheit ist zum Beispiel die Existenz einer Ombudsstelle in Niederösterreich.

Das slowakische Umweltschutzgesetz regelt die allgemeinen als auch die besonderen Pflichten beim Umweltschutz. Die grundlegenden Pflichten und Rechte werden bereits durch die Verfassung der SR definiert. Der Antragsteller ist bei der Durchführung eines Investitionsvorhabens verpflichtet, so

---

über Umwelthaftung zur Vermeidung und Sanierung von Umweltschäden, die für alle EU-Mitgliedstaaten gilt, umgesetzt wurde.

vorzugehen, dass es zu keiner Umweltverschmutzung oder –beschädigung kommt. Würde bei der Durchführung von Investitionsvorhaben durch die Tätigkeit der betroffenen Einrichtung oder in ihrer Folge eine schwerwiegende Umweltbeschädigung drohen oder würde die eigentliche Beschädigung sogar auftreten, sind die zuständigen Staatsverwaltungsbehörden befugt, über die vorübergehende Einstellung oder Einschränkung der Tätigkeit, die diese Beschädigung verursachen könnte oder bereits verursacht hat, zu entscheiden. Die Dauer der Einschränkung oder Einstellung der Tätigkeit kann bis zu 30 Tagen betragen, was die Durchführungsverfahren wesentlich stören kann. Österreich verlangt im Interesse des Natur- und Landschaftsschutzes in definierten Schutzgebieten Bewilligungen für die Durchführung verschiedener Vorhaben, die negative Auswirkungen auf die Umwelt haben könnten.

Die Sanktionen für die Verstöße gegen den Umweltschutz können hoch sein. In der SR können sie in einigen Fällen bis auf das Fünffache erhöht werden, wenn der Antragsteller rechtzeitig keine Abhilfemaßnahmen ergreift oder die Beschädigung nicht meldet. Die slowakische rechtliche Regelung unterscheidet zwischen der strafrechtlichen Verantwortung natürlicher Personen, der strafrechtlichen Verantwortung juristischer Personen bei Umweltstraftaten und der verwaltungsrechtlichen Verantwortung. Es kommt nicht selten vor, dass rechtswidriges Vorgehen sowohl verwaltungsrechtlich, wobei hohe Sanktionen drohen, als auch mit Freiheitsstrafe – in einigen Fällen bis zu 10 Jahren – geahndet wird. Die österreichische Seite verfügt abgesehen von klassischen Regulierungsinstrumenten für eine direkte Kontrolle des Antragstellers, wie Bewilligungsverfahren auch über Anforderungen an Tätigkeiten oder offizielle Monitoringmaßnahmen. Die für den Umweltschutz zuständige Behörde kann Instrumente für eine direkte Kontrolle seiner Tätigkeiten, Umweltaudits oder auch Instrumente für eine indirekte Verhaltenskontrolle, wie Umweltsteuern, Ökoaudits oder das Umweltinformationssystem (UIG) anwenden.

Der Umweltschutz sollte dem Antragsteller im Allgemeinen nicht gleichgültig sein. Wenn der Antragsteller bereits den Standort der Vorhabensdurchführung kennt, muss er auch die dafür gültigen den Umweltschutz betreffenden Gesetze kennen. Bei einer negativen Äußerung der Umweltschutzbehörde kann das Vorhaben nicht bewilligt werden. Die den Umweltschutz betreffenden Gesetze sind auch bei der Vorhabensdurchführung einzuhalten. Würde nämlich in ihrer Folge eine schwerwiegende Umweltbeschädigung drohen oder sogar die eigentliche Beschädigung auch auftreten, sind die für den Umweltschutz zuständigen Staatsverwaltungsbehörden zum Beispiel befugt, über die vorübergehende Einstellung oder Einschränkung der Tätigkeit zu entscheiden.

5 MANUÁL PRE POCHOPENIE VZÁJOMNÝCH ODLIŠNOSTÍ

Manuál je priložený k Analýze ako samostatný dokument.

6 HANDBUCH ZUM VERSTÄNDNIS DER ANALYSIERTEN UNTERSCHIEDE

Das Handbuch ist der Analyse als separates Dokument beigefügt.

7 PRÍLOHY/BEILAGEN

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY/ LISTE DER VERWENDETEN LITERATUR

- Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Metodika zadávania zákaziek – 4. verzia, Úrad pre verejné obstarávanie, dostupná online:
- https://www.uvo.gov.sk/metodika-zadavania-zakaziek-5c1.html
- Gajniak, Ján Florián. 2016. Stavebné právo. Bratislava : Slovenská technická univerzita. ISBN 978-80-227-4671-7
- Pamiatkový úrad SR, 2017. Vademecum vlastníka kultúrnej pamiatky, vlastníka nehnuteľnosti v pamiatkovom území a ochrannom pásme, vlastníka a správcu hnuteľností v sakrálnom objekte. Bratislava: KPÚ SR. ISBN 978-80-89175-71-0 (dostupné online http://www.pamiatky.sk/sk/page/prirucka-vlastnika)
- Pamiatkový úrad SR, 2021. Register národných kultúrnych pamiatok – tabuľkové zoznamy. Dostupné online http://www.pamiatky.sk/sk/page/register-nkp-tabulkove-zoznamy
- Píry, Martin, 2017. Úvod do stavebného práva : vybrané problémy územného plánovania a konania. Žilina : Stredoeurópsky inštitút správnych a ekologických štúdií. ISBN978-80-972727-0-8
- Úrad vlády SR – PV SR, 2021. Návrh LP/2021/218) Zákona o územnom plánovaní (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/218)
- Úrad vlády SR – PV SR, 2021. Návrh LP/2021/219 Zákon ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony a novela Kompetenčného zákona (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/219)
- Úrad vlády SR – PV SR, 2021. Návrh LP/2021/226 Zákona o výstavbe (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/226)
- Všeobecne záväzné nariadenie Bratislavského samosprávneho kraja č. 1 / 2013 zo dňa 20.09. 2013, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť Územného plánu regiónu - Bratislavský samosprávny kraj. Dostupné online (https://bratislavskykraj.sk/wp-content/uploads/2020/03/vzn_c1_2013_upnr_bsk.pdf)
- Všeobecne záväzné nariadenie Bratislavského samosprávneho kraja č. 3/2017 zo dňa 29.09.2017, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť Zmien a doplnkov č.1 Územného plánu regiónu - Bratislavský samosprávny kraj. Dostupné online (https://bratislavskykraj.sk/wp-content/uploads/2020/03/vzn_c3_2017_zadc1_upnr_bsk.pdf)
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 453/2000 Z. z. z 11. decembra 2000, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia stavebného zákona
- World Bank, 2020. Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies. Washington, DC: World Bank. DOI:10.1596/978-1-4648-1440-2
- Zákon č. 130/2005 Z. z. o vojnových hroboch, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch, v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 33/2013 Z. z. o stavebných výrobkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov;

- Zákon č. 4/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 608/2003 Z. z. o štátnej správe pre územné plánovanie, stavebný poriadok a bývanie a o zmene a doplnení zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok), v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon)
- Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
- Zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí
- Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok)
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 453/2000 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia stavebného zákona
- Vyhláška Ministerstva **životného** prostredia Slovenskej republiky č. 113/2006 Z. z., ktorou sa upravujú podrobnosti o odbornej spôsobilosti na účely posudzovania vplyvov na životné prostredie
- Dohovor Európskej hospodárskej komisie OSN E/ECE/1250 o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcich štátne hranice (Dohovor z Espoo)
- Zákon č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 357/2015 o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- MF/013837/2020-1411 Metodická pomôcka sekcie auditu a kontroly MF SR k vypracovaniu smernice k vykonávaniu finančnej kontroly
- Metodické odporúčanie sekcie auditu a kontroly MF SR č. MF/013837/2020-1411 k finančnej kontrole vykonávanej podľa zákona č. 357/2015 Z.z o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Österreichs digitales Amt (Hrsg.) (o.J.): Bauen, Wohnen und Umwelt. Verfügbar unter: https://www.oesterreich.gv.at/themen/bauen_wohnen_und_umwelt.html
- NÖ Bauordnung 2014. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrNO&Gesetzesnummer=2000109
- Burgenländisches Baugesetz 1997. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrBgld&Gesetzesnummer=10000504
- Bauordnung für Wien. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrW&Gesetzesnummer=20000006
- Bundesvergabegesetz 2018. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20010295
- Europäische Kommision: Leitlinien für Finanzkorrekturen: Dokument C(2019) 3452 final
- Vergabeleitfaden, Ernst & Joung aktualisierte 8-Auflage, April 2020, Ämter der Salzburger, Oberösterreichischen, Steiermärkischen und Niederösterreichischen Landesregierung
- VO (EU) 1299/2013 Artikel 23(4)
- VO (EU) 1303/2013 Artikel 125

- VO (EU) 1303/2013, Artikel 127
- Umsatzsteuergesetz 1994. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004873
- Bundesdenkmalamt (Hrsg.) (o.J.): Denkmalverzeichnis. Verfügbar unter: https://bda.gv.at/denkmalverzeichnis/#denkmalliste-gemaess-3-dmsg
- Bundesgesetz betreffend Denkmalschutz. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009184
- ÖROK-ATLAS (Hrsg.) (2021): Schutzgebiete in Österreich,
- online 06.10.2021. Verfügbar unter: https://www.oerok-atlas.at/#indicator/64
- NÖ Naturschutzgesetz 2000. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrNO&Gesetzesnummer=20000814&FassungVom=2018-01-31
- Wiener Naturschutzgesetz. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrW&Gesetzesnummer=20000454
- Wiener Nationalparkgesetz. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrW&Gesetzesnummer=20000420
- Burgenländisches Naturschutz- und Landschaftspflegegesetz 1990. Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrBgld&Gesetzesnummer=10000254
- Bundesgesetz über die Prüfung der Umweltverträglichkeit (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000 – UVP-G 2000) Verfügbar unter: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10010767